

आकांक्षा Akanksha

2013 - 2014

सा|मा|जि|क | बां|धि|ल|की | वि|शे|षां|क

सर्व शिक्षा अभियान

महिला सबलीकरण

व्यसनमुक्ती

ग्राम स्वच्छता

श्रमदान

समाज प्रबोधन

नद्या स्वच्छता मोहीम

अंधश्रद्धा निर्मूलन

NAAC ACCREDITATION 'A'

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे
मॉडर्न कला, विज्ञान आणि
वाणिज्य महाविद्यालय

गणेशखिंड, पुणे ४११ ०१६

Progressive Education Society's
Modern College of
Arts, Science & Commerce

Ganeshkhind, Pune 411016

कै. शंकरराव कानिटकर
संस्थापक, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी,
पुणे ४११००५

॥ ज्ञानमयो भव ॥

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे

मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय

गणेशखिंड, पुणे ४११ ०१६

आकांक्षा

Akanksha 2013-14

सामाजिक बांधिलकी विशेषांक

सल्लागार समिती

प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे

प्रा. प्रकाश दीक्षित

प्रा. सुरेश तोडकर

संपादन समिती

प्राचार्य डॉ. संजय खरात

प्रा. डॉ. संस्कृती आवलगावकर

डॉ. सविता सबनीस

प्रा. संगीता ढमढेरे

डॉ. दिपन्निता भांजा

प्रा. रेवती नगरकर

डॉ. रवींद्र क्षीरसागर

प्रा. श्रुती भातखंडे, प्रमुख सल्लागार

प्रा. शम्पा चक्रवर्ती

प्रा. गौरी कोपर्डेकर

प्रा. आबासाहेब शिंदे

प्रा. सुवर्णा म्हसेकर

संपादन समिती विद्यार्थी प्रतिनिधी

प्राजक्ता खटावकर, केतन राक्षे, तुषार वाजे

विद्यापीठ प्रतिनिधी

ओमप्रसाद कते

विद्यार्थिनी प्रतिनिधी

सायली हणमगर

मुखपृष्ठ, मांडणी, सजावट व मुद्रण स्थळ

प्रभात प्रिंटिंग वर्क्स,

४२७, गुलटेकडी, पुणे ४११०३७

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Local Managing Committee

Prof. Dr. G. R. Ekbote
Prof. Shamkant Deshmukh
Prof. S. V. Todkar
Prof. P. G. Dixit
Shri C. C. Kamble
Dr. Sanjay S. Kharat
Prof. Mrs. J. G. Ekbote
Adv. C. G. Ghate
Adv. Manoj Wadekar
Dr. J. S. Gagangras
Prof. Parag Shah
Prof. Prashant Sinalkar
Shri. Rajendra Yemul

Mission

Our Goal is
 To Create and Develop
 'MODERN' YOUTH
 as Responsible Citizens with
 Multidimensional
 Personalities
 by inculcating among
 Students a blending of
 Cultural Awareness,
 Compassionate and
 Progressive Attitude,
 Scientific Insights and
 Time-Tested Traditional Values.

नियतकालिकाच्या स्वामित्वाबाबत व अन्य तपशिलाबाबत निवेदन

(दि प्रेस अँड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स, नियम ८, फॉर्म ४ प्रमाणे)

- १) प्रकाशन स्थळ : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ४११०१६
- २) प्रकाशन काळ : वार्षिक
- ३) मुद्रकाचे नाव : प्रभात प्रिंटिंग वर्क्स, गुलटेकडी, पुणे
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
- ४) प्रकाशकाचे नाव : प्राचार्य डॉ. संजय खरात
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
पत्ता : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ४११०१६.
- ५) संपादकाचे नाव : प्राचार्य डॉ. संजय खरात
राष्ट्रीयत्व : भारतीय
पत्ता : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ४११०१६
- ६) मालकी : मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ४११०१६

मी, प्राचार्य डॉ. संजय खरात जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या समजूतीप्रमाणे बरोबर आहे.

— प्राचार्य डॉ. संजय खरात, प्रकाशक

या अंकात प्रकाशित केलेल्या लेख साहित्याशी संपादक, प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही. हा अंक फक्त खाजगी वितरणासाठी आहे.

Progressive Education Society's

Modern College of Arts, Science & Commerce

Ganeshkhind, Pune 411016.

Tel.: (020) 2563 4021, 2563 1091 • Fax: (020) 2565 0931

info@moderncollegegk.org
www.moderncollegegk.org

Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune-411 016 was established in 1992 in the vicinity of Pune University, with the objective of imparting quality education to the students. It is affiliated to the University of Pune and offers various Graduate and Post Graduate courses. In a short span, the College has made a mark of its own in academic as well as extra curricular activities.

The College has been successful in keeping pace with the changing educational scenario, there by introducing new career oriented courses every year. It has firmly established itself as 'Modern' and 'Progressive'. The college has highly qualified and experienced teaching staff, who consistently strive for allround development of the students. In academic year 2010-1011, NAAC has reaccruited Modern College, Ganeshkhind with 'A' Grade. The college has received Best College Award by Pune University for the year 2012-13. The college is now identified as DST-FIST sponsored college by DST. The College has been included in DBT-STAR College Scheme sponsored by DBT.

SALIENT FEATURES

- ❖ Prime Location (very close to University of Pune & Chaturshrungi Hills).
- ❖ Affiliated to the University of Pune.
- ❖ Reaccruited by NAAC with 'A' Grade.
- ❖ Well qualified and experienced faculty.
- ❖ Healthy and academic environment.
- ❖ Well equipped laboratories with internet connectivity.
- ❖ E-teaching and e-learning methodology.
- ❖ Well stocked Library with digital library facility and internet.
- ❖ Gymnasium for staff and students.
- ❖ Placement Cell.
- ❖ Well equipped administrative office for convenience of students.
- ❖ Precious and well equipped audio-visual hall.
- ❖ Beautiful green campus with well developed Botanical Garden.
- ❖ Canteen facility.
- ❖ Spacious parking, playground and Indoor games.
- ❖ Adequate sports facilities.
- ❖ Encouraging students to participate in cultural activities, discussions, in-house interactions, industrial visits, training and presentations.
- ❖ High Tech computer laboratory with latest computers, latest hardware and software.
- ❖ Special focus on Industry-Institute Interface.
- ❖ College magazine 'Akanksha', a platform for students to express their innovativeness and creativity.
- ❖ Conducts state/national level seminars/workshop & conferences.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

अंतरंग

आम्हाला उलगडलेले बाबा	केतन राक्षे, हार्दिकी वैद्य, चैत्राली जगताप 1
यार मिला दे नजर से नजर	समाधान सरवदे 2
अभ्यास	प्रियंका गंगाधर शेडाळे 2
समर्पण वृत्तीने कार्य करणारे डॉ. अभिजित वैद्य	श्रीकांत फावडे 3
इस देश में	समाधान प्रेमनाथ सरवदे 4
प्रेरणा भूमीची निर्मिती	रेशमा सरूक, मधुवंती बोस 5
Interesting Computer Facts	Megha Sadashiv Chorge 6
भटक्या विमुक्तांसाठी कार्य करणे	यश बोकेफोडे 7
हाच माझ्या जीवनाचा ध्यास		
इतिहास समाजासाठी नेहमीच दीपस्तंभाचं कार्य करतो	भागवत जाधव, सुशांत थोरवडे 8
पाऊस	वर्षा पाटील 10
एका प्रयोगशील व्यक्तिमत्त्वाचा वेध	विनय वाडेकर, रोहिणी नितनवरे 10
मिळालेल्या स्वातंत्र्याचा जबाबदारीने वापर करा	दिपाली क्षीरसागर, अमृता गागरे 11
‘स्त्री-शिक्षण’	सारिका सोनावणे 12
विद्यार्थी सहाय्यक समिती : विद्यार्थ्यांसाठी आधारवड	सुधीर रघुनाथ गंगावणे 13
प्रत्येक विद्यार्थ्यांने सामाजिक बांधिलकी जपली पाहिजे	प्रा. सुवर्णा म्हसेकर, मेघा चोरगे 15
	स्वप्नाली गावडे, जयश्री ठाकुर,	
	नेहा गायकवाड,	
अमुचा भारत देश महान!	दिगंबर गोपाळराव मिसाळ 16
‘झेप’-विशिष्ट (विशेष) बच्चों का पुनर्वसन केंद्र-ताथवडे	घन:श्याम राऊत 17
Nelson Mandela : A Real Hero of Social Equality	Prof. Amita Dharmadhikari 19
कुलाधार	आरती वाळूज 20
समाजसेवेतील चार पिढ्या	किर्ती कदम 21
पुरोगामी विचारांचा खून	तुषार निवृत्ती वाजे 24
बाप	तुषार वाजे 25
वेदना कवेत घेणारा कवी : नामदेव ढसाळ	शितल शशिकांत माळी 26
स्त्री-भ्रूणहत्या	अनुजा विष्णू नरसाळे 27
“सचिन तेंडुलकर” – दी स्पिरिट ऑफ इंडियन क्रिकेट	पल्लवी सलगर 28
द्या हिंमत थोडी	मन्मथ शिवराज सुतार 29
“आजाद भारत के गांधी – अन्ना हजारे”	मेघा सदाशिव चोरगे 30
सामाजिक प्रतिबद्धता के प्रति निष्ठावान उद्योजक-	रोहित इंदलकर 31
डॉ. निलकंठ कल्याणी		

अंतरंग

मोहन धारिया : वनराई	अंकुश भगवान पाटील 32
Bharat Ratna C. N. R. Rao	Nayan Rabhaji Hulawale 33
युवामानसः		
राष्ट्रगीत व स्वातंत्र्य दिन	रोहित संगी 34
ऐतिहासिक वस्तू व वास्तूंचे जतन	अशोक नंदकुमार भोसले 34
ऐतिहासिक वास्तू व पर्यटनस्थळांचा विकास	प्रियंका गंगाधर शेडाळे 35
माझे माझ्या देशावर प्रेम आहे का ?	ज्ञानेश्वर पंडीत वैराग्ये 35
आम्ही 'बि'घडलो, तुम्ही 'बि'घडाना! 35
राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर-सामाजिक बांधिलकी	गणेश साळुंके 36
जपणारा उपक्रम		
सामाजिक बांधिलकी आणि स्त्रियांचे असाधारण योगदान	अनुजा नरसाळे 36
जीवन जगताना	मन्मथ शिवराज सुतार 36
गोदान - किसानों का महाकाव्य	साधना भेगडे 37
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नकोस	नेहा विठ्ठल गायकवाड 38
ती	प्रा. मंजूषा कुलकर्णी 39
बाळाची आई	सारिका सोनावणे 40
Social Issues and the Environment	Prajakta R. Pawar 41
BCS च्या जगात	प्रगती संजय मुळेकर 43
तुकडे...	मेघा सदाशिव चोरगे 43
गर्व विनाशाचे पर्व	विवेक रमेश कांबळे 43
"Art of Living"	Prof. Mrinalini Bhadane 44
Social Media : Addiction and Boon to Students	Dhanashri Milind Shilimkar 44
Change...	Rashmi P. Deore 45
लाफींग गॅस व अँनेस्थेशिया : एक केमिकल लोचा	प्रा. मनीष ज्ञा. राऊत 46
शिक्षणयोग	प्रा. गायत्री श्रोत्रिय 47
चलो हम अंधश्रद्धा निपटार्येंगे	पूजा अरूणकुमार ज्ञा 48
Departmental Reports	 51
Reports of Seminars & Workshops	 77
Reports of Activities	 80

गुरुवर्यांचा आशीर्वाद

गुरुवर्य शंकरराव कानिटकरांनी १६ मे १९३४ रोजी प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीची पायाभरणी केली. आज ही संस्था चहुबाजूंनी विस्तारली आहे. गुणात्मक आणि संख्यात्मक दृष्ट्या या संस्थेचा लक्षणीय असा विकास झाला आहे. “ज्ञानमयो भव” हा कानिटकर सरांनी दिलेला मंत्रच या यशामागे आहे. असा विश्वास आम्हा सर्वांना वाटतो. आज ही संस्था ८१ व्या वर्षात पदार्पण करीत आहे. सतत नव्या आव्हानांना ही संस्था सामोरे जात आहे. आजच्या जागतिकीकरणाच्या काळात परिवर्तन हे अपरिहार्य आहे. अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून अद्ययावत शिक्षण देणे ही काळाची गरज आहे. नवे विचारप्रवाह आत्मसात करणे ही पण आधुनिक समाजाची महत्त्वाची गरज आहे. अर्थात आधुनिकीकरण व परंपरा, संस्कृती यांचा समन्वय साधणे हेही तितकेच आवश्यक आहे. गुरुवर्यांनी दिलेल्या शिकवणीतूनच हा समन्वय आम्ही साधू शकलो आहोत. व्यापार ज्ञानदानाचा कोणी इथे कधी केला नाही, संस्काराचा विचार कोणी, अन् कधी त्यागला नाही. या संस्थागीतातील ओळी म्हणूनच आमच्या संस्थेला तंतोतंत लागू होतात.

आज माहितीचा ओघ विद्यार्थ्यांवर सतत आदळत असतो. या माहितीलाच ज्ञान समजण्याचा घातक प्रकार विद्यार्थी करत असतो. म्हणूनच ही माहिती व विद्यार्थी यातील महत्त्वाचा दुवा हा शिक्षकच ठरतो. माहिती बरोबरच खऱ्या ज्ञानाची ओळख शिक्षकानेच विद्यार्थ्यांना करून द्यायची असते. ही संस्था शिक्षकांनी स्थापन केलेली आहे. विद्यार्थी हा ज्ञानार्थी व्हावा याच वचनाची कास इथल्या प्रत्येक शिक्षकांनी धरली पाहिजे. गुरुवर्य कानिटकरांनी जो ज्ञानदानाचा वसा आपल्याला दिला आहे, तो प्रत्येकाने जपला तर संस्थेच्या या गरूडभरारीला अधिक वेग येईल, याची खात्री आहे.

शिक्षण क्षेत्रामध्ये सध्या बाजारीकरणाला महत्त्व आलेले आहे. ध्येयवादाची कास धरून शिक्षण क्षेत्रात काम करणारे कार्यकर्ते हाताच्या बोटावर मोजण्याइतकेच आहेत. त्याचप्रमाणे शिक्षण क्षेत्रात काम करणाऱ्या लहान कार्यकर्तादेखील स्वतःला “शिक्षण सम्राट” म्हणवून घेण्यात आनंद मानतो. शिक्षण संस्थांमध्ये चांगल्या शिक्षकांची उणीव आहे. मग ते शाळेत शिक्षण असो किंवा उच्च शिक्षण असो. स्पर्धात्मक जीवनामध्ये शिक्षण क्षेत्राला टी-२० क्रिकेट स्पर्धेसारखे स्वरूप आलेले आहे. खऱ्या शिक्षणामुळे संस्कारक्षम व देशभक्त नागरिक निर्माण होतात, हे लोक विसरलेले आहेत. “माणूस घडविणे” हे शिक्षणसंस्थांचे व्यापक ध्येय असले पाहिजे.

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीच्या शाळा व महाविद्यालयांमध्ये बाजारीकरणाचा शिरकाव झालेला नाही. त्याचप्रमाणे देशभक्त व संस्कारक्षम नागरिक घडविण्यात या शाळा महाविद्यालये यांचा मोठा पुढाकार आहे. हे अभिमानाने सांगताना मला अतिशय आनंद होतो व समाधान होत आहे.

मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे १६ ही आमची एक शाखा जोमाने, बहरत आहे. दरवर्षी नवे आव्हान पेलते आहे. यावर्षी पुणे विद्यापीठाच्या प्रौढनिरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभागाचा जगन्नाथ राठी हा पुरस्कार महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांना लाभला. त्यांचे हार्दिक अभिनंदन. पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण मंडळाचा उत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कारही या महाविद्यालयाला लाभला, ही पण महत्त्वाची उपलब्धी आहे. तसेच या मंडळाचा व्यक्तिगत पातळीवरील पुरस्कार प्रा. सौ. वर्षा जोशी यांना मिळाला त्यांचेही अभिनंदन. या शैक्षणिक वर्षात उत्कृष्ट कामगिरी केलेल्या विद्यार्थ्यांचे व प्राध्यापकांचेही अभिनंदन.

२०१३-२०१४ चा “आकांक्षा” या महाविद्यालयीन नियतकालिकाचा अंक प्रकाशित होत आहे. “सामाजिक बांधिलकी” या विषयावर विद्यार्थ्यांनी दर्जेदार लेखन केले आहे. गुरुवर्य कानिटकरांनी सामाजिक बांधिलकीतून ही संस्था सुरू केली. संस्था ८१ व्या वर्षात पदार्पण करीत असतानाच विद्यार्थ्यांनी या विषयावर लेखन करावे हे औचित्य कौतुकास्पदच आहे. पुण्यातील अनेक सामाजिक जाणिवेने कार्य करणाऱ्या मान्यवरांच्या मुलाखती या अंकात आहे. विद्यार्थ्यांनी केलेला हा प्रयोग खरंच अभिनव आहे. या सर्वच विद्यार्थ्यांना व संपादक मंडळाला माझ्या शुभेच्छा.

या महाविद्यालयाच्या विकासामध्ये प्राचार्य डॉ. संजय खरात व सर्व प्राध्यापक वर्ग, शिक्षकेतर कर्मचारी यांचा मोठा वाटा आहे. सांघिक भावनेने झपाटून जाऊन करणाऱा एक उत्कृष्ट संघ या महाविद्यालयात तयार झाला आहे. भविष्यकाळातही हे महाविद्यालय यशाची नवी शिखरे गाठेल, अशी मला खात्री आहे. स्थानिक व्यवस्थापन समितीमधील प्रा. श्री. प्रकाश दीक्षित, प्रा. श्री. सुरेश तोडकर, प्रा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे यांचे या महाविद्यालयाच्या विकासातील योगदानही महत्त्वपूर्ण आहे. या सर्वांचेही हार्दिक अभिनंदन!

धन्यवाद!

— प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे
कार्याध्यक्ष, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Message

Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune 411016 is one of the premiere Institutes / Colleges run by Progressive Education Society Pune. The college provides all the necessary infrastructure, excellent academic and administrative facilities and environment to impart quality education to the students.

The foundation of every nation is the 'quality education' to its youth. The aim of education should not be only to impart information to the students and to make them 'specialists' or 'degree holders' but it should be character building, nation building, and man-making who can humanize our life by integrating emotional demands with our new Knowledge. The education should train the minds of our students to think what is good and what is bad. The education should be 'Progressive' and 'Modern' and should inculcate spiritual and moral values among the students and should produce good human beings.

Never think that you are NOTHING and don't think that you are EVERYTHING. But think that you are SOMETHING, who can do and achieve ANYTHING to get SUCCESS in LIFE.

SUCCESS in LIFE depends mainly on two important things:

- I) Vision - seeing the invisible.
- II) Mission - Doing the impossible.

Also '4T' formula is very important - Talent, Technology, Teamwork and Trust.

In today's global competitive era, quality and excellence play a vital role to impart quality education to our students. To achieve excellence and innovation in education the role of a teacher is very important.

A teacher should not only impart the knowledge to students but should also mould the personality of students, strengthen the convictions of students, should teach patience, love, acceptance and the responsibility towards the family, society and nation.

A teacher also recognizes the inborn talents, valuable qualities of the students such as - spontaneity, originality, creativity, independent

thinking, sincerity, values of time etc.

According to Swami Vivekanand -

An average teacher instructs,
A good teacher guides and
A great teacher inspires.

Hence a teacher should be a source of inspiration and enlightenment to the students.

A teacher should not think of oneself as an employee, a paid professional, a hired servant, but a teacher should be a 'Guru', a nation-builder, a character builder and an instrument of 'man-making education'.

Our yearly magazine 'AKANKSHA' has always given us an insight into the young, creative and questioning minds of our staff and students, which gives the platform for their innovative, creative observation and expressions. The magazine has always highlighted the awareness among the staff and students. My best wishes to the editorial team for making the magazine a good one.

My sincere thanks to Dr. G. R. Ekbote, Chairman Business Council, PE Society, Prof. P. G. Dixit, visitor, Modern College, Pune-411016 and all LMC members and Dr. Sanjay Kharat, Principal of our College, Mr. Ganesh Sathe (O.S.) all teaching and non-teaching staff for their valuable guidance, constant support, motivation and co-operation in the development and growth of our College.

Thanks a lot and best wishes to all.

- Prof. S. V. Todkar

Chairman, LMC, Modern College

Heartiest Congratulations !

The Business Council, Board of Life Workers and Board of Life Members, of Progressive Education Society, are elected un-opposed, for the third time, under the able Guidance and Leadership of Honourable PROF. DR. G. R. EKBOTE.

Hearty Congratulations and Best Wishes to Honourable PROF DR. G. R. EKBOTE and ALL THE MEMBERS of Business Council, Board of Life Members and Board of Life Workers, of PROGRESSIVE EDUCATION SOCIETY.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

प्राचार्यांचे मनोगत

अक्षय्यतृतीयेला प्रोबेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी ८१ व्या वर्षात पदार्पण करीत आहे. १९ मे १९३४ रोजी अक्षय्यतृतीयेच्या मुहूर्तावर मा. कानिटकर सरांनी प्रोबेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीची स्थापना केली. जात, धर्म, पंथ, वर्ग यांचा स्पर्शही न होऊ देता शहरी व ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची कवाडं सताड उघडून दिली. आजही शिक्षणाचा हा अक्षय्य झरा अविरत वाहत आहे, अधिकच जोरकसपणे प्रवाहीत होत आहे. आधुनिकतेचा ध्यास घेतल्यामुळे संगणक, जैवतंत्रज्ञान, सूक्ष्मजीवशास्त्र, नॅनोटेक्नॉलॉजी, ॲनिमेशन, फॅशन टेक्नॉलॉजी यांसारखे अनेक नवीन प्रवाह यात समाविष्ट होत आहेत. मुख्य म्हणजे या संस्थेच्या शाळा-महाविद्यालयांमध्ये शिकलेले माजी विद्यार्थी आज शैक्षणिक, सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक व औद्योगिक क्षेत्रात स्पृहणीय यश मिळवीत आहे ही अभिमानाची गोष्ट आहे. एक चांगला माणूस, म्हणून आपला विद्यार्थी नावारूपाळा यावा यासाठी संस्था सतत प्रयत्नशील असते. गुरुवर्य कानिटकरांनी लावलेले हे रोप डॉ. गजानन एकबोटे सरांच्या काळात अनेक अंगांनी विस्तारित झाले आणि अजूनही ते विकसित व्हावे यासाठी डॉ. एकबोटे यांची अविश्रांत धडपड चालू असते. ८१ व्या वर्षात पदार्पण करणाऱ्या या संस्थेच्या यशात अनेक मान्यवर पदाधिकाऱ्यांचा सुद्धा वाटा आहे. संस्थेतील सर्वांनाच या निमित्ताने मनःपूर्वक शुभेच्छा!

महाविद्यालयाच्या पुरस्कारांमध्ये सातत्याने भर पडत आहे. या वर्षी पुणे विद्यापीठाच्या प्रौढ निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभागाचा व्यक्तीगत स्तरावरील 'जगन्नाथ राठी' पुरस्कार प्राचार्य म्हणून मला प्राप्त झाला. अर्थातच सांघिक भावनेने काम करणाऱ्या प्राध्यापक व प्रशासकीय कर्मचारी यांची मोलाची साथ सदैव लाभल्यानेच हे यश प्राप्त झाले असे मला वाटते. पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी कल्याण मंडळातर्फे दिला जाणारा उत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कार आमच्या महाविद्यालयास लाभला तसेच प्रा. वर्षा जोशी यांच्या सातत्यपूर्ण दर्जेदार कामगिरीमुळे त्यांना या मंडळाचा उत्कृष्ट विद्यार्थी कल्याण अधिकारी हा पुरस्कार लाभला. त्यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन.

महाविद्यालयात वर्षभरात अनेक उपक्रम राबविले जात असतात. या वर्षी विद्यार्थी कल्याण मंडळाच्या आर्थिक सहकार्याने ईशान्य भारतीय विद्यार्थ्यांसाठी 'त्रिभाषीय पुस्तिकेचे' प्रकाशन करण्यात आले. त्यांच्या दैनंदिन व महाविद्यालयीन जीवनात येणाऱ्या भाषेच्या अडचणी सोडविण्याचा प्रयत्न या पुस्तिकेद्वारे करण्यात आला आहे. याशिवाय कलाशाखेतर्फे घेतलेल्या राष्ट्रीय चर्चासत्रातील शोधनिबंधांचेही संकलन करण्यात आले आहे.

बी.सी.यु.डी. संशोधन प्रकल्पांतर्गत पुणे विद्यापीठातर्फे राबविण्यात येणारा 'अविष्कार' या उपक्रमाचे आयोजनही यावर्षी आमच्या महाविद्यालयामध्ये करण्यात आले होते. तसेच 'प्राचार्य परिषदेचे'ही आयोजन महाविद्यालयात करण्यात आले होते. हे दोन्हीही कार्यक्रम अतिशय यशस्वीपणे पार पडले याचे समाधान आहे.

येत्या २०१६ मध्ये आम्ही पुनश्च 'नेक'ला सामोरे जाणार आहोत, त्यासाठी आमचे नियोजन सुरू झाले आहे. 'नेक'साठी 'संशोधन' ही बाब अत्यंत महत्त्वाची असते. त्यासाठी महाविद्यालयीन प्राध्यापकांचे भरीव योगदान या क्षेत्रात असणे गरजेचे आहे. यावर्षी बी.सी.यु.डी. संशोधन प्रकल्प व यु.जी.सी.चे संशोधन प्रकल्प यात लक्षणीय भर पडली आहे. अनेक प्राध्यापकांचे प्रकल्प पूर्ण झाले आहे, अनेकांचे काम सुरू आहे ही आनंदाची गोष्ट आहे.

'आकांक्षा' या महाविद्यालयीन नियतकालिकाचे लवकरच प्रकाशन होणार आहे. यावर्षीचा अंक हा 'सामाजिक बांधिलकी' या विषयावर आधारित आहे. यंदा बाबा आमटे या महान व्यक्तित्वाची जन्मशताब्दी साजरी होत आहे. आमच्या विद्यार्थ्यांनीही बाबा आमटेवर सखोल लेखन केले आहे. सामाजिक कार्य करणाऱ्या अनेक कार्यकर्त्यांमुळेच समाजातील अनेक प्रश्न सुटत असतात. या कार्यकर्त्यांच्या कार्याची ओळख या अंकाच्या निमित्ताने आमच्या विद्यार्थ्यांनी करून घेतली ही खूप चांगली गोष्ट आहे. अनेक मान्यवरांच्या मुलाखतीही विद्यार्थ्यांनी घेतल्या आहेत. प्रत्यक्ष या मान्यवरांचा सहवास लाभणे ही आमच्या विद्यार्थ्यांसाठी मोलाची उपलब्धी ठरली आहे. या अंकात आमच्या काही प्राध्यापकांनी लेखन केले आहे. या अंकात लेखन करणाऱ्या सर्वांचेच मनःपूर्वक अभिनंदन!

महाविद्यालयाच्या यशामध्ये संस्थेचे कार्याध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे, सचिव प्रा. शामकांत देशमुख, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. तोडकर, महाविद्यालयाचे व्हिजीटर प्रा. दीक्षित, प्रा. ज्योत्स्ना एकबोटे यांचे सर्वांचे योगदान आहे. या सर्वांच्या सहकार्याबद्दल मी कृतज्ञता व्यक्त करतो. लोकप्रतिनिधी, पालक, प्राध्यापक वर्ग, शिक्षकेतर कर्मचारी, यांची मोलाची साथ लाभल्यानेच महाविद्यालयाची वाटचाल यशस्वीपणे होत आहे. कला, क्रीडा व शिक्षणक्षेत्रात यशस्वी कामगिरी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे व प्राध्यापकांचे हार्दिक अभिनंदन! या अंकाची उत्कृष्ट निर्मिती केल्याबद्दल संपादक मंडळाचेही अभिनंदन! धन्यवाद!

- प्राचार्य डॉ. संजय खरात

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

मा. डॉ. गजानन र. एकबोटे

M.S., M.N.A. M.S.

कार्याध्यक्ष, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे

प्रा. सुरेश तोडकर

सहकार्यवाह, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे ५
अध्यक्ष, स्थानिक व्यवस्थापन समिती,
मॉडर्न कॉलेज, पुणे १६.

प्रा. प्रकाश दीक्षित

उपकार्यवाह, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे ५
व्हिजीटर, मॉडर्न कॉलेज, पुणे १६.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

संपादक मंडळ - आकांक्षा २०१३-१४
सोबत - प्रा. शुभांगी जोशी (उपप्राचार्या, वाणिज्य शाखा)
प्रा. डॉ. गगनग्रास (उपप्राचार्या, कला शाखा)
प्राचार्य डॉ. संजय खरात व महाविद्यालयाचे
व्हिजीटर - प्रा. प्रकाश दिक्षित, प्रा. स्वाती कंधारकर (उपप्राचार्या, विज्ञान शाखा)

महाविद्यालयाचे प्रशासकीय व ग्रंथालयीन कर्मचारी

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

डॉ. संजय खरात
प्राचार्य, मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे १६

महाविद्यालयातील प्राध्यापक वर्ग

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण
मंडळातर्फे दिला जाणारा
'उत्कृष्ट विद्यार्थी कल्याण अधिकारी'
हा पुरस्कार
मा. कुलगुरू डॉ. वासुदेव गाडे यांच्या
हस्ते स्वीकारतांना प्रा. वर्षा जोशी

महाविद्यालयात आयोजित करण्यात
आलेल्या 'प्राचार्य परिषदेत' उपस्थित
असलेल्या प्राचार्यांशी संवाद साधतांना
डॉ. नंदकुमार निकम

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

महाराष्ट्र दिनाच्या निमित्ताने
व्याख्यान देतांना
जेष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते व
विचारवंत
मा. भाई वैद्य

द्रष्टा संस्थाचालक - डॉ. एकबोटे

मा. डॉ. गजानन एकबोटे प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे आचारवड, द्रष्टे कार्याध्यक्ष, काळाबरोबर असणारे समाजधुरीण, बहुश्रुत शिक्षणतज्ञ, विद्यापीठ कायद्याचे गाढे अभ्यासक, कुशल सर्जन, उत्तम प्रशासक असे अष्टावधानी व बहुआयामी व्यक्तिमत्व आहेत. त्यांच्या नेतृत्वाखाली सलग तिसऱ्यांदा प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीची निवडणूक विनविरोध पार पडली व कार्यकर्त्यांची एकसंघ फळी पुन्हा कार्यरत झाली ही अभिनंदनीय गोष्ट आहे. डॉक्टरसाहेबांनी त्यासाठी सदैव जागरूक राहून निवडणूक प्रक्रिया पूर्ण केली. समाजातील सर्व स्तरातील कार्यकर्ते सोसायटीच्या नियामक मंडळात समाविष्ट होतील हे कटाक्षाने पाहिले. संस्थेच्या कठीण काळात डॉक्टर नियामक मंडळात आले. त्यानंतर संस्थेची प्रगती झपाट्याने झाली. प्रथम त्यांनी सोसायटीचा आर्थिक पाया मजबूत केला. कालसुसंगत नवनवीन अभ्यासक्रम सुरू केले. विद्यापीठाने सुरू केलेले सर्व नवीन अभ्यासक्रम सर्वप्रथम आपण सुरू करण्यावर त्यांचा भर होता. विद्यापीठातील त्यांचे विविध अधिकारमंडळावरील सदस्यत्व हे विद्यापीठाचाही लौकिक वाढविणारे ठरत आहे. मा. शंकरराव कानिटकरांनी लावलेल्या रोपट्याचे डॉक्टरांनी वटवृक्षात रूपांतर केले. मॉडर्न व प्रोग्रेसिव्ह हा मंत्र जपत सोसायटीची भरभराट डॉक्टरांनी केली. महाराष्ट्र भारोग्य विज्ञान विद्यापीठ तसेच नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी, नियोजन मंडळाची उपसमिती या संस्थामध्ये काम करून त्यांनी मोठे शैक्षणिक कार्य केलेले आहे. बी. जे. मेडीकल महाविद्यालयात मानद प्राध्यापक म्हणून काम करून अनेक यशस्वी सर्जन त्यांनी भारतास दिले आहेत. इतरांना सदैव मदत करण्याचा स्वभाव व वृत्ती अंगी असल्यामुळे अनेक महाविद्यालये व संस्थांना त्यांचा फायदा झालेला आहे. त्यामुळे संस्थाचालकांमधून सर्वोच्च मताने डॉक्टरसाहेब पुणे विद्यापीठ सिनेटर निवडून जातात. आपल्या संस्थांबरोबरच इतर संस्थाही वाढल्या पाहिजेत हा विचार करणारे फारच थोडे संस्थाचालक आहेत. त्यामध्ये डॉक्टर हे एक आहेत. आध्यात्मिक वृत्तीचे डॉक्टर एकबोटे संतांना मानणारे आहेत त्यामुळेच सर्वांचा उत्कर्ष व्हावा हा विचार करू शकतात. *निर्वैर व्हावे सर्व भूतांसने । साधन बरवे हेचि एक ।।* हे संतवचन आचरणात आणणारे डॉक्टर सर्वांचे सुयश चिंतितात. माणसाची अचूक पारख करून त्यांच्यातील गुणानुसार त्यांच्यावर काम सोपवितात. कार्यकर्त्यांच्या वैयक्तिक सुख-दुःखाचे वाटेकरी होतात. त्यामुळे प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी ही संस्था न राहता एक कुटुंब झाले

आहे. त्यामध्ये प्रा. सौ. ज्योत्सना एकबोटे यांचीही साथ तितकीच महत्त्वाची आहे.

सामाजिक घडामोडींचा अचूक वेध घेत सोसायटीपुढील संभाव्य अडचणी दूर करण्याचा त्यांचा प्रयत्न सर्वांना खूपच मार्गदर्शक ठरतो. दासबोधातील पुढील समर्थवचनाचा प्रत्ययच आपणास डॉक्टरांकडून येतो.

दीर्घसूचना आधी कळे । सावधपणे तर्क प्रबळे ।।

जाणजाणोनी निवळे यथायोग्य ।।

डॉक्टरसाहेब हे सोसायटीमधील सानथोरांना सदैव उपलब्ध असतात. सर्वजण नियमांप्रमाणे व न्यायाने काम करतात का यावर त्यांचे बारीक लक्ष असते.

येथेही समर्थ वचनांचा पुनः प्रत्यय येतो-

राखो जाणे नीतीन्याय । न कवी, न करवी अन्याय ।।

कठीण प्रसंगी उपाय करू जाणे ।।

ऐसा पुरुष धारणेचा । तोचि आधार बहुतांचा ।।

डॉक्टर एकबोटे यांची तीव्र स्मरणशक्ती, अथक परिश्रम, कामाचा पाठपुरावा यांचा फायदा सोसायटीस खूपच होतो आहे. त्याची परिणती सोसायटीच्या महाविद्यालयांना पुणे विद्यापीठाचे उत्कृष्ट महाविद्यालय म्हणून पुरस्कार मिळण्यात, नॅकची 'A' ग्रेड मिळण्यात व यु.जी.सी.च्या 'कॉलेज युईथ पोटेन्शियल फॉर एक्सलन्स', डी.बी.टी. स्टार स्टेटस् मिळण्यात झाली. त्याचबरोबर सोसायटीस 'महाराष्ट्र चॅंबर ऑफ कॉमर्स, इंडस्ट्रीज अँड अॅग्रीकल्चर, मुंबई' व 'लोकमत' यांचेकडून उत्तम कॉर्पोरेट सोशल रिस्पॉन्सिबिलिटी जपणारी संस्था म्हणून पुरस्कार मिळाला.

एवढ्या जबाबदाऱ्या पार पाडणारे व नावलौकिक मिळविणारे डॉक्टर एकबोटे यांनी नुकतीच वयाची साठी भोलांडली त्याबद्दल शुभेच्छा व पुढील कार्यासाठी आम्ही सर्वजण आपणाबरोबरच घेण्यासाठी कटिबद्ध हे येथे नमूद करून महाविद्यालयाच्या सर्व घटकांतर्फे आपले अभिष्ट चिंतन करतो.

- प्रा. प्रकाश दीक्षित

व्हिजीटर, मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे १६,
उपसचिव, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी, पुणे ५.

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

संपादकीय

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ च्या आकांक्षा या महाविद्यालयीन नियतकालिकाचे प्रकाशन करताना संपादक मंडळास अतिशय आनंद होत आहे. कोणत्याही निर्मितीचा आनंद हा नेहमीच विलक्षण असतो आणि ही निर्मिती आपल्याच विद्यार्थ्यांनी केलेल्या प्रयत्नाचे फळ असेल तर तो एक अविस्मरणीय अनुभव असतो. 'सामाजिक बांधिलकी' या मध्यवर्ती आशयसूत्रावर आधारित असलेल्या 'आकांक्षा'चा या वर्षाचा अंक आमच्या विद्यार्थ्यांच्या अथक मेहनतीतून आकाराला आला आहे.

या अंकामध्ये डॉ. अनिल भवचट, प्रा. रामनाथ चव्हाण, विद्या बाळ, सौ. संजीवनी मुजूमदार, पांडुरंग बलकवडे, डॉ. अनिरुद्ध वैद्य, श्री. विवेक पोंक्षे इत्यादी मान्यवरांच्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेल्या मुलाखती आहेत. याशिवाय कृष्णवर्णीयांसाठी लढा देणारे नेल्सन मंडेला, कृष्णोण्यांसाठी अविरत झटणारे बाबा आमटे, अंधश्रद्धेविरोधी आवाज उठविणारे डॉ. नरेंद्र दाभोलकर, रसायनशास्त्रातील विज्ञानयोगी प्रा. सी. एन्. आर. राव, क्रिकेटच्या २२ यार्डांच्या खेळपट्टीवर विक्रमांची शिखरे गाठणारा सचिन तेंडुलकर या सर्वांच्याच कार्यांचा परिचय करून देणारे लेख या अंकासाठी विद्यार्थ्यांनी लिहिले आहेत. या सर्वच लेखनातून या व्यक्तींच्या जीवनातील संघर्ष, समाजाप्रती असलेली त्यांची तळमळ, घिकाटीने त्यांनी केलेले समाजकार्य याचा प्रत्यय वाचकांना येईलच.

महाविद्यालये नेहमीच सुजाण नागरिक घडविण्यासाठी प्रयत्नशील असतात. इथे येणारा प्रत्येक विद्यार्थी उत्तम माणूस व्हावा यासाठीही विविध अंगांनी प्रयत्न केले जातातच. महाविद्यालयीन नियतकालिकाची निर्मितीही याच प्रयत्नांचा एक भाग असतो. २०१४ च्या लोकसभेच्या निवडणुकीसाठी आमचे बहुतांश विद्यार्थी पहिल्यांदाच मतदान करणार आहेत. या काळात त्यांना सामाजिक समस्यांची जाण यावी, त्यांचे सामाजिक भान प्रगल्भ व्हावे, त्यांच्या जाणिवा जागृत व्हाव्यात, या हेतूनेच आम्ही यावर्षाच्या अंकाचा हा विषय निवडला आहे. आणि समाधानाची गोष्ट म्हणजे आमचा हा हेतू साध्य झाला आहे. आमचे विद्यार्थी हे स्वतःहून विविध स्तरातील सामाजिक कार्यकर्त्यांपर्यंत पोहचले, विविध संस्थांना त्यांनी भेटी दिल्या. उपरोक्त विषयाला त्यांनी योग्य न्याय दिला याचा निश्चितच आनंद वाटतो.

येत्या अक्षय्यतृतीयेला प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी ८१ व्या वर्षातपदार्पण करीत आहे. शिक्षणक्षेत्रात उल्लेखनीय कार्य

करणान्या आमच्या संस्थेच्या पुढील वाटचालीस संपादक मंडळाच्या हार्दिक शुभेच्छा ! मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात यांना नुकताच पुणे विद्यापीठाच्या प्रौढ निरंतर शिक्षण आणि ज्ञानविस्तार विभागातर्फे 'जगन्नाथ राठी' हा पुरस्कार प्राप्त झाला. त्यांचेही मनापासून अभिनंदन. पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण मंडळातर्फे दिल्या जाणारा उत्कृष्ट महाविद्यालयाचा पुरस्कार आमच्या महाविद्यालयास प्राप्त झाला. तसेच प्रा. वर्षा जोशी उत्कृष्ट विद्यार्थी कल्याण अधिकारी हा पुरस्कार प्राप्त झाला आहे.

महाविद्यालयाच्या नियतकालिकातून महाविद्यालयाच्या विविध क्षेत्रातील कामगिरीची नोंद होत असते. वर्षभरातील विविध उपक्रमांचा आढावाही या निमित्ताने प्रकाशित होत असतो. म्हणूनच या अंकाची निर्मिती एक महत्त्वाचा दस्तऐवज मानला जातो. या वर्षी विविध विभागांचे व उपक्रमांचे अहवाल वेळेवर उपलब्ध करून दिले म्हणून संबंधित प्राध्यापकांचे आभार. संस्थेचे कार्याध्यक्ष डॉ. एकबोटेसरांचे प्रोत्साहन आम्हाला नेहमीच लाभते. तसेच महाविद्यालयाचे व्हिजीटर प्रा. प्रकाश दीक्षित, स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रा. तोडकर, मा. प्राचार्य डॉ. संजय खरात, तीनही शाखांच्या उपप्राचार्या व प्रा. शुती भातखंडे यांच्या मार्गदर्शनामुळेच या अंकाची निर्मिती होऊ शकली आहे. या सर्वांच्याच प्रती कृतज्ञता व्यक्त करते. ज्या मान्यवरांनी या अंकासाठी मुलाखती दिल्या व आपला अमूल्य वेळ देऊन आमच्या विद्यार्थ्यांना सहकार्य केले त्या सर्वांचेच मनापासून आभार. या अंकाची अत्यंत सुबक मांडणी करणाऱ्या प्रभात मुद्रणालयाचेही मनःपूर्वक आभार.

मोडलेल्या माणसांची
दुःख झोली झेलताना
त्या अनाथांच्या उशाळा
दीप लावू झोपताना
कोणती ना जात त्यांची
कोणता ना धर्म त्यांचा
दुःख झोले दोन अश्रु
माणसांचे माणसांना

हा अंक वाचतांना कवितेतील या अनुभूतीशी वाचक नक्कीच समरस होतील अशी आशा व्यक्त करते.

धन्यवाद !

- डॉ. संस्कृती आवलगावकर

आभिनंदन

डॉ. ज्योती गगनग्रास
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

प्रा. शुभांगी जोशी
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

डॉ. सविता सबनीस
पुणे महानगरपालीकेतर्फे
'आदर्श शिक्षक पुरस्कार' प्राप्त.

प्रा. शम्पा चक्रवर्ती
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

डॉ. शुभांगी भ्रातांब्रेकर
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन व रोटरी क्लब
तर्फे अचिह्न अवार्ड प्राप्त

प्रा. संजय पाटील
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

प्रा. संगीता दमढेरे
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

प्रा. सविता महुरले
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

प्रा. सोनल कुलकर्णी
आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील
चर्चासत्रात
शोधनिबंधाचे वाचन

डॉ. मनीष राजत
पुणे विद्यापीठाची पीएच.डी.
पदवी प्राप्त.

ओमप्रसाद कते
विद्यापीठ प्रतिनिधी

सायली हणमगर
विद्यार्थी प्रतिनिधी

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Lecture Series under
DBT Star College Scheme

Lecture Series under
DBT Star College Scheme

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Lecture Series under
DBT Star College Scheme

Study Tour of
Zoology Department at
Coastal Area

Zoology Student's
Participating in the Conference on
Significance of Nanotechnology at
Mahatma Phule College

Aquatic Diversity
Zoology Department

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Bio Diversity Assessment
at Western Ghat by
Zoology

Demonstration of
Rearing of Silk Worm by
Zoology Students.

Preparation of Teaching Module
for Zoology Students by
Dr. Sanjay Kharat

Poster Presentation
Avishkar 2013

Felicitation of Guests : Dr. Nath
at Avishkar 2013

Display of Various Poster at
Avishkar 2013

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

Demonstration of BOD
Incubator in Zoology Laboratory
By Dr. Kshirsagar R. V.

Karyotyping Demonstration
in Science Laboratory

Extraction of DNA Demonstration
in the Science Laboratory

Demonstration of
Electronic Devices
at Science Exhibition

Science Exhibition
Electronics Department

Industrial Visit to
Thuse Electronic Pvt. Ltd. by
Electronics Students

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

Avishkar 2013 -
Guidance to
Participants by
Dr. Anil Lachake

Inauguration of Avishkar 2013 by
Dr. K. C. Mohite Dean,
Science Faculty, Pune University,
Dr. Jaibhai (OSD), Dr. Nath,
Prof. Dixit, Prin. Dr. Sanjay Kharat
and Dr. Kshirsagar R. V.

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

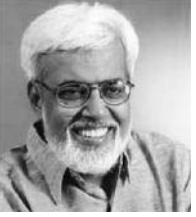
Dr. Anil Lachake
Visiting Various
Posters of
Avishkar 2013

सामाजिक बांधिलकी जपणाच्या मान्यवरांच्या मुलाखती

आम्हाला उलगडलेले बाबा

ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते डॉ. अनिल अवचट यांची वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत

१ जानेवारीची सकाळ एक नवी हवा घेऊनच आली. आज बाबांशी ओळख झाली. ओळख म्हणजे मुलाखत हो...! अन् खऱ्या अर्थाने आमचा Happy New Year झाला. बाबा उर्फ डॉ. अनिल अवचट. गोष्टीत रमणारे, बासरीत स्वतःला विसरणारे, पक्ष्यांमध्ये गुंतणारे, कागदातून आकार निर्माण करणारे अन् वयाच्या ७० व्या वर्षी सुद्धा आपल्यातलं लहान मुल जागतं ठेवणारे असे सगळ्यांचे बाबा. नावातच जवळचे वाटणारे बाबा अन् बाबांची मुलाखत म्हणजे दुधशर्करा योग.

ज्यांनी माणसांना जाणून घेतल आज त्यांना जाणण्याचा केलेला हा प्रयत्न.

प्रश्न :- आपण सामाजिक कार्यात कधीपासून रस घेऊ लागलात ?

उत्तर :- एम्.बी.बी.एस्.ला असतांना नगरचा कुमार सप्तर्षी हा माझा एक मित्र होता त्याच्यामुळे या कार्यात आलो. तो आमचा सिनिअर होता, चळवळ्या होता. हे काम करण्यास त्याचे विचार कारणीभूत आहेत. त्याच्या सहवासामुळेच मला समाजकार्यात रस वाटू लागला.

प्रश्न :- समाजकार्यात सक्रीय सहभागी होणार हे कळल्यावर तुमच्या कुटुंबाची काय प्रतिक्रिया होती ?

उत्तर :- डॉक्टर झाल्यावर मी प्रॅक्टिस करणार नाही तर समाजसेवा करणार असं म्हटल्यावर कुटुंबियांनी विरोध केला. त्यांना अपेक्षा होती की मुलगा डॉक्टर होईल, घरची परिस्थिती सुधारेल. पण जसं या कार्यात पुढे पुढे जात गेलो तसा विरोध कमी होत गेला.

प्रश्न :- जयप्रकाश नारायणांशी संबंध कसा आला ?

उत्तर :- आम्ही १९७३-७४ च्या दुष्काळात बिहारला गेलो. तिथल्या लोकांना मदत करायला तेव्हा जयप्रकाश नारायणांशी ओळख झाली. पुढे त्यांच्याबरोबर काम सुद्धा केलं. त्यांनी आम्हाला एक गाव निवडून दिलं. तिथे काम केलं.

प्रश्न :- मुक्तांगणमधले सर्व कर्मचारी हे एम.एस.डब्ल्यू. (M.S.W.) वा तत्सम पदवीधारक असतात का ?

उत्तर :- छे! अगदी बोटार मोजता येतील इतकीच लोकं पदवीधारक आहेत. बाकीचे सगळे मुक्तांगणमध्येच बरे झालेले रुग्ण आहेत ते किचन सांभाळतात, साफसफाई करतात, अगदी आर्थिक व्यवहार सांभाळतात, सारं काही तेच करतात.

प्रश्न :- या कामात तुम्हाला राज्यकर्त्यांची काही मदत झाली का ?

उत्तर :- मी फक्त निरपेक्ष मदत स्वीकारली. ज्यात स्वार्थ असेल अशी मदत नाही घेतली. शरद पवारांनी खूप सहकार्य केलं.

प्रश्न :- पेशंटसच्या कुटुंबियांना कसा आधार दिला ?

उत्तर :- व्यसन म्हणजे आजारच. फक्त तो माणूस आजारी पडत नाही तर ते सगळं घर आजारी पडतं. म्हणून त्यांनाही मार्गदर्शन केलं जातं. विस्कटलेली नाती जुळवल्याचं काम सुद्धा होतं. कुटुंबियांना सांगितलं जातं की लक्ष ठेवत जा पण पहारा नको. कारण पहारा ठेवला की माणूस अजून चिडतो.

प्रश्न :- मुक्तांगण नावाच्या अनेक संस्था आहेत त्यामुळे काही गमती घडल्या का ?

उत्तर :- हो, घडल्या की, कधी इकडचं टपाल तिकडे व्हायचं. असाच एके दिवशी मला माझ्या एका मित्राचा फोन आला. तो म्हणाला, माझ्या मुलाला अॅडमिशन हवी आहे. मी विचारलं कसलं व्यसन आहे त्याला? तर तो अवाक् झाला. तो म्हणाला, त्याला शाळेमध्ये अॅडमिशन हवी आहे. मग कुठे त्याला कळालं ते.

प्रश्न :- आजच्या स्त्रियांच्या व्यसनाधिनतेविषयी काही सांगाल का ?

उत्तर :- स्त्रियांसाठी निशीगंध नावाचे व्यसनमुक्ती केंद्र आम्ही सुरू केलंय. अन् बदलेलं राहणीमान, कामाचा तणाव हे घटक यास कारणीभूत आहेत.

प्रश्न :- मुक्तांगणमधील अनेक रुग्ण उपचारादरम्यान पळून जात असत तेव्हा तुमचा दृष्टीकोन कसा असायचा ?

उत्तर :- तो एक नाजूक काळ असतो मग त्यांच्यावर चिडून काय उपयोग अन् पळून जाणार कोठे? एक तर घरी नाही तर दारूच्या अड्ड्यावर. मग आम्ही जायचो अन् घेऊन यायचो त्यांना.

प्रश्न :- मुक्तांगणमधले काही पेशंटस् गुन्हेगार होते तर तुम्ही कसं काय सांभाळून घेतलं?

उत्तर :- प्रत्येक माणूस चांगला असतो. परिस्थितीमुळे तो गुन्हेगार बनतो अन् तो गुन्हे करतो कशासाठी तर व्यसन भागवायलाच ना? जर व्यसन नाही राहिलं तर गुन्हे करणार कसे?

प्रश्न :- आजच्या शिक्षणाविषयी काय वाटतं?

उत्तर :- शिक्षणाचं ना, ओझं होता कामा नये. शिक्षण बाजूला ठेवता आलं पाहिजे. शिक्षण कितीही असलं तरी मनात माया असणं महत्त्वाचं. ज्ञानाच्या आधी आपल्याला अहंकार येतो अन् तो टाळता येणं महत्त्वाचं.

प्रश्न :- आजच्या पिढीविषयी काय वाटतं?

उत्तर :- बदलतं वातावरण, बदललेलं राहणीमान यामुळे पैसा संस्कृती निर्माण झाली आहे. याचा परिणाम म्हणजे भावनाविरहीत पिढी निर्माण होत चालली आहे. आपल्या शेजारी कोण राहतो हेच माहीत नसतं. दुसऱ्यांविषयी Concern च नाही राहिला आपल्याला.

प्रश्न :- लेखक अनिल अवचट आणि समाजकार्य

करणारे अनिल अवचट या दोघांमधला फरक काय?

उत्तर :- काहीच नाही. कारण जे मला दिसतं ते तसंच्या तसं मी लिहून काढतो. त्यामुळे फरक असा काही नाही. शेवटी माणूस हा एकच असतो ना त्यात कप्पे असे कुठले करता येतात? नाही ना. कधी लिहिणारा, कधी नकला करणारा तर कधी समाजकार्य करणारा माणूस एकच असतो.

प्रश्न :- तुम्हाला बाबा केव्हापासून म्हणतात?

उत्तर :- माझ्या मुली मुक्ता अन् यशो मला बाबा म्हणायच्या मग पुढे सगळेच म्हणायला लागले.

प्रश्न :- आजच्या तरूणांना विद्यार्थ्यांना काय मार्गदर्शन कराल?

उत्तर :- मी काय मार्गदर्शन करणार! कारण कोणाकडूनही अपेक्षा ठेवता येत नाही अन् ज्ञान हे दिलं जात नाही तर घेतलं जातं. आपली संस्कार घेण्याची तयारी हवी. “इच्छेला आनंद केव्हा होईल जेव्हा ती पूर्ण होईल.”

- केतन राक्षे, हार्दिक वैद्य, चैत्राली जगताप
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

“यार मिला दे नजर से नजर”

कर मेरे प्यार की जरा सी तू कदर
यार मिला दे नजर से नजर
पागल हूँ तेरे प्यार में गोरी
तुझको ढूँढू इधर-उधर ॥१॥
रेशम जैसी जुलफे तेरी
रंग भी तेरा सुनेहरा है
आँखे तो हैं शराब की बोटल
इसका नशा भी गहरा है
होठों पे है हीरे-मोती
लचक जाये कमर ॥२॥

जपता हूँ तेरे नाम की माला
ना जीता हूँ ना मरता हूँ
दूर-दूर से देखा करूँ मैं
कुछ कहने से डरता हूँ
पिछा तेरा रोज करूँ मैं
कॉलेज से लेकर घर ॥३॥
तू तो है मेरे प्यार की मूरत
मैं तो तेरा पुजारी हूँ
प्रेमजाल में फँस गया खुद ही
ऐसा एक शिकारी हूँ
मुझको मेरा प्यार दिला दे
या कटवा दे सर ॥४॥

कर मेरे प्यार की जरा सी तू कदर
यार मिला दे नजर से नजर ॥

- समाधान सरवदे

एम.एस.सी.-I

अभ्यास

मनापासून समजून-उमजून
सातत्याने केला जाणारा सराव म्हणजे अभ्यास.....
जिज्ञासा आणि निरीक्षणातून
घडणारा संवाद म्हणजे अभ्यास.....
शिस्त आणि नियोजनातून
मनाला लागणारा संस्कार म्हणजे अभ्यास.....
कृतीमधून चूकत शिकत होणारे
प्रयत्न म्हणजे अभ्यास.....
ध्यास आणि अनुभवातून
व्यक्तीत्वला घडविणारा प्रवास म्हणजे अभ्यास.....
श्रवण आणि संभाषणातून
वाचन-लेखनामुळे होणारा सराव म्हणजे अभ्यास.....
अभ्यास कसा असावा
अभ्यास मनापासून हवा
अभ्यास स्वतःहून हवा
अभ्यास आयुष्यभरासाठी हवा.....

- प्रियंका गंगाधर शेडाळे

प्रथम वर्ष कला

समर्पण वृत्तीने कार्य करणारे डॉ. अभिजित वैद्य

डॉ. अभिजित वैद्य हे हृदयरोग तज्ज्ञ असून आपला व्यवसाय सांभाळून समाजासाठी भरीव कार्य करतात. १९९३ साली त्यांनी व त्यांच्या डॉक्टर मित्रांनी

मिळून आपत्तीच्या वेळी वैद्यकीय मदत देणारी 'आरोग्य सेना' स्थापन केली.

प्रश्न :- नमस्कार सर, आपण करत असलेल्या आरोग्य सेनेच्या कार्याबद्दल आम्ही खूप ऐकून आहोत. आपण या कामाची सुरुवात कशी केली?

उत्तर :- मी १९९३ ला जेव्हा लातूर परिसरात झालेल्या भूकंपाची बातमी ऐकली, तेथील विदारक चित्र पाहिले. त्याच क्षणी मी ठरविले की आपणही त्यांना मदत केली पाहिजे. आपणही समाजाचं काही देणं लागतो याच भावनेतून या कार्याचा आरंभ झाला. माझ्या सहकारी डॉक्टर मित्रांना ही कल्पना सांगितली, त्यांनीही ती लगेच उचलून धरली. त्यांच्यासह १९९३ साली या कार्यास प्रारंभ केला.

प्रश्न :- भारतात आपली व्यवस्थापन यंत्रणा कशी आहे?

उत्तर :- भारतात आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणा फारशी प्रभावीपणे राबविली जात नाही हे सत्य आहे. अनेक ठिकाणी भ्रष्टाचार आहे. फारसे लक्ष याकडे दिले जात नाही. आरोग्याकडेही दुर्लक्ष केले जाते. आपत्तीकाळातही मदत वेळेवर न मिळाल्याने अनेकांना प्राण गमवावे लागतात.

प्रश्न :- तुम्ही आत्तापर्यंत कुठे कुठे आपत्तीग्रस्तांना मदत केली? तेथे तुम्हाला काय अनुभव आला? सरकारी यंत्रणांनी काही अडथळा आणला का?

उत्तर :- आम्ही या कामात सरकारी निधी कोणत्याही प्रकारे वापरत नाही त्यामुळे कोणताही अडथळा सरकारी यंत्रणेकडून आला नाही. आमच्या टीमने जवळ जवळ २३ वर्षे अशी मदत केली आहे. देशात होणाऱ्या प्रत्येक आपत्तीस्थळी स्वखर्चाने पोहचत आहोत. लडाखची ढगफुटी, काश्मिरचा भूकंप, सांगलीचा महापूर, बिहारचा पूर, तामिळनाडूची सुनामी, आंध्र, केरळ या ठिकाणी आम्ही मदत केली आहे. यापुढेही अशी मदत करण्यास आम्ही तत्पर आहोत.

प्रश्न :- आपण आरोग्य सेना केव्हा व का स्थापन केली?

उत्तर :- आपत्तीग्रस्तांना मदत करत असतांना अनेक गोष्टींची जाणीव झाली. अनेक उणीवा लक्षात आल्या. भारतातील नागरिकांना आपत्तीव्यवस्थापनाचे धडे दिले. तर ते आपल्या गावातील लोकांना मदत करतील. आपत्ती व्यवस्थापन गावपातळीवर होईल. आरोग्य सेना म्हणजे "Army of Health" ही संघटना स्थापन केली. तिची स्थापनाही ११ मार्च १९९५ रोजी बेडसे, ता. मावळ, जि. पुणे येथे झाली. तेथील सरपंचांच्या मदतीनेच हे शक्य झाले. तेव्हापासून आजतागायत आम्ही हे काम करित आहोत. सध्या भारतातील जवळपास सर्व राज्यात आमची प्रशिक्षण केंद्रे आहेत. १४०० आरोग्य सैनिक प्रशिक्षण घेत आहेत.

प्रश्न :- या कामाची प्रेरणा तुम्हाला मिळाली त्यामागे काही कौटुंबिक पार्श्वभूमी आहे का?

उत्तर :- हो. माझे वडील आयुष्यभर समाजकार्यच करित आहेत. त्यांनी आपले संपूर्ण जीवनच समाजासाठी व्यतीत केले आहे. माझे वडील म्हणजे सुप्रसिद्ध जेष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते भाई वैद्य, त्यांच्याकडूनच हा समाजसेवेचा वारसा मला मिळाला. असं म्हणतात की जे रक्तात असतं ते शिकावं लागत नाही. म्हणूनच मी वैद्यकीय व्यवसायात असून देखील या कामात स्वतः झोकून देऊ शकलो. स्वखर्चाने समाजकार्य करित असूनही घरात विरोध झाला नाही. यात माझ्या पत्नीचाही मोठा वाटा आहे. ती स्वतः इंजिनिअरिंग कॉलेजमध्ये शिकविते. ती स्वतः पीएच.डी. झालेली आहे. तिने माझ्या कुटुंबाची संपूर्ण जबाबदारी उचलल्यामुळे मी पूर्ण वेळ या कार्यासाठी देऊ शकतो.

प्रश्न :- या क्षेत्रातील काही चांगल्या-वाईट अनुभवाबद्दल आम्हाला सांगाल का?

उत्तर :- कोणत्याही क्षेत्रात काम करतांना चांगले-वाईट अनुभव येत असतातच. पण त्यातून जो मार्ग काढतो तोच यशस्वी होतो. प्रत्येक आपत्तीच्या वेळी वेगवेगळे अनुभव येत गेले. काश्मीर भूकंपाच्या वेळेचा एक अनुभव सांगतो. २००४ साली काश्मीर खोऱ्यात भूकंप झाला. हजारो लोक मृत्यूमुखी पडले. लाखो बेघर झाले. तेथील 'आरी' या गावात सीमेवर असणारे शेकडो सैनिक मारले गेले. तेथील

बारामुल्ला हे गाव उंच पर्वतावर वसले आहे. जाण्यासाठी जो रस्ता आहे तो पूर्णपणे तुटला आहे. त्या गावात जायचं तर ८-१० किलोमीटर चालावं लागतं. त्या गावात मदतीची गरज असल्याचं एका सैनिक अधिकाऱ्याने सांगितले. हा प्रदेश 'दहशतवादी' संघटनांच्यामुळे सगळ्यांना माहित आहे म्हणून तेथे पर्यटक फिरकत नाहीत. तेथे एक सैनिकी तुकडी गेली. जिच्यासोबत दूध पाठवलं गेलं होतं. ती वाट एवढी कठीण होती की जर पाय सरकला तर मृत्यूच्या दाढेतच पडणार! तेथे गेल्यावर मदतकार्य सुरू केले तेव्हा एक माता मुलाला घेऊन आली. तिचा मुलगा तापाने फणफणत होता. डॉक्टरांनी त्याला औषधे दिली. तेव्हा तिने आपल्या पडक्या घरातून एक पातेले काढले व ती चहा करू लागली. तेव्हा मी तिला म्हणालो की हे दूध या मुलासाठी आहे, त्यावर ती म्हणाली- "आप अगर फरिश्ते की तरह आकर उसे दवा नहीं देते तो ये मर जरूर जाता, लेकिन ये दूध न पीकर भी जी सकता है।" तिच्या या उद्गाराने माझ्या डोळ्यात पाणी आले. असे अनेक अनुभव गाठीशी आहेत. मृत्यूशी झुंजून आम्ही प्रत्येकजण संघकार्याने प्रयत्नांची पराकाष्ठा करित असतो. एकदा तर एका अमेरिकन नागरिकाने आर्थिक मदत देऊ केली होती, ती पण आम्ही स्वीकारली नाही. आरोग्य सेना ही नेहमीच स्वप्रयत्नांवरच उभी राहते.

प्रश्न :- या क्षेत्रात कार्य करत असतांना काही चित्तथरारक प्रसंग ओढवले का ?

उत्तर :- हो, असे अनेक प्रसंग आले. सांगली महापूराच्या वेळी आम्ही नेव्हीच्या जवानांबरोबर खळाळत्या कृष्णेच्या पात्रातून हरिपूर या गावाकडे निघालो होतो. पाण्यामध्ये इलेक्ट्रिकच्या खांबांचे सुळके मधून मधून वर आलेले दिसत होते. या खांबावर रबरी होडी चुकून सुद्धा आदळली असती तर ती फुटून आम्ही पाण्यातील मगरींच्या भक्षस्थानी पडलो असतो. हरिपूर गावात वैद्यकीय मदत आम्ही पोहोचवणार होतो. तेथे सुखरूप पोहोचल्यावर अनेक रुग्णांचा गराडा आमच्या भोवती पडला. दुसरा अनुभव काश्मिर खोऱ्यातील आहे. काश्मिरच्या भूकंपात बारामुल्ला गावात आपल्या देशाचे शेकडो जवान गाडले गेले. मुख्य म्हणजे तेथे अतिरेक्यांचा जास्त वावर होता. कोणत्या गावात अद्यापही वैद्यकीय मदत पोहचली नाही हे जवानांमार्फत जाणून घेतले. ईशम या पर्वतरांगांमधील ९-१० कि.मी. अंतरावरचे हे गाव होते. झेलमच्या प्रचंड फेसाळत्या प्रवाहाच्या काठावरची निसरडी पायवाट त्या गावापर्यंत जात होती. तेथील वाटाड्याला विचारले की, "जर कोणाचा पाय घसरला तर

काय करता?" तो म्हणाला, "कुछ नहीं साब, उपरसे फुल डालते हैं, और आगे चलते हैं।" या त्यांच्या उद्गारातूनच तेथील प्रतिकूल परिस्थितीचा अंदाज येतो. या अशा स्थितीत आमची आरोग्य सेना निर्धाराने काम करते.

प्रश्न :- धन्यवाद सर, तुम्ही तुमचे अनुभव आम्हाला सांगितले. यातून आरोग्य सेनेने उभे केलेले देशव्यापी पातळीवरील कार्यही आमच्या लक्षात आले. तुमची ही मुलाखत आमच्यासाठी खूप प्रेरणादायी आहे. भविष्यकाळात आम्ही पण आमच्या परिने समाजासाठी काही तरी करण्याचा प्रयत्न करणार आहोत. तेव्हा पुन्हा तुमचे मार्गदर्शन घेण्यासाठी नक्की येऊ.

- श्रीकांत फावडे
द्वितीय वर्ष, विज्ञान

इस देश में

इस देश में
इस देश में हमने जन्म लिया
इस देश की शान बढ़ायेंगे
देखती रह जाएगी दुनिया
ऐसी धूम उडायेंगे ।

इस देश की हर नस-नस में
मानवता का खून बहता है
सत्य, अहिंसा एक धर्म
हर भारतवासी कहता है,
मानवता की इस मूरत को
हम प्रेम के फूल चढायेंगे ।

इस देश की हर दीवारों पे
भारत नाम लिखा होगा
इस देश की हर गलियों में
बस प्रेम फुल खिला होगा
इस भारत माँ की चरणों में
हम तन-मन-धन चढायेंगे ।

इस देश की उन वीरों का
ओ काम अभी अधूरा है
इस भारत की उस बस्ती में
आज वही अंधेरा है ।
हम बस मिलकर अब साथ-साथ
एक नया चिराग जलायेंगे ।

- समाधान प्रेमनाथ सरवदे
एम.एस्.सी.१, (रसायनशास्त्र)

प्रेरणा भूमीची निर्मिती

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वस्तूसंग्रहालयाच्या संचालिका सौ. संजीवनी मुजूमदार यांची “जिज्ञासा ग्रुप”च्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत.

प्रश्न :- नमस्कार मॅडम, आम्ही आताच भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर वस्तूसंग्रहालय बघून आलो. डॉ. आंबेडकरांनी वापरलेल्या वस्तू, त्यांची दुर्मिळ छायाचित्रे बघून आम्ही सर्वचजण भारावून गेलो आहोत. या संग्रहालयाची मांडणी, तेथील सजावट, त्या वस्तूंचे जतन करण्यासाठी केलेली व्यवस्था बघून त्यामागील कष्टांची सहज जाणीव होते. डॉ. आंबेडकरांचा जीवनपट जाणून घेतांना इतिहासाची पाने उलगडली जातात. खरंच आम्हा भारतीयांसाठी हा अमूल्य ठेवा आहे. म्हणूनच यामागची निर्मितीप्रक्रीया आम्हाला जाणून घ्यावीशी वाटते. या संदर्भात आम्ही आपल्याला काही माहिती विचारू का?

उत्तर :- हो विचारा, मलाही तुमच्याशी बोलायला आवडेल. मला तरूण पिढीशी संवाद साधायला नेहमीच आवडतं.

प्रश्न :- मॅडम, या वस्तूसंग्रहालयाची स्थापना केव्हा झाली? या कार्यात आपल्याला कोणाकोणाची मदत झाली?

उत्तर :- सिम्बायोसिस या संस्थेचे संस्थापक डॉ. शां ब. मुजुमदार यांनी या वस्तूसंग्रहालयाची स्थापना १९८५ साली केली. डॉ. आंबेडकरांच्या पत्नी मा. माईसाहेब आंबेडकर यांनी मोठ्या विश्वासाने या वस्तू डॉ. मुजुमदारांच्याकडे सोपविल्या. दिल्लीहून अत्यंत काळजीपूर्वक या वस्तू पुण्याला आणण्यात आल्या. तत्कालीन मुख्यमंत्री बॅ. अंतुले यांचेही सहकार्य यावेळी लाभले. शासनाच्या सहकार्यानेच ही दोन एकर जागा मिळाली. मा. शरद पवार यांनीही पाच लाखाची देणगी या संग्रहालयाच्या उभारणीसाठी दिली. १९९० साली ही वास्तू उभी राहिली. मा. शरद पवारांच्याच हस्ते या संग्रहालयाचे उद्घाटन झाले आहे.

प्रश्न :- हे संग्रहालय उभारत असतांना कोणकोणते उद्देश तुमच्यासमोर होते?

उत्तर :- अर्थातच एका महान अशा व्यक्तिमत्त्वाच्या जीवनकार्याचा परिचय सर्वांना करून देणे. त्यांनी केलेल्या

महान कार्याचे, अतूल्या अशा लेखनाचे स्मरण सतत रहावे हा तर हेतू होताच. त्यांच्या कार्यांनी प्रेरित होऊन लाखो लोकांनी असेच अजोड कार्य करावे असे आम्हाला नेहमीच वाटते. त्याचा प्रत्ययही अनेक वेळा येतो. अनेक भारतीय, अनेक परदेशी लोक इथे येतात. नतमस्तक होतात. आणि समाजकार्याची ऊर्जा घेऊन बाहेर पडतात. तेव्हा या प्रेरणा भूमीच्या निर्मितीचा हेतू साध्य झाला असे वाटते.

प्रश्न :- मॅडम, आपण समाजासाठी जे भरीव कार्य करत आहात ते सर्वश्रुतच आहे. हे कार्य करण्याची प्रेरणा आपल्याला घरातूनच मिळाली का?

उत्तर :- हो, हे समाजकार्याचे संस्कार माझ्यावर घरापासूनच झाले. माझ्यावर माझ्या वडिलांचा प्रभाव होता आणि माझ्या वडिलांवर कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचा प्रभाव होता. समाजाप्रती बांधिलकी जपणे, समाजासाठी त्याग करणे ही वृत्ती माझ्या वडिलांमध्ये होती. तेच संस्कार नकळतपणे माझ्यावर झाले.

प्रश्न :- मॅडम, हे वस्तूसंग्रहालय उभारण्याचे शिवधनुष्य पेलतांना हे संस्कार निश्चितच उपयोगी पडले असतील?

उत्तर :- हो, या संस्कारांचाच प्रभाव होता म्हणून हे कार्य पूर्ण होऊ शकले. सुरुवातीच्या काळात प्रतिकूल परिस्थितीला सामोरे जावे लागले. लोकांच्या टीका सहन कराव्या लागल्या. पण आमच्या कार्यावर आमचा विश्वास होता. हे कार्य पूर्ण होताच कौतुकाचा वर्षावही झाला.

प्रश्न :- या अमूल्य वारसाचे जतन कसे करता?

उत्तर :- खरं तर हे खूपच कठीण काम आहे. जीवापलीकडं या वस्तू जपाव्या लागतात. डॉ. आंबेडकरांचे अनेक दुर्मिळ फोटो आहेत. त्याची काळजी घ्यावी लागते. कपडे, बिछाने, जेवणाचे टेबल, भांडे, लेदरच्या खुर्च्या आहेत. या खुर्च्यांना चाके आहेत. पुस्तके आहेतच. या वस्तूंना वर्षातून एकदा ऊन द्यावे लागते. त्यामध्ये लवंग-दालचिनी ठेवावी लागते म्हणजे कीड लागत नाही. पुस्तक जपण्यासाठी भांडारकर प्राच्य विद्या संस्थेची मदत घेतो. आता अलिकडे आधुनिक तंत्रज्ञानामुळे हे काम सहज होऊ शकते. याशिवाय डॉ. आंबेडकरांना मिळालेले अमूल्य असे

‘भारतरत्न’ हे सन्मान चिन्हही आमच्याकडे आहे. ते वर्षातून दोन वेळा म्हणजे १४ एप्रिल व ६ डिसेंबर रोजी प्रदर्शनासाठी ठेवतो. तेव्हा विशेष काळजी घ्यावी लागते.

प्रश्न :- या वस्तूसंग्रहालयाला आतापर्यंत कोणी कोणी भेटी दिल्या आहेत?

उत्तर :- अनेक देशातून, प्रांतातून लोक या संग्रहालयाला भेट देण्यासाठी येत असतातच. डॉ. आंबेडकर यांचे व्यक्तिमत्व जागतिक पातळीवरचे असल्याने जगातील अनेक विचारवंत इथे येत असतात. तिबेटचे धर्मगुरु दलाईलामा यांनीही नुकतीच या संग्रहालयास भेट दिली. ‘पुणे दर्शन’ची बसही दिवसातून दोनदा इथे येते. एक ‘ऐतिहासिक स्थळ’ म्हणून लोक याला भेट देतात. माईसाहेब आंबेडकर तर इथे शेवटपर्यंत येत होत्या.

प्रश्न :- येथे तुम्ही अन्य काही उपक्रम राबविता का?

उत्तर :- हो, निश्चितच. सुरुवातीला ही जागा आम्हाला मिळाली तेव्हा फक्त खडकाळ जमीन होती. पाण्याची सोय नव्हती. हळूहळू पाण्याची सोय केली. सुशोभिकरणासाठी झाडे लावली. सुंदर बागेची निर्मिती करण्यात आली. याच्या देखभालीसाठी अनेक कामगार ठेवले. त्यांच्या हातांना काम मिळाले. या कामगारांच्या शिक्षणाची जबाबदारी आम्ही उचलली. त्यांची फी आम्हीच भरतो. १६८ जणांना मुक्त विद्यापीठाची पदवी मिळाली आहे. येथे आम्ही बालसंस्कार केंद्र चालवितो. स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणाऱ्या अभ्यासू विद्यार्थ्यांसाठी ग्रंथालयाची सोय केली आहे. बागेमध्ये बसून शांतपणे त्यांना अभ्यास करता येतो. भविष्यकाळात ४०० विद्यार्थी बसून अभ्यास करू शकतील एवढी मोठी अभ्यासिका सुरू करण्याचा प्रकल्प हाती घेतला आहे.

प्रश्न :- आपल्या आगामी योजना काय आहेत?

उत्तर :- डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जीवन दृश्य स्वरूपात चित्रित करण्याची योजना आहे. त्या दृष्टीने तयारीही सुरू झाली आहे.

धन्यवाद मॅडम, तुम्ही तुमचा बहुमोल वेळ आम्हाला दिला व खूप महत्त्वाची माहिती आम्हाला सांगितली.

– रेश्मा सरूक, मधुवंती बोस,
तृतीय वर्ष कला

Interesting Computer Facts

- 1) Over 6,000 new computer viruses are released every month
- 2) The first computer mouse, constructed in 1964, was made out of wood (by Doug Engelbart)
- 3) The average human being blinks 20 times in a minute – but only 7 times a minute when using a computer.
- 4) The first electro – mechanical computer was developed in 1939
- 5) By the end of 2012 there will be 17 billion devices connected to the internet.
- 6) 5 out of every 6 internet pages are porn related
- 7) Over 1 million domain names are registered every month.
- 8) With it’s 800 million internet users, Facebook would be the third largest Social Networking site in the world.
- 9) The first hard drive was created in 1979 & could hold 5MB of data
- 10) The n Vidia Geforce 6800 Ultra video card contains 222 million transistors.
- 11) 20% of online viruses are released by organised crime units.
- 12) The engineers who developed the IBM PC were known as ‘The Dirty Dozen’.

- Megha Sadashiv Chorge
FY BCA

“भटक्या विमुक्तांसाठी कार्य करणे हाच माझ्या जीवनाचा ध्यास”

प्रस्तुत मुलाखत सुप्रसिद्ध लेखक आणि भटक्या-विमुक्तांच्या जीवनाचा सखोल अभ्यास करणारे ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते **मा. रामानाथ चव्हाण** यांची असून सध्या ते पुणे विद्यापीठाच्या

शाहीर अण्णाभाऊ साठे अध्यासनाचे प्रमुख आहेत.

प्रश्न : सर, आपला नुकताच भटक्या-विमुक्त जमातींच्या जीवनावर आधारीत असलेला पाचवा खंड प्रकाशित झाला. आपले आमच्या महाविद्यालया तर्फे मनःपूर्वक अभिनंदन! सर, आपण या क्षेत्राकडे कसे वळलात?

उत्तर : सुमारे २०-२५ वर्षांपूर्वी या भटक्या विमुक्तांच्या वस्तीवर फिरतांना त्यांच्या जगण्याचे स्वरूप पाहिले, त्यांच्या जीवनावर आपण लिहिले पाहिजे ही भावना तीव्रतेने मनात आली आणि या लेखनाला आरंभ झाला.

प्रश्न : सर, आपण या समाजाबद्दल काही सांगाल का?

उत्तर : हो, हा समाज अनेक शतके प्रस्थापित समाजाबाहेरच आहे. त्यामुळे त्यांचे लोकजीवन या समाजापेक्षा खूपच वेगळे आहे. आपल्या उपजिविकेसाठी त्यांनी अनेक मार्ग स्वीकारले आहेत. उदा. - देवदेवतांच्या नावाने भीक मागून पोट भरणे, पशूपालन करणे, भविष्य सांगून पोट भरणे, शिकार करणे, लोक कलावंत म्हणून समाजात वावरणे, कष्टाची कामे करणे इत्यादी व्यवसाय ते करतात.

प्रश्न : या समाजाला मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी काही प्रयत्न झाले आहेत काय?

उत्तर : हो, झाले आहेत. शासनातर्फे काही योजना अंमलात आणण्यात आल्या आहेत. काही सामाजिक संघटना देखील यांच्या विकासासाठी प्रयत्नशील आहेत. व्यवसायासाठी कर्ज देणे, शिक्षणाच्या सोयी उपलब्ध करून देणे, इत्यादी गोष्टींमुळे त्यांच्या जीवनात स्थैर्य येऊ शकते. महाराष्ट्र शासनाने वसंतराव नाईक महामंडळाची निर्मिती करून यांच्या व्यवसायासाठी आर्थिक सहाय्य दिले आहे.

प्रश्न : सर, हे प्रयत्न या जमातींच्या विकासासाठी पुरेसे आहेत का?

उत्तर : नाही. स्वातंत्र्योत्तर काळात सरकारने व काही एन्.जी.ओ.ज्नी या लोकांच्या शिक्षणासाठी आश्रमशाळा काढल्या पण हा प्रयत्न पुरेसा नाही. त्यांच्यात शिक्षणविषयक

जागृती होण्यासाठी व्यापक अभियानाची गरज आहे. आज काही ठिकाणी यांच्या स्वतःच्या संघटना निर्माण होतांना दिसत आहेत. सामाजिक व राजकीय जीवनात यांतील काही तरुण कार्यरत आहेत. म्हणूनच ग्रामपंचायतीत यांचे काही प्रतिनिधी निवडून आलेले दिसतात. आमदार, खासदार या पदापर्यंतही काही जण पोहोचले आहेत, हा बदल आशादायक आहे.

प्रश्न : सर, आपण जे लेखन केले त्याचे नेमके स्वरूप काय आहे?

उत्तर : मी जे पाच खंड लिहिले त्यामध्ये यांचे लोकजीवन, समस्या यांचा सखोल वेध मी घेतला आहे. समाजातील अभ्यासकांना, सामान्य वाचकांना, विद्यार्थ्यांना या लेखनाचा निश्चित फायदा होईल. प्रत्यक्ष पंचवीस वर्ष अविरत भटकंती करून मी संशोधन पूर्ण केले आहे. या जमातींच्या जगण्याची संपूर्ण नोंद व्हावी हा हेतू ही आहेच. आंतरविद्याशाखीय अभ्यासासाठी या नोंदी अमूल्य आहे.

प्रश्न : सर, या कामासाठी आपल्याला काही आर्थिक मदत लाभली होती का?

उत्तर : नाही, मी कोणत्याही संस्थेची अथवा शासनाची मदत न घेता हे कार्य केले आहे, पदरमोड करून मी ही भटकंती केली आहे. भटक्या विमुक्तांच्या यात्रेला, लग्नाला, मयतीला, त्यांच्या सांस्कृतिक कार्यक्रमांना मी उपस्थित राहिलो आहे. त्यामुळेच मला जवळून यांचे जीवन जाणून घेता आले.

प्रश्न : सर, आपल्यासमोर या संदर्भात काणाचा आदर्श आहे का?

उत्तर : हो, भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार व कार्य हीच माझी प्रेरणा आहे. उपेक्षित, दलित, वंचित समाजासाठी काहीतरी केले पाहिजे हे मला मनापासून वाटत आले आहे. डॉ. आंबेडकरांच्या विचारांवर माझा विश्वास असल्यानेच हे साध्य झाले असे मला वाटते.

प्रश्न : सर, आपण मला आपल्या कार्याची सखोल माहिती दिली त्याबद्दल आपले मनापासून आभार, आपण हे कार्य, हे लेखन व्यवसाय म्हणून न करता सामाजिक बांधिलकीच्या भूमिकेतून करता ही गोष्ट आमच्यासारख्या समाजशास्त्राच्या विद्यार्थ्यांना निश्चितच प्रेरणादायी आहे. आमच्या पुढील अभ्यासासाठी, संशोधनासाठी आपले मार्गदर्शन नक्की घेऊ.

– यश बोकेफोडे

एम.ए. कला

इतिहास समाजासाठी नेहमीच दीपस्तंभाचं कार्य करत असतो

ज्येष्ठ इतिहास संशोधक पांडुरंग बलकवडे यांची इतिहास विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत

प्रश्न :- नमस्कार सर, आपण आपल्या क्षेत्रात जे भरीव कार्य केले आहे ते खूपच प्रेरणादायी आहे. सर, आम्हाला आपल्या कार्याविषयी व आपल्या जीवनाविषयी जाणून घेण्याची खूप इच्छा आहे.

आपली परवानगी असेल तर आम्ही काही प्रश्न आपल्याला विचारू इच्छितो.

उत्तर :- विचारा तुम्हाला काय विचारायचे ते, खरं म्हणजे तुमच्यासारखे महाविद्यालयीन विद्यार्थी इतिहास संशोधनाकडे जिज्ञासेने बघतात हेच महत्त्वाचे आहे.

प्रश्न :- सर, आपण या क्षेत्राकडे कसे वळलात? या मागे काही कौटुंबिक पार्श्वभूमी आहे का?

उत्तर :- हो, निश्चितच यामागे काही कारणे आहेतच. माझे पूर्वज नावाजी बलकवडे यांना छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या सहवासात राहता आले. ते सरदार होते. सिंहगड जिंकण्याच्या मोहिमेत नावाजींचा मोठा वाटा होता. आमच्या पूर्वजांनी एकूण ३५ किल्ले जिंकून देण्यासाठी आपले योगदान दिले आहे.

प्रश्न :- खूपच रोमांचकारी इतिहास आहे हा!

उत्तर :- हो, आणि याच ऐतिहासिक पार्श्वभूमीमुळे मी इतिहास संशोधनाकडे वळलो. 'मराठ्यांचा इतिहास' हाच माझ्या अभ्यासाचा विषय आहे. ३०-३५ वर्ष मी मोडी लिपीचा अभ्यास केला आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या ऐतिहासिक कागदपत्रांचे संशोधन करून मी इतिहास लेखन केले आहे. आतापर्यंत २३ पीएच.डी.च्या विद्यार्थ्यांना मी मार्गदर्शन केले आहे.

प्रश्न :- या क्षेत्रातील तुमचे आदर्श कोण आहेत?

उत्तर :- या क्षेत्रातील सर्वच मान्यवर संशोधक माझे आदर्श आहेत. ऐतिहासिक पुराव्यांच्या आधारे इतिहास लेखन कसे करावे हे प्रसिद्ध इतिहासकार राजवाडे यांच्यामुळेच कळले. तसेच ग. ह. खरे, दत्तो वामन पोतदार, रियासतकार सरदेसाई, बाबासाहेब पुरंदरे यांचा सहवास लाभला. त्यांकडूनही खूप काही शिकायला मिळाले.

प्रश्न :- इतिहास आणि समाज यांचे काही नाते आहे का?

उत्तर :- हो, हे नाते अगदी दृढ आहे. इतिहास हा विषय अगदी व्यापक आहे. विश्वाची जडण-घडण जाणून घेण्यासाठी, गतकालीन जीवनाचे आकलन होण्यासाठी इतिहासाचा अभ्यास खूपच महत्त्वाचा ठरतो. दैनंदिन जीवनात

देखील इतिहासाचा उपयोग होतो. आपल्या जीवनाचा पाया म्हणजे अनुभव. तो आपल्याला इतिहासाकडूनच मिळतो. वर्तमान सुखी करण्यासाठी, भविष्य शाश्वत व उज्वल करण्यासाठी इतिहासाचा भक्कम पायाच महत्त्वाचा ठरतो. इतिहासामुळेच समाजाला प्रेरणा मिळते. शिवचरित्र वाचल्याने अथवा आपल्याला स्वातंत्र्य मिळावे म्हणून ज्यांनी प्राणार्पण केले त्यांची चरित्रे वाचल्याने तरूणांच्या मानसिकतेत सकारात्मक बदल होतात. त्यांच्यात ऊर्जा निर्माण होते व यातूनच निरोगी समाज निर्माण होतो.

प्रश्न :- जागतिकीकरणाच्या या काळात इतिहासाचे नेमके काय महत्त्व आहे?

उत्तर :- इतिहासाचा प्रवास हा अनादी काळापासून विश्वाच्या अंतःपर्यंत चालूच राहिल. कालानुरूप साधने बदलतील, पण उद्देश मात्र बदलत नाही. एक उदाहरण सांगतो, छत्रपती शिवाजी महाराज आणि अफजलखानाच्या भेटीची कथा सगळ्यांनाच माहिती आहे. सय्यद बंडा हा खानाचा अंगरक्षक, दांडपट्ट्यात निष्णात होता. हे महाराजांना माहिती होते. म्हणून त्यामुळे त्यांनी आपला अंगरक्षक निवडतांना नवख्या अशा जिवा महालला निवडले. सगळ्यांनी त्याला निवडू नये अशा सूचना केल्या पण महाराज आपल्या मतावर ठाम होते. याच जिवाने सय्यद बंडाचा हात छोटला व महाराजांचे प्राण वाचले. यातून महाराजांचा निर्णय किती अचूक होता हे स्पष्ट होते. माजी पंतप्रधान इंदिरा गांधींवर एका अंगरक्षकानेच गोळ्या झाडल्या. इथे आपण हे ध्यानात घेणे महत्त्वाचे आहे की या गोष्टींवरून अंगरक्षक कसा नसावा हे कळते. शिवकाळातील इतिहासातून अंगरक्षक कसा असावा हे कळते. यातून इतिहास हा समाजाला घडवीत असतो, शिकवीत असतो. म्हणूनच समाज आणि इतिहास यांचे घट्ट नाते असते. काळ कितीही बदलला, जागतिकीकरणाची प्रक्रीया सुरू असली तरी इतिहासाचे हे चिवट धागे नेहमीच मार्गदर्शक ठरत असतात.

प्रश्न :- धन्यवाद सर. आपण आमच्या ज्ञानात खूपच मोलाची भर घातली. त्यामुळे एक नवी दृष्टी आम्हाला लाभली आहे. आम्ही स्पर्धा परीक्षांची तयारी करण्यासाठी इतिहासाचा अभ्यास करतोच. पण आता तो समजून-उमजून करू. कारण सामाजिक बांधिलकी जपण्यासाठी व उज्वल समाज निर्माण करण्यासाठी इतिहास नेहमीच दीपस्तंभाचं कार्य करित असतो. याची जाणीव आम्हाला झाली आहे.

- भागवत जाधव, सुशांत थोरवडे
तृतीय वर्ष, कला

एका प्रयोगशील व्यक्तिमत्त्वाचा वेध

‘ज्ञानप्रबोधिनी प्रशाला’ या पुण्यातील सुप्रसिद्ध शाळेचे माजी मुख्याध्यापक. विज्ञान प्रसारासाठी अखिरत झटणाऱ्या ‘ज्ञानसेतू’ या संस्थेचे संस्थापक, श्री विवेक पोंक्षे यांची

महाविद्यालयाच्या कलाशाखेच्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत.

प्रश्न :- नमस्कार सर, आम्ही मॉडर्न महाविद्यालयातून आलो आहोत. आपल्या कार्याबद्दल आम्ही बरेच ऐकले आहे. आपल्या प्रयोगशील व्यक्तिमत्त्वाची चर्चा शैक्षणिक क्षेत्रात नेहमीच असते. म्हणूनच आपल्याविषयी अधिक जाणून घेण्याची इच्छा आहे.

उत्तर :- मनमोकळेपणाने विचारा, तुम्हाला काय प्रश्न आहेत ते. मला विद्यार्थ्यांशी संवाद साधायला नेहमीच आवडते.

प्रश्न :- सर, तुमची जडणघडण कशी झाली?

उत्तर :- माझे बालपण धुळ्याला गेले. आई-वडील शिक्षक होते. घरातील वातावरण खूप मोकळे होते. वाचनाची खूप आवड होती. सामाजिक जाणीव वाचनातूनच वृद्धिंगत झाली. त्याच काळात शिक्षकांसोबत भ्रमंतीची संधी मिळाली. त्यांनी केलेले प्रयोग जवळून पाहिले. विज्ञानाची गोडी लागली. दहावीत बोर्डात मेरिटमध्ये आलो. नंतर एम.एस.सी. केले. बी.एस.सी.ला पुणे विद्यापीठाची शिष्यवृत्ती मिळाली. शिक्षणपूर्ण झाल्यावर शाळेत शिक्षक होण्याचा निर्णय घेतला. खर तर. घरच्यांना हा मोठा धक्का होता. पण माझा निश्चय ठाम होता. ज्ञानप्रबोधिनीमध्ये काम करण्याचे ठरविले. ज्येष्ठ शिक्षणतज्ज्ञ इव्हनलिनच यांच्या विचाराचा प्रभाव होताच. त्यामुळे माध्यमिक शाळेतील मुलांच्या संदर्भात वेगवेगळे प्रयोग राबविले. विशेषतः ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांसाठी ज्ञानप्रबोधिनी चालवीत असलेल्या साखर शाळांतील प्रयोगामध्ये सक्रीय सहभागी झालो.

प्रश्न :- सर, हे कार्य करित असतांना आपल्यासमोर कोणा-कोणाचा आदर्श होता.

उत्तर :- स्वामी विवेकानंद, गुरुदेव टागोर, अरविंद घोष समर्थ रामदास स्वामी यांचा माझ्यासमोर आदर्श होता. त्यांचे शिक्षणविषयी साहित्य मी वाचले. या साऱ्या वाचनातून मी घडत गेलो. स्वतःची मूल्य घडवीत गेलो.

प्रश्न :- प्रबोधिनीच्या माध्यमातून किती वर्ष काम करत आहात?

उत्तर :- ३३ वर्ष, ८४ सालापासून सुरुवात केली. पहिल्यांदा विद्यार्थी म्हणून नंतर शिक्षक म्हणून. ज्ञानप्रबोधिनीचे कार्य म्हणजे स्वामी विवेकानंदांच्या विचारांचे प्रात्यक्षिक रूपच. शिक्षणातील वेगवेगळे प्रयोग हे येथे औपचारिक व अनौपचारिक स्वरूपात सुरूच असतात. मी स्वतः शहरी व ग्रामीण भागात जाऊन विद्यार्थ्यांचे प्रश्न समजावून घेतले.

प्रश्न :- याशिवाय आपण सामाजिक क्षेत्राशी जोडण्यासाठी काय-काय प्रयोग करता?

उत्तर :- ‘ज्ञानसेतू’ या संस्थेच्या माध्यमातून भारतातील चार दुर्गम भागातील राज्यात ज्ञान-विज्ञानाचा प्रसार करण्यासाठी अनेक प्रयत्न केलेत. अरूणाचल प्रदेश, जम्मू-काश्मिर, आसाम, छत्तीसगड या भागात ६ वी ते ८ वी पर्यंतच्या मुलांसाठी कार्यशाळा घेतो. अभिनव प्रयोगांची माहिती त्यांना देतो. अशा ठिकाणी चांगल्या प्रयोगशाळा नाहीत. त्यामुळे आम्हीच ही अडचण दूर करतो. आमचे स्वयंसेवक तेथे जातात. आतापर्यंत ९० जण जाऊन आले. १५० कार्यशाळा घेतल्या. जवळजवळ ८००० विद्यार्थ्यांपर्यंत या माध्यमातून आम्ही पोहोचलो. मी स्वतः या उपक्रमाचा मुख्य समन्वयक म्हणून काम करतो.

प्रश्न :- या कार्यशाळांची तयारी कशी करता?

उत्तर :- अगोदर महाविद्यालयांमध्ये, शाळांमध्ये व्याख्यानांच्या व पोस्टर्सच्या माध्यमातून जगजागृती केली जाते. यासाठी स्वयंसेवकच खर्च करतात अन्यथा काही ‘स्पॉन्सर’ची मदत घ्यावी लागते. मौखिक प्रसिद्धी मिळालेली असतेच त्यामुळे या कार्यशाळांना चांगला प्रतिसाद मिळतो.

प्रश्न :- तिथल्या अडचणींवर कशी मात करता?

उत्तर :- तिथल्या काही स्थानिक पातळीवरील संघटनांची मदत घेतो. त्यांचे कार्यकर्ते स्वयंसेवकांना मदत करतात.

प्रश्न :- तिथल्या मुलांना मुख्य प्रवाहात आणण्यासाठी काय विशेष प्रयत्न होणे गरजेचे आहेत?

उत्तर :- लोकसंख्येची घनता कमी असल्याने निवासी शाळा चालविल्या जाऊ शकतात. याद्वारे शाळा ते घर हे अंतर कमी होऊ शकते. अर्थात यासाठी सरकारी सहभाग हवा. शिक्षकांचा अभाव हे देखील एक कारण आहेच.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देण्यासाठी योग्य शिक्षकांची निवड हा भाग खूप महत्वाचा ठरतो. तसेच समाजाच्या सहभागातूनही हे कार्य उभे राहू शकते. पुस्तकी शिक्षणापेक्षा प्रत्यक्ष अनुभवावर आधारित शिक्षण त्यांना देणे आवश्यक आहे. दैनंदिन जीवनात उपयोगी पडणारे व विशिष्ट कौशल्य आत्मसात करणारे शिक्षण देणे ही सध्याची गरज आहे. कार्यानुभवासोबत मूल्यशिक्षणही तितकेच महत्वाचे आहे. महात्मा गांधींच्या म्हणण्यानुसार 'कमवा आणि शिका' असे प्रयोग झाले तर ही मुले स्वावलंबी होतील.

प्रश्न :- तुम्ही येथे पुण्यातील शाळेत पारंपारिक शिक्षणाबरोबरच कोणते नवे प्रयोग करता ?

उत्तर :- "E Learning" या माध्यमातून शिक्षण देण्याचा प्रयत्न करतो. त्यासाठी मोफत "Download" करण्याची सुविधा देतो.

प्रश्न :- तरूणांना आपण काय संदेश द्याल ?

उत्तर :- कुठल्याही तरूणाने जग पाहिले पाहिजे.

जगातील सर्वोत्तम गोष्टी जाणून घेण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. जग खूप वेगाने बदलत आहे. त्याप्रमाणे स्वतःला बदलणे अपेक्षित आहे. त्याप्रमाणे जगातील सर्वोत्तम गोष्टींशी आपली तुलना करायला हवी, म्हणजेच सर्वोत्तमतेचा ध्यास आपण घेतला पाहिजे. जे या प्रयत्नात मागे पडतील त्यांच्यासाठी विशेष प्रयत्न केले पाहिजेत. जे आपल्या क्षेत्रात अग्रेसर आहेत त्यांचा आदर्श ठेवला पाहिजे. स्वतःचे काम हे सेतूसारखे पाहिजे. मागचे-पुढचे दुवे जुळवतच आपण प्रगती केली तर भविष्यकाळ निश्चित आशावादी आहे.

धन्यवाद सर.

- विनय वाडेकर, रोहिणी नितनवरे
तृतीय वर्ष, कला

पाऊस

जा मी तुझ्याशी बोलत नाही
शेतकरी आहे म्हणून इतका सतावतोय होय मला
मृग ओलांडून गेला,
तुझ्या मुहूर्ताच्या तारखा उलटल्या
नाही ऐकलंस ना तू माझं
जा मग आता, मी तुझ्याशी बोलत नाही
वेडा झालो होतो मी, ठरवलं होतं
प्रेयसीसोबत थंडगार वाऱ्यात, त्या आकाशात
मस्त पाण्याच्या थेंबात, तिच्या हातात हात घालून
फिरणार होतो मी
नाही ना पूर्ण केलंस तू माझं स्वप्न
जा मी तुझ्याशी बोलतच नाही
खिडकीत बसून बाहेर हात काढून
मस्त पाणी उडवत खेळणार होतो
पाटीतल्या हरभऱ्याबरोबर खेळ करून
भांडणार होतो तुझ्याशी
जा आता कट्टी मी तुझ्याशी बोलत नाही ।
काय रे तू येणार म्हणून मी

किती तयारी केली होती

पण का रे चिडलाय का आमच्यावर ?

नवीन पायपुसण्या काढल्या, खूप सारी रोपं

अंगणात सजवली

ती पण वाट पाहत बसलीयेत तुझी

त्यांचं पण नाही ऐकलंस तू

जा बाबा मी पण नाही बोलत तुझ्याशी....

- वर्षा पाटील
एम.एस.सी.-I

मिळालेल्या स्वातंत्र्याचा जबाबदारीने वापर करा

ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्त्या : विद्या बाळ यांची मानसशास्त्र विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत

प्रश्न :- नमस्कार मॅडम, गेली २४ वर्षे आपण सातत्याने समाजकार्य करत आहात. विविध क्षेत्रात आपल्या कर्तृत्वाचा ठसा उमटलेला दिसतो. या काळातले काही अनुभव, आठवणी आम्हाला सांगाल का ?

उत्तर :- हो, निश्चितच, मी जेव्हा सक्रीय समाजकार्याची सुरुवात केली तेव्हा माझी दिशा ठरली होती. समाजकार्यात झोकून देतांना ग्रामीण भागाशी, ग्रामीण जीवनाशी असलेली नाळ कधीच तोडायची नाही अन् ग्रामीण भागाचा दुवा कधीही सोडायचा नाही. त्यामुळेच १९८९ मध्ये 'मिळून साऱ्याजणी' हे मासिक सुरु केले तेव्हा या अंकाच्या मुखपृष्ठावर गोधडीचे चित्र होते. कारण गोधडीत ऊब असते, मायेचा ओलावा असतो. या अंकातील सात-आठ पाने सुद्धा ग्रामीण भागाशी संबंधित होती. माझ्या मनातील संकल्पना या मासिकाच्या माध्यमातून पूर्ण होणार होती. म्हणून या मासिकाच्या निर्मितीने मला खूप समाधान लाभले.

प्रश्न :- मॅडम, या मासिकाच्या निर्मितीमागे अजून काय उद्दिष्ट होते ? ते पूर्ण झाले का ?

उत्तर :- खर तर हे मासिक एक मुक्त व्यासपीठ असावं व तरूण-तरूणींनी आपले विचार, भावना व्यक्त करण्यासाठी एक माध्यम उपलब्ध व्हावं हाच हेतू होता. तो निश्चित साध्य झाला आहे. या मासिकाच्या मुखपृष्ठावरची ओळच अशी आहे- "स्त्रियांनी व पुरुषांनी स्वतःशी व परस्परांशी संवाद साधावा यासाठी." आजचे युवक-युवती हे उत्साही आहेत, सतत काही तरी नवीन शिकण्याची उमेद आहे. म्हणूनच त्यांनी जर परस्परांशी संवाद साधला तर अनेक नवीन संकल्प करता येतील.

अर्थात या नुसत्या निष्फळ गप्पा नकोत. म्हणूनच 'तरूण कॉम' या सदरातून या सर्वांना समाजाशी निगडीत गोष्टींवर आपले मत मांडण्याची संधी दिली आहे. या सदराला अत्यंत सकारात्मक प्रतिसाद लाभला आहे.

प्रश्न :- मॅडम, या कार्यासाठी आपल्याला अनेकांचे सहकार्य लाभले का ?

उत्तर :- हो. अनेकांचे सहकार्य लाभले. उज्वला मेहंदळे यांनी तर माझ्याबरोबर अनेक वर्षे काम केले आहे. याचबरोबर अनेक लोकांशी सलोख्याचे संबंध निर्माण झाले. एका सामाजिक कार्यकर्त्यासाठी लोकांचा पाठींबाच महत्वाचा असतो. तो भरभरून लाभला.

प्रश्न :- मॅडम आजची तरूणाई तंत्रज्ञानाच्या आहारी गेली आहे, असे आपल्याला वाटते का ?

उत्तर :- खर तर या तंत्रज्ञानाच्या (मोबाईल, इंटरनेट) आहारी गेलेली तरूणाई ही चिंतेचीच बाब आहे. पण मला वाटते. अत्यंत महत्वाच्या कामासाठीच याचा वापर व्हावा. मर्यादित प्रमाणात वापर झाला तर ही माध्यमे काही वाईट नाहीत. पण या माध्यमांमुळे आपला घरातल्यांशी संवाद तुटत नाही ना ? हे बघितले पाहिजे.

प्रश्न :- मॅडम, या मुलाखतीच्या निमित्ताने तुम्ही तरूणांना काय सांगाल ?

उत्तर :- आजच्या तरूणाईला मी एवढेच सांगेन की- प्रत्येक निर्णय विचारपूर्वक घ्या. स्वतःची दिशाभूल होत नाही ना ? हे लक्षात घ्या. स्वातंत्र्य मिळाले तर त्याचा जबाबदारीने उपयोग करा. स्वातंत्र्य म्हणजे 'वाटेल ते नव्हे' हे लक्षात ठेवा. 'प्रेम' ही भावना नीट समजून घ्या. तिचा आदर करा. शारीरिक उपभोग म्हणजे प्रेम नव्हे. आदर-विश्वास-निखळ मैत्री यातूनच प्रेम ही भावना उदयास येत असते. आजचे जग हे तुम्हाला माहितीचे ढीग पुरविते पण तुम्ही मात्र त्याचा योग्य वापर करा. पैसा मिळवा, आनंदाने जगा. पण जगतांना चंगळवादाच्या आहारी जाऊ नका. वाढत्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी भ्रष्टाचाराचा मार्ग अवलंबू नका.

प्रश्न :- स्त्री प्रश्नांशीच संबंधित कार्य तुम्ही करता की इतर काही प्रश्नही तुम्हाला महत्वाचे वाटले आहेत ?

उत्तर :- नारी संमत मंच-(व्यापक व्यासपीठ), मिळून साऱ्याजणी (मासिक), अक्षर स्पर्धा (वाचनालय), अंधश्रद्धा निर्मूलन, पर्यावरणाचे प्रश्न, महाराष्ट्रव्यापी स्त्री आंदोलन संपर्क समिती, कायदा व न्यायाचे प्रश्न, पत्रकारितेमध्ये सामाजिक प्रश्नांचे स्थान, या सर्वच बाबी महत्वाच्या वाटल्याने त्या संदर्भातील भरीव कार्य आम्ही केले आहे.

आयबीएन् लोकमतवर स्त्री चळवळीची प्रवक्ता म्हणूनही मी जाते. कारण या निमित्ताने आपली ठोस भूमिका जनतेसमोर मांडता येते.

प्रश्न :- नारी समता मंचाच्या कामाबद्दल काही सांगाल का ?

उत्तर :- नारी समता मंचाला २६ वर्ष पूर्ण होत आहेत. विविध स्तरातील कौटुंबिक, व्यक्तिगत व व्यावसायिक क्षेत्रातील प्रश्न सोडविण्याकरीता मंच स्थापन केला गेला. सुरुवातीला शहरी भागातून प्रतिसाद होता. नंतरच्या काळात मंचाच्या अनेक ग्रामीण कार्यकर्त्या तयार झाल्या. मंचातर्फे 'बोलत्या व्हा' केंद्र चालविले गेले जेथे अनेक स्त्रिया त्यांच्यावर झालेल्या हिंसाचाराचे वर्णन करू लागल्या, घुसमट व्यक्त करू लागल्या. या महिलांना पुढे कायदेशीर सल्ला, समुपदेश, आर्थिक मदत, रोजगाराची संधी ह्या अनेक सेवा पुरविल्या गेल्या. यातून बऱ्याच स्त्रिया सक्षम झाल्या.

दर आठवड्याला अनेक क्षेत्रातील तज्ज्ञांची प्रबोधनपर

भाषणे आजही मंचातर्फे होतात. पाच वर्षापूर्वी पुरुषांकरीताही असे केंद्र मंचाने सुरू केले आहे. तसेच स्त्रियांच्या संघटनांना व विचारांना जोडून 'समतेसाठी आम्ही पुरुष' असा एक गट तयार झाला आहे. ज्यामध्ये 'सम्यक, मासूम' अशा अनेक संघटना सहभागी झाल्या आहेत.

प्रश्न :- धन्यवाद मॅडम, आपण आपल्या कार्याची विस्तृत माहिती मनापासून दिलीत. आम्हाला निश्चितच ती मार्गदर्शक ठरेल.

- दिपाली क्षीरसागर, अमृता गागरे

द्वितीय वर्ष, कला

‘स्त्री-शिक्षण’

नका करू हो बरबादी
माझ्या उज्वल भविष्याची
बाबा मला बी शिकवाना
शाळा साक्षर होण्याची ।

॥१॥

दिला सावित्रीने वसा
शेण-माती हो झेलून
ज्योत लावीन मी दारी
चूल-मूल सांभाळूनी
दोन्ही घरचा हा दिवा नका विझवू स्वार्थासाठी
बाबा मला बी शिकवाना शाळा साक्षर होण्याची ॥१॥

स्त्री जन्माला घाबरून
का जाता हो धास्तावून
जिने निर्मिले हे विश्व
बघा इतिहास आठवून
माता-भगिनी तुमचीही वाट पाहे प्रकाशाची,
बाबा मला बी शिकवाना शाळा साक्षर होण्याची ॥२॥

जुनी तुमची ही आशा
दिवा वंशाचा म्हणून
साथ देईन मी तुम्हा
तुमची सावली होऊन
आता आली ही वेळ, आमच्या समान हक्काची,
बाबा मला बी शिकवाना शाळा साक्षर होण्याची ॥३॥

धडा झाशीचा गिरवून
ठेवीन संस्कृती टिकवून
तुमची प्रतीभा ही होऊन
देईन आशेचा 'किरण'
मी लढेन हिंमतीने नको भीक आरक्षणाची,
बाबा मला बी शिकवाना शाळा साक्षर होण्याची ॥४॥

- सारिका सोनावणे

एम.ए.-भाग १

विद्यार्थी सहाय्यक समिती : विद्यार्थ्यांसाठी आधारवड

विद्यार्थी सहाय्यक समितीच्या कार्यकारी विश्वस्त वसुधाताई परांजपे यांची मुलाखत

ग्रामीण भागातून उच्च शिक्षण घेण्यासाठी पुण्यात येणाऱ्या गरीब व हुशार विद्यार्थ्यांची कमी खर्चामध्ये भोजन व निवासाची सोय व्हावी तसेच त्यांचा व्यक्तिमत्व विकास व्हावा ह्या हेतूने विद्यार्थी सहाय्यक समितीची स्थापना झाली. १९५५ साली स्थापना ५ विद्यार्थ्यांच्या सोयीपासून सुरुवात झालेली समिती एका आगळ्यावेगळ्या यशशिखरावर आहे. समितीतला विद्यार्थी हा ग्रामीण भागातून येणारा हुशार, होतकरू आणि गरीब असतो. ह्या विद्यार्थ्यांना समितीत अल्पदरात भोजन व निवासव्यवस्था या प्राथमिक गरजेबरोबरच पुस्तकांसाठी ग्रंथालय आणि वाचनालय, आरोग्यासाठी योगासने व वैद्यकीय चिकित्सा, स्थानिक पालक हे “पाल्य-पालक” योजनेतर्फे दिले जातात. संगणक व त्याचे प्रशिक्षण, अर्थार्जनासाठी कमवा व शिका, तसेच विद्यार्थी विकास केंद्रातर्फे, विविध सांस्कृतिक क्रिडास्पर्धांचे आयोजन, मान्यवरांची व्याख्याने व सांस्कृतिक जाणीव-जागृती विषयक कार्यक्रम आणि विद्यार्थ्यांच्या भावना व्यक्त होण्यासाठी अंकुर व दर्शनसारखी प्रकाशने ह्या सुविधा मिळतात. या विषयी अधिक जाणून घेण्यासाठी इच्छुक होतो. यासाठीच माझ्या वसतिगृहाच्या कार्यकारी विश्वस्त वसुधाताई परांजपे ह्यांच्याशी संवाद साधला. तो संवाद खरंच समिती एक कल्पवृक्ष आहे ह्याची जाणीव करून देतो तो पुढीलप्रमाणे...

प्रश्न :- नमस्कार ताई.....

उत्तर :- नमस्कार.....!

मी :- ताई तुम्ही या क्षेत्राकडे कशा वळलात?

ताई :- १९८० साली निवृत्तीनंतर समितीच्या मैत्रीच्या पलीकडे या अंकामुळे मला समितीची माहिती झाली. प्रथम मी पालक झाले नंतर डॉ. अच्युतरावांना भेटले व समितीची कार्यकर्ती झाले. मी शांताबाई मालेगावकरांबरोबर काम केले आहे.

प्रश्न :- ताई, आपली संस्था स्थापनेमागे डॉ. अच्युतराव आपटे व त्यांच्या सहकाऱ्यांचा मोलाचा वाटा आहे. या संस्थेच्या स्थापनेमागे काय उद्दिष्ट होते?

उत्तर :- ग्रामीण भागातून शिक्षणासाठी येणाऱ्या गरजू, हुशार, होतकरू आणि गरीब विद्यार्थ्यांना अल्पदरात भोजन व निवासव्यवस्था व्हावी. तसेच ग्रामीण भागातून गरीब

कुटुंबातून आलेल्या विद्यार्थ्यांची सर्वांगीण घडण व्हावी. त्याही पलीकडे ह्या विद्यार्थ्यांमध्ये अर्थार्जन शिस्त, स्वावलंबन, स्वच्छता, श्रमप्रतिष्ठा यांचे संस्कार व्हावे व एक सामाजिक बांधिलकी जपणारा आदर्श नागरिक येथे घडावा हे उद्दिष्ट स्थापनेमागे होते.

प्रश्न :- ताई, आपल्या समितीची प्रमुख वैशिष्ट्ये कोणती?

उत्तर :- ही कुठल्याही सरकारी अनुदानाशिवाय चालणारी संस्था आहे. कुठल्याही राजकीय पक्षाशी संबंधीत नसलेली संस्था आहे. दैनंदिन कामामध्ये ४० सेवाभावी व विनावेतन काम करणारे कार्यकर्ते आहेत आणि सर्वात महत्वाचं म्हणजे या संस्थेत स्वच्छता कामगार नाहीत. सर्व कामे मुलंच करतात, त्याचे व्यवस्थापनही मुलेच बघतात.

प्रश्न :- ताई, संस्था काही गरजू विद्यार्थ्यांना मदत करते किंवा शिष्यवृत्ती देते, यामागे संस्थेचा काय हेतू असतो?

उत्तर :- विद्यार्थ्यांना त्यांची शैक्षणिक प्रगती करावी, समितीच्या कामांमध्ये सहभाग घेऊन व्यवस्थापन शिकावे यासाठी आपण मुलांना शिष्यवृत्ती देतो. त्याबरोबरच काही मुलांच्या अडचणी असतात. काही फी भरू शकत नाहीत अशा विद्यार्थ्यांनाही मदत करतो. याबरोबरच समितीमधून उत्तम क्रिडापटू व्हावेत यासाठीही शिष्यवृत्त्या देतो. तसेच कमवा व शिका या योजनेअंतर्गत उत्कृष्ट काम करून हितचिंतकाचे लक्ष वेधून घेणे हे ही विद्यार्थ्यांनी शिकले पाहिजे. श्रमप्रतिष्ठा हे मूल्य त्यांच्यात रूजले पाहिजे ह्यासाठी आपण ‘कमवा व शिका’ शिष्यवृत्तीही देतो.

प्रश्न :- ताई, आपली मुलांची तीन आणि मुलींची दोन वसतिगृहे आहेत तर त्यांमध्ये समन्वय कसा साधला जातो?

उत्तर :- तीनही वसतिगृहाच्या पर्यवेक्षकांकडून वसतिगृहात समन्वय साधला जातो. यासाठी मुलामुलींचे एकत्र सांस्कृतिक कार्यक्रम, मान्यवरांची व्याख्याने तसेच विद्यार्थी व्यवस्थापनाची मुला-मुलींची एक कार्यशाळा घेतो. तसेच विद्यार्थी विकास केंद्रातर्फे घेतल्या जाणाऱ्या बैठकांमध्ये मुला-मुलींचा सहभाग असतो. त्याचबरोबर तीनही वसतिगृहाच्या पर्यवेक्षकांच्या महिन्याला बैठका असतात. यांतही चर्चा होते. अशा प्रकारे वसतिगृहात समन्वय साधला जातो.

प्रश्न :- ताई तुम्ही हरिभाऊ फाटक, डॉ. अच्युतराव आपटे, सुमित्राबाई, शांताबाई व निर्मलाताईबद्दल काय सांगाल?

उत्तर :- मी एवढंच म्हणेन की ही सारी मंडळी मार्गदर्शक आणि दीपस्तंभ आहे. समितीची चौकट यांनी दिली. त्यांच्या तत्वांवरच आपण चालतो. त्यांची प्रेरणा घेऊनच आपल्याकडे कार्यकर्ते काम करतात.

प्रश्न :- समितीमध्ये काम करणाऱ्या कार्यकर्त्यांची मुलांकडून काय अपेक्षा असते? मुलं ती अपेक्षा पूर्ण करतात का?

उत्तर :- आम्हा सर्व कार्यकर्त्यांची अपेक्षा असते की समितीचा विद्यार्थ्यांनी जास्तीत जास्त फायदा घ्यावा. आपला सर्वांगीण विकास करावा व समितीच्या कामामध्ये सहभागी होऊन आपली स्वःउन्नती करावी आणि एक आदर्श नागरिक म्हणून येथून बाहेर पडावे.

आपल्या डोळ्यांसमोर विद्यार्थी घडतांना दिसणं ह्या अपेक्षा पूर्तीपेक्षा वेगळा आनंद काय असू शकतो? उत्तम नागरिक ह्या संस्थेतून घडविण्यासाठी काम करणं ही आमच्यासाठी खूप आनंदाची गोष्ट आहे. आमच्या मुलांनाही आमच्या कामाचा अभिमान वाटतो.

प्रश्न :- समितीच्या या महान कार्याबद्दल समाजाकडून काय प्रतिक्रिया मिळतात?

उत्तर :- समितीच्या आजपर्यंतच्या अनुभवात, समाजाकडून नेहमी सकारात्मक आणि चांगलाच प्रतिसाद मिळाला आहे. लोक आपणहून देणग्या घेऊन पुढे येतात. समितीचा आर्थिक व्यवहार स्वच्छ असल्यामुळे हितचिंतक व देणगीदारांचा समितीवरचा विश्वास खूप मोठा आहे. गोड भोजनापासून ते पुस्तके, कपडे, संगणक, सायकल किंवा मुलांचे पालकत्व तर कधी समितीला आर्थिक देणगी ह्या स्वरूपात हितचिंतक मदत करतात. हे समितीच्या उत्कृष्ट विश्वासाहतेचं यश मानावं लागेल.

प्रश्न :- ताई, इतर सामाजिक संस्थेपेक्षा समितीचं वेगळेपण आपल्याला कोणतं वाटतं?

उत्तर :- विद्यार्थी सहाय्यक समिती ही एकमेव अशी सामाजिक संस्था आहे, जिथे स्थानिक पालक मुलांना “पाल्य-पालक” योजनेतर्फे दिले जातात. आरोग्याच्या दृष्टीने योगासने, त्याबरोबर आरोग्यासाठी वैद्यकीय चिकित्सा व आरोग्यकेंद्र, कमवा व शिका ही योजना ज्यातून विद्यार्थी श्रमप्रतिष्ठा व अर्थार्जनाचे संस्कार घेतात. मुलांना लिखाणासाठी अंकुर व दर्शन ह्या अंकाची प्रकाशने व सेवाभावी काम करणारे, विनावेतन काम करणारे कार्यकर्ते हेच समितीचं वेगळेपण आहे.

प्रश्न :- ताई, भविष्यातील समितीसमोरचं आव्हान काय वाटतं?

उत्तर :- समितीचं आव्हान हेच आहे जे आम्ही कार्यकर्ते मानतो ते म्हणजे “टिकवणं आणि वाढवणं”

प्रश्न :- ताई, समाजाकडून आपल्याला उत्तम प्रतिसाद मिळतोच पण तरीही अजून संस्थेला कोणत्या अपेक्षा आहेत?

उत्तर :- आज संस्थेत ७५० मुलं-मुली आहेत. मात्र त्याप्रमाणे संस्थेत कार्यकर्त्यांची संख्या खूप कमी आहे. आम्हाला आणखीन सेवाभावी कार्यकर्त्यांची गरज आहे. १० मुलांमागे एक कार्यकर्ता असावा हा समितीचा कटाक्ष आहे.

प्रश्न :- ताई, एक स्त्री म्हणून काम करतांना आपणांस कोणकोणती आव्हानं वाटतात?

उत्तर :- स्त्री म्हणून मला या पदावर काम करतांना कसलंही आव्हान किंवा वेगळेपण वाटत नाही. कारण इथे सर्वच कार्यकर्ते झोकून देऊन काम करतात. संघटनेचं यश हा समितीचा आजपर्यंतचा इतिहास आहे. स्त्री-पुरुष समानता हेही तत्त्व समितीत आधीपासूनच आहे. ही सर्व संघटना आहे येथे एकटादुकटा असं आम्ही मानत नाही. एवढंच मी म्हणेन एक स्त्री - आई म्हणून नैसर्गिकपणे मुलांच्या भावना समजू शकते एवढंच.

मी :- समितीचं सध्या समोर असलेलं ध्येय काय आहे?

ताई :- आजघडीला समितीत ७५० मुलं-मुली राहतात. ह्या आकड्यावर आम्ही समाधानी नाही. जास्तीत जास्त गरजू, गरीब आणि ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना समितीचा फायदा व्हावा यासाठी ७५० हा आकडा १००० पर्यंत कसा नेता येईल याचाच विचार आम्ही करत आहोत.

मी :- ताई माजी विद्यार्थी मंडळांबद्दल काय सांगाल?

ताई :- माजी विद्यार्थी मंडळाने आजपर्यंत अत्यंत मोलाची भूमिका बजावलीय. माजी विद्यार्थ्यांनी कार्यकर्ते होऊन काम करणं हे खरंच अभिमानास्पद आहे. डॉ. अच्युतराव आपटे म्हाणायचे की “हे वसतिगृह मला माजी विद्यार्थ्यांनी चालवलेलं बघायचंय.” ह्याप्रमाणे माजी विद्यार्थी मंडळ काम करत आहे.

मी :- ताई शेवटी आम्हा युवकांना, आजच्या तरुणपिढीला काय संदेश द्याल?

ताई :- उत्साही जबाबदार नागरिक बना, प्रथम स्वउन्नती करा, सामाजिक बांधिलकी जपा व कृतज्ञतेच्या भावनेनं समाजाचं जे देणं असतं त्याला विसरू नका. त्याबरोबरच स्त्रियांना समानतेची वागणूक व सन्मान देणंही तेवढंच महत्त्वाचं आहे.

- सुधीर रघुनाथ गंगावणे

द्वितीय वर्ष, कला

प्रत्येक विद्यार्थ्यांने सामाजिक बांधिलकी जपली पाहिजे

महाविद्यालयाच्या प्राणीशास्त्र विभागाच्या

प्रा. डॉ. शाकीरा इनामदार यांची बी.सी.ए.च्या विद्यार्थ्यांनी घेतलेली मुलाखत

‘सामाजिक बांधिलकी जपणारी माणसे’ जेव्हा आम्हाला समजला, तेव्हा नजरेसमोरून समाजामध्ये

विविध स्तरावर कार्यरत असणाऱ्या व्यक्ती आल्या. या दरम्यान आपल्या महाविद्यालयाच्या प्राणीशास्त्र विभागाच्या प्राध्यापिका प्रा. डॉ. शाकीरा इनामदार यांच्या सामाजिक कार्याची माहिती मिळाली व त्यांचीच मुलाखत घेण्याचे निश्चित केले. ही मुलाखत घेतांना डोक्यात विचार आला, सामाजिक बांधिलकी म्हणजे काय? सामाजिक बांधिलकी म्हणजे फक्त समाजाला आश्वासने देणे की आश्वासने देऊन ती प्रत्यक्ष कार्यात आणणे? आपल्या देशाच्या प्रतिज्ञेत म्हटले आहे की, मी सामाजिक बांधिलकी जपण्याचा प्रयत्न करेन, पण खरंच ही बांधिलकी आपल्याकडून जपली जाते आहे का? या प्रश्नांची उत्तरे आम्हाला प्रा. डॉ. इनामदार यांच्याकडून मिळाली.

प्रश्न :- नमस्कार मॅडम, आपला जीवनप्रवास जाणून घेण्याची आमची इच्छा आहे. त्या बद्दल काही सांगाल का?

उत्तर :- मी मॉडर्न महाविद्यालयाच्या प्राणीशास्त्र विभागात २००३ सालापासून कार्यरत आहे. माझ्या समाजकार्याची सुरुवात ही सांगली जिल्ह्यातील मिरज येथून झाली. समाजसेवेचे ‘बाळकडू’ मला कुटुंबाकडून मिळालं. घरात स्त्रियांचं वर्चस्व असल्यामुळे शैक्षणिक, सांस्कृतिक काम करण्याची मुभा मिळाली. घरातूनच समाजसेवेची प्रेरणा मिळाली.

प्रश्न :- मॅडम, आपण केलेल्या समाजकार्याबद्दल थोडक्यात सांगाल का?

उत्तर :- हो, पीएच.डी. करत असतानांच १९९३-२००२ सालापर्यंत स्वामी विवेकानंद शिक्षणसंस्था, कोल्हापूर तसेच तासगाव, मिरज येथे सुद्धा प्राध्यापिका म्हणून काम केले. समाजामध्ये विविध क्षेत्रात कार्यरत असतानांच २००३ साली पुण्याच्या मॉडर्न कॉलेज, गणेशखिंडमध्ये येण्याची संधी मिळाली. २००४ साली सामाजिक कार्यात असतानाच एन.एस.एस. समन्वयक म्हणून काम करण्याची संधी मिळाली. यादरम्यान त्यावेळचे पुणे विद्यापिठाचे कुलगुरु डॉ.

काम करत असताना ‘खारावडे गाव’ दत्तक घेतलं आणि एका वर्षाच्या आत त्या गावाला ‘निर्मल गाव’ म्हणून राष्ट्रपती पुरस्कार मिळाला.

प्रश्न :- मॅडम, आपल्या कामाची दखल कोणत्या संस्थांनी घेतली, या संदर्भात काही पुरस्कार लाभले का?

उत्तर :- कुटुंब आणि समाज यांचा समतोल साधत असताना समाजाने सुद्धा मला विविध पदे आणि पुरस्कार प्रदान केले. त्यापैकी काही पुरस्कार-

१) २०१० मध्ये प्रथम महिला कार्यक्रम समन्वयक (NSS) महाराष्ट्र राज्य. २) स्मिता पाटील राष्ट्रीय पुरस्कार. ३) आंतरराष्ट्रीय समाजसेविका - दुबई. ४) Economic Growth Society - नेपाळ. ५) तसेच नेहरू युवा केंद्र, मद्र तैरेसा अशा बऱ्याच पुरस्कारांनी सन्मानित करण्यात आले.

प्रश्न :- तुमच्या या कार्यकाळात तुम्ही कोणकोणती पदे भूषविली?

१) एन्.एस्.एस्. समन्वयक, पुणे विद्यापीठ. २) जिल्हा समन्वयक (NSS). ३) विभागीय समन्वयक (NSS). ४) दिल्ली NRD परेडमध्ये महाराष्ट्र राज्याची प्रतिनिधी म्हणून सहभाग. ५) UNISEF ची कमिटी मेंबरशीप मिळाली.

हे सामाजिक कार्य करत असताना कुटुंबाची मोलाची साथ मला मिळाली. या सहकार्यामुळेच मी NGO ची स्थापना करू शकले. Green Vision Foundation च्या माध्यमातून आम्ही समाजोपयोगी कार्य करतो.

प्रश्न :- आपण समाजकार्य करत असताना कोणकोणत्या व्यक्तींचा सहवास आपल्याला लाभला?

उत्तर :- या कार्यक्षेत्रात मला अण्णा हजारे, बाबा आमटे, सन्माननीय कुलगुरु पोपटराव पवार, डॉ. नरेंद्र जाधव, माजी राष्ट्रपती प्रतिभाताई पाटील, Youth Offense Ministry, Delhi येथील जितेंद्र सिंह इत्यादी मान्यवर मंडळींसोबत काम केले. या सर्व व्यक्तींचे प्रोत्साहन मला मिळाले आणि त्यातून मी विविध उपक्रम राबविले.

उपक्रम :-

१) NSS च्या माध्यमातून गेल्या ३ वर्षात जवळजवळ ५० प्रकल्प राबविले. २) ३ लाख झाडांचे वृक्षारोपण.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

३) १० लाख बियांचं बिजारोपण. ४) गेली ४ वर्षे सातत्याने पुणे-पंढरपूर दिंडीत NSS च्या २०० विद्यार्थ्यांचा सहभाग. ५) यशदा येथे Disaster Management Training. ६) पुणे पोलीस आयुक्तालय यांच्या माध्यमातून १०,००० मुलांना ट्रेनिंग आणि मुलींना Self Defence Training. ७) जवळ जवळ १००-१५० एनजीओजच्या कार्याशी मी निगडीत आहे.

साधारणतः स्वतःची स्वप्ने पूर्ण करण्यासाठी माणूस हा धडपडत असतो. पण दुसऱ्यांसाठी स्वप्ने बघणारी आणि ती पूर्ण करणारी माणसे अगदी विरळच असतात. विविध उपक्रम राबवत असताना आणि दुसऱ्यांची स्वप्न पूर्ण करत असतानाच आपले स्वतःचे एक स्वप्न असते. माझेही एक स्वप्न आहे ते म्हणजे "Open University" चालू करणे. या University मध्ये विद्यार्थ्यांना प्रवेशासाठी कोणत्याही अटी नसतील आणि शिक्षण पूर्ण झाल्यानंतर बाहेर पडणारा प्रत्येक विद्यार्थी केवळ

ज्ञानानेच नव्हे तर विविध गुणांनी परिपूर्ण असेल.

विद्यार्थी :- धन्यवाद मॅडम, आपले स्वप्न लवकरच पूर्ण होईल याची आम्हाला खात्री आहे.

(या मुलाखतीनंतर त्यांचे विचार आणि कार्य ऐकून आमचे मतपरिवर्तन झाले आणि समाजाकडे पाहण्याचा नवीन दृष्टीकोन तयार झाला. हा लेख वाचल्यानंतर तुमचेही विचार आणि दृष्टीकोन बदलावा अशी इच्छा...!!!)

**प्रा. सुवर्णा म्हसेकर, मेघा सदाशिव चोरगे
जयश्री भुजयसिंग ठाकुर, नेहा गायकवाड
स्वप्नाली गावडे**

बी.सी.ए.

अमुचा भारत देश महान !

अमुचा भारत देश महान !
गल्लीपासून दिल्लीपर्यंत आहे
सगळीकडे घाणच घाण
अमुचा भारत देश महान !

नेतेकरी आहेत पैशावर हावी
लुबाडतात शेतकऱ्यांना देवूनी वाणी
आहेत शेतकरी गटात लहान
अमुचा भारत देश महान !

आजच्या कलयुगात आहे महागाई फार
यात होतात शेतकऱ्यांचे हाल बेकार
शेतकरी आत्महत्या करून देतो जान
तरी अमुचा भारत देश महान !

देशात आहे सगळीकडे हरियाली
यावर अतिरेकी टाकतात बॉम्ब भारी
देतात अतिरेक्यांना निमंत्रण छान
अमुचा भारत देश महान !

अतिरेकी येऊन उडवतात दाणादाण
जातात ह्यात भारतीयांचे प्राण
टी. व्ही.वर बातमी पाहून नेतेकरी म्हणतात
करतो आहोत आम्ही आमचे काम
अमुचा भारत देश महान !

- दिगांबर गोपाळराव मिसाल

एम.ए.-१ (समाजशास्त्र)

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

‘फ्लेअर’
भारतीय चित्रपटांची शताब्दी
इंग्रजी विभाग

‘फ्लेअर’-या इंग्रजी विभागाच्या
कार्यक्रमात सहभागी झालेले
विद्यार्थी व प्राध्यापक

२०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षासाठी
‘सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी’
हा सन्मान स्वीकारतांना
ओमप्रसाद कते (वाणिज्य)

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Quiz Competition
Snake & Ladder Game

Hands on Training on
PCB Designing under
DBT Star College Scheme

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Students While Watching
Various Electronic Devices at
Instrumentation Industry Visit

Book Exhibition of
Vision Pustakalay
Organized by
Central Library

Competitive Examination
Books Sale at Discounted Price
Organized by Library

State Level Workshop on
Cloud Computing
Organized by
Central Library

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

‘विद्यार्थिनी मंच’ उपक्रमांतर्गत
सुप्रसिद्ध लेखिका
डॉ. विणा देव यांचा सत्कार
करतांना मा. प्राचार्य

‘विद्यार्थिनी मंच’ या उपक्रमात
डॉ. विणा देव यांना प्रश्न विचारतांना
महाविद्यालयीन विद्यार्थिनी

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

‘विविधा’ या उपक्रमात
प्रोत्साहित झालेली
युवाशक्ती

'व्यक्तिमत्व विकास' कार्यक्रमाचे
उद्घाटन करतांना
श्री. सुधाकर बोकेफोडे
(उपकुलसचिव, पुणे विद्यापीठ)

'व्यक्तिमत्व विकास कार्यक्रमात'
समन्वयक प्रा. पराग शहा
यांच्यासह सहभागी विद्यार्थी

युवासमाह
स्वामी विवेकानंद
यांच्या जीवनावर आधारित
पोस्टर प्रझेंटेशन

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

'Cloud Computing' या विषयावरील राज्यस्तरीय कार्यशाळेच्या उद्घाटन प्रसंगी सौ. प्रतिभा जोग (सहसंचालक नॅशनल इन्फॉमेटिक्स सेंटर पुणे) यांचा सत्कार करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य व ग्रंथपाल

मा. अभिजित पवार यांच्या समवेत मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगरचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंझारराव व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

दिशा या उपक्रमातील विद्यार्थ्यांच्यासोबत डॉ. साधना नातू

'कॉस्ट-फेस्ट' वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थिनींनी लावलेले विविध स्टॉल्स

ढोल ताशा पथकातील विद्यार्थ्यांची उत्साही मुद्रा व आकर्षक सादरीकरण

पथनाट्य सादर करतांना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

डॉ. अनिल अवचट यांच्या
मुलाखत प्रसंगी केतन राक्षे,
हर्दिकी वैद्य व चैताली जगताप

राज्यशास्त्र व मराठी विभागाच्यावतीने
आयोजित करण्यात आलेल्या
'जिज्ञासा' या उपक्रमात विद्यार्थ्यांशी
संवाद साधतांना डॉ. अनिल अवचट

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

'कॉमर्स लॅबचे' उद्घाटन करतांना
प्रा. शुभांगी जोशी
(उपप्राचार्या, वाणिज्य शाखा)

‘झेप’ - विशिष्ट (विशेष) बच्चों का पुनर्वसन केंद्र – ताथवडे

‘झेप’ यह विकलांग (मतिमंद) बालकों का केंद्रस्थान है; यहाँ स्वयं परिवार के सदस्य (माता-पिता) अपना बच्चा, स्वास्थ्य ठीक हो, उसका अध्ययन हो, ठीक तरह से पालन हो इस दृष्टि से अपने बेटा-बेटियों को इस

संस्था में दाखिल करा देते हैं। इस संस्था का कार्य निःस्वार्थ रूप से देखने का कार्य करने वाली इस संस्था की संचालिका **सुश्री नेत्रा पाटकर** से किया गया वार्तालाप निश्चितरूप से छात्र, अभ्यासक के लिए प्रेरणादायी रहेगा।

प्रश्न : ‘झेप’ संस्था का निर्माण किस प्रकार हुआ? इसकी भूमिका क्या थी?

सुश्री पाटकर : विकलांग बच्चों की समस्याएँ, उनका समाज में स्थान, भविष्य इस संदर्भ में मेरे मन में कई दिनों से कई सवाल थे। मित्र-सहयोगियों के साथ सलाह-मशवरा करते करते एक दिन मैंने ठान ली की क्यों न हम इन बच्चों के लिए कुछ सहाय्यता कर ले? इस विचार से ‘झेप’ इस संस्था का निर्माण हुआ। इसमें मुझे वर्षा पवार (सामाजिक कार्यकर्ती), डॉ. गितांजली रानडे (अॅडव्होकेट), अर्पिता देशमुख, साथ ही मुंबई की बालमोहन स्कूल के प्रधानाचार्य गोविंद दाभोलकरजी का बहुमूल्य सहयोग रहा है जिनके सहयोग से २००८ से यह संस्था कार्यरत है।

प्रश्न : इन विशेष बच्चों की सहाय्यता के लिए आपने संघर्ष भी झेल लिया होगा।

पाटकर : इन बच्चों की कठिनाईयाँ अलग प्रकार की होती हैं। इनको शिक्षा की सहाय्यता से हर कृति को समझा देना आवश्यक होता है। गाना, बोलना, खेलों की सहाय्यता से उस विषय के प्रति रूचि उत्पन्न कर उनमें आत्मविश्वास

जताना आवश्यक हो जाता है। इसमें विभिन्न कार्यक्रमों का आयोजन जो छात्रों की गति, समझ, सामर्थ्य ध्यान में लेकर निश्चित किये जाते हैं।

प्रश्न : कार्यक्रमों के अलावा हमारे मन में इन बच्चों पर किये जाने वाले संस्कार, उपचार उस संदर्भ में कई शंकाएँ हैं। उसी संदर्भ में संक्षेप में जानकारी दीजिए।

पाटकर : मूलतः हम यहाँ आनेवाले हर बच्चे को स्वावलंबन का पाठ पढाते हैं। साथ ही विभिन्न उपचार-पद्धतियों का आयोजन भी यहाँ होता रहता है। जैसे स्पेशल एज्युकैटर, फिजिओथेरेपिस्ट, ऑक्युपेशन थेरेपिस्ट आदि यहाँ नित आते रहते हैं जिनकी सहायता से इन विशेष बच्चों पर प्रयोग होते रहते हैं। जैसे ‘स्वमग्नता’ (Autism) इस अवस्था में बच्चा तो अपने विश्व में रम जाता है ऐसे बच्चों के लिए हम ‘संवेदना ग्रहण’, आवाज दृष्टी, स्पर्शज्ञान की शिक्षा देते रहते हैं। पहले जब कोई बच्चा इस संस्था में दाखिल हो जाता है, उसकी बारिकी से निगरानी रखनी पडती है। ऐसे बच्चे हमेशा हायपर अॅक्टिव बन जाने की संभावना रहती है, याने इनकी गति अचानक बढ जाती है जैसे- हमेशा दौडते रहना, उछलना-कूदना आदि।

लेकिन एक बात है, आपके मन में इन बच्चों के प्रति सम्मान का भाव देखकर मुझे बहुत खुशी हुई। युवा पिढी के मन में समाज के विशेष वर्ग के प्रति केवल आकर्षण ही नहीं बल्कि कुछ लेने की प्रेरणा ही समाज का भविष्य बदल सकती है। ऐसी संस्थाओं का कार्य आज तेज गति से बढ रहा है। समस्याएँ भी बढ रही है पर इनके प्रति आपकी सोच, सकारात्मक दृष्टिकोण ही समाज का भविष्य है जो निश्चितरूप से उज्वल है।

– **घनःश्याम राऊत**
प्रथम वर्ष कला

संस्था गीत

गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - समृद्धीची ॥
ज्ञानात जागृती देशाची, घातली साद उत्थानाची ॥६॥

हे मंदिर स्थापिले शास्त्रदेचे, ज्ञानी गुणी शिक्षकांनी
ज्ञानमयो भव, वहा प्रोग्रेसिव्ह, मंत्र दिव्हा गुरुवर्यांनी
कवच हे 'मॉडर्न' शब्दाचे, क्षितिजे ही समृद्धीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

डौळात फुलविल्या विद्याशाखा, ध्यास घेऊनी निर्मितीचा
गगनी उगवला ज्ञानसूर्य, अन् तिमिर सरे अज्ञानाचा
संचालक हे सारे शिक्षक, जोड अलौकिक त्यागाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

व्यापार ज्ञानदानाचा कोणी इथे कधी केला नाही
संस्कारांचा विचार कोणी, अन् कधी त्यागला नाही
विद्यार्थी व्हावा ज्ञानार्थी, कास धरू या वचनाची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

नवतंत्रज्ञान मिळो सर्वांना, असू दे रंक, असो राव
नवमंत्राचे भान मनाशी, नाही स्वार्थाचा भाव
ना मोहला थारा, ना आसक्ती धनसंपत्तीची
गरुडभरारी वेगाची - विकासाची - प्रगतीची ॥

निर्मिती

प्रा. डॉ. गजानन र. एकबोटे

कार्याध्यक्ष, प्रो. ए. सोसायटी, पुणे

गीतकार : जयंत जोर्वेकर

पुणे विद्यापीठ गीत

ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

पुण्यमयी दे आम्हा अक्षर वरदान
ज्ञान बनो कर्मशील, कर्म ज्ञानवान

जातिभेद, धर्मभेद, वंशभेद दूर
लाख लाख कंठांतुनि हाच एक सूत्र
करुणेच्या चरणांशी नत हो विज्ञान

माणुसकी धर्माचा अर्थ जाणतो
श्रमनिष्ठा हे पवित्र तीर्थ मानतो
हृदयांतुनि समतो निर्भय अभिमान

सेवेतच मुक्ती ही मंगल दीक्षा
न्यायास्तव जागृती ही सत्त्वपरीक्षा
हे विश्वचि घर अमुचे मंत्र हा महान

- मंगेश पाडगांवकर

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

सामाजिक बांधिलकी जपणाच्या मान्यवरांचा परिचय

Nelson Mandela : A real Hero of Social Equality

“Whenever we are in the country, whenever we are in the world, let’s reaffirm his vision of a society... in which none is exploited, oppressed or dispossessed by another.”

These words are perfectly applicable to South

Africa’s leader Nelson Mandela. For decades to come, Mandela will continue to be a source of inspiration of civil rights activities worldwide.

Rolihlahla Mandela was Nelson Mandela’s true name. He was born in Transkei, South Africa on 18th July, 1918. He was baptized in the Methodist Church and due to bias of British educational system in South Africa, Rolihlahla’s teacher told him that his new first name would be Nelson. Mandela had experienced the white people’s dominance at such a young age.

After his father’s death, he was adopted by chief of Thembu people and moved to his royal residence. Although he quickly adapted to the new surroundings, he had not forgotten his beloved village of Qunu. Nelson Mandela studied English, Xhosa, History and Geography. He developed an interest in African History. He learned how the African people had lived in peace until the coming of white people. According to elders, the children of South Africa had previously lived as brothers but white men had shattered this fellowship. While black men shared their land, air and water with whites, white men took all those things for themselves.

When Nelson Mandela was 16, he took the traditional African ritual to mark his entrance into manhood. The main speaker of the ceremony spoke sadly explaining how young men were enslaved in their own country. Because there was control by white men, they would never have the power to govern themselves. Mandela’s mood shifted by this speech. Although chief’s words didn’t make total sense to him at that time, he was oriented towards

an independent South Africa.

Mandela worked hard to get higher education. In 1939, he enrolled at the University College of Fort Hare, Africa’s equivalent of the Oxford or Harvard University. In his 2nd year, Mandela was elected to the Student Representative Council (SRC). Students had been dissatisfied with food and lack of power held by SRC. A majority of students voted to boycott unless their demands were met. Aligning with the students majority, Mandela resigned from his position. Seeing this as an act of insubordination, he was expelled from University. Ultimately, he worked a variety of jobs in Johannesburg and completed his Law degree.

Apartheid and Nelson Mandela :

In Africa apartheid means separatedness. In South Africa it grew to be a system of governance that discriminated black South Africans. Nelson Mandela Fought long and hard against this discrimination. From 1948 until 1994 apartheid was made law in South Africa even though it is continued to have been a violation of international law. People of South Africa were segregated into categories of white, black, coloured, Asian and so on. In 1948 blacks were deprived of their citizenship. There were separate schools, buses, shops and hospitals for blacks and coloured people and the services available were well under the standards provided for minority whites. The black and coloured people protested against this inequality led by Nelson Mandela. Most of the initial protests were in the form of passive resistance. The blacks had to carry passes, they were not allowed to leave their own district without the pass. There was much unrest among the black community. In one protest against apartheid Mandela publically burnt his pass.

In 1942, Mandela had joined African National Congress (ANC). Within the ANC a small group of young Africans banded together, calling themselves as the ANC Youth League. Their goal was to transform the ANC into a mass grass-root movement deriving strength from millions of rural peasants and working people who had no voice

under central regime. The group believed that the ANC's old tactics of polite petitioning were ineffective. In 1949 the ANC officially accepted the Youth League's methods of boycott, strike, civil disobedience and non-cooperation with policy goals of full citizenship, redistribution of land, trade union rights and free and compulsory education for all children. For 20 years Mandela directed peaceful, non-violent acts of defiance against South African government and its racist policies. He founded the law firm named as Mandela and Tambo which provided free legal counsel to unrepresented black. While working with ANC Mandela's apartheid efforts increased and he himself began to realize that passive resistance was not winning the fight. Plans were made to bomb the places of significance. Mandela was tried for treason and at one stage was acquitted. But in 1964 he was sentenced to life imprisonment. Under apartheid Mandela spent 27 years in prison but he never gave up his fight. In South Africa and around the world his anti-apartheid messages gained popularity. There is probably no one who has done so much as Mandela to end the rule of apartheid. He had been the voice of the people and made the message heard right around the World. His voice and action had a real power and the battle was won. As a leader and a peacemaker, Nelson Mandela was the leading force in the battle against apartheid.

Mahatma Gandhi and Nelson Mandela :

Nelson Mandela shared a close link with India through Mahatma Gandhi, whom he called his political Guru. India conferred him Bharatratna in 1990. Nelson Mandela will be remembered as much as an Indian leader and an inspirational figure in India. Mandela always considered Mahatma Gandhi as pioneer of anti-apartheid movement in South Africa. Although Mandela estimated correctly that following Mahatma Gandhi's path of nonviolent resistance was going to be futile since the apartheid regime did not play by any rule, there is a direct connection between Gandhi's campaign against discrimination in South Africa and anti-apartheid movement. Mandela learned from Mahatma Gandhi the essential virtues of forgiveness and compassion. At first, Mandela fought for the right of blacks but after learning Mahatma Gandhi's teachings, he broadened his spectrum to include all that were unjustly treated in South Africa. Mandela led the struggle to replace the apartheid regime of South Africa with multiracial democracy.

With increasing local and international pressure for his release, government participated in several talks with Mandela when Frederik W.de Klerk became the President. Mandela's release was finally announced on 11 February, 1990. Upon his release Mandela immediately urged foreign powers not to reduce their pressure on South African government for constitutional reform. He said that he was committed to working towards peace. At the same time he declared that ANC's armed struggle would continue until the black majority received the right to vote. In 1999 Mandela was elected president of ANC. Black people wanted a complete transform of power. Mandela had to keep a delicate balance between political pressure and intense negotiations. In 1993, Mandela and President Klerk were jointly awarded the Noble Peace Prize for their work towards dismantling apartheid. In 1994, South Africa held its first demographic elections and Mandela was inaugurated as the country's first black president on May 10, 1994. During his regime, Mandela worked to bring about the transition from minority rule and apartheid to black majority rule. He used the nation's enthusiasm for sports as a pivot point to promote reconciliation between whites and black. In 1996, Mandela signed into law a new constitution for the nation, establishing a strong central government based on majority rule and guaranteeing both the rights of minorities and freedom of expression. Even after retirement from active politics in 1999, Mandela continued his social work by raising money for building schools and clinics in South Africa's rural heartland. On July 18, 2007, Mandela convened a group of world leaders to address some of the world's toughest issues. The group was named The Elders. Its impact spanned Asia, the Middle East and Africa and its actions have included promoting peace and women's equality, demanding an end to atrocity and promoting democracy. In addition to all this Mandela remained committed to fight against AIDS.

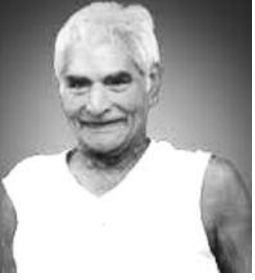
On December 5, 2013, Nelson Mandela died at his home at Johannesburg.

There is no peace without equality and this is the message Mandela has sought for all his life. Nelson Mandela and peace are synonymous. Equal Opportunity, education and political rights are the things that Mandela has spent his life fighting for.

- Prof. Amita Dharmadhikari

समाजसेवेतील चार पिढ्या

(बाबा आमटे यांच्या जन्मशताब्दी निमित्ताने विशेष लेख)

सामाजिक बांधिलकी जपणारे 'श्री बाबासाहेब आमटे' यांच्या शतक महोत्सवी वर्षानिमित्त लिहित असताना त्यांच्याबद्दल नेमकं काय लिहावं हे कोडं पडणं साहजिक

आहे. कारण त्यांनी समाजासाठी केलेल्या कार्याचा आढावा थोडक्यात कसा मांडायचा आणि तो मुळातच मांडणे शक्य होईल का? हा प्रश्न मनात आला.

गांधी-विनोबांच्या विचाराने प्रभावीत होऊन बाबांनी श्रमधारीत जीवन जगण्याचा एक प्रयोग केला. असंघटीत कामगारांच्या संघटना ते बांधीत होते, एकादश व्रताचं पालन ते करीत होते. वकिली सोडून दिल्यातच जमा होती, आणि असा हा माणूस, तसं म्हटलं तर अनेक गावांतून नेहमी आढळणाऱ्या प्रसंगासारख्या एका प्रसंगाच्या निमित्ताने कसा काय बदलला असावा? त्यावर वाचन, विचार केल्यावर लक्षात आलं की मनुष्याला एखाद्या घटनेचं, प्रसंगाचं, त्यात गुंतलेल्या धाग्यादोऱ्यांचे प्रत्यक्ष दर्शन झालं की त्यातून कृती सहजपणे जन्माला येते. किंबहुना असं दर्शन होण्यातच कृतीचा जन्म असतो. आणि मग बाबा आमटेसारखा दिग्गज पुरुष घडतो.

बाबांबद्दल प्राथमिक माहिती द्यायची तर 'मुरलीधर देवीदास आमटे' म्हणजे आजचे ख्यातनाम बाबा आमटे. यांचा जन्म वर्धा जिल्ह्यातील हिंगणघाट येथे २६ डिसेंबर १९१४ रोजी झाला. आठ भावंडांपैकी ते एक. घरची सांपत्तिक स्थिती चांगली होती. घराणं जमीनदाराचं होतं आणि वडील सरकारी खात्यात चांगल्या पदावर नोकरीला होते. असं असलं तरी वडिलांच्या प्रतिष्ठेविषयीच्या कल्पना परंपरागतच होत्या. बाबांच्या आई लक्ष्मीबाईविषयी सांगायचे झाल्यास, बाबांनी एकेठिकाणी म्हटलंय, "बंडखोरीचे जंतू तिच्याच रक्तातून माझ्यात आले असावेत."

बाबांचं प्राथमिक शिक्षण वडोदऱ्याला झाले तर त्यांचं हायस्कूल आणि कॉलेज शिक्षण नागपूर येथे झाले. नागपूरमधील शिक्षणाच्या दिवसांतील बाबांचं जीवन म्हणजे एका अस्वस्थ तरूणाचा स्वतःचाच शोध होता. बऱ्यापैकी श्रीमंती असलेल्या सामान्य माणसासारखा संसार करणे, जगत राहणे त्यावेळच्या त्यांच्या परिस्थितीत बाबांना सहज शक्य होतं. पण सांकेतिक जीवन जगणं, रूळलेल्या वाटेवरून

निश्चित मनानं, सुखानं चालणं, सामाजिक, राजकीय जाणिवांचा स्पर्श न होऊ देता, आहे त्याबद्दल शंका न घेता मुलाबाळांच्या सान्निध्यात समाधानानं जगत राहणं बाबांच्या स्वभावाशी विसंगत होतं. "बिकट वाट वहिवाट नसावी, धोपट मार्ग सोडू नको। संसारामधी ऐस आपला, उगाच भटकत फिरू नको।" हे तत्वशः आणि शब्दशः बाबांच्या वृत्तीला मानवण्यासारखं नव्हतं.

ते असंतुष्ट, अवृत्त, अस्वस्थ मनानं जगण्याचं औचित्य शोधीत होते. नागपुरात येऊन आपल्या वकिली व्यवसायाला वितलेल्या बाबांनी वरोड्यात वकिलीच्या व्यवसायातील एक नवा प्रयोग सुरू केला तो म्हणजे सहकारी तत्वावरील वकिली व्यवसाय. बाबांनी वरोड्यात झाडूवाले, भंगी, विणकर यांच्या संघटना बांधायला सुरुवात केली. समाजातील असंघटीत, उपेक्षित वर्गांची संघटना बांधण्याचा त्यांचा हेतू अगदी स्पष्ट होता. आधुनिक समाजात संघटीत असल्याशिवाय आपले हक्क कोणत्याही समुहाला बजावता येणार नाहीत. या तत्वाची बाबांना पुरेपूर कल्पना होती. म्हणूनच वंचितांच्या उपेक्षितांच्या संघटनेवर त्यांनी भर दिला. अशा जवळजवळ १६ संघटना त्यांनी बांधल्या. पुढे काही काळ बाबा सशस्त्र क्रांतीतही सहभागी झाले. स्वातंत्र्य चळवळीत सहभागी झाल्यावर गांधीजींच्या विचाराने प्रभावीत झालेल्या बाबांच्या फक्त विचारांतच बदल झाला असे नाही तर ते आतून बाहेरून पूर्णतः बदलून गेले. आणि त्यांनी 'एकादश व्रताचे' काटेकोरपणे पालन केले. सत्याग्रहाच्या मार्गाने आंदोलन करून भारतास स्वातंत्र्य मिळवून देण्यात बाबांची कामगिरी उल्लेखनीय होती.

बाबांच्या समाजासाठी वाहून घेतलेल्या आयुष्यास साधनाताईनी परोपरीने साथ दिली. त्यांच्या विषयी बोलताना बाबा सांगतात, "लग्नाने माझ्या अस्वस्थ भ्रमंतीला संरक्षक कुंपणाचे क्षितीज घातले." साधनाताईनी बाबांच्या समाजकार्यात सक्रीय सहभाग घेतला. १९४७ च्या ऑक्टोबरमध्ये त्यांच्या पहिल्या मुलाचा विकासचा जन्म झाला. तळागाळातील उपेक्षित, दलीत वर्गातील स्त्री-पुरुषांना एकत्र करून श्रमाधारित सामुदायिक जीवन जगण्याचा बाबांनी प्रयोग केला. 'श्रमाश्रमा'च्या या प्रयोगात त्यांना अपयश आले. पुढे तळशीरामाच्या रूपानं त्यांच्यापुढे त्यांचं जिवीतकार्य स्पष्टपणे उभं राहिलं. हा तुळशीराम म्हणजे श्रमाश्रममध्ये भंगी काम करीत असताना बाबांना सर्वप्रथम

भेटलेला कुष्ठरोगी. तो क्षण त्यांच्या जीवनातला साक्षात्काराचा क्षण होता. अशा महारोग्याला पाहून सर्वसामान्य माणसाचे मन क्षणभर हेलावते परंतु ज्याचं नाव उच्चारलं तरी समाजमनात भिती उत्पन्न होते अशा कुष्ठरोग समस्येला निर्भयपणे सामोरं जायचं असे बाबांनी मनाशी पक्क केलं. आणि त्यांच्या खळखळत्या जीवन प्रवाहाला एक नवं वळण मिळालं. त्याबद्दल बाबा लिहितात-

“बाह्य जगातील घटना निघटनांचे प्रवाह व्यक्ती ग्रहण करते. नाना संवेदना, भावना, कल्पना, विचारांच्या लाटा. एक क्षण असा येतो की स्फोट घडून येतो. उदाहरणार्थ कोणी एक बाबा आमटे डोक्यावरून मैलाचे टोपले वाहण्याची ‘सेवा’ करीत रस्त्यावरून जात असतो आणि समोर चिखलात पडलेला एक उध्वस्त महारोगी त्याला आडवा येतो. त्या रोग्याचा आकार घेतलेले एक जागतिक दुःख वेगाने त्याच्या जाणीवेत घुसते आणि काही काळ सर्व शून्यप्राय होते. त्याची समाजसेवा, अभय-साधना, श्रमाश्रम, पत्नी, मुले सारे त्या केंद्रोत्सारणात आपल्या अस्तित्वाचा अर्थ हरवून बसतात. पण प्रक्रिया येथे थांबत नाही. एक नवे संतुलन त्यातून कायम होते आणि एक नवीन आकार जन्माला येतो. त्याचे नाव ‘आनंदवन’.

कुष्ठरोग कार्याला वाहून घ्यायचं असं ठरल्यावर बाबांनी कुष्ठरोगासंबंधी विशेष कामगिरी केली, त्यासंबंधी वाचन करण्यास सुरुवात केली. त्याचबरोबर कुष्ठरोगावरील उपचारांसंबंधी प्रत्यक्ष अनुभव घेण्यासाठी, विनोबांच्या सल्ल्याने दत्तपूर कुष्ठधामात काम करण्यास सुरुवात केली. आणि त्या अनुभवावर वरोड्याच्या सरकारी हॉस्पिटलबाहेर कुष्ठरोग्यांना तपासण्याचे आणि सल्ला देण्याचे केंद्र उघडले. तिथे मोठ्या संख्येने कुष्ठरोगी येऊ लागले. पण त्याच काळात साधनाताई गरोदर असल्याने बाबांना या कार्याबरोबर कौटुंबिक जबाबदारीही पार पाडावी लागत होती. त्याच काळात १९४८ डिसेंबर महिन्यात त्यांच्या दुसऱ्या मुलाचा प्रकाशचा जन्म झाला. पुढे १९४९ साली काही मित्रांच्या साहाय्याने त्यांनी ‘महारोगी सेवा समिती’ स्थापन केली. कुष्ठपिडितांच्यावर औषधोपचार व त्यांचे पुनर्वसन हे नव्या संस्थेचं प्रमुख उद्दिष्ट होते.

१९५१ साली समिती विधिपूर्वक अस्तित्वात आली. पुढे समितीने तिच्या कार्यासाठी मध्यप्रदेशातील सरकारकडे जमीनीची मागणी केली. सुदैवाने काही मंडळींच्या मदतीने त्यांस ५० एकर जंगल मिळाले. या जंगलात वाघ, चित्ते होतेच पण साप, विंचू यांचं तर ते माहेरघरच होतं आणि जमीनही निकृष्ट होती. येथे बाबांचे कुटुंब व त्यांच्यासोबत असलेले ६ कुष्ठरोगी वास्तव्यास होते. त्यासाठी पाण्याची

विहीर खोदणे, झोपड्या तयार करणे यासाठी बाबांना व साधनाताईंना अतोनात कष्ट करावे लागले. या जागेला ‘आनंदवन’ असे नाव देण्यात आले. थोडीफार पाण्याची सोय व एक दोन कामचलावू झोपड्या बांधून झाल्यावर नव्या वसाहतीचे ‘आनंदवन’चे उद्घाटन आचार्य विनोबा भावेंच्या हस्ते २१ जून १९५१ रोजी झाले. बाबांना एखादे करूणालय व रुग्णालय किंवा कुष्ठनिवास उभारायचा नव्हता तर तिथे आनंद निर्माण झाला आहे आणि जिथे शारीरिक व्यंगव्याधीचे विस्मरण झाले आहे असे आनंदवन त्यांना उभारायचे होते. रोगापेक्षा आनंद अधिक लागट, संक्रामक असतो हे त्यांना सुचवायचे होते.

हळूहळू आनंदवनचा विस्तार वाढत गेला. सुरुवातीला ५०-६० कुष्ठरोगी असणाऱ्या आनंदवनात आता हजारो रुग्ण येतात. १९७४ मध्ये डॉ. विकास आमटे बाबांचा थोरला मुलगा बाबांच्या कार्यात सामील झाले आणि आनंदवनची जबाबदारी अंगावर घेतली.

आनंदवन रुग्णालयात कुष्ठरोगावरील चाचण्यांसाठी प्रयोगशाळा आहेत. प्रशिक्षित तंत्रज्ञ आहेत. रोग्यांसाठी खास प्रकारची पादत्राणे बनवण्याचे केंद्रही आहे. तेथील ९५ टक्के सेवक हे तिथून बऱ्या झालेल्या रुग्णांमधूनच निवडले जातात. आरोग्यसेवक सर्वजण मिळून कामे वाटून घेतात.

आनंदवनाच्या कुष्ठकार्याचा जसा विस्तार झाला तसा औषधोपचार पद्धतीतही बदल झाला. डॉ. प्रकाश आमटेसोबत त्यांच्या पत्नी डॉ. मंदाकिनी आमटे यांनी अशोकवनमधील कामाची जबाबदारी उचलली. नंतर डॉ. विकास आमटे व त्यांच्या पत्नी डॉ. भारती यांनी आनंदवन हॉस्पिटलमध्ये काम सुरू केले.

बाबांनी सुरू केलेलं कुष्ठरोग्यांवरील उपचारांचं आणि त्यांच्या उत्पादनाधारीत पुनर्वसनाचं कार्य नवी पिढी समर्थपणे सांभाळत आहे. नव्हे त्याला नवा आकार, नवा आशय, नवी दिशा देत आहे. तेही बाबांच्याच समर्पण वृत्तीने.

१९७० साली डिसेंबर महिन्यात बाबा आमटे, त्यांचे कुटुंबीय आणि सोबत काही सहकारी भमरागडचा परिसर पाहायला म्हणून पोहोचले. भमरागड हे छोटसं गाव. आता त्याला तालुक्याचा मान मिळाला आहे. पर्लकोटा, पामुल गौतमी व इंद्रावती या नद्यांचा संगम इथे होतो. हा घनदाट जंगलाचा आणि त्यात राहणाऱ्या माडिया आदिवासींचा प्रदेश. त्यात अनेक लहानमोठ्या जमाती आहेत. माडिया, गौड व परधान ही त्यांची नावे. भमरागड आणि हेमलकसा गावात सगळेजण पाहणीसाठी जात. बाबा तिथे निव्वळ फिरायला गेले नव्हते तर बरोबर ज्यांना घेवून गेले होते त्यांच्यातील कुणीतरी भमरागडला मुक्काम ठोकावा अशी त्यांची अपेक्षा

होती. आणि हे आव्हान या सर्वांना परिसराकडूनच मिळावं म्हणून ही भेट होती. या भेटीतच डॉ. प्रकाश आमटे यांनी या भागात येवून काम करायचं ठरवलं. त्यावेळी त्यांनी M.B.B.S. परीक्षा दिली होती. सरकारकडे प्रकल्पासाठी जमीन मागायची आणि काम सुरू करायचं असं त्यांनी ठरवलं.

त्यानुसार १९७१ मध्ये सरकारकडे रीतसर अर्ज केला. आणि त्यात नदीकाठची जागा मागितली. कारण आदीवासींना शेतीचे शिक्षण द्यायचे होते. त्यावर तब्बल दोन वर्षांनी ५० एकर जमीन मंजूर झाली. पण याच काळात एका शस्त्रक्रियेसाठी बाबा आणि साधनाताई लंडनला गेल्या होत्या. त्यामुळे डॉ. प्रकाश आणि महारोगी सेवासमितीच्या विश्वस्तांनी या प्रकल्पासाठी पुढाकार घेतला. आणि २३ डिसेंबर १९७३ ला बाबांच्या कल्पनेतील 'लोक बिरादरी' प्रकल्प, भमरागडपासून २ मैलावर 'हेमलकसा' येथे प्रत्यक्षात आला.

डॉ. प्रकाश आमटे आणि त्यांच्या पत्नी डॉ. मंदाकिनी हे 'लोक बिरादरी' प्रकल्पावर हजर झाल्यावर त्यांनी प्रथम आरोग्यसेवेकडे, त्यांना माडियामध्ये काम करायचे असल्यामुळे त्यांची भाषा समजून घेणं हे पहिलं काम त्यांना करावं लागलं. त्यातून मग त्यांचा माडियांशी संवाद साधता आला आणि त्यातून त्यांच्या समस्या जाणून घेता आल्या. या भागातील सर्वसाधारण आजार म्हणजे मलेरिया, त्यातला सेरेब्रल मलेरिया व खरूज. पण अंधश्रद्धेने बरबटलेल्या समाजात औषधांचं महत्व पटवून देणं तितकं सोपं नव्हतं. पुढे आतोनात प्रयत्नांतून लोकबिरादरीत दवाखाना सुरू झाला. डॉक्टरांचा संसार एका झोपडीत, दुसऱ्या झोपडीत तपासणी आणि बाहेर उघड्या माळावर दवाखाना. कधी काही न मिळालेल्या आदिवासींना तेवढी सेवाही खूप मोलाची वाटत होती.

या प्रकल्पाच्या दीडशे किलोमीटर परिसरातील खेड्यांतील लोक हेमलकसा येथे औषधोपचारासाठी येतात. लोकांच्या सोयीसाठी त्या परिसरातील सात-आठ ठिकाणी उपकेंद्रे उघडलेली आहेत.

डॉ. आमटेंनी 'लोकबिरादरी' प्रकल्पात आरोग्यसेवेला प्राधान्य दिलं होतं. म्हणून तर त्यांना आदिवासींना विश्वास संपादन करता आला आणि त्यातून शेती आणि शिक्षणाचे उपक्रम करता आले. त्याबाबत ते म्हणतात, "माडियांपर्यंत पोहोचण्यासाठी दवाखाना हे सर्वोत्तम साधन आहे. असं अनुभवांनं आमच्या लक्षात आलंय. आरोग्य, शेती, आणि शिक्षण या तिन्हीवर लोक बिरादरीचा हा हेमलकसा प्रकल्प

उभा आहे. बाबांसंबंधी विचारल्यावर डॉ. प्रकाश आमटे म्हणतात, "बाबांनी काहीच लादलं नाही, बाबांकडे योजना खूप, त्यांचा स्पॅन मोठा." लोकबिरादरी प्रकल्पातील कार्यनिष्ठांचं तेथील काय 'बीज पेरून वाट पाहू शकेल' असं 'सृजनशील साहसच' आहे.

बाबांचं हे जन्मशताब्दी वर्ष आहे. त्यानिमित्त सर्वत्र त्यांच्या आठवणी जागवल्या जात आहेत. आमटे परिवाराच्या गेल्या चार पिढ्या समाजसेवेत मग्न आहेत. बाबा आमटेंनी भारतातील विषमता, जातीयवाद, धर्मवाद, दहशतवाद मिटविण्यासाठी 'भारत जोडो अभियान' सुरू केले तर दंगलग्रस्त भागात शांतता प्रस्थापित व्हावी म्हणून शांतीयात्रेचा आरंभ केला. नर्मदा बचाव आंदोलनातही स्वतःला झोकून दिले. साधना आमटे या त्यांच्या पत्नीनेही त्यांना मनापासून साथ दिली. याचा प्रत्यय त्यांच्या 'समीधा' या पुस्तकातून येतो. बाबा आमटेचा वसा त्यांच्या दोन मुलांनी विकास व प्रकाश यांनी पुढे नेला. आतो अनिकेत व दिंगत पुढे नेत आहे. अर्थातच या कार्यात आमटे घराण्यांच्या सर्व सूनांचाही सक्रीय सहभाग आहे.

२६ डिसेंबर २०१४ ला बाबा आमटेचं जन्मशताब्दी वर्ष संपेल त्यावेळी माडिया आदिवासींसाठी चालविलेल्या लोकबिरादरी प्रकल्पांतर्गत एक सुसज्ज रुग्णालय सुरू करण्याचा संकल्प या नव्या पिढीने केला आहे. तो निश्चितच पूर्ण होईल. आज या कुटुंबाचे समाजसेवेतील हे अजोड कार्य बघितले की प्रत्येक भारतीय नतमस्तक होईल. यात शंका नाही. म्हणूनच म्हणावेसे वाटते की -

रंजल्या जीवाची मनी धरी खंत,
तोच खरा साधू तोच खरा संत.
गोर गरीबांना धरूनिया पोटी,
पुण्यवान ऐसा धरी लोकपंथ,
तोची खरा साधू तोची खरा संत.

- किर्ती कदम

प्रथम वर्ष, कला

पुरोगामी विचारांचा खून

मंगळवार दिनांक २० ऑगस्ट २०१३, सकाळीच नाश्ता करून जरा मित्राकडे चक्कर टाकण्यासाठी निघालो. जाता-जाता रस्त्यात फेसबुक उघडून Updates घेत होतो. तेवढ्यात आय.बी.एन., लोकमत व न्यूजवाल्यांची एक पोस्ट येऊन धडकली. ती वाचून पायाखालची जमीनच सरकली. ती Post अशी, “अंनिसचे अध्यक्ष डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांची पुण्यात आज सकाळी गोळ्या घालून हत्या”, - काय वाचतोय यावर क्षणभर विश्वासच बसेना. तसाच माघारी फिरलो व पळत पळत घरी येऊन टी.व्ही. चालू केला. न्यूजला तेच दाखवत होते. विश्वास बसत नव्हता. सारं काही विचारांच्या पलिकडलं होतं. डोकं तर सुन्न झालं होतं.

संपूर्ण महाराष्ट्राला शरमेनं मान खाली घालायला लावणारी घटना होती ही. डॉ. दाभोळकर यांची आयुष्यसाधना अज्ञात मारेकऱ्यांनी संपुष्टात आणली. १९८९ ला ‘अंनिस’ची स्थापना झाल्यापासून जो माणूस फक्त लोकांसाठीच झटला त्याचीच जीवनयात्रा लोकांतीलच कुणी मध्यातच संपवावी ही लाजीरवाणी गोष्ट आहे.

कबड्डीसाठी देण्यात येणारा राज्य शासनाचा ‘शिवछत्रपती’ हा सर्वोच्च पुरस्कार तसेच ‘शिवछत्रपती युवा पुरस्कार’ मिळवणारा हा कबड्डीपटू. डॉ. दाभोळकरांविषयी बोलायला गेलं तर सर्वप्रथम समोर येतात दोन गोष्टी. पहिली ‘अंनिस’ अन् दुसरी म्हणजे ‘साधना’ साप्ताहिक. या अवलियाने या दोन्ही बाबी तारेवरच्या कसरतीप्रमाणे यशस्वीरित्या सांभाळल्या.

१९८९ साली ‘महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती’ची स्थापना झाल्यापासून या संघटनेचं नेतृत्व डॉक्टरांकडे आलं. ‘विवेक, निर्भयता, नीती’ हे त्यांनी आपलं ब्रीद ठरवलं. आज दोन दशकाहूनही अधिक काळात या उद्दीष्टांच्या दिशेने ‘अंनिस’ने किती मजल मारली याचा विचार केला तर काय दिसतं? शोषण करणाऱ्या अंधश्रद्धांच्या विरोधातील बऱ्याच मोहिमा यशस्वी झाल्या. भूत-भानामती, जादूटोणा हे सर्वखोटं आहे, हे सप्रमाण सिद्ध करून दाखवणारे प्रयोग केले. बाबा-बुवांकडून केल्या जाणाऱ्या चमत्काराचं सत्य स्वरूप उघड केलं. यात्रेतील पशुहत्या रोखण्यासाठी आंदोलने केली.

स्त्रियांचं शोषण करणाऱ्या देवदासीसारख्या प्रथा-परंपरा बंद करण्यासाठी प्रयत्न केले. वैज्ञानिक दृष्टीकोन रुजविण्यासाठी व्याख्यान, चर्चा, परिसंवाद यांचं आयोजन केलं. शाळा-कॉलेजातून शिबीरे घेतली. ही यादी वाढतच जाईल पण दाभोळकर यांनी केलेल्या कामांची नावं संपणार नाहीत.

अंनिस ही अंधश्रद्धा विरोधी काम करणारी देशातील एकमेव संघटना असून अनुदानाशिवाय कार्य करते. आजवर तिच्या १८० शाखा असून त्या समाज प्रबोधनाचे कार्य अवरित करत आहेत. डॉ. दाभोळकरांचं आपल्या विषयावरील कमालीचं प्रभुत्व आणि प्रवाही बोलण्याची सवय यांच्या जोडीला ‘तर्कशुद्ध मांडणी’ यामुळे श्रोत्यांवर त्यांचा प्रभाव पडत असल्याच्या भाषणात अनावश्यक शेरेंबाजी नसते. विरोधकांची टिंगळ-टवाळी नसते. प्रशासकीय वा पोलिस अधिकारी प्राध्यापक - शिक्षण तज्ज्ञ आणि प्रसारमाध्यमातील संपादक-पत्रकार या सर्वांची साथ संगत दाभोळकरांनी मिळविली होती. स्वच्छ व स्पष्ट भूमिका आणि पारदर्शकता याशिवाय हे शक्यच झालं नसतं.

खरंच, दाभोळकर पूर्ण चळवळमय होऊन गेले होते. दाभोळकर म्हणत की, “श्रद्धा ही मानवी जीवनाचा अविभाज्य घटक आहे आणि ती विचारांवर, व्यक्तींवर, बुद्धीवरही असायला हवी.” त्यांच्या सहवासात एखादा देव मानणारा आला तर ते त्याला हटकत नसत. गणपतीच्या विसर्जनाने प्रदूषण होते म्हणून नदी-तळ्यांऐवजी कृत्रिम कुंडात विसर्जनाची कल्पना आणि मोहीम त्यांचीच.

देव मानणाऱ्यांवर त्यांचा राग नव्हताच मुळी. त्यांचा राग होता तो देवाचे दुकान मांडणाऱ्यांवर.

सरकारी खात्यातून भ्रष्टाचारासाठी निलंबित झालेला कारकून स्वतःस जगद्गुरु म्हणत महाराज होतो आणि मुंबईतला डॉक्टर आपण रामाचे अवतार असल्याचे सांगत बापुगिरी करतो आणि हे सारे घडते ते महाराष्ट्रात आणि याच महाराष्ट्रात अंधश्रद्धा निर्मूलन हे आव्हान होऊन बसले आहे. याच बापुंच्या आणि जगद्गुरुंच्या पायांवर डोके ठेवतात आपले मोठमोठे राजकारणी आणि क्रिडापटू. त्याचमुळे अंधश्रद्धा निर्मूलन हे धर्मविरोधी ठरवले जात असेल तर त्यात नवल ते काय?

या सर्वांमुळे धर्माच्या नावे जादूटोणा करून लुटालूट करणाऱ्यांना रोखणारा कायदा काल-आजपर्यंत होऊ शकत नव्हता. आणि याच कायद्यासाठी डॉ. दाभोळकर गेली दोन

दशके सतत झटले आणि हे विधेयक शेवटी मंजूर होऊन कायदा झाला तो डॉ. दाभोळकरांच्या मरणानंतर. कधी-कधी तर वाटतं की हा कायदा करण्यासाठी सरकारलाही नरबळी हवा होता की काय?

साधी राहणी, उच्च बुद्धिप्रामाण्यवाद असे त्यांचे एका वाक्यात वर्णन करता येईल. धनिक-उच्चपदस्थानांचा सोनसाखळ्यांचा प्रसाद देणारे सत्य साईबाबा, भोंदू अस्लम ब्रेडवाला, चमत्कार करणाऱ्या निर्मलादेवी वगैरेंच्या विरोधात आंदोलन छेडणे आणि त्याचवेळी 'साधना' साप्ताहिक चालवणे ही त्यांच्या विचारांची तारेवरची कसरत होती व मरेपर्यंत डॉक्टरांनी ती यशस्वीपणे पार पाडली. पण त्यांच्या या पुरोगामी विचारांचा खून करून ही तार २० ऑगस्टला सनातन्यांनी तोडून टाकली. याच दिवशी कालनिर्णयकार साळगावकरांचेही निधन झाले. पण एकाचे आयुष्य पूर्ण होऊन संपले तर दुसरे अनैसर्गिक अपूर्णपणे संपविण्यात आले.

'समाजस्वास्थ्यकार' र. घो. कर्वे यांनी साठएक वर्षापूर्वी निराश अवस्थेत म्हटले होते, "या देशात दुदैव हे की येथे विवेकाच्या आधारावर उभी राहिलेली चळवळ यशस्वी होत नाही." याची प्रचिती आपण डॉ. दाभोळकर यांसारखा लढवय्या हरवून घेतलीच आहे. पण या सर्व घटनांतून तरूणाईनंच घेतलं पाहिजे मनावर. उचलला पाहिजे समाज प्रबोधनाचा वसा स्वतःच्या खांद्यावर. कुठलाही विचार खोडून काढायचा असेल, तर त्याला प्रतिविचार हेच उत्तर असते. कोणाचीही हत्या केल्याने कुठलाही विचार दडपत नाही हा इतिहास आहे. उलटपक्षी एखाद्या विचारासाठी बलिदान झाल्याने तो विचार अधिक तेजस्वी बनतो. हातात मेणबत्त्या घेऊन काहीच होत नाही. म्हणूनच तरूणाईनं आलं पाहिजे एकत्र, गेली पाहिजे तरूणाईची ललकारी कॉलेजातून पटांगणापर्यंत, पटांगणापासून रणांगणापर्यंत आणि रणांगणातून तारांगणापर्यंत. दिलं पाहिजे चोख प्रत्युत्तर दाभोळकरांच्या मारेकऱ्यांना. खरंच हीच असेल श्रद्धांजली डॉ. दाभोळकरांना या तरूणाईकडून.

काही गोष्टींचं मोल मरणानंतरच का कळतं कोण जाणे. असं म्हणण्याचं कारण हे की लेख लिहितांनाच बातमी कळली की डॉ. दाभोळकरांना पद्मश्री पुरस्काराने गौरविण्यात येणार आहे. डॉक्टरांनी जे काम केलं त्याबद्दल भारतीय समाजाने त्यांना दिलेल्या प्रेमाचीच ही पावती आहे. पण डॉक्टर हयातीत असतांना हा पुरस्कार मिळाला असता तर त्याचे मोल कैक पटीने असते. आज पाच महिने होऊनही त्यांचे मारेकरी मोकट असताना, मनात खदखद असताना, अस्वस्थता घेऊन हा पुरस्कार त्यांच्या घरच्यांना स्वीकारावा

लागणार आहे. पण एक मात्र नक्की डॉ. दाभोळकरांना पद्मश्री मिळणे हा डॉक्टरांचा नव्हे तर पद्म पुरस्काराचाच गौरव आहे, असे म्हणावे लागेल.

– तुषार निवृत्ती वाजे,

द्वितीय वर्ष, कला

बाप

माझ्या डोळ्यातील आसवं,
कुणी मायेनं पुसताना,
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....
त्याच्या फाटक्या सदऱ्याला, किती ठिगळं जोडलेली,
उभ्या आयुष्याला त्यानं, कशी कातर लावलेली....
मला कससंच होतय, त्याची आठवण येताना....
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....
भरविला घास त्यानं माझ्या इवल्या मुखात
त्याच्या परम कष्टानं पण स्वतः न तो खात....
त्यानं बघितली स्वप्न, घाम शेतात गाळताना,
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....
माझ्या अंगावरी त्याने, रंग मायेचा घातलेला,
पण घरात गळतांना, बाप तसाच झोपलेला....
त्याच्या अनवाणी पायाला, असे चटके बसताना....
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....
सदा करी ओढाताण, नाही भुकेचं बी भान,
काया झिजवली परी, नाय लवली ती मान.....
माझ्या आयुष्याची त्यानं असं भविष्य लिहिताना....
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....
उभे आयुष्य घालवलं असं पेटत्या वणव्यात,
पण भिजलो मी तरी त्याच्या मायेच्या पावसात....
दिलं वचन मी त्याला शिकायला निघतांना,
माझं जीवन घडवीन नाव तुमचंच घेताना,
माझं जीवन घडवीन नाव तुमचंच घेताना....
मनी हुंदका दाटतोय गोष्ट बापाची सांगताना.....

– तुषार वाजे

द्वितीय वर्ष, कला

वेदना कवेत घेणारा कवी : नामदेव ढसाळ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे बोट धरून व्यवस्थेचा डोंगर हलवायला निघालेला आणि सूर्याचे सात घोडे मारायला निघालेला मराठी साहित्यातील एक महान कवी नामदेव ढसाळ.

साठोत्तरीत मराठी साहित्य, मराठी कविता हादरवून टाकणारे आणि स्वतःची ओळख निर्माण करणारं हे नाव. दलितांचे प्रश्न अगदी प्रखरतेनं मांडणारा हा कवी स्वतः त्या समाजातून आलेला असल्याने त्याने अनुभवलेल्या आणि समाजात घडणाऱ्या अत्याचाराला, वेदनांना अतिशय स्पष्ट शब्दात आपल्या कवितेतून वाचा फोडली.

१९६० नंतरच्या मराठी साहित्यात नामदेव ढसाळांनी एका क्रांतीसारखा प्रवेश केला. तो आपल्या 'गोलपिठा' या कवितासंग्रहातून आणि हा कविता संग्रह मराठी साहित्यातील अग्निवादळाचा प्रवेश होता आणि या काव्यसंग्रहातूनच मराठी कवितेला नवीन आयाम मिळाला आणि या साठोत्तरीच्या काळात व्यवस्था बदल्यासाठी साहित्य हे नव शस्त्र समोर आले आणि हेच शस्त्र ढसाळांनी पुरेपूर वापरले. त्यांच्या या 'गोलपिठा' काव्यसंग्रहामुळे मराठी कविता साहित्याच्या नव्या पर्वाला सुरुवात झाली.

पुणे जिल्ह्यातील राजगुरुनगर नजिकच्या कनेरसर खेडेगावात जन्मलेले नामदेव ढसाळ यांच्या घरची परिस्थिती अत्यंत हालाखीची असल्याने ते वडिलांसोबत मुंबईत आले. सुरुवातीस टॅक्सी चालवून उदरनिर्वाह केला. त्यावेळेचे नेते जॉर्ज फर्नांडिस यांच्या संपर्कात आले आणि दलित कुटुंबावर सवर्णांनी टाकलेला बहिष्कार हे प्रकरण गाजले. त्यावेळी त्यांनी 'अमेरिकन ब्लॅक पँथरची' प्रेरणा घेवून १९७२ मध्ये दलीत पँथरची स्थापना केली. या संघटनेच्या स्थापनेमुळे महाराष्ट्रात गोंधळ निर्माण होऊन दलितांचे हक्क समाजापुढे आणण्यास मदत झाली. आपल्या या दलितबांधवांना मानव म्हणून नाकारणाऱ्या व्यवस्थेला अतिशय कठोर शब्दात विरोध करणाऱ्या कविता व लेखांच्या माध्यमातून व्यक्त करणारा हा नेता आणि कवी दलित युवकांच्या गळ्यातील ताईत बनला.

नामदेव ढसाळांचे प्रेरणास्थान असणाऱ्या आंबेडकरांच्या निधनानंतर दलित चळवळ काही काळ जणू

थंडच पडली होती. पण ९ जुलै १९७२ च्या दलित पँथरच्या स्थापनेने या चळवळीला नव्यानं सुरुवात झाली असं म्हणणं उचित ठरेल. दलितांच्या अन्यायाला, अत्याचाराला वाचा फोडण्यासाठी प्रभावी संघटना दलितांकडे नव्हती. म्हणून या संघटनेची स्थापना करून दलितांच्या प्रश्नांना नव्याने समर्पक वळण नामदेव ढसाळ, राजा ढोले अशा तरूणांनी दिले. म्हणून दलीत पँथरची स्थापना केली. दलीत पँथर म्हणजे दलितांवर होणाऱ्या अन्यायाविरुद्ध जळजळीत प्रक्रिया होय. आणि यानंतरच या संघटनेचा दरारा पूर्ण महाराष्ट्रभर पसरला. या संघटनेला नामदेव ढसाळांसारखा ऊर्जावंत नेतृत्व मिळालं होतं.

दलित पँथरचा हा नेता कविता लिहिणारा होता आणि यातच त्यांच्या कवितेतील शब्दांनी समाजात थरार वाढत होता. कवितेला लढ्याचं शस्त्र म्हणवणारा हा कवी असं म्हणतो की,

'माझ्या प्रिय कविते
मला नाही वसवायचे वेगळे बेट
तू चालत रहा सामान्यातल्या
सामान्य माणसाचे बोट धरून
माझ्या प्रिय कविते
मी जिथून प्रवासाला सुरुवात केली
पुन्हा तिथेच येऊन थांबायला
आवडत नाही मला.
मी ओलांडू पाहतो आहे माझे
जुने क्षितीज.'

ढसाळांची कविता ही त्यांच्या जीवनाला व्यक्त करणारीच आहे. ते फक्त कवितेवर मर्यादीत न रहाता त्यांनी काही कादंबऱ्या, नाटकंही लिहिली आहेत. पण महाराष्ट्रात त्यांना महाकवीच मानतात. समाजातील आपल्या या दलित बांधवांना मिळणारी तुच्छतेची वागणूक, अन्यायाला आपल्या कवितेत त्यांनी मांडलेलं आहे. त्यांची कविता म्हणजे जनमानसावर अगदी एखाद्या शस्त्रासारखा प्रहार करते आणि विचार करण्यासही भाग पाडते. म्हणूनच त्यांना युगप्रवर्तक कवी म्हणणे योग्य ठरेल.

नामदेव ढसाळ यांच्या कवितेच्या संदर्भात सुप्रसिद्ध नाटककार विजय तेंडुलकरांचे मत खूप महत्वाचे आहे- ते लिहितात, "अतिशय ओघवत्या व मनस्वी भाषेत. नामदेव ढसाळ यांचे जगणे एका अनावरणे आणि सहज काव्यरूप

स्त्री-भ्रूणहत्या

घेते. या जगण्यातला असह्य दाह कवितारूप होतो. या जगण्यातला अदम्य संतापाचा उकळता लाव्हा सुस्थितीत संभावीत जगावर चौफेर भिरकावीत नामदेव ढसाळ यांची कविता जेव्हा 'रक्तानं पेटलेल्या अगणित सूर्यांना हाकारीत 'अंधारयात्रिक होण्याचे नाकारीत 'शहरा शहराला आग लावण्याचे' पुकारे देत सुसाट निघते तेव्हा आजच्या मराठी कवितेत क्वचित आढळणाऱ्या खऱ्याखुऱ्या बंडखोरीच्या झळाळत्या प्रत्ययाने मी दीपून जातो.'"

त्यांच्या मराठी साहित्यातील आगमनाने मराठी कवितेला एक विशिष्ट वळण मिळाले. साहित्य आणि समाजामध्ये नामदेव ढसाळांनी केलेल्या अजोड कर्तृत्वाबद्दल त्यांना पद्मश्री किताबाने सन्मानित केले. तसेच त्यांना साहित्य अकादमीचा पुरस्कारही मिळाला. तरीही त्यांनी या प्रसिद्धिचे वलय आपल्या कवितेवर वा स्वतःवर येऊ दिलं नाही.

वेदना आणि प्रतिभा यांच्या संगमातून त्यांची कविता जन्माला आली. पण आयुष्याच्या सूर्यास्तापर्यंत व्यवस्था बदल्यासाठी आपली कविता आणि लेखणी झिजवली. आपल्या शब्दांशी आणि मूल्यांशी इमान राखणारा, विषमतेला प्रखर विरोध करणारा आंतरराष्ट्रीय किर्तीचा हा कवी १५ जानेवारी २०१४ रोजी आपल्यातून निघून गेला. पण त्यांनी दिलेली ऊर्जा, विचार जागवणं ही आजच्या तरुण पिढीची जबाबदारी आहे. म्हणूनच ते आपल्या कवितेत म्हणतात,

प्रकाश आणि काळोखाच्या दरम्यान
प्रेम आणि दुःखाच्या दरम्यान
मी वेदनेनंतरची जागा कवितेला दिली.
मी असे साक्षात
स्वतःला पेरून टाकले जमिनीत
आणि बांधावर उभे राहून
वाट बघत राहिलो
स्वतःच्या उगवण्याची.

आणि या कवितेत म्हटल्याप्रमाणे आम्ही खरंच या लढवय्या कवीची, तेजस्वी सूर्याची कायम वाट पाहू.

संदर्भ सूची -

- १) 'नामदेव ढसाळ यांच्या विषयी' - विजय तेंडुलकर - साधना फेब्रुवारी २०१४
- २) महाराष्ट्र टाईम्स (१५ जानेवारी २०१४)
- ३) सकाळ वृत्तपत्र (१६ जानेवारी २०१४)

- शितल शशिकांत माळी

द्वितीय वर्ष, कला

आई मारू नकोस मला	
तुझ्या पोटी जन्म घ्यायचा मला	१११॥
जन्म घेऊन बाहेर येऊ दे,	
तुमच्या सोबत मला राहू दे	११२॥
बाबा मारू नका मला	
तुमच्या खांद्यावर खेळायचंय मला	११३॥
जन्म घेऊनी या जगात येऊ द्या,	
इतर मुलींसारखी मला शाळेत जाऊ द्या	११४॥
खूप शिकून-सवरून उंचावील आपुली मान	
राखील आपल्या घराण्याची शान	११५॥
जगात येण्याची द्या मला एक मुभा	
वाढवील मी आपल्या घराण्याची शोभा	११६॥
आई तुला म्हणतात ना गं जननी ?	
मग, मारूनी मला, लेकराची का होतेस खुनी	११७॥
आई-बाबा, माझा करू नका तिरस्कार	
मोठी झाल्यावर मी फेडीन तुमचे उपकार	११८॥
आई या जगात येऊ दे मला	
कदाचित मीही होईन कल्पना चावला	११९॥
अवकाशात घेऊन मी उंच भरारी	
सावित्रीमाईसारखी ज्ञानज्योत लावील घोघरी	११९०॥
बनून आपल्या घराण्याची पणती	
तेवीत ठेवीन ज्ञानाच्या ज्योती	११९१॥
आई-बाबा मारू नका मला	
म्हातारपणी मी सांभाळीन तुम्हाला	११९२॥
निळ्या आकाशात उठून दिसेल इंद्रधनुष्य	
तसे लावील सार्थकी माझे सर्व आयुष्य	११९३॥
स्त्री म्हणजे नवनिर्मितीचा कोश आहे	
माणसाला माणूस बनवण्याचा वंश आहे	११९४॥
ही वेल आहे पिढ्या-पिढ्यांची नाळ	
एकदाच असे जन्म म्हणून करते सांभाळ	११९५॥
विनंती ही माझी अखिल मानवांना	
स्त्री-पुरुषाविना जीवन व्यर्थ आहे ना ?	११९६॥

- अनुजा विष्णू नरसाळे
F.Y.Bsc. (biotech)

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

“सचिन तेंडुलकर” - दी स्पिरिट ऑफ इंडियन क्रिकेट

सचिन रमेश तेंडुलकर हा क्रिकेट विश्वात डॉन ब्रॅडमन यांच्यानंतर जागतिक स्तरावर सर्वोत्तम मानला जाणारा माजी भारतीय क्रिकेटपटू आहे. इ.स. २००२ मध्ये, कारकिर्दीच्या बाराव्या वर्षीच, विस्डेनने डॉन ब्रॅडमन यांच्यानंतर सर्वकालिक दुसरा सर्वोत्तम कसोटी फलंदाज म्हणून तर एकदिवशीय आंतरराष्ट्रीय सामन्यांमधील व्हिव रिचर्ड्स यांच्यानंतरचा दुसरा सर्वकालिक सर्वोत्तम फलंदाज म्हणून सचिन तेंडुलकरची निवड केली होती. २०११ च्या विश्वचषकविजेत्या भारतीय संघात तेंडुलकरचा समावेश होता. २००३ मधील क्रिकेट विश्वचषकात तो मालिकेतील सर्वोत्तम खेळाडू म्हणून निवडला गेला होता. आंतरराष्ट्रीय सामन्यांमध्ये शतकांचे शतक करणारा तो एकमेव खेळाडू आहे. २० नोव्हेंबर २००९ रोजी त्याने कारकीर्दीतील ३०,००० आंतरराष्ट्रीय धावांचा टप्पा पार केला. ‘पद्म विभूषण’ आणि ‘राजीव गांधी खेलरत्न’ या पुरस्कारांनी तो सन्मानित केला गेला आहे. सचिनला ‘भारत रत्न’ हा सर्वोच्च नागरी सन्मान मिळाला आहे. भारतीय विमानदलाने त्याला ‘ग्रुप कॅप्टन’ हा गौरवात्मक हुद्दा प्रदान केलेला आहे. राजीव गांधी युनिव्हर्सिटी ऑफ हेल्थ सायन्सने आणि म्हैसूर विद्यापिठाने सचिनला मानद डॉक्टरेट पदव्या प्रदान केलेल्या आहेत. ६ नोव्हेंबर २०१२ रोजी सचिनला मुंबईत ‘मॅम्बर ऑफ दी ऑर्डर ऑफ ऑस्ट्रेलिया’ हा गौरव प्रदान करण्यात आला.

सचिनचा जन्म २४ एप्रिल १९७३ रोजी मुंबईत झाला. सचिनने क्रिकेटचे प्रशिक्षक ‘रमाकांत आचरेकर’ ह्यांच्याकडून क्रिकेटचे धडे गिरवायला सुरुवात केली. शाळेत असताना त्याने आपला मित्र व सहखेळाडू असलेल्या विनोद कांबळीबरोबर हॅरीस शिल्ड सामन्यात ६६४ धावांची अजख्य भागीदारी रचली.

सचिनने आपला पहिला आंतरराष्ट्रीय सामना १९८९ साली पाकिस्तान विरुद्ध कराची येथे खेळला. त्या सामन्यात त्याने वासिम अक्रम, इम्रान खान, अब्दुल कादीर आणि वकार युनूससारख्या दिग्गज गोलंदाजांचा सामना केला. सचिनने आपले पहिले एकदिवसीय सामन्यामधील शतक ९ सप्टेंबर १९९४ साली कोलंबो, श्रीलंका येथे ऑस्ट्रेलियाविरुद्ध नोंदवले. त्याला पहिले आंतरराष्ट्रीय एकदिवसीय शतक

नोंदवण्यासाठी ७९ सामने वाट पहावी लागली. सचिन हा असा एकमेव खेळाडू आहे की ज्याने रणजी चषक, दुलिप चषक आणि इराणी चषकाच्या आपल्या पहिल्या सामन्यामध्ये शतक झळकावले. १९९७ साली विस्डेनने सचिनला त्या वर्षीचा ‘सर्वोत्तम वार्षिक क्रिकेटपटू’ घोषित केले. ह्याच वर्षी सचिनने पहिल्यांदा १००० कसोट’ धावा केल्या. सचिनच्या नावे एका वर्षात १००० धावा करण्याचा विक्रम आहे. हा पराक्रम त्याने सहा वेळा केला आहे. सर्वाधिक ३५ कसोटी शतकांचा विक्रम सचिनच्या नावे आहे. त्याने हा विक्रम सुनिल गावस्करांचा ३४ शतकांचा विक्रम मोडून २००५ मध्ये केला. सर्वाधिक क्रिकेट मैदानांवर खेळण्याचा विक्रम देखील सचिनच्या नावे आहे. कसोटी सामन्यांमध्ये जलद १०,००० धावा करण्याचा विक्रम देखील सचिनच्या नावे आहे. हा विक्रम त्याने १९५ डावांमध्ये केला. एकदिवसीय क्रिकेटमध्येही सचिनची कामगिरी उल्लेखनीय आहे.

सर्वात जास्त एकदिवसीय सामने खेळण्याचा विक्रम सचिनने केला आहे. एकदिवसीय सामन्यात ५० वेळा सामनावीराचा पुरस्कार त्याने मिळवला आहे. एकदिवसीय कारकीर्दीत सुमारे ८९ मैदानांवर सचिन खेळला आहे. एकदिवसीय क्रिकेटमध्ये सर्वाधिक धावा करण्याचा विक्रम देखील सचिनच्या नावे आहे. विश्वचषकाच्या इतिहासातील सर्वाधिक १७३२ धावाही सचिनच्या नावे आहेत. काही वर्षे अगोदर सुरू झालेल्या ‘इंडियन प्रिमियर लीग’मध्ये सचिन ‘मुंबई इंडियन्स’ या संघाचा ‘आयकॉन प्लेअर’ म्हणून खेळला आहे. तसेच यॉर्कशायर क्रिकेट काउंटी क्लबमध्ये खेळणारा तो पहिला परदेशी फलंदाज आहे.

क्रिकेट इतिहासामध्ये नवा अध्याय रचणाऱ्या गुणी खेळाडूला दुखापतीमुळे कारकीर्दीत बऱ्याच चढउतारांना सामोरे जावे लागले. त्या काळात त्याच्यावर, त्याच्या खेळावर टिकाही झाली. “सचिनने आता निवृत्ती घ्यायला हवी”, असे सल्ले देणारेही बरेच समोर आले; परंतु सचिनने सर्व परिस्थितीचा धीराने सामना केला.

इ.स. १९९४ साली ऑकलंड येथे न्युझीलंड विरुद्ध फलंदाजीसाठी सचिनला सलामीला पाठविण्यात आले. त्यावेळी त्याने ४९ चेंडूत ८८ धावा केल्या. ही सचिनच्या सुवर्णयुगाची नांदी होती. तिची परिणीती १९९८-९९ सालच्या ऑस्ट्रेलियाविरुद्धच्या धडाकेबाज खेळामध्ये झाली.

द्या हिंमत थोडी

इ.स. २००३ च्या विश्वचषक स्पर्धेमध्ये सचिनने ११ सामन्यांमध्ये ६७३ धावा केल्या. या सामन्यांमध्ये सचिनला मालिकावीराचा किताब मिळाला.

इ. स. २००४ साली ऑस्ट्रेलियाने भारताचा दौरा केला. त्यावेळी सचिनच्या कोपराच्या हाडाचे दुखणे वाढले आणि त्याला पहिल्यांदाच पहिल्या दोन कसोटी सामन्यांना मुकावे लागले. हल्लीच त्याला आपल्या दुखापत झालेल्या खांद्यावर शस्त्रक्रिया करवून घ्यावी लागली. त्यामुळे त्याला २००६ मधील वेस्ट इंडिज दौऱ्यापासून दूर रहावे लागले. “सचिनच्या खेळात पूर्वीसारखी आक्रमकता राहिली नाही”. अशी टीका विस्डेनने आपल्या एका अंकात केली. सचिनच्या खराब कामगिरीला त्याचे वाढते वय कारणीभूत आहे का हा त्याच्या सततच्या खेळाच्या दुखापतींचा परिणाम आहे, ह्याबद्दल तज्ञांमध्ये मतभेद आहेत. याच काळात जेफरी बॉयकॉटने देखील परखड प्रतिक्रिया दिली की, “सचिन तेंडुलकर हा त्याच्या सर्वात खराब फॉर्ममध्ये आहे.... आता तो अजून दोन महीने संघाबाहेर बसणार असेल, तर मला वाटते की तो त्याच्या पूर्वीच्या दैदीप्यमान कामगिरीला साजेसा खेळ करणे अशक्य आहे.” परंतु सर्व दुखापतींवर मात करत सचिनने पुनरागमन केले.

१६ मार्च २०१२ रोजी बांगलादेश विरुद्ध एक दिवसीय सामन्यामध्ये शतक करून आंतरराष्ट्रीय सामन्यांमध्ये १०० शतके पूर्ण केली.

क्रिकेटच्या मैदानाबरोबरच सामाजिक कार्यामध्येही सचिन अग्रेसर आहे. आपल्या सासुतर्फे चालवल्या जाणाऱ्या ‘अपनालय’ नामक मुंबईच्या स्वयंसेवी संस्थेमार्फत दरवर्षी २०० गरजू मुलांना आर्थिक मदत करतो. सचिनची राज्यसभा सदस्य म्हणून २०१२ मध्ये नियुक्ती झाली.

२३ डिसेंबर २०१२ मध्ये एकदिवसीय क्रिकेट, २६ मे २०१३ रोजी आय.पी.एल. तर १६ नोव्हेंबर २०१३ रोजी कसोटीमधून सचिनने निवृत्ती घेतली. सचिन तेंडुलकरने वानखेडे स्टेडियमवर केलेल्या निरोपाच्या भाषणांनी समस्त भारतीयांचे डोळे पाणावले. आजच्या तरुण पिढीसमोर सचिनचा आदर्श आहे. आपल्या नम्र स्वभावाने, सातत्यापूर्ण व गुणवत्तापूर्ण खेळाने समस्त भारतीयांचे मन जिंकून घेणाऱ्या या क्रिकेट वीरास भारत सरकारने नुकताच भारतरत्न हा सर्वोच्च सन्मान दिला ही आमच्यासाठी अभिमानाची बाब आहे.

– पल्लवी सलगर,
संगणक विभाग

नवे नवे पंख दोन्ही, नवा उल्हास मनी,
उडण्या उंच गगनी, द्या हिंमत थोडी । ॥१॥

तुमच्याच त्या शिकवण्या, खोट्याला खोटं करण्या,
सत्याला सत्य करण्या, द्या हिंमत थोडी । ॥२॥

ही दुनिया दांभिकतेचा बाजार, प्रलोभनांचे आगार,
व्हावया यातून आरपार, द्या हिंमत थोडी । ॥३॥

मेहनत करावी एकाने, माप दुसऱ्याच्या हाताने,
हे सर्व पाहण्या या डोळ्याने, द्या हिंमत थोडी ॥४॥

भ्रष्टाचाऱ्यांच्या भ्रष्टाचार, दिवसाढवळ्या अत्याचार,
यांना करावयास हद्दपार, द्या हिंमत थोडी । ॥५॥

दहशतवादाच्या त्या झळा, गरीबीच्या या कळा,
प्रतिकार करण्या या छळा, द्या हिंमत थोडी । ॥६॥

आता हे बस्स झाले सर, नवनिर्मितीसाठी फक्त एक वर,
पाठीवरती ठेवूनी कर, द्या हिंमत थोडी । ॥७॥

– मन्मथ शिवराज सुतार

एम.एस.सी. – १

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

“आजाद भारत के गांधी - अन्ना हजारे”

छोटी सी कद काठी और हाथ में लाठी लिए आजकल भ्रष्टाचार के खिलाफ और इससे निपटने के लिए सख्त लोकपाल विधेयक की मांग कर अनशन पर बैठने वाले अन्ना हजारे को सभी जानते हैं, लेकिन यह जानकारी सिर्फ इसलिए है क्योंकि वह आज देश की संसद के कुछ दूरी पर एक ऐसी माँग के लिए अनशन पर बैठे हैं जिससे हो सकता है देश की तकदीर संवर जाएँ, भ्रष्टाचार की दीमक का इलाज हो सके।

अन्ना हजारे गांधीवादी विचारधारा पर चलने वाले एक समाजसेवक हैं जो किसी राजनीतिक पार्टी की जगह स्वतंत्र रूप से काम करते हैं। अन्ना हजारे का वास्तविक नाम किसन बाबुराव हजारे है। १५ जून १९३८ को महाराष्ट्र के अहमदनगर के भिंगार कस्बे में जन्मे अन्ना हजारे का बचपन बहुत गरीबी में गुजरा। पिता मजदूर थे, दादा फौज में थे। दादा की मौत के सात साल बाद अन्ना का परिवार रालेगन आ गया। उनके परिवार की गरीबी को देखकर अन्ना हजारे की बुआ उन्हें अपने साथ मुंबई ले गईं! अन्ना हजारे ने मुंबई में सातवीं तक पढ़ाई की और फिर कुछ पैसे कमाने के लिए फूल की दुकान पर काम किया। साठ के दशक में अन्ना ने भी अपने दादा की तरह फौज में भर्ती ली और बतौर ड्राइव्हर पंजाब में काम किया। फौज में काम करते हुए अन्ना पाकिस्तानी हमलों से बाल-बाल बचे थे।

इसी दौरान नई दिल्ली रेलवे स्टेशन से उन्होंने विवेकानंद की एक पुस्तक ‘कॉल टू यूथ फॉर नेशन’ खरीदी और उसको पढ़ने के बाद उन्होंने अपनी जिंदगी समाज को समर्पित कर दी। उन्होंने गांधी और विनोबा को भी पढ़ा और उनके शब्दों को अपने जीवन में ढाल लिया! अन्ना हजारे ने इसके बाद १९७० में आजीवन अविवाहीत रहने का निश्चय किया। १९७५ में उन्होंने फौज की नौकरी से वीआरएस ले लिया और गांव में जाकर बस गये।

अन्ना हजारे का मानना था कि देश की असली ताकत गांवों में है और इसलिए उन्होंने गांवों में विकास की लहर लाने के लिए मोर्चा खोल दिया। यहाँ तक कि उन्होंने खुद अपनी पुस्तक जमीन बच्चों के हॉस्टेल के लिए दे दी। अन्ना

हजारे ने १९७५ से सूखा प्रभावित रालेगांव सिद्धि में काम शुरू किया। वर्षा जल संग्रह, सौर ऊर्जा, बायोगैस का प्रयोग और पवन ऊर्जा के उपयोग से गाँव को स्वावलंबी और समृद्ध बना दिया। यह गाँव विश्व के अन्य समुदायों का आदर्श बन गया है।

१९९८ में अन्ना हजारे उस समय अत्यधिक चर्चा में आ गये थे। जब उन्होंने बीजेपी, शिवसेना वाली सरकार के दो नेताओं पर भ्रष्टाचार का आरोप लगा दिया, उन्हें गिरफ्तार करने के लिए आवाज उठाई थी और इसी तरह २००५ में अन्ना हजारे ने काँग्रेस सरकार को चार भ्रष्ट नेताओं के खिलाफ कार्यवाही करने के लिए प्रेशर डाला था। अन्ना की कार्यशैली बिलकुल गांधीजी की तरह है जो शांत रहकर भी भ्रष्टाचारियों पर जोरदार प्रहार करती है।

अन्ना हजारे की समाजसेवा और समाजकल्याण के कार्य को देखते हुए सरकार ने उन्हें १९९० में ‘पद्मश्री’ से सम्मानित किया और १९९२ में उन्हें ‘पद्मविभूषण’ से सम्मानित किया जा चुका है।

आज अन्ना हजारे जन लोकपाल विधेयक को लागू कराने के उद्देश्य के साथ आमरण अनशन पर बैठे थे। वह अकेले नहीं हैं बल्कि उनके साथ समाज का एक बहुत बड़ा वर्ग जुड़ चुका है- मीडिया, प्रेस और नेता सबका ध्यान अन्ना हजारे पर है। हमेशा लाइम लाइट से दूर रहनेवाले अन्ना हजारे आमरण अनशन पर क्या बैठे काँग्रेस सरकार की तो जैसे नींद ही उड़ गई। जिस बिल को कल तक सरकार अपने फायदे के लिए लाने की सोच रही थी उसकी असलीयत दिखा अन्ना ने जता दिया कि आज भी देश में कुछ लोग हैं जो भारत की चिंता करते हैं।

कभी अपने जीवन से तंग आ चुके अन्ना हजारे ने कई जिंदगीयों को आगे बढ़ने का मौका दिया और उनकी इस मुहिम सफल होने के बाद देश में अब रामराज आने का संकेत मिल रहा है।

— मेधा सदाशिव चोरगे

एफ.वाय.बी.सी.ए.

सामाजिक प्रतिबद्धता के प्रति निष्ठावान उद्योजक - डॉ. निलकंठ कल्याणी

लाखों में एकाध ही ऐसा महापुरुष पैदा होता है, जो अपने कार्य एवं कर्तृत्व से हजारों लोगों के जीवन को आलोकित करता है। औद्योगिक क्षेत्र में जो भीष्माचार्य नाम से अपनी स्वतंत्र पहचान बना पाये; ऐसे ही एक महापुरुष शंतनुराव किल्लोस्कर की परंपरा में डॉ. निलकंठ कल्याणी का स्थान अग्रणी रहा है। केवल भारत में ही नहीं, विदेशों में भी कारखाने खोलकर हजारों लोगों को रोजी-रोटी देने के साथ उन्होंने उनका जीवन भी निरंतर सुखमय बना दिया। महाराष्ट्र को यंत्रयुग में लाने का श्रेय तो किल्लोस्करजी को जाता है। पर इस उद्योगसमूह का नाम औद्योगिक मानचित्र में लाने का कार्य जिन उद्योग महर्षियों ने किया उनमें कल्याणी सर्वोच्च रहे हैं।

अपना एक स्वतंत्र व्यवसाय हो; यही उद्दिष्ट सामने रखकर वे औद्योगिक क्षेत्र में आ चुके। दादाजी का मूंगफली का व्यापार, पिताजी जो हल्दी के व्यापारी थे। विरासत से मिली व्यवसाय की दूरदृष्टिता लेकर कल्याणीजी उद्योग क्षेत्र में आगे बढ़ गये। जैसे वसंत ऋतु हो या शिशिर, वटवृक्ष हमेशा शान से सिर उठाकर खड़ा रहता है; वैसे ही उद्यमकर्ता या उद्यमी को सभी प्रकार की स्थितियों में ठोस पाँवों पर जमे रहना पड़ता है।

एक सफल उद्यमकर्ता, सबसे पहले वह महत्वाकांक्षी होता है। उसमें कुछ कर गुजरने, नये सिरे से निर्माण कार्य करने का दृढ़ संकल्प होता है। नेतृत्व, दृढ़ संकल्प, विश्वसनीयता उपक्रमशीलता केबल पर कल्याणीजी सफलता हासिल करते गये। उनकी यशोगाथा एवं गौरवगाथा यहाँ चित्रित होती है।

पूना जैसे औद्योगिकी क्षेत्र में आगे बढ़ रहे अनेक शहर हैं पर पूना शहर इनमें अपनी स्वतंत्र पहचान बना पा रहा है। युद्ध के लिए उपयोगी लोहे को गलाकर बनी यंत्रसामग्री (फोर्जिंग) क्षेत्र में उन्होंने अपनी स्वतंत्र पहचान बना दी है। पूना में स्थित मुंढवा ग्राम में 'भारत फोर्ज' नाम से यही उद्यमकर्मी का कार्यक्षेत्र विकसित हुआ है। इस कंपनी का २० जुलाई १९६२ में पहला महासमर शुरू हुआ तब २ करोड़ ३० लाख की जमापूँजी पर इसे शुरू करने की अनुमति मिली

थी। बहुत कम समय में सारा कार्य चलता रहा। इसमें इनका कौशल, दूरदृष्टिता, नजर आती है। कठिनाइयों को भी लाभ की दृष्टि से एक अच्छा मौका मानकर उसका स्वीकार करना यही समस्याओं का समाधान होता है।

किसानों का उनके प्रति कड़ा विश्वास; यह भी सफलता का एक कारण है। सिंचनकारी, किसानों के पास जो पैसा खाली पड़ा था उसे उन्होंने कल-कारखानों में लगा दिया। निरंतर अध्ययन, अध्यव्यवसाय और अभ्यास से ही यह संभव हो सकता है। 'भारत फोर्ज' का आरंभबिंदू ही यहाँ से शुरू हो जाता है। यह उद्यम केवल देशहीत, कल्याण की भावना यही उद्देश्य लेकर शुरू हुआ। युद्ध के लिए उपयोगी लष्करी शक्तिमान ट्रैक्टर का अक्सल, फ्रैकशाफ्ट, तोफ की गोलीयों का आच्छादन, क्षेपणास्त्र जैसे उत्पादन बनते गये। संबंधित विषयों और समस्याओं को बारीकी से जानने-समझने की जिज्ञासा, कठिनाइयों से जुझने की दृढ़ता और सदैव प्रसन्नचित्त रहकर काम में जुट जाने की आदत इन गुणों से संपन्न कल्याणीजी को अपने साथ पाकर कारखाने के कर्मचारी प्रसन्न होते थे।

कठिनाइयों से जुझते हुए और इंजिनियरी क्षेत्र में विभिन्न प्रकार के उत्पादन करते हुए 'कल्याणी स्टील'-मुंढवा, 'कल्याणी ब्रेक्स लि.'-जलगांव, ऑटोमोटिव्ह एक्सल लि.'-म्हैसूर, 'एरोला फोर्जिंग' और 'कल्याणी शार्प' आदि विभिन्न कंपनियों का योगदान बढ़ रहा है।

अपने कार्य के बल पर औद्योगिक क्षेत्र में आगे बढ़नेवाला यह सेनानी युवा पिढी के लिए एक आदर्शवत चरित्र है। नौकरी पेशा से अलग व्यापार उद्यम में अपना स्वतंत्र स्थान निर्माण कर छोटा उद्यम ही क्यों न हो उसे आगे बढ़ाते रहना यही इनकी सफलता की विशेषता है। इनका कार्य महान है उसे कल्पकता की सहाय्यता से आगे ले जानेवाले निलकंठजी (उम्र के ८७ वर्ष) इस क्षेत्र उनके योगदान की यशोगाथा ही है।

— रोहित इंदलकर
द्वितीय वर्ष, वाणिज्य

मोहन धारिया : वनराई

मोहन धारिया, एक ऐसा व्यक्तित्व जिसने 'सामाजिक परिवर्तन' की सारी मान्यताओं और सभी विचारधाराओं को ही पूरी तरह परिवर्तित कर दिया। मोहन धारिया, जब यह नाम और यह व्यक्तित्व सामने आता है तो हमें एक असामान्य प्रतिभा और एक अप्रतिम व्यक्तित्व की छबी आँखों में समा जाती है। मोहन धारियाजी के जीवनपट की ओर देखा जाए तो उनकी महत्वाकांक्षा और उनकी महानता प्रकट होती रहती है।

अनेकवत् राजकारणी लोगों के साथ रहते हुए मोहन धारियाजी को बहुत सारे अनुभव मिल चुके थे। एक बार तो शरदजी पवार ने भी उन्हें बारामती से चुनाव लड़ने को कहा और बहुमत से जीताने का विश्वास दिलाया पर वक्त आने पर उन्होंने मोहनजी का साथ छोड़ दिया। अचानक उभरे इस संकट को मोहनजीने शांति से लिया और एक संधी के रूप में उन्होंने इस घटना को देखा। तभी उन्होंने 'वनराई' आंदोलन शुरू करने का सोचा और यह संस्था १० जुलै १९८६ को रजिस्टर कराई और इसके बाद शुरू हुई एक अनोखी दास्तान। उन्होंने अनेक लोगों को इकट्ठा करके बारीश की बुँद और बुँद को रोक के जमीन में मुराया। उस पानी का सही जगह इस्तेमाल कराया गया। जमीन की होनेवाली धूप रोकी गई। अद्ययावत शास्त्र और तंत्रज्ञान का इस्तेमाल करके खेती के प्रति एकडी उत्पादन को बढ़ाया।

बारामती मतदार संघ से लड़ते वक्त उन्हें पुरंदर, शिरूर, इंदापूर, दौंड, बारामती और हवेली तालुका की 'अकाल परिस्थिति' का भयावह चित्र दिखा। इस परिस्थिति को बदलने के लिए जनआंदोलन खड़ा करने का उन्होंने पहले ही पक्का कर लिया। वनराई यह एक संस्था ही नहीं है, ग्रामीण विकास, महिला और युवकों का सबलीकरण, पडीक जमीन और पाणलोट क्षेत्र विकास, पशू-मत्स्य नैसर्गिक स्रोत विकास करनेवाली एक झंझावाती आंदोलन है। मा. प्रतिभा पाटील (मा. राष्ट्रपती)जी ने मराठवाडा की कुछ दुर्गम जगहों में हुए 'परत गावाकडे' नामक आयोजन को सराहा और इसे एक नई दिशा के रूप में देखा। उम्मीद है यह कार्य और भी आगे जाए और परिवर्तन की मशाल अविरत उजागर रहे। श्री मोहन धारियाजी को शतशः नमन और आदरणीय श्रद्धांजली दे रहे हैं।

वनराई संस्था का निर्माण इतनी सहजता से नहीं हुआ। १९७१ में नियोजन मंत्री के पद पर कार्य करते हुए मोहन धारियाजी ने भारत के सामने उपस्थित विभिन्न समस्याओं का अध्ययन किया था। उन समस्याओं को सुलझाने का प्रयास

भी वे करते रहे। 'संघर्षमय सफर' उनके आत्मकथन में मोहनजी के व्यक्तित्व के विभिन्न पहलुओं का दर्शन होता रहता है। मॅचिंग ग्रॅंट योजना द्वारा वनीकरण की शुरूआत हुई। जिसके द्वारा प्रतिवर्ष २० हजार पेड लगाये जाते थे।

भ्रष्ट राजनीति के विरुद्ध आवाज उठाते हुए मोरारजीभाई देसाई के सुपुत्र कांतिभाई के नेतृत्व में उन्होंने विभिन्न उपक्रमों का आयोजन किया था। उसी समय १९७१-७२ में जनआंदोलन हुआ वही 'वनराई' का प्राथमिक रूप था। वनराई जनआंदोलन के माध्यम से ग्रामीण महाराष्ट्र का चित्र छोटे-छोटे देहाती गाँवों तक जा पहुँचा। इसी से प्रेरणा लेकर 'परत खेड्याकडे' यह प्रयोग कोकण के वरंध तथा मराठवाडा में पहाडी इलाकों में अत्यंत सफल हुआ। आज इसी संस्था के अंतर्गत ३०० से अधिक गाँव में एकात्मिक ग्रामविकास योजना कार्यक्रम कार्यरत हैं।

धारियाजी के सहयोग से महाराष्ट्र शासन द्वारा महात्मा फुले भू-जलसंधारण अभियान का आरंभ हुआ। 'गाँव का पानी गाँव में' योजना द्वारा गाँव के पानी समस्या का निराकरण किया गया। किसानों को विभिन्न प्रकार का अनाज, उसकी जानकारी देना इसके लिए एक तंत्रप्रणाली भी विकसित करा दी गई थी। जिसमें वनराई और एस. आय. आर. डी. के संयुक्त तत्वावधान में ग्रामीण विकास की दृष्टी से संगणक प्रणाली का विकास किया गया। आज केंद्रशासन द्वारा प्रयुक्त सायन्स अँड टेक्नॉलॉजी विभाग द्वारा और नाबार्ड बैंक ने इस संबंध में वनराई के साथ काम करना और पूरे देश में इस नये तंत्रज्ञान का प्रचार और प्रसार करने का कार्य हाथ में लिया है।

वनराई के सहयोग से विकल्प टेक्नॉलॉजी कंपनी द्वारा पंढरपूर और बारामती में आषाढी वारी में 'एनव्हायरो मित्र' तंत्र का प्रयोग कर खुली हवा में मल-मूत्र उत्सर्जन, गिला-कूडा करकट आदी पर जिवाणू दवाईयाँ फैल दी गई; जिससे बदबू का विनाश हो जाता है। मखखीयों को भी नष्ट किया गया जिससे रोगराई का प्रतिबंध होता रहा।

स्वच्छता, पर्यावरण संवर्धन, ग्रामीण विकास, वनशेती, आदि विभिन्न पर्यावरणीय समस्याओं के साथ लड़ कर शाश्वत विकास की दृष्टी से किया कार्य अतुलनीय है। अण्णा की जीवन विषयक धारणा मूलतः समाजनीति और राजनीति आदि उदात्त मूल्यों में गर्भित थी। शाश्वत विकास को शाश्वत आशावाद में परिवर्तित कर उन्होंने सामाजिक पुनर्धारणा का जो अतुलनीय काम किया है वह युवकों को भी सदैव प्रेरणादायी सिद्ध होगा।

— अंकुश भगवान पाटील

तृतीय वर्ष वाणिज्य

'विविधा' या उपक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी मनोगत व्यक्त करतांना सकाळ माध्यम समुहाचे व्यवस्थापकीय संचालक मा. अभिजित पवार

'विविधा' कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांशी संवाद साधतांना विविध क्षेत्रातील मान्यवर

मॉडर्नाइट्स तर्फे आयोजित विविधा या उपक्रमातील उल्लेखनीय उपस्थिती रेडिओ जॉकी (R.J.) संग्राम व मा. प्राचार्य

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Guest Lecture by
Mr. Vivek Velankar

Participants in Cloud Computing
State Level Workshop

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Dr. Arun Dalvi, Director, CEC,
UOP Felicitating Ganesh Panchal
at the Inaugural Function
of Competitive Exam Cell

‘महाराष्ट्र टाइम्स’ कार्निवल मध्ये
विद्यार्थ्यांशी संवाद साधतांना
सुप्रसिध्द कलावंत
केतकी माटेगावकर व प्रथमेश परब

‘विविधा’ या कार्यक्रमांतर्गत
महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांशी
संवाद साधतांना सुप्रसिध्द कलावंत
उमेश कामत व मृण्मयी देशपांडे

विद्यार्थ्यांशी वार्तालाप करतांना
मृण्मयी देशपांडे व उमेश कामत

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

'विविधा' या उपक्रमांतर्गत विविध स्टॉल्सना भेट देतांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात

'मॉडर्नश्री' या आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धेतील एक अविस्मरणीय क्षण

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

'MAGNIT' या वाणिज्य शाखेच्या कार्यक्रमात व्याख्यान देतांना श्री. विक्रम खानोलकर (संचालक ग्रीन फिल्डस् मॅनेजमेंट अॅण्ड प्लेसमेंट कन्सलटंट)

सुप्रसिद्ध लेखक व कथाकथनकार
संजय उपाध्ये यांच्या समवेत
महाविद्यालयीन प्राध्यापक व विद्यार्थी

प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञान विस्तार
विभाग, पुणे विद्यापीठ यांच्या
समन्वयाने घेण्यात आलेल्या स्वयंसेवी
संस्था या विषयावरील कार्यशाळेत
बोलतांना प्रा.अविनाश मधाळे
(सी.ई.ई.,भारत सरकार)

रोटॅक्ट क्लब तर्फे आयोजित
कार्यक्रमात मा.अंजलीकुमार
(उद्योजक)
व महाविद्यालयाचे प्राध्यापक

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

AMI Workshop of
Department of Microbiology
at College

One Day Workshop on
'R' Software Organized by
Statistics Department

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Poster Competition Organized
by BCA Department

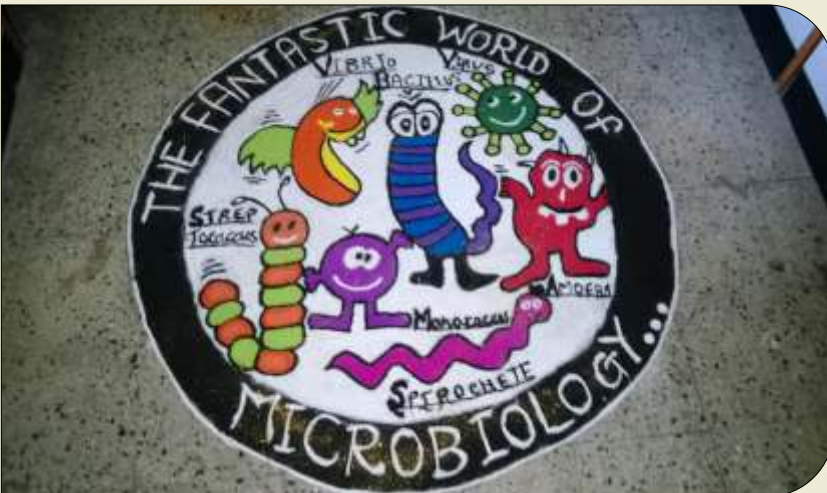

संगणक विभागातर्फे
आयोजित करण्यात आलेल्या
'इंटरॅक्शन २०१४'
या अंतरमहाविद्यालयीन
स्पर्धेत गट चर्चा करतांना
विविध महाविद्यालयातील विद्यार्थी

'इंटरॅक्शन' या संगणक विभागाच्या
उपक्रमात मा.अंजलीकुमार
(Project Manager, Harbinger)
यांचा सत्कार करतांना
महाविद्यालयाचे प्राचार्य

सुक्ष्मजीवशास्त्र विभागातर्फे आयोजित
करण्यात आलेल्या रांगोळी स्पर्धेतील
एक अप्रतिम कलाकृती

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

श्री सरस्वतीपूजन करतांना
जैवतंत्रज्ञान विभागाचे
प्राध्यापक

वक्ता व श्रोते यांच्यातील सुसंवाद

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

अर्थशास्त्र विभागातर्फे आयोजित
करण्यात आलेली शैक्षणिक भेट

Bharatratna C. N. R. Rao

Born : 30 June 1934 (Age 79)
 Residence : India
 Nationality : Indian
 Institutions : Indian Space research organization IIT Kanpur Indian Institute of Research Science University of Oxford

University of Cambridge
 University of California, Santa Barbara
 Jawaharlal Nehru Centre of Advanced Scientific Research

Alma Mater : Mysore University, Banaras Hindu University, Purdue University

Known for : Solid state chemistry, Material Science

Notable Awards : Hughes Medal (2000)

Indian Science Award (2004)

Abdus Salam Medal (2008)

Dan David Prize (2005)

Padma Shri (1974)

Bharat Ratna (2013)

Chintamani Nagesh Ramchandra Rao also known as C.N.R. Rao (born 30 June 1934), is an Indian chemist who has worked mainly on solid state and structural chemistry. He currently serves as the Head of Scientific Advisory council to Prime Minister of India. Rao has honorary doctorates from universities from around the world. He authored around 1,500 research papers and 45 scientific books. He is the recipient of most of the major scientific organizations. On 16 November 2013, the Government of India offered him Bharat Ratna, the highest offer C. V. Raman Visvesvaraya and A. P. J. Abdul Kalam to get the award.

Early Life Education

C. N. R. Rao was born in Bangalore in Kannada family to Hanumantha Nagesa Rao and Nagamma Nagesa Rao. He was an only child, and his learned parents made an academic environment. He was well versed in Hindu literature from his mother and English from his father at early age. He did not attend elementary school but was home tutored by mother, who was particularly skilled in arithmetic and Hindu literature. He entered middle school in 1940, at age six. Although he was the youngest in his class, he used to tutor his classmates in mathematics and English. He passed lower secondary examination (class VII) in first class 1944. He was ten years old, and his father awarded him with four annas (twenty five paisa). He attended acharya patshala high school in Bhavanagadi, which made a lasting influence on his interest in chemistry. His father enrolled him to a Kannada – Medium course to encourage his mother tongue, but at home used English for all conversation. He completed secondary school leaving certificate in first class in 1947. He studied B.Sc. at Central College Bangalore. Here he developed his communication skills in English and also learnt Sanskrit. He obtained his Bachelor degree from Mysore University in 1951, in first class only at the age of seventeen. He initially thought of joining Indian Institute of Science (IISc) for a diploma or post graduate

in chemical engineering, but teacher persuaded him to attend Banaras Hindu University. He obtained a Master in Chemistry from BHU two years later in 1953. He was granted a scholarship in IIT Kharghar. But four foreign universities, MIT Penn State, Columbia & Purdue also offered him financial support. He chose Purdue. His first research paper was published in Agra University Journal of Research in 1954. He completed Ph.D. in 1958, only after of two years and nine months, at the age twenty four.

Profession

Rao returned to Bangalore in 1959 to join IISc as a lecture. He got a monthly salary Rs. 500.

After three years he got permanent appointment in Department of Chemistry in the Indian Institute of Technology Kanpur. The Director P.K. Kelkar directly appointed him as Head of Department he worked from 1963 to 1976. In 1964 C. V. Raman informed him that he was elected as fellow of Indian Academy of Sciences. In 1976 he returned to IISc to set up a solid state & Structural Chemistry. He becomes director of IISc from 1984 to 1994. He has also been visiting professor at Purdue University, the University of Oxford, the University of Cambridge and University of California, Santa Barbara. He was the Jawaharlal Nehru Professor at University of Cambridge and professional fellow at the kings' College Cambridge during 1983 – 1984.

Rao currently the National Research Professor Linus Pauling Research and honorary president of Jawaharlal Nehru Centre for Awarded Scientific Research Bangalore which he founded in 1989. He was appointed chair of scientific Advisory Council to the Indian Prime Minister in January 2005, a position which he had occupied earlier during 1985 -89. He is also he director the International Centre for Materials Sciences (ICMS).

Rao was one of the earliest to synthesize two dimensional Oxide Materials such as La_2CuO_4 its work has led to systematic study of compositionally controlled. Metal insulator transitions. Such studies have profound impact in application field such as colossal magneto resistance and high temperature super conductivity oxide semiconductors have colossal promise. He has made immense contribution to nanomaterials for two decades, beside his work on hybrid materials.

He is the author of around 1500 research paper. He has authored and edited 45 books. Rao serve on board of science intimate group.

Awards :-

- ★ DSC – Mysore University in 1961.
- ★ MacLow Medal – Faraday society of England in 1967
- ★ Shanti Swarup Bhatnagar Prize for Science & Technology - In chemical Science 1968.
- ★ Padmashri – in 1974
- ★ Royal Society of Chemistry (London) Medal 1981
- ★ Padma Vibhushan - in 1985
- ★ Bharat Ratna – in 2013

- Nayan Rabhaji Hulwale
 Msc I

Modern
 College
 of Arts,
 Science
 and
 Commerce

Ganeshkhind,
 Pune 411016

साहित्य विविधा

युवामानस

सामाजिक बांधिलकी आणि आजची तरुणाई

– ‘युवामानस’ या सदराच्या माध्यमातून ‘सामाजिक बांधिलकी आणि आजची तरुणाई’ या विषयावर विद्यार्थ्यांनी आपले विचार मुक्तपणे मांडलेले आहेत. निश्चितच या सदराच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांनी जी मते मांडली आहेत ती आशादायी आहेत. समाजाच्या जडण-घडणीत भविष्यकाळात मोलाची भर घालणारी ही तरुण पिढी समाजाशी नाळ जोडू पाहत आहे. हे चित्र आमच्यासाठी अत्यंत उत्साहवर्धक आहे. या अंकाच्या माध्यमातून या विद्यार्थ्यांचे विचार प्रकाशित करत आहोत.

● राष्ट्रगीत व स्वातंत्र्य दिन

आपण दरवर्षी राष्ट्रीयसण अर्थात स्वातंत्र्य दिन व प्रजासत्ताक दिन साजरा करतो. या निमित्ताने राष्ट्रध्वज फडकविला जातो. राष्ट्रगीत गायले जाते. भारतीय नागरिक म्हणून आपण या सगळ्याकडे गांभीर्याने पाहिले पाहिजे. देशभक्ती, देशप्रेम व प्रखर राष्ट्रभावना निर्माण करण्याचे काम राष्ट्रीय मानचिन्हे करत असतात. त्यामुळे त्यांचा योग्य तो मान राखण्याचे भान सर्वांनीच राखले पाहिजे. या देशाचे आम्ही तरुण नागरिक आहोत. आता तर मतदानाचा हक्कही आम्ही बजावणार आहोत. त्यामुळे खूप जबाबदारीने आम्ही वागले पाहिजे असे वाटते. स्वातंत्र्यदिन हा केवळ सुट्टीचा दिवस आहे म्हणून मौजमजा न करता या दिवशी काही तरी विधायक कार्य केले पाहिजे. ज्यांनी आपल्या प्राणाची आहुती देऊन स्वातंत्र्य मिळवून दिले त्यांचेही नेहमी स्मरण ठेवले पाहिजे. आजच्या तरुणाईने ही देशाप्रती असलेली बांधिलकी जीवापाड जपली तरच उद्याचा सुंदर भारत निर्माण होईल.

– रोहित संग्रा,
एम.सी.ए.

● ऐतिहासिक वस्तू व वास्तूंचे जतन

मानवी जीवनाचा इतिहास आणि ऐतिहासिक वस्तू व वास्तू यांचा घनिष्ठ संबंध आहे. मानवी जीवनातील प्राचीन काळापासूनचे सर्व पुरावे, अवशेष, सांस्कृतिक जडणघडण याचा मागोवा या निमित्ताने उपलब्ध होऊ शकतो. हडाप्पा, मोहंजदडोची प्राचीन वसाहत, इजिप्तचे पिरॅमिडस, अशोककालीन स्तूप, महाबलीपूरमचे पाषाण मंदिर, कोणार्कचे सूर्यमंदिर, राष्ट्रकुटाच्या काळात निर्माण झालेले वेरूळचे कैलास मंदिर इत्यादी ही सर्व तत्कालीन प्रगत पुरातन संस्कृतीचे अत्यंत महत्त्वाचे पुरावे आहेत.

मध्ययुगीन भारतात सुद्धा अनेक वास्तू निर्माण झाल्या, ताजमहाल, कुतुबमिनार, अनेक महत्त्वाचे स्थापत्यशास्त्राचा उत्कृष्ट नमुना असलेले किल्ले निर्माण झाले. गोवळकोंड्याचा किल्ला तर या संदर्भातील उत्कृष्ट उदाहरण आहे. विजापूरच्या आदिलशहाने उभारलेला गोलघुमट तर ध्वनीपरावर्तीनतेच्या नियमांचा वापर करून तयार केले आहे. वैज्ञानिक दृष्ट्या आपली संस्कृती किती प्रगत आहे याचे हे बोलके उदाहरण आहे.

हे सर्व विस्ताराने सांगण्यामागे त्याचे जतन व्हावे एवढाच हेतू आहे. आपण शैक्षणिक सहलींचे आयोजन करतो. तेथे जाऊन कचरा करतो, मौजमजा करतो. अतिकष्टाने निर्माण केलेल्या या वास्तूंचे आपण आपली नावे कोरून ठेवतो. हे सर्व घृणास्पद कृत्य आहे. शतकानुशतक मेहनत करून पाषाणातून कोरलेल्या लेण्या बघून आपण नतमस्तक होत नाही तर तेथे आपल्या चित्रकलेचे प्रदर्शन करून खडूने त्या लेण्या खराब करतो.

या संदर्भात मला नेहमीच वाईट वाटतं. आपण सगळ्यांनी मिळून हा इतिहास जपला पाहिजे. इतिहासाच्या पायावरच भविष्यकाळ घडविता येतो. तेव्हा सर्व तरुणाईला माझे सांगणे आहे की या वास्तूंचे जतन करा. सरकारची जेवढी जबाबदारी आहे तेवढीच आपलीही आहे. गडकिल्ले हे दारु पिऊन दंगा करण्यासाठी नाही तर प्रेरणा घेण्यासाठी आहे. म्हणून आजपासूनच संकल्प करू या. प्राणपणाने आपल्या ऐतिहासिक वारश्याचे रक्षण करू या. ही बांधिलकीच या भय अवशेषांचे रक्षण करण्यास महत्त्वाची ठरेल व आपला दैदीप्यमान इतिहास साऱ्या जगाला दीपवून टाकेल.

– अशोक नंदकुमार भोसले,
प्रथम वर्ष, कला

● ऐतिहासिक वास्तू व पर्यटनस्थळांचा विकास

समाज, संस्कृती आणि इतिहास यामुळेच प्रत्येक देशाची वेगळी ओळख निर्माण होत असते. यामुळे अनेक पर्यटकांचा ओघ या देशांकडे वळत असतो. यामुळे पर्यटन व्यवसाय वाढतो. देशाला परकीय चलन मिळते.

भारत हा पण सांस्कृतिक विविधता असलेला देश. जगाला पण आपल्या या देशाचे आकर्षण आहे. त्यामुळे पर्यटन व्यवसाय इथे रूजू शकला आहे. या सदराच्या माध्यमातून मला काही धोके लक्षात आणून द्यायचे आहेत. अंजिठा-वेरूळची लेणी, अनेक किल्ले, भव्य मंदिरे, जंगलातील अभयारण्ये, समुद्रकिनारे, जलदुर्ग यांना भेटी देण्यासाठी समाजातील सर्व घटक जात असतात. परदेशी नागरिकही येत असतातच. तेथील इतिहास पाहून आपण भारावून जातो. इथे येणारे लोक इथे येऊन राहतात, कचरा करतात. प्लॅस्टीकचा वापर करतात व परिसर प्रदुषित करतात.

हॉटेल व्यावसायिक पण येथील निसर्गाची आतोनत हानी करतात. पर्यटकांसाठी सोयी देत असतांना पर्यावरणाचा विचार करित नाहीत. म्हणूनच 'केदारनाथ' मंदिरासारखी आपत्ती ओढवली जाते. हिमालयाचा ठिसूळ भूस्तर लक्षात न घेता विकास केला जातो व प्रचंड जीवित हानी व वित्त हानी होते.

आगामी काळात निर्माण होणाऱ्या पर्यटक व्यवसायिकांनी ही बांधिलकी नक्की जपावी - "इको टुरिझम" ही संकल्पना आता उदयाला आली आहे. त्याचा निश्चित विचार करावा. देशाप्रती, इतिहासाच्या जतनाप्रती असलेली आपली बांधिलकी सिद्ध करावी. कारण ही येणारी तिरूणपिढी नक्कीच या क्षेत्राकडे वळत आहे.

- प्रियंका गंगाधर शेडाळे,

प्रथम वर्ष, कला

● माझे माझ्या देशावर प्रेम आहे का? सारे भारतीय माझे बांधव आहेत का?

मित्रांनो, मी हा प्रश्न तुम्हाला विचारतो आहे याचे नक्कीच होकारार्थी उत्तर आहे हे मला माहित आहे पण..... पण जरा अंतर्मुख व्हा व विचार करा. आज आपण आपल्या देशाची व देशबांधवाची किती बांधिलकी मानतो. तिकडे खेड्यात हंडाभर पाण्यासाठी आमच्या भगिनी, बांधव वणवण करतात व आम्ही हंडेच्याहंडे पाणी नळाद्वारे वाया घालवतो. काय खरं आहे ना? खेड्यात १२-१२ तास 'लोड शेडींग' असतं व आमचे पंखे व दिवे दिवसभर चालूच असतात. कोणतीच पर्वा नाही.

रस्त्यावर गर्दी वाढते आहे. प्रत्येकाला चारचाकी गाड्या हव्या आहेत. पेट्रोलची बचत कोणाला करायची आहे? नाही का? प्रत्येकजण स्वतःचाच विचार करतांना दिसतो आहे.

अनेक वीरांनी स्वातंत्र्याच्या युद्धात स्वप्राणाची आहुती दिली. आज त्यांची आठवण कोणाला होते? दादा-भाईचे वाढदिवस मात्र जोरात साजरे होतात. रस्त्यावर त्यांचीच मोठ-मोठी पोस्टर्स लागतात. हे सगळं बघतांना वाटतं आज सामान्य माणूस व राजकारणी हे सर्वच स्वतःच विकास बघतात. देशाचा व्यापक विचार प्रत्येक वेळी गौण ठरतो.

आज आपण महासत्तेकडे वाटचाल करत आहोत. "सारे जहाँ से अच्छा हिंदोस्ताँ हमारा" असे उद्गार सर्वांच्या मुखातून निघत असताना आपल्याला मनापासून वाटले पाहिजे की हा देश खरंच सगळ्या जगात सुंदर आहे. त्यासाठी सर्व तरूणांनी समाजाप्रती, देशाप्रती आपली जबाबदारी ओळखली पाहिजे. सामाजिक बांधिलकी प्रत्येकाने जपली पाहिजे. व आपली प्रत्येक कृती ही समाजकल्याणासाठी असली पाहिजे. हा निर्धारच आपल्या देशाला जगातील महान देश बनवेल.

- ज्ञानेश्वर पंडीत वैराग्ये,

प्रथम वर्ष, कला

● आम्ही 'बि'घडलो, तुम्ही 'बि'घडाता !

हे शिर्षक जरा गमतीशीर आहे, एक सकारात्मक व दुसरी नकारात्मक बाजू अशा दोन्ही बाजू घडविणारे आहे. खरं तर मला यातील सकारात्मक बाजूच मांडायची आहे-

मुद्दा आहे व्यसनाधिनतेचा, चंगळवादाचा आणि सभोवताली असणाऱ्या बदलत्या तरूणाईचा.

परवा मी प्रवास करित होतो. एका सहप्रवासी तरूणाने विचारले सिगारेट घेणार का? मी नाही म्हटले. पण माझे विचारचक्र सुरू झाले. तरूणाई कुठेचरी चुकते आहे. व्यसनाधिनतेचे धोके माहित असून देखील या गोष्टींकडे आकर्षिली जाते. निरोगी समाजासाठी हे चित्र बदलायला हवे. आणि हा बदल नवी पिढीच करू शकते.

आज कोवळ्या वयातील मुलामुलींना नानाविध सवयींनी ग्रासलं आहे. प्रसारमाध्यमांमुळे या गोष्टी वाढत चालल्या आहेत. या चौथ्या स्तंभालाच कीड लागली आहे. त्यामुळे समाजव्यवस्था कोलमडायला लागते. "हमको पिनी है पिनी है" यासारखी अनेक गीते कानावर आदळत असल्याने तरूण पिढीवर होणारे संस्कार किती योग्य आहेत हे तपासायला हवेत. या संस्कारांमुळे मात्र सिनेमा इंडस्ट्रींचं,

उद्योगपतींचं फावतं. हे चित्र बदलायचं असेल तर तरूण पिढीनेच सद्सदविवेक बुद्धीनेच वागलं पाहिजे. चहू बाजूंनी येणाऱ्या आकर्षणांना आपण मोठ्या हिमतीने दूर लोटलं पाहिजे. समाजाची जडण-घडण नीट होण्यासाठी आज सर्व जबाबदारी ही या नवीन पिढीवरच आहे म्हणून प्रत्येकाने आपल्याला संस्कारक्षम बनविले पाहिजे- अर्थातच “आम्ही बी घडलो तुम्ही बी घडाना !”

● राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीर - सामाजिक बांधिलकी जपणारा उपक्रम

मी राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीरामध्ये सहभागी झालो अन् मला समाज जवळून बघता आला. कुठलीही मौजमजा न करता समाजासाठी विधायक कार्य करण्याचा अविस्मरणीय अनुभव मी घेतला. ग्रामस्वच्छता, वृक्षारोपण, सामाजिक जागृकता निर्माण करणारी विविध व्याख्याने, असा भरगच्च कार्यक्रम असल्याने या शिबीराचे ६-७ दिवस कसे निघून जातात ते कळत देखील नाही.

मला मनापासून वाटतं की सर्वच विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयीन जीवनात एकदा तरी हा अनुभव घ्यावा. यातून समाजाकडे बघण्याचा एक चांगला दृष्टीकोन तयार होतो.

- गणेश साळुंके,
तृतीय वर्ष विज्ञान

● सामाजिक बांधिलकी आणि स्त्रियांचे असाधारण योगदान

या आधुनिक काळात 'स्त्री'चे व्यक्तिमत्व व्यापक होत आहे. सर्वच स्तरातून ती अधिकच चमकदार कामगिरी करत आहे. पण आज मात्र समाजाकडून तिची उपेक्षा होत आहे - म्हणून सांगावेसे वाटते-

गर्भातच खुडू नका ही कळी
जगू द्या, उमलू द्या, फुलू द्या,
थोडं प्रेम मलाही द्या.
थोडं थांबा, विचार करा
कदाचित, मीच असेन
तुमच्या भविष्याचा आधार.

अशा या भविष्याचा आधार होणाऱ्या स्त्रियांचा गौरव समाजाने केला पाहिजे. त्यांचा आत्मसन्मान जपला पाहिजे.

माझ्या दृष्टीने स्त्रियाच समाजाची उभारणी करत असतात, संस्कार करीत असतात. या सर्वच स्त्रियांना माझे लक्ष लक्ष प्रणाम. या 'दुर्गा'साठी मला एवढेच म्हणावेसे वाटते.

“हलके हलके चालत गेलीस
दुर्गावरल्या शिखरावरती,
काठिण्याची जशी हिरकणी

अढळ असावी शीर्षावरती
अस्त्र नसे अन् शस्त्र नसे
तरी भेदित गेली कोटमंडळे,
पायतळीचे बळ ओळखले
नजर आमुच्या माथ्यावरती
नाद न कुठला, वाद कुणाशी
घडवायचे स्वप्न उराशी
घडता घडता कोरीत गेलीस
असंख्य लेणी पायखुणांची.”

- अनुजा विश्वाी नरसाळे,
प्रथम वर्ष, विज्ञान

जीवन जगतांना

भू-लोकी तो सिकंदर
होता एकमात्र जगज्जेता
गेला सर्व सोडूनी
सोबत काहीच न घेता । ॥१॥

वेड्या तू ही जाशील असाच
सोडूनी जग हे सर्व
मग कशाला रे हा अभिमान
नि कशाला हा गर्व । ॥२॥

देह तुझा हा नश्वर
किड्या-मुंगळ्यांचे ते खाद्य
दिला ईश्वराने हा नजराणा
करावयास लक्ष्य साध्य । ॥३॥

सोड सोड रे उदासी
घे स्वच्छंद भरारी
तुझ्याचसाठी तर वेड्या
देवाने निर्मिली दुनियादारी । ॥४॥

प्रत्येक क्षणाचा वेड्या
तू मनापासून आनंद घे
मरण्यापूर्वी एकदा
तू जगणं शिकून घे । ॥५॥

- मन्मथ शिवराज सुतार
एम.एस.सी.-१

गोदान - किसानों का महाकाव्य

प्रेमचन्दजी के द्वारा अनेक उपन्यास लिखे गए जैसे कि- 'सेवासदन', 'वरदान', 'प्रतिज्ञा', 'रंगभूमि', 'गबन', 'कायाकल्प', 'निर्मला' तथा 'गोदान' आदि। 'सेवासदन' यह प्रेमचन्दजी का पहला उपन्यास माना गया है। सरल, सहज अभिव्यक्ति इनकी कहानियों की विशेषता हैं।

इसमें से 'गोदान' यह उपन्यास 'भारतीय कृषि जीवन का महाकाव्य' माना जाता है। मुंशी प्रेमचन्दजी द्वारा लिखा गया यह एक ऐसा उपन्यास है जिसमें एक किसान की तीव्र इच्छा को दर्शाया गया है। जो उसके जीवन के अंत तक बनी रहती है परंतु पूर्ण नहीं हो पाती।

मुंशी प्रेमचन्द हिंदी साहित्य के तेजस्वी एवं अमर कहानीकार थे। सरल, सहज अभिव्यक्ति इनकी कहानियों की विशेषता है। हृदय के अछूते, अनकहे सत्य को तन्मयता से व्यक्त करने वाले कलाकारों में मुंशी प्रेमचन्दजी अग्रणी स्थान रखते हैं। इन्होंने अपने व्यक्तिगत चिंतन को व्यापक, सामाजिक धरातल प्रदान किया है। जीवन के राग-रंग, संघर्ष को इन्होंने अपनी कहानियों में जगह दी है। उनकी कहानी के पात्र पाठकों को अपने लगते हैं।

किसान ये हमारे लिए अन्नदाता हैं, परंतु उनका जीवन स्तर इतना निचला है कि वे अपनी इच्छाओं की पूर्ति भी नहीं कर पाते।

इस उपन्यास में लेखक मुंशी प्रेमचन्द ने किसान होरी की गाय की लालसा का विवरण किया है। इस उपन्यास में होरी, उसकी पत्नी धनिया, पुत्र गोबर, पड़ोसी व समधी भोला व पुत्रवधु झुनिया का चरित्र चित्रण किया है।

होरी यह चार-पाँच बीघे जमीन जोतनेवाला एक मामूली किसान है। उसकी पत्नी धनिया व तीन संतानें गोबर, सोना और रूपा भी है। होरी का जीवन निर्धनता से व्याप्त है जिससे वह कभी उभर नहीं पाता। उसकी एक आकांक्षा थी कि उसके पास एक गाय हो। यह आकांक्षा उसके जीवन का सबसे बड़ा उद्देश्य था व लालसा भी।

इसी बीच भोला उसका पड़ोसी उसे अपने यहाँ से एक गाय लेने के लिए कहता है व बदले में होरी उसका विवाह अपनी बेटी से कराने का लालच देता है। इस प्रकार उसकी आकांक्षा तो पूरी हो जाती है परंतु उसका भाई हीरा उससे

ईर्ष्या करता था। उसने गाय को विष दे दिया और उसकी आकांक्षा को फिर से अधूरा कर दिया।

इस सबके मध्य गोबर भोला की विधवा बेटी झुनिया से प्रेम कर बैठता है और वह उसे अपने घर ले आता है परंतु वह कुछ दिनों में ही पैसे कमाने के लिए झुनिया को गाँव में छोड़कर शहर चला जाता है।

फसल में उगाया गया भरपूर अनाज घर में पाकर होरी खुश हो जाता है, परंतु शहर से मेहमानों के आने से वह अनाज समाप्त हो जाता है। जिस कारण घर में खाने के लिए कुछ नहीं बचता। गोबर के साथ अने के कारण भोला झुनिया से नाराज हो जाता है। वह होरी से गाय के बदले रुपये माँगने लगता है। पैसे न मिलने के कारण वह होरी के बैल ले जाता है। उस वक्त बुआई का समय था। सभी किसानों ने बुआई शुरू कर दी परंतु होरी के पास बैल न होने के कारण वह बुआई नहीं कर पाता। जिससे उसके घर में भूखमरी आ जाती है। विवश होकर होरी दूसरों के यहाँ मजदूरी कर दिन काटता है।

शहर गया गोबर अपनी काम से पैसे जमा कर लेता है। वह गाँव वापस जाता है। साथ ही बहुत साग सामान लेकर आता है जिससे सब खुश हो जाते हैं। इधर होरी और गोबर के मध्य मनमुटाव हो जाता है। जिस वजह से गोबर झुनिया को लेकर शहर चला जाता है।

कुछ समय पश्चात् होरी की दशा गिरती जाती है। तीन साल से वह लगान नहीं चुका पाता है। कहीं से भी उसे सहायता नहीं मिलती। अंत में वह इस घोर दरिद्रता से छुटकारा पाने हेतु मजदूर बन जाता है। एक दिन लू लगने से वह बीमार पड़ जाता है और फिर वह उठ नहीं पाता। अंत समय में भी उसके गाय की लालसा समाप्त नहीं होती। एक ब्राह्मण धनिया से कहता है - यदी ठीक समय है गोदान का तभी धनिया घर में रखे बीस आने लाती है, वह अपने पति के ठंडे हाथों में रखकर सामने खडे दाता बीन से कहती है- "महाराज हमारे पास न गाय और न ही बछड़ा है। ये पैसे ही है यही गोदान स्वरूप रख लीजिए।" ये कहकर वह भी बेहोश हो जाती है।

निष्कर्ष - इस कहानी द्वारा यह स्पष्ट हुआ कि किसान के रूप में जन्म लेना एक आदर-सम्मान की बात तो है जो

एक अन्नदाता रहता है, परंतु वह जीवन जगना बहुत ही मुश्किल है। किसान का जीवन कष्टदायक होता है व दुःखों व मुश्किलों से भरा होता है। इस कहानी द्वारा कहानीकार मुंशी प्रेमचन्दजी ने किसान के जीवनशैली को दर्शाया है।

किसान अपनी एक इच्छा को पूर्ण करने हेतु अपना सब कुछ गँवा देता है, परंतु उसकी अवस्था इस कदर नीचे गिर जाती है कि वह फिर कभी भी लालसा बनी इच्छा को पूर्ण नहीं कर पाता।

इस उपन्यास के अंतर्गत होरी और धनिया का चरित्र-चित्रण बहुत ही सुंदर है। उनमें वे सभी गुण-दोष मौजूद है जो साधारण हमारे देश में रहनेवाली सामान्य देहात जनता में होते

हैं। जब मानवता की परख का समय आता है तो होरी एक सच्चा आदमी निकलता है।

भारतीय किसान की यह दशा है कि वह अपने खेत में हरियाली लाने के लिए जमींदार से कर्ज तो लेता है परंतु कर्ज चुकाते-चुकाते वह किसान से एक मजदूर बनने के लिए मजबूर हो जाता है। और यही हमारे किसानों के जीवनशैली की सच्चाई है। जिसे शायद कोई झुठला न पाएँ।

— साधना भेगडे

प्रथम वर्ष वाणिज्य

सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नकोस

व्हिस्सा स्टॅम्प झाल्यावरती एकच धावपळ उडून गेली,
भवितव्याच्या स्वप्नांनी रे तहान भूक हरवून गेली ।
भेटी झाल्या, खरेदी झाली, बॅग सुद्धा भरून झाली,
सारख्या सूचना देता देता आईची धांदल उडून गेली ।
तासामागून तास गेला आणि फ्लाइटची वेळ जवळ आली,
निरोप घ्यायला विमानतळावर सवंगड्यांनी गर्दी केली ।
कौतुक आणि काळजी तुझ्या बाबांच्या डोळ्यांत दिसू लागली,
पाठ फिरवता तुझी, त्यांची पापणी सारं बोलून गेली ।
अरे आपली माती, आपली माणसं, देश आपला विसरू नको,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

विमान उडलं तेव्हा डोळ्यात पाणी आलं असेल,
अगदी अखेरच्या क्षणी मित्रा मनानं बंड केलं असेल ।
नको जायला परदेशात एकदा नक्कीच वाटलं असेल,
अरे आकांक्षांच्या पंखांनाही आश्रूंनी जखडून टाकलं असेल ।
लिंकनचे शब्द आठव हातपाय गाळून बसू नको,
गीतेतलाही उपदेश आठव आश्रू ढाळायला लाजू नको ।
अरे आटकेपार झेंडा लाव पण माय मराठी विसरू नको,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

अरे अन्न दिलं, वस्त्र दिलं, सह्याद्रीनं ओसरी दिली,
आईबाबांनी कष्ट करून, ज्ञानाची शिदोरी दिली,
गुरुजनांनी संस्कार दिले, गावकऱ्यांनी यारी दिली ।
देश सुटला पोटासाठी बांध इथले तोडू नको,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

स्वर्ग सुखं सगळी मित्रा हात जोडून उभी असतील,
भूरळ पाडतील कला आणि मर्यादिला हसत बसतील ।
जिम असेल, क्लब असतील, मैदान ही भरत असेल,
मंद-मंद उजेडात कुठं पाट्यां सुद्धा होत असतील ।
रॉक अँड रोलवर बेभान हो पण लताची तान विसरू नको,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

पंखात शक्ती आल्यावर पाखरं दूर उडून जातात,
आईवडिलांच्या घट्यात मग आठवणींची भूतं राहतात ।
अरे आठवणींची भूतं रोज आईला आश्रूंची भेट देतात,
स्वप्नात भेटले तुला तर तिची झोप सुद्धा पळवून नेतात ।
आईच्या चरणी परत ये स्वर्गात सुद्धा रमू नको,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

वाट पहात मित्र तुझ्या कड्याजवळ थांबला असेल,
तुझ्याविना मित्र फायनल मॅच हरला असेल ।
अरे भेटीसाठी तुझ्या इथला प्रत्येकजण आतुरला असेल,
सिलिकॉन व्हॅलीत जा पण सह्याद्रीला विसरू नको ।

— नेहा विठ्ठल गायकवाड,

तृतीय वर्ष, बी.सी.ए.

(कथा)**ती**

हुश्य...! दिसली बिल्डींग. एका हातात भाजीची पिशवी, दुसऱ्या हातात छत्री धरून ती कंटाळून गेली होती. सर्व संभाळताना तिचा तोल जाईल अशी भिती तिला वाटत होती.

आजचा दिवस वाईट होता. बसमध्येही भरपूर गर्दी होती. उभे राहून तिचे पाय दुखत होते. त्यातच सगळं सामान संभाळताना तिला त्रास होत होता. आजच घरातील भाजी संपली होती. जाता जाता भाजी घेणे, दूध घेणे, घरातील काही संपले असल्यास बघणे, ही सगळी कामे तिचीच होती. काही लादलेली आणि काही बेतलेली.

काम करताना जीव थकून गेला होता. फारसी कामाची सवय तिला लहानपणापासूनच नव्हती. तिचं बालपण अतिशय सुखात गेलं. घरात आई-बाबा, मोठा भाऊ तिला साईसारखे जपत. एकुलती एक मुलगी म्हणून तिचे बरेच लाड झाले. वाढदिवसाला रात्रीच आई-बाबा, भाऊ तयारी करायचे आणि सुंदर केक आपण कापायचे. मोठ्या भावाकडून पाहिजे ते मागून घ्यायची. आठवणीने डोळ्यात पाणी आले.

खरंच खूप लाड झाले. कुठलेही दुःख नाही किंवा दुःखाच्या झळा नाहीत. किंवा आल्या तरी आपल्यापर्यंत त्या पोहोचल्या नाहीत. मध्ये आई-बाबा, भाऊ तिघेही भिंतीसारखे उभे होते. एकच निर्णय.... आणि आयुष्य बदलले. भिंती कोसळल्या. बांध वाहून गेले. आणि आता ती एकटीच लढतेय आयुष्याशी.....

विचार करता करता ती बिल्डींगपर्यंत आली. लिफ्ट नेहमीप्रमाणे गेलेली होती. थांबणेही तिच्या जीवावर आले होते पण पर्यायच नव्हता. लिफ्टमध्येही घरात जाऊन काय करायचे याचे प्लॅन तिच्या डोक्यात चालू होते. डोळ्यासमोर चित्र आले. घरात सुमेधने खेळण्यांचा पसारा मांडला असेल. आई त्याच्यावर ओरडत, टी.व्ही. बघत असतील. शेजारी दुपारी घेतलेला चहाचा कप तसाच पडलेला असेल माझी वाट बघत... बाबांनी वाटेत चपला काढल्या असतील. आणि ते खिडकीतून बाहेर बघत असतील. स्वयंपाक घरात दुपारची भांडी, चहाचे पेले, पाण्याचे पेले तसेच असतील.....

तिने अनाहूतपणे बेल वाजवली. आईनी दार उघडले. सुमेध येऊन चिकटला. आईनी नेहमीप्रमाणे सुमेधच्या तक्रारीचा पाढा वाचायला सुरुवात केली. कानाआड तरी

किती टाकणार. लहान लेकरूच ते कानाआड तरी किती टाकणार. दिवसभरची धावपळ, ऑफीसचे काम, बसची दगदग, ती कोणाला सांगणार. ज्याला सांगायचे तो निघून गेला..... जिला सांगायचे तिने तोंड फिरवले.

तो एकच निर्णय तिच्या आयुष्याला कलाटणी देऊन गेला.

घरात गेली यंत्राप्रमाणे कामाला लागली. साडेसातपर्यंत स्वयंपाक उरकायचा होता. नंतर सुमेध झोपी जाईल न जेवताच. बाबा चिडचिड करतील. आई नेहमीप्रमाणे ती आल्यावर चप्पल घालून बाहेर पडल्याच.

कितीतरी वेळा तिला असे वाटले की, त्यांना सांगावे की मी दमून आल्यावर फक्त एक कप चहा द्या हो, बाकी काही नको. पण आजपर्यंत ते जमले नाही. माहेरी आई गेटचा आवाज ऐकताच ती आल्याबरोबर चहा आणि काही तरी खायला आणून द्यायची. राणी दमलीस का? म्हणून विचारायची. पण आता ते सुख नाही. कितीही ओढले तरी एक माणूस सर्व ठिकाणी पुरा पडत नाही हे सगळे विसरतात.

डोळ्यातील पाणी टिपून तिने कुकर लावला आणि भाजी टाकली, पोळ्या केल्या आणि सुमेधला जेवायला घातले. साडेसातपर्यंत बाबांच्या आत-बाहेर फेऱ्या सुरू झाल्या. आता आई आल्यानंतर जेवायला बसायचे तिचा सहभाग संपला.

त्या येईपर्यंत आठ वाजले. तिने जेवणाची तयारी केली. नऊपर्यंत जेवण उरकली. ती बिछान्यावर पडली. डोळ्यासमोर नेहमीप्रमाणे भूतकाळ सरकायला लागला. एक निर्णय... बदललेले आयुष्य. खरंच त्यावेळी सगळंच भारावल्याप्रमाणे होतं. कॉलेजचे रंगीबेरंगी दिवस, गॅदरींग... त्यामध्ये झालेला तिचा आणि त्याचा परिचय... हळूहळू मैत्री वाढली. घरापर्यंत आली. तो तसा वाईट नव्हताच, चांगलाच होता. किती सगळ्यांना जपायचा. आपली पण किती काळजी घ्यायचा. स्पोर्ट्स (Sports) गॅदरींग, अभ्यास सगळ्यात पुढे होताच. हे सर्व नोकरी करूनच करायचा.

रेल्वे भरतीला गेल्यानंतर एकही पैसा न भरता व्यवस्थित इंटरव्यू देऊन भरती झाला. आणि मगच त्याने लग्नाची मागणी घातली.... सगळंच चांगलं असताना एकच वाईट गोष्ट "जात". तो जातीने वेगळा होता. तिने घरात आई-वडील, भाऊ सगळ्यांना समजवण्याचा खूप प्रयत्न केला, रडली,

उपाशी राहिली... आणि एक दिवस सगळ्यांचा विरोध पत्करून त्याच्याशी लग्न केलं.

लग्न दोन्हीकडे मान्य नव्हतंच. लग्नानंतर आई-बाबा समोरून जात पण ओळख देत नसत. भावाने नाव टाकलं. असं वाटलं होतं की भावाच्या लग्नाचं तरी आमंत्रण येईल पण तेही आलं नाही. पूर्ण दिवसभर ती रडत होती आणि तो समजावीत होता.

सुमेधच्या जन्मानंतर परिस्थिती बदलेल असा तिचा अंदाज होता. आई बाळाला बघायला येईल. बाळाचे कौतुक करेल. असं काहीच झालं नाही. आई आलीच नाही. आई बदलली. एवढं तिचं काळीच दगडाचं झालं. आपण सुमेधला घेऊन आल्यानंतरही ती बघत नाही. बहुदा बाबांनी सांगितले असावे.

कहर म्हणजे तो गेला... तो वाईट दिवस... तो उठला. सुमेध रात्रभर रडत होता म्हणून त्याने तिला उठवले नाही. तसाच पहाटे उठून गेला. आणि परत आला तो स्ट्रेचरवरच. काय झाले ते देवच बघत होता.

तो गेला यावर तिचा विश्वास बसत नव्हता. या सगळ्या गोंधळात बाबा येऊन गेले. आई येऊन गेली एवढेच. त्याचे आई-बाबा तिच्यासोबत रहायला आले. भावनिक ओलावा त्यांच्या बाजूने नव्हताच. केवळ मुलगा नाही आणि सुनेला मदत एवढाच हेतू.

कधी दोन शब्द गोड नाहीत. कधी विचारपूस नाही. ती विचार करते आहे की.... ती माणूस आहे. घेतला एक निर्णय.... देवाने त्याला मध्येच नेले. यात तिची काय चूक? तिची आणि त्याची जात वेगळी होती त्यात तिची काय चूक? का तिला वेगळी वागणूक दिली गेली? किंवा वागवले गेले? आई आणि बाई म्हणून ती कुठे कमी पडली?

तो गेल्यानंतर त्याच्या जागी तिची नेमणूक झाली ती झाली नसती तर?... प्रश्न किती तरी पण उत्तर एकच होतं- 'तो'.....

तो गेल्यावर दोन महिने ती फक्त जगत होती. काहीच कळत नव्हतं. हळूहळू सुमेधमुळे भानावर आली. बाहेरचे जग व्यवहारी आहे. बाबांनी सहा-सात महिने खर्च केला. नंतर त्यांनाही आपला भार वाटायला लागला. खूप खटपटीनंतर तिला त्याच्या जागी घेण्यात आले.

तिच्या जागी दुसऱ्या कोणाला तरी वशिल्याने लावायचे होते. अनुकंपा म्हणून तिची नेमणूक झाली. सुरुवातीला भरपूर काम ओढावे लागले. नंतर तिच्या कामामुळे हळूहळू ती

ऑफिसमध्ये रूळून गेली. आता रूटीन लागले आहे पण काही प्रश्न तिला पडतातच.

तो ही एक माणूस होता. ती ही एक माणूस आहे. कदाचित उद्या माझ्या सुमेधच्या वाढदिवसाला आई येईल. त्याचे लाड करेल. मला माझी सुखं-दुःखं विचारेल. निवारण करेल. कदाचित दोन दिवसांसाठी माहेरपणाला बोलवेल. किती माफक अपेक्षा. एका माणसापेक्षा एका जातीला का महत्त्व दिले गेले. आपल्याला जोडीदार निवडण्याची एवढी किंमत का मोजावी लागत आहे?

आई-बाबा आपल्याला माफ करतील का? प्रश्नचिन्ह मनात ठेवून ती झोपली.... बघू या उद्याचा तिचा दिवस काही वेगळा असेल का?....

- प्रा. मंजूषा कुलकर्णी,

वाणिज्य शाखा

बाळाची आई

देवा तुझ्या रे दारी आले आभार मानायला,
तूच घातलेस मला माझ्या आईच्या पोटाला ।
वर्षानुवर्षाचा आवधी देरे देवा तिला,
तिच्या विणा कोणी नाही या भुकेल्या बाळाला ।।।१।।

माझ्यासाठी गेली माझी आई पाटी भरून शेताला,
तुझ्यासाठी आणते रे बाळा भाकरी खायला ।
पाय मातीमध्ये पोळे, शिव्या देती ती उन्हाला,
पाण्यावाचून तिचा जीव व्याकुळ रे झाला । ।।२।।

दिस मावळूनी गेला बाळ बघतो वाटेला,
कधी येईल ग माझी आई परत घराला ।
बाळ म्हणे ग बाई त्या काळोख्या रातीला,
थोडा उजेड ठेव, रस्ता दिसेना आईला । ।।३।।

धावत आली आई, कवटाळीले बाळाला,
मटा मटा मुके घेत, तिने त्याला पोटाशी धरिला ।
आईच्या कुशीमध्ये बाळ हर्षुनी गेला,
सुखाचा क्षण त्याच्यासाठी परत फिरुनी आला ।।।४।।

- सारिका सोनावणे

एम.ए.-भाग १

Social Issues and the Environment

*Ecological thinking recognizes that a proper understanding of the world requires people to learn how to think holistically, systemically and futuristically. Because everything else, we must learn to anticipate (second-, third-, and higher-order) consequences for any contemplated major societal action. A society learning to be sustainable would redesign government-learning process and social learning.

Ecological Footprint

The ecological footprint is the area of land required to support a human being, or group of human being. I define the share of the planet's biological productivity used by an individual, a city, a nation or all of humanity. If the footprint of a settlement is larger than its area, the settlement is not independently sustainable. A city is intrinsically unsustainable because very few of the natural resources used by its inhabitants come from within its boundary, catchments, mines and wells, but extend beyond their territories. This however, is not the case.

However, presently not enough motivation is there in global managers to fund and implement programs, The will to shift from an unsustainable growth and development to a sustainable form is yet to be generated if catastrophic conditions are to be averted. A more enlightened, and socially, politically and environmentally active population is needed

Global ecological marshal plan to reestablish the critical balance between human life and activity and the physical and biological resources of the planet will be needed for achieving sustainable development

*Earth Ethics For Sustainable Living

Ethical Guidelines

- Earth ethics involves a respect for all life and the processes that sustain it. Such respect implies limits in our actions; not because they cannot be done, but because doing then shows disrespect for life. There is nothing wrong with humans exploiting their environment; every living thing must get resources from its environment to survive.
- Ethical Guidelines
 - (a) For Ecosphere and Ecosystem Management
- We should not deplete or degrade Earth's physical, chemical, biological and capital, support for all life and economic activities.
- We should try to understand and cooperate with the rest of nature. The earth does not belong to us; we belong to the earth.
- We should work with the rest of the nature to sustain the

ecological integrity, biodiversity and adaptability to earth's life support systems for us and other species.

- We have to alter nature to meet our wants, but we should choose methods that do the least possible harm to us and living things.
- Before altering nature, we should carry out an Environmental impact Analysis (EIA) and a Grandchild Impact Analysis (GIA) to help us decide whether to intervene and to discover how to inflict the minimum short and long term harm.

(B) For species and cultures conservation

- Every specie has a right to live, or at least to struggle to live, simply because it exists.
- We have the right to defend ourselves against individuals of species that do us harm and to use individuals of species to meet vital needs, but we should strive not to cause the premature extinction of any wild species.
- The best way to protect species is to protect the ecosystem in which they live.
- No human culture should become extinct because of our actions.

Individual responsibilities

1. We should not inflict unnecessary suffering or pain on any animal we raise or hunt for food or use for scientific or other purposes.
2. We should leave wild organisms in the wilderness unless their survival depends on human protection.
3. People should prevent excessive births and prevent excessive deaths of people and other species.
4. We should strive to live more lightly on the earth, not because of guilt or fear, but because of a desire to make the world a better place.

Becoming true earth citizens

The following ethics have to be followed to become true earth citizens.

1. Respect all life.
2. Learn all you can about how nature works, about human nature, and about the connections between everything.
3. Learn from the nature and children.
4. Evaluate the beneficial and harmful consequences of your lifestyle and profession on the earth, today and in the future.
5. Lead by example. People are most influenced by what we do, not by what we say.

6. Tread more lightly on the earth by living more simply. This course of action also saves our money.
7. Work with others to help sustain and heal the earth, beginning your neighborhood and community.
8. Don't try to do everything. Focus your energy on the few things that you feel most strongly about and that you can do something about.
9. Have fun life. Don't get so intense and serious that you can't laugh every day. Enjoy nature, beauty, friendship and love.

Value education

In today's world, living the good life call for the will and wisdom, among others things, to

1. Temper the quest for economic and material growth with a quest for social justice, cultural development and a sustainable and a healthy environment.
2. Create social, economic and political systems that fulfill the needs of the people without undermining the integrity of the life sustaining environment.
3. Make social and environmental accountability part and parcel of the mission public and private institution and the management of the business companies.

Urban environmental problems

The urban population in India, which was around 11% of total population in 1951, has grown to an absolute number of 886 million in 2013, which accounts to 28% out of total population. This rapid urban population growth is always accompanied by alarming increase in the number of mega cities, which has grown from 5 in number in 1951 to 85 in 2013. Unplanned and rapid urbanization affects natural resource use and management in and around cities, causing pressures such as extensive depletion of water and forest resources and conversion of environmentally fragile lands. Urban make heavy demands on the environment as they generally consume more resources than rural dwellers and generate large quantities of solid waste and sewage. Many environmental problems reinforce one another in small, densely populated areas.

Indian cities which had four or five decades ago had a charm and attraction and where it was a privilege and pleasure to live, now become undesirable plague spot. Making a deafening noise, bellowing clouds of smoke and spreading smells, these supported symbols of modern civilization have become a nightmare to the inhabitants.

Apart from air and water, land also is being polluted by human activity. In the urban areas in our country, it is estimated that each person gives rise to 400gms of refuse each day or about a seventh part of tone

every year. As the standard of living rises, this is expected to rise.

Following are some of the important underlying causes for detenorating urban environment, that require serious attention in environmental management.

As cities grow and their water demands increases, expensive reservoirs and canals must be built The transfer of water to urban areas deprives rural and wild areas of surface water and sometimes depletes groundwater faster than it is replenished.

Covering land with buildings, asphalt and concrete causes precipitation to run off quickly and can overload sewers and storms drains, contributing to water pollution and flooding in cities and downstream areas. In car-dominated cities, storm water running off roads and parking lots is contaminated with oil, salt and toxic liquids. In suburbs large amounts of fertilizers and pesticides runoff lawns and golf courses. Large unbroken expenses of concrete or asphalt can also prevent precipitation from entering the soil to renew groundwater.

21. solid waste management.

Urban residents are generally subjected too much higher concentration of pollutants than rural residents. Litter and garbage are abundant in slums and villages, where solid waste pick up services often don't exist. These conditions invite spread of disease.

Most of the cities are facing excessive noise due to traffic and industries. Annoyance is usually the first response to excessive noise. When a person is exposed to a sudden or persistent loud noise, adrenaline is released; the heart beats faster, blood pressure rise and muscle tense. Harmful effects from prolong exposure to excessive noise include permanent hearing loss, high blood pressure, muscle tension, migraine, headaches, higher cholesterol levels, gastric ulcers, irritability, insomnia and psychological disorders including increased aggression.

2. Human health in cities

Many aspects of urban life benefit human health, including better access to education, social services and medical care. In many parts of the world urban population live longer and have lower infant mortality rates than rural populations. On the other hand, high density city life increases the likelihood of the spread of infectious diseases, physical injuries and health problems.

The major urban health problems are infectious gastrointestinal diseases, chronic diseases associated with poor living and working conditions and stress due to crow insecurity, conflict, crime and homelessness.

3. Land use maintenance

1. Encourage well planned growth to conserve energy, water, land and wild life resources, to stop destructive sprawl; to create more diverse and socially integrated communities; to promote smaller, more affordable housing.
2. Repair, modernize and improve the resources – use efficiency of existing urban infrastructure.
3. Stimulate the development of ecological land use planning and control.
4. Adopt ecocity rezoning strategies to reshape cities,

shrink urban sprawl and establish ecological healthy town and city centers.

5. Plant lawns with low maintenance ground cover vegetation and public areas with native plants to lessen the use of water, fertilizer and pesticides.

- **Prajakta R. Pawar**
SY.BSC
Department of zoology

BCS च्या जगात

BCS च्या जगात Entry केली खरी
माहित नसले C, CPP, Java जरी
Database Management ने शिकवल्या query
C ने मात्र Logic शोधत मारली एक फेरी
Linked List ने Data Structure मध्ये केली तयार Node
RDBMS ने मात्र विचार करायला भाग पाडले
in every mode
CPP चे Object शिवाय काही चालेना
S.E. मात्र रूसला मला diagrams देना
CPP ने लावला Class, Java perfect करायला
S.E. ने पण केला ध्यास object कडे जायला
Class आणि Constructor झाले जिवाभावाचे सखे
एकाचे घेतले नाव, तरी दुसरा येई पुढे
electronics ने Cirauits सोबत ठेवले होते व्यस्त
पण काही म्हणा, ही तीन वर्षे गेली खूप मस्त

- **प्रगती संजय मुळेकर**
तृतीय वर्ष, संगणक शास्त्र

तुकडे...

माणसाने कागदाचे लहान-मोठे तुकडे केले
त्यांची किंमतही ठरवली
रुपये दोन, पाच, वीस, पन्नास
पुढे तुकड्यांनीही तेच केले,
त्यांनी माणसांची किंमत ठरवली
आणि अवघ्या माणुसकीचे
केले तुकडे - तुकडे.....!!!

- **मेघा सदाशिव चोरगे**
प्रथम वर्ष, बी.सी.ए.

गर्व विनाशाचे पर्व

चालत आली पूर्वापार म्हण गर्वाचे घर खाली,
कसा विसरतो मानव या पर्वात मग रिती आणि चाली
नाही उपयोगी माणूसकीचे दाखले टिकविण्यास नाती,
कारण गर्व करतो या साऱ्यात एकतेची दुर्दैवी माती ।
या काळात व्यक्तीला होतो राग अनावर,
यातूनच घडतो काय, मग माणूस जनावर
उत्कर्षाच्या वेळी असावेत भूमीवरती चरण,
स्वःनियंत्रणास्तव करावे इतिहासातील विनाशाचे स्मरण

- **विवेक रमेश कांबळे**
एम.ए.-२ (इतिहास)

“Art of Living”

Evolution of Mankind has happened since eternity. Right from the invention of wheel to today's techsavvy generation. Technology has come a long way. Every invention has taken place with one motto- 'To make life easier for humanlife.'

Being a developing country, India is not far behind when it comes to the usage of high end products which make our lifestyle convenient. Basic kitchen utility items like mixers, grinders, water purifiers, microwave ovens etc, to decorate the living room with television and music sets, technology has changed the way we live.

Now a days LEDTV has many features. With the advent of the internet application, it has become interactive. You can have video chat, watch YouTube videos on it.

People are looking for designer products, especially when they think of buying new homes. They want to buy washing machines and refrigerators in desired colours.

As a working professional, my day starts from filling water bottles from water purifier. I feel technology has helped in making life easier for women, especially working women who have to manage their family.

Every appliance in the kitchen helps us to cook faster and serve nutritious food to family, right from juicer to non-stick pans.

For me, the water purifier is best invention ever! No more waiting for the boiling water to cool off to fill bottles. One touch and the automatic washing machine does the washing and drying of clothes.

By the time, we are ready to leave for work, it dries up. My daughter says I am a supermom, I guess all working ladies are superwomen, if they use these special gadgets.

With the use of smartphones, you don't necessarily need to switch on laptops or PC for checking mails. One can easily get a lot of work done while away from the office. It is like carrying a mini office with you.

Technology has played an important role in the innovations in the science of cosmetology and dermatology. We have come a long way with surprising breakthroughs in the beauty industry. The

advances are useful for becoming beautiful naturally.

Scientists are trying to figure out the DNA to slow down the aging process so that skin would look younger.

Also keratin treatment straightens out frizzy and curly hair without the use of irons which are proven to cause damage to hair.

Given the awareness regarding environmental issues like global warming, various products are designed with power-save concept.

We can not deny the fact that human kind is dependent on technology. It has indeed brought a huge change in the general lifestyle of a common man, So "live it up".

- Prof. Mrinalini Bhadane

Dept. of Electronic Science

Social Media : Addiction and Boon to Students

India's Students are addicted to Social Media but are almost unanimous that it enhances both their academic and social lives. In fact, they believe it may even help them during exam.

Well over half - 59% said they were addicted to social media. However only 16% said they were very addicted - but only 18% said they were definitely not addicted. Instant messaging (IM) has similar appeal to students. 62% said they were addicted, of which 22% said they were highly addicted to the quick fix of quick chat.

At the same time, however, they do not believe it is a bad thing, while 45% of respondents said social networking and technology gets in the way of their studies, only 10% said it was a constant problem. A Surprising 85% said it improved their studies, with a similar proportion - 83% - believing it enhanced their social lives. Asked what impact technology like Smartphones and the Internet had on their lives in general, 81% said it enhanced their quality of life.

"For Students Social networking and the Internet is not a good or bad thing in itself, but has become an integral part of their lives," says Dary Bartkunsky, Managing Director of Student Brands, the students marketing specialists.

Facebook is the universal Social destination for students, with 69% of respondents using it, while Twitter is Used by 70% of respondents. Google+ slots into third place at 47%, thanks to the persuasive use of Google Apps students accounts at universities.

When asked which network they would use if they could only choose one, two thirds at 64% - still cited Facebook. Twitter was in distant second at 16%, followed by google+ with 7%.

Among IM opps, Similar levels of dominance were seen, this timer led by whats app, which is used by 79% of students participating in the survey.

BBM use was directly correlated with the proportion of students using Black Berry : 57%. Despite of its fading popularity worldwide, it remains the preferred phone among students.

Nokia was in a distant second place at only 20%, with samsung further back in third place at 14% and the iphone fourth at 5%.

other findings includes :

68% of students connect to the Internet via Smartphones, 61% via laptops or notebook Computers, 50% on desktop, Pcs- largely using universities and college machines and 20% on tablets. The trend is driven by some institutions providing laptops and tablets to students, and low-cost financing of devices by student financial services like Eduloan.

In terms of channel of access, 60% use Wi-Fi on campus, 40% use 3G modems, and 39% use mobile data on their phones. However, a total shift to Wi-Fi is expected in the next two years.

Goldstuck points out that the cost of mobiledata is already a major inhibitor for students.

(“A little more than a third of respondents were happy with what they pay for Internet access. For students, the move away from mobile data services is a matter of when, not if.”)

- Dhanashri Milind Shilimkar,
S.Y.B.Sc. (B)

CHANGE.....

When I was young & Free & my Imagination had no limits, I dreamed of changing the world.

As I grew older and wiser, I realized the world would not change.

And I decided to shorten my sights somewhat and change only my country. But it too seemed immovable.

As I entered my twilight years, in one lost desperate attempt, I sought to change only my family that helongs tome, but, alas.... they would have none opit.

And now I lie on my deathbed & realize (Perhaps for the 1st time) that if only I'd changed my self first, then by ezample I may have influenced my Family and with their encouragement & support I may have Changed my country and who knows I may have changed the world.....

- Rashmi P. Deore
SY.BSC

लाफींग गॅस व अँनेस्थेशिया : एक केमिकल लोचा

आपल्यापैकी प्रत्येकाने किमान एकदा तरी डॉक्टरकडून इंजेक्शन टोचून घेतलेलेच असेल. कसं वाटतं? हा काय प्रश्न झाला? या प्रश्नाचं उत्तर 'खूप मज्जा येते' असं तर नक्कीच कोणी सांगणार नाही. थोडं दुखणारंच. डॉक्टरांनी सूई देण्याआधीच हे दुखणं खूप प्रमाणात कमी केलेलं असतं. सूई टोचण्याआधी डॉक्टर एका कापसाच्या बोळ्याने जेथे सूई टोचणार तेथे थंडगार काही तरी लावतो. हे 'थंडगार काहीतरी' म्हणजेच अँनेस्थेशिया किंवा वेदनाशामक. अँनेस्थेशिया नसता तर आपल्यापैकी कित्येकजण सूईच्या भितीने डॉक्टरकडेच गेले नसते.

कुठलीही मोठी शस्त्रक्रिया करण्यापूर्वी शस्त्रक्रियेच्या वेदना कमी करण्यासाठी जे औषध दिले जाते ते म्हणजे अँनेस्थेशिया. मग साधी सूई टोचायची असो किंवा कुणाची 'बायपास' करायची असो अँनेस्थेशिया लागणारंच.

या अँनेस्थेशियाची जन्मकथा फारच मजेशीर आहे. कधी विचार केला जर अँनेस्थेशियाशिवाय शस्त्रक्रिया करायची असेल तर कसे होईल? जेव्हा अँनेस्थेशियाचा शोध सुद्धा लागला नव्हता त्याकाळी पण शस्त्रक्रिया व्हायच्या. त्यावाळी चक्क माणसाचे हातपाय बांधून शस्त्रक्रिया केल्या जात. तेव्हा रोगी अगदी मरणयातनांनी ओरडायचा. कित्येकदा तो मरायचा सुद्धा. अँटीसेप्टिकही नव्हतीच. रक्तवाहिन्या बांधण्यासाठी डॉक्टर खिशात चक्क दोऱ्यांचा गुंडा ठेवूनच हिंडत. वेदना शमविण्यासाठी अफू, कोकेन, मॉर्फिन इ. वनस्पती वापरल्या जायच्या. काही डॉक्टर तर संमोहनशास्त्र वापरून शस्त्रक्रिया करायचे.

अगदी अलिकडच्या 'धूम' टाईप सुपर बाइक्समध्ये वापरल्या जाणाऱ्या नायट्रस ऑक्साईडचा शोध जोसेफ प्रीस्टलेनं १९७२ मध्येच लावला. पण या नायट्रस ऑक्साईडचा वापर बेशुद्ध पाडून शस्त्रक्रिया करण्यासाठी होऊ शकतो हे जर कोणी सांगितले असेल तर तो होता हंप्रे डेव्ही आणि सर्वात आधी याचा वेदनाशामक म्हणून प्रयोग करणारा पहिला होता एक दातांचा डॉक्टर होरेस वेल्स.

सोडीयम, पोटॅशियम, मॅग्नेशियम, स्ट्रॉन्शियम अन् अजूनही बऱ्याच मूल द्रव्यांचा शोध लावणाऱ्या डेव्हीला एक विचित्र सवय होती, ती म्हणजे प्रयोगाच्या वेळी लागणारी वेगवेगळी रसायन चाखून बघण्याची. कित्येकदा या सवयीमुळे तो बेशुद्ध पण पडायचा. एकदा नायट्रस ऑक्साईड हा पूर्ण छातीभर भरून घेतल्यावर त्याला 'हसू आवरत नाही' हे लक्षात आलं. याचा उपयोग शस्त्रक्रियेच्या वेळी वेदना कमी करण्यासाठी होईल असं त्यानं लिहून ठेवलं. पण त्याकडे कुणी लक्षच दिलं नाही.

त्याकाळी इंग्लंडच्या थीएटर्समध्ये सिनेमासारखेच ३ ते ५, ६ ते ८ असे चक्क शोज चालायचे. पहिला 'शो' संपल्यावर लगेच बाहेर ताटकळणारी मंडळी आत घुसायची. थिएटरमध्ये गेल्यावर

प्रत्येकाला लाफींग गॅस दिला जायचा. मग सगळेच विचित्र हातवारे करत हसत सुटत, नाचायला लागत. काहीजण तर अगदी 'व्हायलंट' व्हायचे अन् खुर्च्याची नासधूस करत, मग त्यांना आवरायला थिएटरचालक गुंड पाळीत.

हे सर्व कमी की काय? त्याकाळी लाफींग गॅसच्या पाट्या व्हायच्या. लाफींग गॅस घेणं हे प्रतिष्ठेचं मानलं जायचं. स्वतः डेव्ही अशा पाट्या घायचा. भरपूर हसल्यानंतर जेवण. या पाट्यांनी कित्येक सेलीब्रिटीज यायचे. 'कोल्टन' नावाचा एक मेडिकल स्टूडंट लाफींग गॅस विकून झटपट श्रीमंत होण्याचे स्वप्न बघत होता. तो त्याचे प्रात्यक्षिक करायचा आणि पैसा कमवायचा. अशाच एका प्रात्यक्षिकाच्या वेळी 'होरेस वेल्स' नावाचा दंतवैद्य हजर होता.

हा गॅस हुंगून लोकं हसत सुटली होती. काही जण तर एवढी अनावर झालीत की त्यांनी खुर्च्याची नासधूस सुरू केली. रक्तबंबाळ झालेत तरी सर्व हसत होती. हे सर्व डॉ. वेल्स बघत होते. त्यांची लगेच 'ट्यूब पेटली'. लगेच दुसऱ्या दिवशी डॉक्टरांनी स्वतः लाफींग गॅस घेतला व दुसऱ्या डॉक्टरकडून स्वतःचा दात उपटवून घेतला. हे सर्व करतांना त्यांना काहीच वेदना जाणवल्या नाहीत. याचा अर्थ लाफींग गॅसचा उपयोग शस्त्रक्रिया करतांना करता येणार होता.

लागलीच वेल्सन बॉस्टनमध्ये एक प्रात्यक्षिक आयोजित केलं. प्रात्यक्षिकाच्या वेळी मात्र गडबड झाली. पेशंटला चुकून कमी गॅस दिल्यानं ऑपरेशनच्या वेळी तो मध्येच उठून बॉंबाबॉंब करत सुटला. सगळ्या प्रेक्षकांनी वेल्सची टिंगल केली. त्या प्रात्यक्षिकानंतर वेल्स इतका दुःखी झाला की त्याने आपला वैद्यकीय व्यवसाय बंद केला. 'विल्यम मार्ट' नावाच्या त्याच्याच विद्यार्थ्यांनी त्याची पद्धत चोरून सुधारली व प्रथमच लाफींग गॅसचा 'अँनेस्थेशिया' म्हणून वापर केला. अर्थातच याचे सर्व श्रेय 'मार्ट'ने वेल्सला डावलून स्वतः घेतले. बरीच पत्र लिहून ही पद्धत आपण शोधून काढल्याचा दावा वेल्सने केला पण व्यर्थ! शेवटी १८४८ मध्ये नर्वेस ब्रेकडाऊनमुळे त्याने आत्महत्या केली. हे प्रकरण शेवटी अमेरिकन काँग्रेसकडे गेलं व १८६४ साली अमेरिकन डेंटल असोशिएशननं वेल्सला अँनेस्थेशियाचा संशोधन म्हणून मरणोत्तर जाहीर केलं.

जर असा हा डेव्ही आणि वेल्सने केलेला लाफींग गॅस व अँनेस्थेशियाचा केमिकल लोचा आज कित्येक पेशंट्सच्या मरणयातना कमी करण्यास नक्कीच कामी येतो.

— प्रा. मनीष ज्ञा. राऊत
रसायन शास्त्र विभाग

शिक्षणयोग

“न चोरद्वार्यं न च राजद्वार्यं न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि ।
व्यये कृते वर्धत एवं नित्यं विद्याधनं सर्वधनप्रधानं ॥”

आधुनिक काळात शिक्षणाचे महत्त्व वादातीत आहे. माणूस जन्माला येतो, शाळेत जातो, महाविद्यालयात जातो, शिक्षण घेतो. पूर्वीचे शिक्षण तीन शाखांमध्ये विभागले होते. सायन्स, कॉमर्स व आर्टस्. आजच्या तुलनेत पूर्वी शिक्षण घेणे सोपे होते. जसे जसे नवीन तंत्रज्ञान येऊ लागले नवनवीन संधी लोकांना मिळू लागली आणि अनेक शाखा प्रकाशात येऊ लागल्या.

आज आपण बघितले तर आजचे पालक त्यांची पाल्य दोघे खूप चिंतीत आहेत कारण आज स्पर्धा खूप वाढली आहे. कारण आजच्या जगात पैसा श्रेष्ठ ठरत चालला आहे. आपल्या पाल्यांनी काय केले तर त्याचे करियर चांगले होईल, मनासारखी नोकरी मिळेल व तो आपल्या पायावर लवकरात लवकर कसा उभा राहील हा विचार सर्व पालकांना आहे.

ज्योतिष शास्त्राच्या आधारावर आपण ह्या सर्व प्रश्नांना उत्तर देऊ शकतो. पत्रिकेवरून आपण त्या मुलाने कुठले शिक्षण घ्यावे हे सांगू शकतो. पत्रिकेचा विचार शिक्षणयोगासाठी केला तर पत्रिकेतील प्रथम, तृतीय, चतुर्थ, पंचम व नवम स्थानांचा अभ्यास करणे गरजेचे आहे. प्रथम स्थान हे इच्छाशक्तिचे आहे, तृतीय स्थान पराक्रम स्थान आहे, चतुर्थ स्थान हे मातृस्थान असले तरी त्या स्थानावरून प्राथमिक शिक्षण बघतात कारण लहानपणी मूलभूत शिक्षण आई मुलाला देते. पंचम स्थान हे विद्येचे आहे. पदवीपर्यंतचे शिक्षण आपण येथे बघतो तर नवम स्थान ज्ञानाचे आहे. त्यावरून उच्च शिक्षण बघितले जाते.

शिक्षण म्हणजे की बालवाडी ते उच्चशिक्षण ह्यामधील कुठलाही टप्पा असू शकतो. एकविसाव्या शतकातील विचार केला तर आजचा मुख्य प्रश्न आहे दहावीनंतर काय करायचे? कुठली दिशा घेतली तर चांगले करियर होईल. ज्योतिषांनी मुलाचे फक्त शिक्षण बघून चालणार नाही तर त्या मुलाचा भावी काळ यशस्वी कसा होईल अशी शाखा देणे गरजेचे आहे. म्हणून प्रथम, तृतीय, पंचम स्थानाबरोबर द्वितीय व षष्ठ स्थानांचा विचार करायला पाहिजे. पंचमेश व लग्नेशाचा राशी स्वामीबरोबर कसा योग आहे हे पहायला पाहिजे.

ज्या मुलाचा शिक्षणयोग सांगायचा आहे त्या मुलाच्या पत्रिकेतील रवी, बुध, चंद्र हे ग्रह बघावेत कारण बुध हा बुद्धीचा कारक आहे. रवी हा निर्णयशक्तिचा कारक आहे तर चंद्र हा मानसिकता दर्शवतो. त्याचबरोबर प्रत्येक ग्रहाच्या विभागाप्रमाणे कार्यक्षेत्र सांगता येते. जसे :- गुरु - कला व भाषा, रवी, मंगळ, शनि - शास्त्र शाखा, बुध - वाणिज्य इत्यादि.

आजच्या काळात प्रामुख्याने विचारला जाणारा प्रश्न म्हणजे “माझा मुलगा परदेशात शिकायला जाईल का?” पूर्वी पदवीनंतर विचारला जाणारा प्रश्न आता दहावीनंतरही विचारला जातो. अशा वेळी पत्रिकेतील तृतीय व नवम स्थाने महत्त्वाची ठरतात कारण तृतीय हे प्रवासाचे स्थान आहे व नवम स्थान हे परदेशगमनाचे आहे. शिक्षणसाठीचे परदेशगमनासाठी पंचमेशाचा तृतीयेशाशी व भाग्येशाशी शुभ संबंध असणे गरजेचे आहे.

अनेकदा असाही प्रश्न येतो की माझा मुलगा काही करत नाही, अभ्यासात रस नाही, पालकांनी त्याला ज्या पदवीअभ्यासक्रमाला घातले आहे ते त्याला जमत नाही तर काय करायचे? पत्रिका बघून पंचमेश पंचमाच्या व्ययात किंवा व्ययात असेल, अशुभ योगात असेल तर पदवीअभ्यासक्रम न देता पदविका अभ्यासक्रम देणे फायद्याचे ठरते. ते देताना पण ग्रह बघून दिले तर सोन्याहून पिवळे. तात्पर्य इतकेच पत्रिकेतील रवी, चंद्र, बुध, मंगळ यांचा विचार करून शिक्षण योग फक्त आयुष्यातील शिक्षणासाठीच्या संधी विषयी मार्गदर्शन आहे पण त्या मिळणाऱ्या संधीचे सोने करून आपली प्रगती साधणे हे ज्या त्या व्यक्तिकर अवलंबून आहे. अन्यथा त्याची अवस्था खालील प्रमाणे होते.

यथा खरः चन्दनभेर वाही भारस्य वेत्ता न तु चन्दनस्य ।

एवं हि शास्त्रणि बहुनि अधीत्य अर्थेषु मूढाः खरवद वहन्ति ॥

– प्रा. गायत्री श्रोत्रिय
रसायनशास्त्र विभाग

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

चलो हम अंधश्रद्धा निपटारेंगे

आंतरमहाविद्यालयीन हिंदी निबंध स्पर्धा - २०१३-१४ प्रथम क्रमांक

“श्रद्धावान लभते ज्ञानम् ।”

जी हाँ, यही है हमारी भारतीय संस्कृति। इसका अर्थ है श्रद्धावान को ही ज्ञान की प्राप्ति होती है। कुछ लोगों की ऐसी भी मानसिकता है कि श्रद्धा से ज्ञान की प्राप्ति होती है, और ज्ञान के बल पर ही अंधश्रद्धा को निपटाया जा सकता है। अंधश्रद्धा अर्थात् क्या? अंधश्रद्धा अर्थात्, किसी वस्तु, किसी बात या किसी तथ्य पर आँख बंद कर श्रद्धा रखना ही अंधश्रद्धा कहलाता है। मेरे मतानुसार जिसे हम श्रद्धा कहते हैं, वही श्रद्धा कहीं न कहीं अंधश्रद्धा को अधिक बढ़ावा दे रही है। हमारे धार्मिक कर्मकाण्ड, मान्यताएँ, व्यक्तिगत मूल्य एवं सामाजिक रीति रिवाज सभी के मूल में अंधश्रद्धा का बोलबाला है। भारत जैसे पवित्र और पावन देश में आज अंधश्रद्धा ने भीषण रूप धारण कर लिया है। जब मैं मेरे भारत देश के बारे में गंभीर भाव से सोचती हूँ, तब मुझे अत्यंत खेद होता है कि आज ईक्कीसवी (२१ वी) शताब्दी में भी मेरा देश और यहाँ के देशवासी अंधश्रद्धा जैसी भयावह खाई में जीने को मजबूर है।

मनुष्य को अनेक प्रकार की शक्तियाँ जन्मवत मिली हैं। उसके पास मन हैं, जो तरह-तरह की बातें सोचता है, उसे बुद्धि मिली है जो तर्क-वितर्क करती है और निष्कर्ष निकालती है। सबसे बड़ी चीज मनुष्य को प्राप्त हुई है, सद्बुद्धि अथवा विवेक। किंतु सद्बुद्धि का इस्तेमाल कब, कहाँ और किस प्रकार करना है, यह रचईता ने मनुष्य पर छोड़ दिया है। मेरे मतानुसार अंधश्रद्धा कहीं न कहीं हमारे मन, बुद्धि, विवेक इन सब से किसी न किसी रूप में जुड़ी हुई है। मेरे मतानुसार यदि हमारा मन पक्का हो, इरादे नेक व मजबूत हो और हम अपने किसी भी मुश्किल से मुश्किल कार्य को किसी भी परिस्थिति में पूर्ण करने की क्षमता रखते हैं तो अंधश्रद्धा नाम की युगो-युगांतर से चली आ रही कुरीति का अंत होता प्रतीत होगा।

अंधश्रद्धा को निपटाने के लिए सबसे पहले अंधश्रद्धाओं को जानना आवश्यक है। आज के शिक्षित समाज में भी मेरा हर मोड़ पर, हर पल किसी न किसी अंधश्रद्धा से सामना हो ही जाता है। उदाहरणार्थ घर में छिपकली का दिखना, बिल्ली का रास्ता काँटना, गधे की आवाज कानों में पड़ना, कुत्ते-बिल्लियों का रोना इत्यादी संयोगों को कितनी आसानी से

हम और हमारा समाज अशुभ मान लेता है, लेकिन मैं पूछती हूँ, क्या यदि एक बिल्ली को रास्ता पार करना है तो क्या वह मनुष्यजाति से बोलेगी कि “भाईसाहब रुक जाइए मुझे रास्ता पार करना है, या फिर आप जाइए मैं आपके जाने के बाद रास्ता पार करूँगी।” नहीं। यह तो संभव ही नहीं है। जो बिल्ली बोल नहीं सकती, वह तो बिना बोले ही रास्ते से गुजरेगी। तो इसमें क्या शुभ-अशुभ। कहने का तात्पर्य यह है कि जिस जानवर को बोलना नहीं आता, जिसे ना ही मनुष्यों की भाषा ही समझ आती है, आप उसे कैसे अशुभ कह सकते हैं? यह तो वही बात हो गई कि हम सुनी-सुनाई बातों पर आँख बंद किए विश्वास किए जा रहे हैं। अतः आवश्यक हो जाता है कि ये पुनरावृत्ति की प्रक्रिया समाप्त होनी ही चाहिए।

वही दूसरी ओर प्रातः भारद्वाज पक्षी दिखना, कुहूकुहू करनेवाली काली कोयल का दिखना, प्रातः सफेद रंग का सवत्स गाय दिखना इत्यादी बातें मन को प्रसन्नता देती है, और हमें दिनभर के कामों के प्रति यश की अनुभूती होने लगती है। आवश्यक नहीं है कि इन अनुभूती के पीछे सत्य का आधार हो। किंतु दोष हमारी मानसिकता का है, कि हम बिना सोचे-समझे शुभ-अशुभ, यश-अपयश पर तर्क-वितर्क लगाने लगते हैं।

प्राणी-पक्षियों को लेकर तो अंधश्रद्धा है ही, किंतु हमने तो पेड़-पौधों को भी अछूता नहीं छोड़ा है। मैं आपके अपने ही घर-परिवार का उदाहरण देती हूँ। हमने हमारे घर के सामने खाली जगह में पेड़-पौधे लगाए हैं। घर के प्रवेशद्वार के बिलकुल सामने केले का पेड़, पूजा हेतु लगाया है। मुहल्ले के सभी लोग एक ओर केले की पूजा करने भी आते हैं, और वहीं दूसरी ओर यह भी कह जाते हैं कि घर के सामने केले का पेड़ अशुभ होता है, इसे निकाल दो। मैं कहती हूँ, कोई पेड़ किसी के लिए अशुभ कैसे हो सकता है? कई यह भी कहते गए हैं कि घर के सामने पपिता का पेड़ नहीं लगाना चाहिए। कभी किसी ने कहा निंबु, अनार जैसे काँटेवाले पेड़-पौधे भी नहीं लगाए जाते। मैं आपसे यह पूछना चाहती हूँ, वह पेड़-पौधे जो अपना सर्वस्व, हम मनुष्यों को समर्पित करते हैं, जो हमारे अन्नदाता हैं, इन्हें मेरे मतानुसार जीवनदाता कहने में भी कोई संशय नहीं होगा, फिर वही आपके जीवन

मानसशास्त्र विभागातर्फे
'कलायडोस्कोप' च्या अंकाचे प्रकाशन
करतांना डॉ. शामला वनारसे
व डॉ. भार्गवी दावर

आदिवासींनी
तयार केलेल्या वस्तूंचे प्रदर्शन
(समाजशास्त्र विभाग)

समाजशास्त्र विभागातर्फे आयोजित
केलेल्या आदिवासी हस्तकला प्रदर्शनाचे
उद्घाटन करतांना महाराष्ट्र राज्य
आदिवासी संशोधन केंद्राचे अधिकारी
डॉ. रॉबिन त्रिभुवन

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

कला शाखे तर्फे राष्ट्रीय चर्चासत्राचे उद्घाटन प्रसंगी उपस्थित मान्यवर- टि.म.वि. चे कुलगुरू- मा. दिपक टिळक, अधिष्ठाता कला शाखा डॉ. अशोक चासकर व संस्थेचे कार्याध्यक्ष - डॉ. एकबोटे

राष्ट्रीय चर्चासत्र - कलाशाखा समारोप समारंभ - मुख्य उपस्थिती आरोग्य विद्यापीठाचे कुलगुरू - डॉ. अरुण जामकर व डॉ. करुणा चनाना (जे.एन.यू.)

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

प्लेसमेंट सेलतर्फे नोकरीची
संधी प्राप्त करणारे विद्यार्थी

निर्मात्य गोळा करतांना
महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त आयोजित केलेल्या 'एकच ध्यास-१४ तास अभ्यास'
या उपक्रमात विद्यार्थींशी संवाद साधतांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात

मॉडर्न महाविद्यालय,
गणेशखिंड,
पुणे - १६

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

राष्ट्रीय सेवा योजना
श्रमदान करतांना विद्यार्थी

राष्ट्रीय सेवा योजना
श्रमदान करतांना विद्यार्थी

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

राष्ट्रीय सेवा योजना
श्रमदान करतांना विद्यार्थी

Shiv Jayanti Celebration 2014

Teachers Presented Projects at Innovation 2014

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Trilingual Booklet Published at the hands of Dr. Gajanan Ekbote

Geography Department Trek - 2014

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Kiran Pethe Receiving Shiv Chatrapati Award

Tejaswini Muley Receiving Shiv Chatrapati Award

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

बेसबॉल विजेत्या संघासोबत - प्रा. प्रकाश दिक्षित, प्राचार्य डॉ. संजय खरात,
डॉ. गगनग्रास व डॉ. दीपक शेंडकर.

प्रा. प्रकाश दीक्षित, प्राचार्य डॉ. संजय खरात, डॉ. गगनग्रास, प्रा. शुभांगी जोशी,
डॉ. दीपक शेंडकर व नैपुण्य प्राप्त खेळाडू

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

में अशुभ कैसे हो सकते हैं? कदाचित नहीं। दोस्तों आवश्यकता है हमारी मानसिकता में उचित बदलाव लाने की, तब जाकर ही अंधश्रद्धा को पूर्णतः निपटाया जा सकता है।

**“नजर बदलो, नजरियाँ बदल जाएगी।
सोच बदलो, जमाना बदल जाएगा।”**

मैं आपको एक उदाहरण देती हूँ, वृक्षरोपण के समय यदि वर्षा होती है तो हमें लगता है कि भगवान को हमारा कार्य अच्छा लगा। मान लो यदि वर्षा नहीं होती है तो क्या हमारा कार्य भगवान को अच्छा नहीं लगेगा? यह सब गलत धारणाएँ हैं, वर्षा निसर्ग की देन है, वह अपने अनुकूल ही बरसती है। वर्षा का बरसना और शुभकार्यों से देवगणों का प्रसन्न होना निरार्थक है। इसका यही अर्थ हुआ कि आपको अपने कार्यों पर कतई भरोसा नहीं है। अतः आवश्यक हो जाता है कि अंधश्रद्धा को निपटाने के लिए हमें अपने मन को बुलंद एवं पाक रखना होगा।

प्रत्येक समाज में, प्रत्येक देश में ऐसे अनेक प्रकार के अंधश्रद्धा होती हैं। आज हम देखते हैं कि १३ यह अंक अंग्रेज व्यक्ति अशुभ मानता है। वह अपने घर, बैंक के खाते या वाहनों पर १३ यह क्रमांक ना आने देने का प्रयत्न करता है। भारतीय परंपरा में काला रंग (वस्त्र) अशुभ माना जाता है। मकान साफ करनेवाला झाड़ू लक्ष्मी माना जाता है। घर का प्रवेश द्वार दक्षिण दिशा की ओर नहीं रखा जाता। सड़क पर निंबु-मिर्च को देख रास्ता बदलना। गाड़ियों-घरों में निंबु-मिर्चवाली काले रंग की गुड़िया लटकाना। धर्म के नाम पर भी आज अंधश्रद्धा ने जगह बना ही ली है। यह कैसी विडम्बना है कि अंधश्रद्धा और असंगत विश्वास हमारे दैनिक जीवन का निर्देशन करते हैं। इन्हीं के आधार पर हम अपनी यात्रा का दिन, नौकरी की नियुक्ति का दिन या विवाह का दिन तय करते हैं। यदि वश में होता तो हम अपने जन्म एवं मृत्यु का दिन भी पहले तय कर आते। कुछ लोग पैरों के लक्षणों पर भी विश्वास करने लगे हैं। जैसे, घर में आनेवाली नववधू। यदि नववधू के आने के बाद घर में कुछ बुरा, अनवांछित घटित हो जाए तो तुरंत संपूर्ण दोष बड़ी ही सरलता से नववधू पर दिया जाता है। उसे कोसा जाता है कि तुम्हारे कदम पड़ते ही हमारे घर में अशुभ घटित हो रहा है। यही श्रद्धा अंधविश्वास को बढ़ावा दे रही है। यदि किसी का समय बुरा चल रहा हो, तो वह तंत्र-मंत्र का सहारा लेना उचित समझता है। लेकिन उसे क्यों विस्मृत हो जाता है कि समय को ठीक करना किसी तंत्र के हाथ में नहीं बल्कि अपने ही

हाथों में है। जी हाँ, हमें समझना होगा कि यदि हमें अपना जीवन संपन्न होगा।

**“ब्रह्मा से कुछ लिखा भाग्य में, मनुज नहीं लाया है।
उसने अपना सुख, अपने ही भुजबल से पाया है।”**

आज भी हमारे समाज में बेटियों को बोझ, पराये घर का धन माना जा रहा है। मेरे मतानुसार यह भी अंधश्रद्धा ही है। भले ही रूप में छोटा हो, किंतु यदि हमने हमारी तुच्छ एवं पिछड़ी मानसिकता का त्याग नहीं किया तो यह बहुत ही गंभीर और विक्राल रूप धर लेगी। मैं यह सब इसलिए नहीं कह रही हूँ कि लिखना है बस लिख दिया, बिल्कुल नहीं। क्योंकि मैंने स्वयं नारियों की स्थिति देखी है, उस पर गहन विचार किया है तब मैं इस निष्कर्ष पर पहुँची हूँ कि, बेटियों को बोझ समझना भी एक प्रकार की अंधश्रद्धा ही है, छींकना शरीर की एक जैविक क्रिया है, फिर भी सामने से छींकना, पीछे से छींकना, दो बार लगातार छींकना जैसी क्रिया के अलग-अलग शुभाशुभ प्रतिफल माने जाते हैं। खाली या लुढ़का हुआ घड़ा विपन्नता का द्योतक मान लिया जाता है। यद्यपि इसका कोई वैज्ञानिक आधार नहीं है।

आज बढ़ते अंधश्रद्धा के संसार में हमें समझना होगा कि कोई फर्क नहीं पड़ता कि आपने काले वस्त्र पहने हैं या फिर सफेद, कोई फरक नहीं पड़ता कि बिल्ली रास्ता काटे या कुत्ता, कोई फरक नहीं पड़ता कि घर के आंगन में पपिता लगाओ या अनार, कोई फरक नहीं पड़ता की गाड़ी का नंबर १३ हो या ३१, कोई फरक नहीं पड़ता मुहूर्त हो या ना हो, कोई फरक नहीं पड़ता घर के सामने खाली घड़ा लुढ़के या भरा घड़ा लुढ़के, कोई फरक नहीं पड़ता की घर का प्रवेशद्वार उत्तर में हो या दक्षिण में हो, कोई फरक नहीं पड़ता कि दायें हाथ से आचमन करे या बायें हाथ से, यदि किसी बात से फरक पड़ता है तो वह इससे कि आप किस प्रकार के कर्म/काम करते हो। क्योंकि यदि कुछ शुभ-अशुभ होता है तो वह केवल और केवल आपके कर्मों का प्रभाव है।

अब प्रश्न उठता है कि क्या केवल अंधश्रद्धाओं को जाननेभर से अंधश्रद्धा निपटा जा सकता है? बिल्कुल नहीं। अतः आवश्यक हो जाता है कि अंधश्रद्धा निपटाने में हम अहम भूमिका अदा करें। हमें अंधश्रद्धा निपटाने के लिए सबसे पहले जन-जागृति फैलानी होगी। लोगों को अंधश्रद्धा निर्मूलन के लिए एक होकर प्रयास कार्यों में जुट जाना चाहिए। किंतु जब मैं देश के लोगों के बारे में सोचती हूँ, तो मुझे खेद होता है कि “मेरे देश के लोगों ने दो और दो चार करना सीखा पर मनुष्य ने एक और एक ग्यारह (११) करना नहीं सीखा।”

“इन्सान ने आगे बढ़कर जाना सीखा पर पीछे मुड़कर गले लगाना नहीं सीखा।” हमें समझना होगा कि एकता में बहुत शक्ति होती है। और अंधश्रद्धा को एकता के बल पर ही निपटाया जा सकता है। मुझे इसी से कवीवर मैथिलीशरण गुप्तजी की कुछ पंक्तियाँ याद आ रही हैं—

“है कार्य कौन सा साथे ना जिसको एकता
देती नहीं अद्भुत अलौकिक शक्ति किसको एकता ।
दो एक एकादश हुए किसने नहीं देखे - सुने,
हाँ शून्य के योग से भी संख्या होते सौ गुने ॥”

मेरे मतानुसार शुरुवात व्यक्तिगत तौर पर ही होनी चाहिए। यदि हर कोई, हर व्यक्ति, युवक तय कर ले कि मैं अपने जीवन में किसी अंधश्रद्धा को नहीं मानूँगा और दूसरों को भी सही राह दिखाऊँगा, तब भी बड़े पैमाने पर अंधश्रद्धा को निपटाया जा सकता है। इतना ही नहीं हमें अंधश्रद्धा निर्मूलन के लिए नियम-कानून बनाने की आवश्यकता है। लेकिन क्या नियम-कानून बनाने भर से अंधश्रद्धा से निपटा जा सकता है? नहीं, बिल्कुल नहीं। कहने का तात्पर्य यह है कि हमें इन नियम-कानूनों से आम जनता, समाज को भलीभाँति अवगत भी कराना होगा। तब जाकर अंधश्रद्धा को निपटाया जा सकता है।

हमें कतई नहीं भूलना चाहिए कि यह देश उन महान वीरों एवं वीरांगणाओं का है, जिन्होंने देश से अंधश्रद्धा निपटाने के लिए अथक प्रयत्न किया था। महान सावित्रीबाई फुले जिन्होंने अंधश्रद्धा मिटाने के लिए कटु शब्दों के प्रहार सहे, गोबर व मिट्टी के ढेलों की मार खाई, परंतु कभी न रुकी, कभी न थकी। हाल ही का उदाहरण ले लीजिए, नरेंद्र दाभोलकरजी, उन्होंने अपना जीवन अंधश्रद्धा को निपटाने में लगा दिया। प्रयास कार्य करते-करते उन्होंने अपनी छाती पर गोली भी खाई थी। आज भी कुछ लोग हैं जो अंधश्रद्धा निर्मूलन के लिए कार्यरत हैं। किंतु आप ही तनिक सोचिए क्या करोंडों की जनता के मन-मस्तिष्क से अंधश्रद्धा निपटाने के लिए मुट्ठी भर लोग काफी हैं? किंचित नहीं। हमें जरूरत है, मिल-जुलकर, एकजुट होकर आगे आने की और प्रयत्न कार्य करने की।

मुझे पूर्णतः विश्वास है कि जिस तरह हर संध्या के बाद पुनः नई उम्मीदों के साथ प्रभात का आगमन होता है, हर गम के पश्चात् पुनः खुशियों का नये सिरे से आगमन होता है, उसी प्रकार मेरे भारतवर्ष में भी नवयुवकों के प्रयास से अंधश्रद्धारूपी रावण का दहन होगा और एक नये अंधश्रद्धामुक्त भारत का पुनः निर्माण होगा और यह पुनः निर्माण एक रात

में या किसी चमत्कार से नहीं होगा, बल्कि मेरे एवं आपके प्रयासों से ही होगा। हे नवयुवकों उठो, जागो, और तब तक मत रुको जब तक लक्ष्य की प्राप्ति ना कर लो। अपनी वाणी को विराम देते हुए बस इतना ही कहना चाहूँगी—

“चलो मिलकर अंधश्रद्धा को निपटायेंगे
देश को आगे बढ़ायेंगे, देश को बचायेंगे ।
अंधश्रद्धा निपटाना ही होगा अपना धर्म-करम,
समय की पुकार है, अंधश्रद्धा को निपटाना है ॥”

— पूजा अरूणकुमार झा
नेस वाडिया महाविद्यालय, पूना

कुलाधार

पणती म्हणून घडलीय मी, दीपक होऊन जळायचंय मला,
मुलगी म्हणून जन्मलीय मी, कुलाधार व्हायचंय मला ।
ध्यानी ठेवा एक गोष्ट, आज बोलेन मी स्पष्ट,
एक दीपक जळताना, अनुराग होईल फार,
पणत्यांचा लखलखाट, मात्र तुम्हा का करतो बेजार ।
दीपावलीच्या दिवशी आरास असते फक्त पणत्यांची,
त्यांचा प्रकाश घालवी काही वेळ दिवाळी गमतीची,
पण त्यांच्याशिवाय दिवाळी ना जल्लोषाची ।
तशाच मुली असतात काही काळाच्या संगीनी,
पण तिचं निखळ हास्य असते की नाही पर्वणी ।
एक संधी द्या त्यांना आसमंत उजळवण्यासाठी,
मग पहा त्याच होतील म्हातारपणाची काठी ।
चांदणी होऊन चमचमतीय मी चंद्रमा होऊन चमकायचंय मला,
मुलगी म्हणून जन्मलीय मी, कुलाधार व्हायचंय मला ।
जरी पुनवेपर्यंत चंद्रमा असेल सोबती,
पण अवसेची रात्र उजळवते ही चांदणी ।
एकच दिवस देई ती आनंद मग चंद्रमा आहेच स्वच्छंद ।
साऱ्या आयुष्यासाठी असते जरी मुलांची संगत,
पण मुलींच्याशिवाय कशी चढेल जीवनात रंगत ।
विचार करते जेव्हा सारेजण म्हणतात तेव्हा,
मुलींनी आपल्या मर्यादितच रहावं फक्त चूल आणि मूल पहावं ।
प्रश्न करणाऱ्या त्या वृत्तीला उत्तर असेल माझ्यातल्या स्त्रीचं ।
वाटत असतं जर देवाला मुलींनी शिकूच नये,
तर गार्गी-मैत्रेयी निर्माणच करील तो कशाला ?
मुलगी म्हणून जन्मलीय मी, कुलाधार व्हायचंय मला.....

— आरती वाळूज,
एम.एस.सी. -I

DEPARTMENTAL REPORTS

अर्थशास्त्र विभाग

विभागीय उपक्रम

१. शैक्षणिक भेट :

शैक्षणिक भेटीचे आयोजन “उच्च तंत्रज्ञान पुष्प व भाजीपाला उत्पादन प्रकल्प” आणि “अखिल भारतीय समन्वित अळिंबी संशोधन प्रकल्प”, कृषी महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे ५ येथील पॉलीहाऊसमध्ये पुष्प व भाजीपाला उत्पादनाच्या तंत्राची माहिती घेतली.

२. व्याख्यान :

“केंद्रीय अर्थसंकल्प एक दृष्टिक्षेप” या विषयावर मा. श्री अशोक बुधकर डायरेक्टर ऑफ फायनान्स, मराठा चेंबर ऑफ कॉमर्स, इंडस्ट्रीज अँड अॅग्रीकल्चर, पुणे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन केले.

शिक्षकांचे योगदान

प्रा. दस्तगीर पठाण (विभाग प्रमुख)

सन २०१३-१४ इंदापूर तालुक्यातील डाळींब उत्पादक शेतकऱ्यांचा विशेष अभ्यास या विषयावरील बी. सी. यू. डी. प्रकल्पाचे काम चालू आहे.

गोखले अर्थशास्त्र विभागाने आणि महाराष्ट्र सरकार आयोजित लोकसंख्या विषय राष्ट्रीय चर्चा सत्रात सहभाग १० फेब्रुवारी २०१४.

प्रा. शिंदे आबासो हरिबा

सन २०१३-१४ या कालावधीसाठी बी. सी. यू. डी. प्रोजेक्टचे सहसमन्वयक म्हणून कार्य चालू.

विद्यार्थ्यांची विशेष कामगिरी

थोरात मल्हारी (एम.ए.भाग-१), पी.एस.आय.(पोलीस उपनिरीक्षक) म्हणून निवड, नाशिक येथे प्रशिक्षण चालू आहे.

– प्रा. दस्तगीर पठाण
विभाग प्रमुख, अर्थशास्त्र

English Department

Flair

The Department of English brought out an issue of their Wall Magazine FLAIR on “100 Years of Indian Cinema”. The issue was inaugurated by ace Cinematographer Mr. K. G. Soman, former Head of Cinematography Department in the Film and Television Institute, Pune, on 27th August 2013.

Spoken English Course

The Spoken English Course is a regular activity of the department. 37 students were admitted for the Course in the academic year 2013-2014. The Course of 3 months duration was conducted using a systematically designed syllabus. Practical sessions in English communication were held in the Language Laboratory using a software called “Tell Me More”.

What's The Good Word ?

The Department of English organized an intra-college vocabulary quiz competition “What's The Good Word?” on 9th January 2014. Twenty six teams registered for the quiz. Manjari Sonar and Supriya Pathak emerged winners while Arun K. Pandey and Abhisaj Sajeiv and Sushil Sharma and Aman Malik were the 1st and 2nd Runners-Up respectively.

Remedial Coaching

Basic lessons in English grammar, letter-writing and communication skills are conducted to brush up students' knowledge in English language. These classes are conducted in the beginning of the academic year and again in the month of February-March.

STAFF ACHIEVEMENTS

Shampa Chakraborti

Completed a UGC-Minor Research Project titled “Skills Gap 2009-Soft Skills Training versus Soft Skills Education” on 16 May 2013.

Co-ordinated a Two-Day UGC Sponsored National Symposium on “Empowering Women

in **Higher Education Institutions**” and presented a Paper titled **‘It’s Time We Broke the Glass Ceiling’** at the conference organized by PE Society’s Modern College, Ganeshkhind, Pune 16 on 26-27 September 2013.

Presented a Paper titled **“Come, Let’s Break Those Invisible Barriers...!”** at the **5th Annual International Women’s Leadership and Empowerment Conference** organised by Tomorrow People Organisation from 1st - 3rd March 2014 in Bangkok. Paper is published as a part of Official conference proceedings. (ISBN 878-86-87043-21-3)

Sandeep Sanap

Participated in UGC Sponsored National Symposium on “Empowering Women in Higher Education Institution” on 26th 27th September 2013 Organized by Arts faculty of Modern College, Ganeshkhind.

Participated in two days National level **Counselor’s Training Program** conducted by the Pune District Branch of Indian Red Cross Society in association with International Red Cross Society.

Dr. Deepanita Bhanja

Presented a research paper **The Path Towards Self Discovery: Women in Anita Desai’s Novels** in UGC Sponsored National Symposium on “Empowering Women in Higher Education Institution” on 26th, 27th Sep. 2013 organised by Arts Faculty of Modern College, Ganeshkhind.

Attended and participated in a Discussion on **Post-Colonial Writers** organised by the Department of English, Baburaoji Gholap College, Pune in Collaboration with English Teachers’ Association, Pune on 10th July 2013.

Attended National Conference on **ELT: Making the Teaching & Learning of Grammar a Pleasure: Challenges & Solution**. Feb 8-9, 2013.

Publication of a Research paper titled **“Traversing the Terrain of the Past in Anita Desai’s The Zigzag Way”** in **Refreed International Journal**, “Journal of World Literature and Culture”. ISSN 2229-7251, Volume 9 & 10 July 2013 (54-62)

- **Prof. Shampa Chakraborti**
Head, English Dept.

Geography Department

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

1. Guest lecture was delivered by Shweta Vernekar (Parisar) on ‘Pune Traffic : Problems and Solutions’ and shown documentaries on Cycling in Europe on 13 February 2014.
2. Two days Trecking was organized at Harishchandra fort. About 60 students from all faculties were participated in this trek and did the cleanliness drive on the fort on 4, 5 January 2014.
3. One day study tour was organized at Janjira Fort and Kashid Beach. About 98 Geography students have participated in the tour for the partial fulfillment of the practical submission on 9th March 2014.
4. Visited IUCAA, Indian Meteorology Department on the occasion of National Science Day on 28 February 2014 with 37 students.

STAFF ACHIEVEMENTS

Dr. Sanjay Patil

1. Dr. Sanjay Patil has Successfully Completed **Pune-Ladakh-Pune Bike Tour** for 32 days from 26 may to 26 June 2013, covering 7200 km distance with Dr. Deepak Shendkar (Physical Director) on Royal Enfield, to study glaciers and geological features of Himalayas along with socio-economic observations covering enroute 13 states.
2. Participated in **National Seminar** on ‘Natural Resources Management and Sustainable Development (NRMSD- 2013)’ on 27, 28 Sept. 2013 at New Arts, Commerce and Science College at Parner, Dist-Ahmednagar and presented a research paper on **‘Changes in Agriculture Through Proper Irrigation in Pune District’**.
3. Participated in **National Conference** at Madras University organized by National Association for Geographers in India (NAGI) on 12 to 14 Dec. 2013 on ‘Sustainability, Environment and Society and presented a

research paper on '**Benefits and Detriments of Food Security Bill-2013**'

4. Published article in '**Bhugolshastra Sanshodhak**' by Deccan Geographical Society, India on '**Geographical Study of Occupational Structure in Ahmednagar District**' in June-Dec. 2013 issue. (ISSN-0973-3612).
5. Nominated as **BOS Member of HSC Board** of Maharashtra State for 4 years from 2013-14. Also working with SSC Board BOS Committee to restructure Geography Book.
6. Participated at **International Conference at Tampa, Florida (USA)** on 'Geographies of Climate Change with Scale and Sustainability' on 8 to 12 April 2014 and presented a research paper on '**Planning of Irrigation for Sustainable Agriculture in Pune District**'.
7. Became a **Life Member of National Association for Geographers of India (NAGI) and Association of American Geographers, USA.**

Prof. Motilal More

1. Working as **NSS Program Officer.**
2. Completed **Refresher Course** at Pune University in Oct 2013.

- **Dr. Sanjay Patil,**
Head, Geography Dept.

*"A good life is
when you assume nothing,
do more, smile often,
drem big, laugh a lot,
and
realize how blessed you are
for what you have."*

हिंदी विभाग

- १) हिंदी दिवस के उपलक्ष्य में हिंदी विभाग तथा ग्रंथालय विभाग की ओर से स्वामी पद्मनारायण, कार्यवाह, चिन्मय मिशन पुणे का 'राष्ट्रीय एकात्मता और युवामानस' इस विषय पर व्याख्यान - २४ सितंबर २०१३.
- २) आंतरमहाविद्यालयीन हिंदी निबंध स्पर्धा का आयोजन किया गया। इसमें पुणे विद्यापीठ अंतर्गत विभिन्न महाविद्यालयों के छात्रों ने सहयोग दिया। इसमें प्रथम पुरस्कार - पूजा अरूणकुमार झा, नेस वाडिया महाविद्यालय पुणे, द्वितीय पुरस्कार- काजल जयकर जाधव, एच.ए.एल. महाविद्यालय ओझर टाऊनशिप, नाशिक, तृतीय पुरस्कार - गौरी सुभाष रेंगडे, मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे तथा प्रोत्साहनपर पुरस्कार - ब्रह्मदेव शुक्ला, मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगर, पुणे ५ को प्रदान किये गये।

डॉ. सविता सबनीस

- १) पुणे महानगरपालिका शिक्षण मंडल पुणे की ओर से ५ सितंबर २०१३ 'शिक्षक गौरव पुरस्कार' प्राप्त.
- २) शिडगी-कला विज्ञान वाणिज्य महाविद्यालय अक्कलकोट जि. सोलापूर तथा विश्व विद्यालय अनुदान आयोग नई दिल्ली द्वारा आयोजित द्वितीय राष्ट्रीय संगोष्ठी में 'संत साहित्य का हिंदी के लिए योगदान' आलेख प्रस्तुती सहभाग-२०, २१ दिसंबर २०१३.
- ३) आनंदप्रकाश दीक्षित भारतीय भाषा न्यास तथा आबासाहेब गरवारे महाविद्यालय के संयुक्त तत्वावधान से राष्ट्रीय संगोष्ठी में सहयोग 'साहित्य आस्वाद : प्रेरणा और स्वरूप' ८ फरवरी २०१४.
- ४) संत नामदेव अध्यासन पुणे विद्यापीठ पुणे तथा साहित्य अकादमी के संयुक्त तत्वावधान में आयोजित त्रि-दिवसीय राष्ट्रीय संगोष्ठी में सहयोग- 'आधुनिक भारतीय धर्मचिंतन- २३, २४, २५ जनवरी २०१४.
- ५) 'गजानन जाधव मुक्तिबोध : एक अनुशीलन' - साहित्य सागर प्रकाशन, कानपूर द्वारा ग्रंथ का प्रकाशन - जुलाई २०१३.

- डॉ. सविता सबनीस
विभाग प्रमुख, हिंदी

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

History Department

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

Modi Script Writing Class

The Department organized Modi Script Writing Class from 3rd August 2013 to 25th August 2013, on every Saturday and Sunday from 12.00 noon to 2 p.m.

25 participants participated in this class of whom 18 were male participants and were 7 female participants.

Prof. Girish Mandke, expert in Modi writing and reading had conducted this class and taught the basics of Modi.

Study tour

The Department organized One-day Educational Tour on 31st August 2013. In all 30 students and 3 teachers participated in the tour and visited the following places :

- Bharat Itihas Sanshodhak Mandal
- Mahatma Phule Wada
- Deccan College
- Theur Ganesh Temple

Guest Lecture

A Guest lecture was organized on 9th December 2013 on the topic, "Swami Vivekananda : ek chintanshil vyaktimatva", by Shri Vishwas Lapalkar.

Quiz Competitions

Kaun Banega? History Scholar !!

Every year the College organizes Yuva Saptah. The Department of History organizes written Quiz competition 'Kaun Banega? History Scholar!!' in this Saptah. From this year onwards the competition was arranged on inter collegiate level jointly organized by the Student welfare Department, University of Pune on 11th January 2014.

In this academic year 116 students participated in this activity. The College wise data is as follows:

College	Total Students
AISSMS College of Engg. Pune	1
ILS Law College	2
University of Pune	1
Fergusson College, Pune	2
C. K. Goyal College, Dapodi, Pune	13
S. P. College, Pune	8
B. R. Gholap College, Pune	2
Modern College, Shivajinagar	1
Modern College, Ganeshkhind	86
Total	116

STAFF ACHIEVEMENTS

Prof. Shruti Bhatkhande

Seminars attended and papers presented

1. Attended and presented a paper on the topic, Contribution of Stree magazine in empowering women - 1930-1947, in the two day National Seminar on 'Empowering Women in Higher Education', organized by Modern College of Arts, Science & Commerce, Ganeshkhind, Pune-16 (Faculty of Arts) on 26th and 27th September 2013.
2. Attended and presented a paper in two day National Seminar on the topic, "Contribution of nibandhamala by Vishnushastri Chiplunkar" on the theme "Makers of Modern India" on 18th and 19th October 2013, organised by Abasaheb Garware College, Pune.
3. Article published on the topic, "Itihas Sankalan ani Dnyanvistar" on 25th November 2013, in the book, "Dnyanvistarachi Kshitije".
4. Completed and submitted a minor research project, entitled, "A Review of the Coverage Published in Stree Magazine of Social reform Movement of Women 1930-1947", to the University Grant Commission (Planning and Development Section) (Western Regional Office).
5. Free Lance writing in daily newspaper.

Prof. Shweta Sawale

1. Awarded the degree of M. Phil by the University of Pune, entitled, "Chitramay jagat-ekaitihasik abhyas" on 16th August 2013.
2. Attended the two day National Seminar on 'Empowering Women in Higher Education', organized by Modern College of Arts, Science & Commerce, Ganeshkhind, Pune-16 (Faculty of Arts) on 26th and 27th September 2013.

Prof. Dr. Priya Kulkarni-Gohad

1. Selected on the panel of 'Expressive Culture' for the National workshop on the theme 'Inclusion of Culture in higher education' at SNTD College, Mumbai on 26th and 27th March 2014.

- **Prof. Shruti Bhatkhande**
Head, History Department

मराठी विभाग**विभागीय उपक्रम****१. आंतरमहाविद्यालयीन निबंधलेखन स्पर्धा**

या शैक्षणिक वर्षात आयोजित केलेल्या आंतर-महाविद्यालयीन निबंधलेखन स्पर्धेला महाराष्ट्रातील विविध महाविद्यालयातून उत्तम प्रतिसाद लाभला. या स्पर्धेतील विजेत्या स्पर्धकांची नावे पुढीलप्रमाणे-

- * प्रथम क्रमांक : पियूष सुरेश निचत
नेस वाडिया कॉलेज ऑफ कॉमर्स, पुणे
प्रथम वर्ष, बी.बी.एम्.
- * द्वितीय क्रमांक : पूजा विजय गाडेकर
मॉडर्न महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे १६
द्वितीय वर्ष, (बायोटेक)
- * तृतीय क्रमांक : प्रतिक संजय निकम (देशमुख)
जिजामाता शास्त्र व कला महाविद्यालय,
ज्ञानेश्वरनगर, भेंडा, अहमदनगर
- * उत्तेजनार्थ : वैदेही विश्वनाथ कुलकर्णी
आर्ट्स, कॉमर्स अँड सायन्स महाविद्यालय,
राहुरी, अहमदनगर

* उत्तेजनार्थ : सतिश प्रवीण गुंजाळ

क. का. वाघ कला, वाणिज्य व विज्ञान व संगणक
विज्ञान महाविद्यालय, अडगाव रोड, नाशिक

२. जिज्ञासा

मराठी विभाग व राज्यशास्त्र विभागाच्या समन्वयाने कला व वाणिज्य शाखेतील विद्यार्थ्यांसाठी 'जिज्ञासा' ग्रुपच्या अंतर्गत पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

लेखक तुमच्या भेटिला

सुप्रसिद्ध लेखक व ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते डॉ. अनिल अवचट यांच्याशी विद्यार्थ्यांनी संवाद साधला.

भित्तीपत्रक

डॉ. नरेंद्र दाभोळकर यांच्या जीवनपटाचा वेध घेणारे भित्तीपत्रक विद्यार्थ्यांनी तयार केले तसेच डॉ. अनिल अवचट यांच्या साहित्य संपदेचा शोध घेणारे भित्तीपत्रक विद्यार्थ्यांनी तयार केले होते. डॉ. अनिल अवचट यांच्या हस्ते या भित्तीपत्रकांचे प्रकाशन करण्यात आले.

शैक्षणिक भेट

राष्ट्रीय चित्रपट संग्रहालय (भारत सरकार) पुणे येथे दिनांक २४ सप्टेंबर २०१३ रोजी जिज्ञासाच्या विद्यार्थ्यांनी भेट दिली व तेथील चित्रपटांचा संग्रह करण्याची पद्धत जाणून घेतली.

मुलाखत

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मेमोरिअलच्या संचालिका सौ. संजीवनी मुजूमदार यांची जिज्ञासा तर्फे मुलाखत घेण्यात आली. या मुलाखती द्वारे या मेमोरिअलची निर्मिती प्रक्रीया जाणून घेण्याचा विद्यार्थ्यांनी प्रयास केला.

डॉ. संस्कृती आवलगावकर

मॉडर्न महाविद्यालय, भाषा विभाग व विद्यार्थी कल्याण मंडळाच्या संयुक्त सहकार्याने प्रकाशित करण्यात आलेल्या त्रैभाषिक (आंतरभाषीय संवाद) पुस्तिकेचे लेखन.

- डॉ. संस्कृती आवलगावकर
विभाग प्रमुख, मराठी

Political Science Dept.

Co-ordination a meeting of NSS department of Modern College and *Janwani*, NGO of MCCIA working towards betterment of Pune City on 20 August 2013 to facilitate participation of our student in Janwani project of 'Participatory Budgeting'. 5 students from our college participated and helped the slum dwellers in articulating their demands for the forthcoming PMC budget.

Jidnyasa, a joint activity by Marathi Department and Political Science Department
Inauguration at the hands of Senior author and noted social worker Dr. Anil Awachat on 13 September 2013. He shared his life experiences with the students. A wall magazine on literary works of Dr. Awachat and his biography was prepared by the students of FYBA and B. Com. Also a wall magazine depicting works of a social worker and editor of weekly, Sadhana late Dr. Narendra Dhabholkar was on display.

Jidnyasa :

A Study Visit to National Film Archives of India cinema completing 100 years on 24 September 2013. Raja Harishchandra, the first celluloid film was screened and students were informed about preserving techniques and archival value of the film treasure.

Observed '**Fundamental Duties Day**' on 3 January 2014. Students of First, Second and third year BA recited the fundamental duties from the Constitution of India and discussed importance of the duties.

ACHIEVEMENTS

1. Attended 'Regional Consultation on NET examination' organized by UGC western Region on 11 July 2013.
2. Participated in a National Seminar on 'Political Response to Economic Restructuring' organized by Indian school of Political Economy on August 2 & 3, 2013.
3. Participated at the National Symposium on 'Empowering Women in Higher Education Institutions' organized by Arts Faculty, Modern College, Ganeshkhind.
4. Attended an International Seminar on Urban Water and Waste Management on 23 October 2013 organized by Maharashtra Agriculture.

5. Participated on behalf of the University of Pune in 43rd Training Programme on 'Parliamentary Procedures and practices' organized by Commonwealth Parliamentary Association, Maharashtra Chapter during December 10-18, 2013 at Vidhan Bhavan, Nagpur.

- Gauri Kopardekar

Head, Political Science Dept.

Psychology Department

1. Programmes :

Gender sensitization Training Programme for all the students (3/1 2014) – Role plays, case studies and Statistical data was used to cover various issues like discrimination encountered in family, school, college, on the street, in the work place and marriage. Harassment, abuse and violence was also discussed.

Careers after BA – discussion on courses, skill, prospectus in various fields.

Pre marital Counseling for TYBA female students.

2. Disha - Group Discussions :

Disha completed 14 years of its existence this year.

3. CV Writing for TY students :

They were taught the finer points of CV writing as well as the difference between CV, Bio data and Resume.

4. Speak together for North East students:

Representative students from Meghalaya, Tripura, Manipur, Arunachal Pradesh etc. spoke in their regional language and English about their culture. The students from Pune spoke in Hindi, Marathi, Malayalam and English. Speak together has helped the students to bond.

5. Interviews :

Disha members interviewed Social activist Vidya Bal and Principal Dr. Sanjay Kharat. These interviews have been published in the current volume of kaleidoscope.

6. Kaleidoscope :

The Sixth Volume of KALEINDOSCOPE was released on 7th March by Dr. Shyamala

Vanarase (Practicing Psychologist, film and Literature Expert) and Dr. Bhargavi Davar (Executive Director, Bapu Trust). They spoke on Depiction of Youth in Media and Youth and Mental health. The theme of the volume was 'Colorful Youth' 40 students wrote articles for the volume.

7. **Students Achievements :**

Deepali Kshirsagar, Amruta Garage and Amar Chandere all SYBA students were Coordinators of Disha Psychology Study Circle and also Student Editors of Kaleidoscope.

ACHIEVEMENTS

Dr. Sadhana Natu

1. **Honour**

Selected by an Expert Committee appointed by National Academy of Psychology (Professional National Body) to lead a Symposium on 'Gender and Psychology' at the invitees only International Congress of Psychology, Japan 2016.

2. **Research Guide**

Two Students have registered for Ph.D. in Pune University.

Two Students of IGNOU have registered for MA project Dissertation.

3. **Subject Expert**

Expert in the Evaluation Team appointed by Tata Trust for evaluating a project on Mental Health of Bapu Trust, Pune (May – June 2013)

Expert in the Special committee appointed by BOS (Psychology, Pune University) for reviewing the Innovative Course for Gifted students designed by Prdanya Manasa Shodh, psychology Department of Jnana Probodhini. (August, 2013).

Invited as an Expert in a Regional Consultation on Education organized by BJS, Pune (September, 2013).

Invitee for PMC Education Committee Consultation on Education.

4. **Resource Person**

Symbiosis International University, Facility Development Programme. Conducted a

workshop on the topic 'Critical Issues in Dealing with Students – Teacher as a Friend, Philosopher and Guide' (July, 2013)

Training Programme for Students in Symbiosis College of Commerce on 'Thinking Skills' (August, 2013)

Special workshop for students on 'Qualitative Research methodology' in Symbiosis school of Liberal Arts.

5. **Seminars / Conferences**

Chaired a scientific session at the National Conference organized by national Academy of Psychology at NIT Rourkela (Dec 2013)

Coordinated National Symposium on 'Empowering Women in Higher Education Institutions' organized by Faculty of Arts, Modern College, Ganeshkhind (Sep. 2013)

Presented at Paper 'Empowering Women in Higher Education Institutions: including the Excluded in the National Symposium organized by Faculty of Arts, Modern college, Ganeshkhind (Sep. 2013).

6. **Publications**

Linghbhav ani Maharashtra : Ek Avalokan 'Monograph published in Vidya Bal Gaurav grantha, Shabd Prakashan, Mumbai (January, 2014)

From Social Psychology to Social Issue : Bridging the gap Proceedings of the National Conference organized by National Academy of Psychology at NIT Rourkela (Dec 2013) (forthcoming)

'Empowering Women in Higher Education Institutions : Including Excluded' Proceeding of the National Symposium organization by Faculty of Arts, Modern College, Ganeshkhind (forthcoming).

7. **Board of Students, Syllabus Revision and Designing**

Member, Board of Studies.

- Dr. Sadhana Natu

Head, Psychology Dept.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Sociology Department

Social Surveys

Health Survey of first year (UG) girl students of Arts, Commerce & Science faculties on 2nd and 3rd August, 2013.

Socio-Political Survey of Village – Grade, 24 December 2013.

Educational Visits

Remand Home, Shivaji Nagar Pune on 31st July 2013. Around 50 students of Sociology Special and general students of SY and TY BA were participated.

Exhibition

Tribal Handicraft Exhibition Organized in association with Maharashtra Tribal Research Center, Camp Pune 01 on 12th and 13th August 2013. Around 2000 students, teachers and non-teaching staff visited the exhibition.

Essay Competition

Organized by the department in the month of September, 2013 on the following Topics :
1) Corruption 2) Drug Addition 3) Divorce 4) Pollution.

ACHIEVEMENTS

Dr. Jyoti Gagangras

Resource Person :

- 1) One day workshop organized by Shiv Chatrapati Art's and Commerce College, Wadgaon (Bk), Pune on Women Empowerment and Female Feticide, on 30th September, 2013
- 2) One day workshop organized by Arts and Commerce College, Waraje, Pune on 'Personality Development' on 7th January, 2014.

Award & Recognitions :

Awarded Ph.D. in Sociology at Tilak Maharashtra Vidyapeeth in Convocation Ceremony held on 15/02/2014.

Workshops & Conference Attended :

Participated in Conference organised by Marathi Samajshasra Parishad on 'Gender Inequality' on 18th & 19th January 2014 at Aurangabad.

Revised Syllabus Committee

University of Pune, 2013-14

- 1) Chairperson, FYBA - Revised Syallabus, 2013-14
- 2) Member, MA (Sociology), Revised Syllabus, 2013-14)

Work as Guest Editor

For Marathi Samajshastra Parishad Sanshodan Patrika (ISSN No. 2230-7745) 18th and 19th January 2014, Topic : Status of Women, Gender Inequality. This issue is dedicated to Late Prof. Dr. Sharmila Rege, a Renowned Sociologist.

Paper Presented and Published :

Presented paper on "Social Science Research : Methods and Techniques" of UGC sponsored National Seminar on Research Methodology in Social Science" Organized by Balbhim Arts, Science and Commerce College, Beed 431122 on 15th & 16th February, 2014. (ISSN No. 2229-4856)

Research Article :

- "Socio-economic Status of Women Lecturers in Pune University's Jurisdiction : A Survey" in Social Problems and Development Issues of Youth, Discovery Publishing House, New Delhi, 2014, (ISBN : 935056-449-1)
- "Empowering Women Administrators : Study of Women Administrators in Pune University Jurisdiction" Presented and published paper In International Conference, 5th Annual Women's Leadership and Empowerment Conference, Bangkok, Thailand, 1st to 3rd March, 2014 (ISBN No. 978-86-87043-21-3)

Books Published

- "Samajshastracha Parichay", Nirali Publication, Pune, June 2013. (ISBN : 938352547-9)
- "Introduction to Sociology" Nirali Publication, Pune, August 2013. (ISBN : 938352502-9)

Dr. Jayashree Kharche

Workshops / Seminars Attended :

Attended and participated in a National Symposium of Empowering Women in Higher Education institutions on 26th and 27th September 2013 at Modern College, Ganeshkhind, Pune 16.

Attended N-List Inflight-Springer awareness Webinar on 12th December 2013 Organized by Central Library.

Publications :

- Research Articles : Following articles published in Social Problems and Department Issues of Youth, Discovery Publishing House, New Delhi, 2014, (ISBN : 93-5056-449-1)
- Tribal Youth Associations and Organisations: A Potential Base for Development
- The Sorrow of Losing the Joy of being a Youth: Case studies of Laborers in Unorganized Sector.
- Red Light : Black Life- A Study of Femals Sex Workers
- Warli Youth and Toddy Consumption Rituals
- Health, Nutritional and Compensation Issues of Stone Quarry Workers.

Book Published :

Child Labour and Rights Issues : A study of migrant labourers. Discovery Publishing House, New Delhi, 2014, (ISBN)

Rajkumar Gandhale

Co-ordinator :

Co-ordinated Lakshya Foundation Program at Garware College with 50 students.

Paper Presented & Published :

Presented paper on "Poor enrollment of girl students from Sugarcane cutter families in Education" in a National symposium on Empowering Women in Higher education Institutions on 26th & 27th Sept, 2013.

Published paper in Marathi Samajshtra Parishad 18 and 19 January.

- Dr. Jyoti Gagangras
Head, Sociology Dept.,
Vice Principal (Arts)

Faculty of Commerce

1. Banking Club activities

BANKING CLUB is formed as a platform to the students of banking and finance to enhance their interest in the subject as well as to meet the gap between theory and practice and thereby to raise their employability.

In the year 2013-14 the banking club has conducted following activities.

A. Training Program

On 23rd and 24th August 2013 we conducted a training program -'NEXT GEN BANKING' under the guidance of with Mr. Deokar Bipin, Deputy Director of EPW Mumbai. Mr. Bapat Faculty of NIBM. The various expert from the banking field were invited as the resources persons like Mr. Pradeep Deo (Trainer of SBI Learning Centre).

Ms. Vaishali Shinde (Cyber Consultant for Maharashtra and Goa Police). Alumni interaction with bankers was organized

with Ms. Sangeeta Raut from cosmos bank, Mr. Aniket Kulkarni portfolio manager. Our ex-student Mr. Abhishek Sengupta Branch Manager shared his thought with the students through teleconference on careers in Banking.

B. Financial Inclusion Campaign

In association with College of Agricultural Banking RBI, Pune and under the guidance of Mr. Thomas Punnot GM, CAB the Banking club has conducted financial campaign in village garade, Taluka Purandar during NSS camp in three parts. The club has sponsored suggestion box to gather the suggestion and complaints regarding banking and business related issues.

C. Visit to Farmer's Club

Along with the Sarpanch of Garade Village and few villagers, students and some facilities the club has visited to the village located at MANN near Hinjewadi to see the discuss the working of farmer's club. Abhinav Farmer's Club started by Mr. Bodke motivated to the Garade villagers to start farmer's club. Banking

club proposed farmer's club of the village MANN to put up a stall at Vivadha Exhibition to showcase the various agricultural produce and their efforts towards group marketing.

D. Banking Literacy Mission

In association with COSMOS bank, Sanewadi Branch the club had initiated banking and financial literacy mission by directing the first year students towards opening a bank account and pan card at college campus.

E. Effort of No-Vehicle Day

The members of the banking club had initiated the No-Vehicle Day on the occasion of very burning issue of Dollars V/S Rupees in the month of August. It protected the environment as well as economy by saving the use of fuel on that day.

F. Panel Discussion on Doller V/s Rupee

In the month of August the panel discussion was conducted on the current issue of Dollars V/S Rupees. The article written by Mr. Deole Ex. Chief General Manager of RBI was discussed and Mr. Deokar, advisor of banking club delivered a lecture on the mentioned topic.

G. Insurance Education

On 5th March 'Insurance Awareness' discussion was arranged to educate the T.Y. B.Com. students. The session resource person was Mr. Sumed Mokhale, Development Officer of Life Insurance Company of India. 13 students of banking participated in intercollegiate Paper presentation on Insurance in INDSEARCH [Management Institute].

H. On the Job Training Program

Every year on-the-job training program is arranged for the T.Y.Bcom. students of banking and Finance in collaboration with Vidya Sahakari Bank Ltd in its various branches. This is the 5th year of the training program. About 55 students have participated in the training program out of which 42 students got the excellent remark.

I. Weekly Discussion

The club has conducted weekly discussion in the first term on the various topics on every Saturday like CIBIL, BANKING OMBUDSMAN, FARMER'S CLUB, DEPOSIT INSURANCE CTS TECHNOLOGY etc.

Banking club is coordinated by Prof. V. M. Kulkarni along with the campus event management group of four students. Mr. Mayur Narkhede, Mr. Vaibhav Bhasme, Mr. Sanyog Chaudhari, Ms. Gauri Rengde.

2. Cost Fest 2013-14

Various competition and activities were conducted for S.Y.B.Com. and T.Y.B.Com students opted special paper as "Cost and Works accounting." The unique feature of the program is that it was program by the students and for the students.

The main objective behind conducting COST FEST 2013-14 was to bridge the gap between Industry and Academia. The 'COST FEST' 2014 commenced from 6th January, 2014.

On the same day **Exhibition cum sale** was organized. Products were made by students. There were 11 stalls containing handicrafts, eatables, paintings, etc.

On the Second day **Paper Presentations and Poster competition** were organized. Students presented papers on various topics related to costing. Eighteen posters were prepared by the students.

On the third day **Quiz Competition** was conducted. In all there were four rounds. Three rounds were based on Cost and Works Accounting and one round was based on G.K. and current affairs. 8 team consisting of three members each participated in competition. An Industrial Visit to Agro Development Trust, Baramati was arranged. 33 students got the opportunity to visit the Milk Process Plant. Mrs. Prerana Suru and Mrs. Manisha Bele were the event organizers of Cost Fest.

3. Management Exhibition

Management Exhibition in January 2014,

exhibition various sectors in management. Corporate sector food, Dress code was exhibited. It also included Quiz and management games & Poster competition. S.Y. B. Com. and T.Y. B.Com. students were involve in carrying out different activities which were displayed in exhibition.

Poster competition included 13 participants, who presented different management themes creatively. Mrs. Chaya Khokrale and Mrs. Judged the event. The activity received an appreciation from faculty members and students. This activity was conducted and coordinated by Mrs. Geeta Brahme.

4. **20 Guest lectures were conducted**

On various topics related to Commerce & Management.

5. **Entrepreneurship Development Programme**

Was conducted for two days. Dr. Datta Deshkar was resource person, who spoke on Business opportunities, Project report preparations, Qualities required to be successful business person etc. He motivated students to start their own business through his informative sessions and guidance.

6. **Study Tours and Industrial Visits**

Were organized to following :

- a] To 'NGO : 'Balkalyan Sanstha'
- b] To agri-Tourism, Baramati by M.Com Studnets.
 - i] Someshwar Sugar Industry
 - ii] Nandan Dairy
 - iii] Local Jaggery processing unit
 - iv] Rain water harvesting system

The visit was coordinated by Prof. Vijayalaxmi Kulkarni, Mrs. Geeta Brahme and Mrs. Manjusha Kulkarni.

7. **Workshop on Financial Literacy by Consumer Guidance Society Mumbai**

Was conducted for students. This workshop was coordinated By Prerana Suru and Geeta Brahme.

8. **On Teacher's Day Event**

Commerce Lab and MCA (Commerce) Lab

was inaugurated by Prof. Aniruddh Deshpande, Ex Principal of BMCC, Pune. He was also felicitated for his journey towards excellence in teaching. On this event he shared his thoughts on ethics and morale values one need to follow. He also emphasized on role of discipline in one's life to be successful.

STUDENTS ACHIEVEMENTS

Manoj Kawade of S.Y.B.Com participated in UTKARSHA 2013, in MIT School, in Mimicry competition and received certificate of appreciation.

A) **CA-IPCC** (Integrated Professional Competence Course) passed by :

- a. Shaikh Arshad parvez Babumiya
- b. Hanumant Wadde

B) **CA-CPT** (Common Proficiency Test) Passed by:

- a. Badawad Sahadev Vasant
- b. Angal Soumitra
- c. Prince Sureshkumar
- d. Manoj Gautam

C) **CS-Executive** passed by: Bhushan Bhonde

D) Photography competition was arranged by Mrs. Mamata Shende for SYBcom students. Where students participated enthusiastically and enjoyed the competition.

9. **Other Activities**

Under the guidance of Prof. Amol Desai, T.Y. B.Com. students have published a short project report on Marketing Research, named "Web-Gude-2014on "Social Marketing".

STAFF ACHIEVEMENTS

Prof. Shubhangi Joshi

- i) BCUD Minor Research project on 'A study of first generation women entrepreneurs in Pune city' is under process.
- ii) Presented Paper on 'Women empowerment through Entrepreneurship: A study of first generation women entrepreneur in Pune city'. At Women Empowerment and

Leadership conference at Bangkok. [ISBN No.: 978-86-87043-21-3]

- iii) Published an article on 'Mahila Udyojikata : Sadyastithi Ani Avhane' in magazine 'Shikshanateel Marmdrishti'. [ISSN : 0976-0385]
- iv) Presented a paper at National Conference on 'Impact of Entrepreneurship Development Education and Training on girl students : A step towards women empowerment 'at Modern college of Arts, Science and Commerce, ganeshkhind Pune.

Prof. Vijayalaxmi Kulkarni

Invited as a judge by the director of higher education to examine the proposals of the different colleges of Pune University 'JANIV JAGAR'.

Prof. Manisha Bele

- i) BCUD Minor Research project on 'Human Resource Audit' is under process.
- ii) Presented Paper at the National Conference on "Contemporary Issue in Accounting and Auditing'.

Prof. Parag Shah

- i) Co-authored a book On Financial Accounting for F.Y. B.Com.
- ii) Nominated as a member of Local Managing Committee
- iii) Delivered Guest lectures on Soft skills in various colleges.

Prof. Prerana Suru

Minor Research Project on 'Human Resource Management' has been sanctioned by BCUD.

Dr. Mamata Shende

- i) ICSSR Major Research project sanctioned. Working as co-director on 'Study of Competition Co-operation and conflict of India and China with special reference to Trade and Commerce.'
- ii) Completed Orientation Course.

Prof. Namadeo Doke

Minor research project on 'An analysis of Agricultural development of Maharashtra after 1991 with special reference to Changing cropping pattern' has been sanctioned by BCUD.

Prof. Geeta Brahme

- i) Attended Research Workshop on 'Research Fundamentals and Data Techniques' organized by Higher Education Forum at Nerul.
- ii) Presented paper in International conference on 'Emerging Trends in Commerce and Social Sciences' organized by INAAR and Faculty of Management Sciences, Pune.
- iii) Contributed two book reviews on Vol. 4 'Not Only Potels' and Vol. 5 'Mogra Phulala' for Granthvedh-magazine issued by college library.

Prof. Manjusha Kulkarni

- i) Presented paper in National Conference on "Entrepreneurship : The Growth Paradigm" in NANAVATI Institute on "Analysis of Nano Entrepreneurs with the help of SHGs (With Special reference to Warje Malwadi Area) : ISBN - 978-81-92462745
- ii) Presented Paper in International Conference on "Franchises: Retail Marketing" in University of Madras on "Franchise : a modern technique to grow with the help of SHGs (with special reference to pune Area)": ISBN-978-81-8094-224-2.

- Prof. Shubhangi Joshi
Vice Principal, Commerce

अपने कर्म को सलाम करो,
दुनियाँ तुम्हे सलाम करेगी।
यदि कर्म को दूषित रखोगे?
तो हर किसी को
सलाम करना पड़ेगा।

- डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम

BCA / MCA (Commerce)

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

BCA/MCA (Commerce) Department under faculty of commerce organized many student centric activities like guest lectures, Aptitude Test, Presentations etc. in the academic year 2013-14.

Guest Lectures :

1. Guest Lecture on the topic of "Corporate Etiquette and manners" by Prof. Shampa Chakravarthy, HOD, - Department of English, Modern College, Ganeshkhind.
2. Guest Lecture on the topic of "Cyber Security" by Mr. Sunil Sonwane, Lead Trainer and IT security analyst, Skills Factory Ltd. Pune.

Aptitude Test

To prepare students to crack aptitude test conducted by companies in selection process, four aptitude tests were conducted this year.

STAFF ACHIEVEMENTS

Avinash Kharat

Attended Management Poster competition-HEARTBEAT 2014 at Pad D.Y. Patil Institute of Management Studies, Akurdi, Pune

Suvarna Mhasekar

Attended state level workshop on cloud computing sponsored by University of Pune under QIP program at Modern College Ganeshkhind, Pune – 16 on 7th Oct 2013.

Completed Refresher Course in Computer Application by University of Pune Between 11/11/2013 to 1/12/2013 with A Grade.

Priti Deshmukh

Work as coordinator of "MAGNIT 2014" an intra departmental competition for BCA/MCA (Comm.) students.

Deepali Rane

Attended state level workshop on cloud computing sponsored by University of Pune under QIP program at Modern College Ganeshkhind, Pune – 16 on 7th Oct 2013.

Poonam Lohangade

Attended state level workshop on cloud computing sponsored by University of Pune under QIP program at Modern College Ganeshkhind, Pune – 16 on 7th Oct 2013.

STUDENTS ACHIEVEMENTS

1. **Vikas Shinde**, student of MCA (Com) has been selected as "Police sub Inspector" through MPSC Examination
2. **Sachin Maind**, students of MCA (Com)-III has been selected in ITCube solutions Pvt. Ltd., Pune.

Report on MAGNIT – 2014:

To provide common platform for the students of BCA and MCA (Com) to explore their talents, department is organized intra departmental event "MAGNIT" every year. This year MAGNIT was organized between 17th & 18th January 2014. The event was inaugurated at the hands of Mr. Vikram Khanolkar, Director, Greenfields Management and Placement Consultant Pvt. Ltd. Pune, in the presence of Prof. Prakash Dixit, Deputy Secretary, Progressive Education Society, Pune 05.

"MAGNIT 2014" consisted of various competitions for under Graduate and Post Graduate students, in which 71 Students activity participated. The competitions were as follows:

1. Programming Competition
2. Presentation Competition
3. Wall Magazine Competition

The topics for presentation competition were:

1. E Hacking
2. X Internet
3. Android Operating System
4. Impact of Social Networking Sites on Youth
5. Internet Cryptography
6. Genetic Programming

The Topic for wall magazine competition were:

1. Firefox Operating System
2. Mobile Computing
3. Wireless Markup Language
4. Software Testing
5. Web Technologies
6. 3G Network

- Prof. Avinash Kharat

Co-ordinator, BCA/MCA (Com)

Biotechnology Dept.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

1. Guest Lecture

Career Guidance – “Career opportunities abroad” by Global India Pune (Date 5th Aug 2013).

By Dr. Himanshu Shekhar, Scientist F, DRDO, Pune. “DRDO in pursuit of scientific excellence” (13th Sep 2013).

By Dr. Grover, Scientist G, NCL, Pune. “Biosafety” (4th Feb 2014).

2. Educational and Industrial Visits

S.Y.B.Sc. – Kumar Biotech 8th Jan 2014

T.Y.B.Sc. – Kattraj Dairy 7th Oct 2013

T.Y.B.Sc. – King Fisher Winery for LSMP 31st Dec 2013.

T.Y.B.Sc. – Patas Sakhar Kharkhana 31st Dec. 2013

T.Y. and M.Sc. – Visit to NIO, Goa 16th Feb 2014

3. Workshop Organized :

Workshop on career advancement technique. In collaboration with Pacemakerz, Pune. (13-15th Feb 2014)

STAFF ACHIEVEMENTS

Dr. Rekha Gupta

- Member of BOS Biotechnology, Pune University
- Awarded Certificate of Appreciation for extraordinary contribution in the teaching field of Biotechnology.

Publications/Paper Presentation

1. Paper entitled “Studies on Rhizoremediation of perchlorate and its effect on physiological and biochemical parameters of Peltophorum plant in presence of mycorrhiza’ presented at international conference on Environmental Conservation Adopting new technologies “ organized by Modern College, Shivaji Nagar (28th -29th January 2014) published in National Journal “Environment Observer”, ISSN No. 2320-5997, Vol. 18,. Received 2nd Prize.

2. Presented paper entitled “Studies on effect of perchlorate on growth physiological and biochemical parameter of Populus plat” in International Conference on Advance in biotechnology and Bioinformatics organized by D.Y. Patil University, Pune (25-27 Nov, 2013) BRSI ISBN – 978-81-926619-1-9
3. Paper entitled “Green tool for uptake and depletion of perchlorate from soil” presentation at national conference on Biosciences and Health Engineering : Current Scenario BHE 2014, organized by Department of Biosciences and Technology, Defense Institute of Advanced Technology (DU), Pune.
4. Presented paper entitled “Physiological and Biochemical studies on effect perchlorate stress on Eucalyptus Plant” in National Seminar of Plant Physiology on “Physiological and Molecular Approaches for Development of Climate Resilient Crops (12 Dec, 2012) organized by department of crop physiology, Acharya N.G. Ranga Agricultural University and Indian Society for Plant Physiology, New Delhi.
5. Rekha Gupta and ShobhaSoni 2013. “Studies on phytoremediation of erchlorate and its effect on physiological, biochemical and growth parameters of eucalyptus plant. In international journal of Agriculture, Environment and Biotechnology entitled (communicated).
6. Rekha Gupta and Aditi Deshpande 2014. “Degradation Decolonization of synthetic dye” Asian Journal of Microbiology, Biotechnology & Environment science Vol 3 (accepted).

Dr. Geeta Morwal

- BCUD project sanctioned for 2013-14 titled “Micro- propagation of Vanilla planifolia” (fund – 2,70000/-)
- Participated in the 35th annual meeting of plant tissue culture association National conference in plant biotechnology at IISER, Pune 10-12th March 2014

Dr. Shalini Mathur

BCUD project sanctioned for 2013-14 titled “Evaluation of in vitro methods for enhanced secondary metabolite production in the medicinal plant centellaasiatica (L.) Urban”. (Fund -2,00000/-)

Dr. Pooja Rana

Presented a poster entitled “isolation, screening and optimization of parameters for biosurfactant production” in international conference on advances in biotechnology and bioinformatics 25 -27 Nov, 2013 DPU, BRSI ISSN-97881-92-6619-19.

Dr. Nivedita Das

- Presented a poster entitled “Effect of Vitamin A and thyroid Hormone on regeneration in anuran tadpole” in international conference on Advance in Biotechnology and Bioinformatics 25-27 Nov, 2013 DPU, BRSI ISSN- 97881-92-6619-19.
- Presented a poster entitled “Production of biodiesel from poultry waste and degradation of remaining waste in Environment observer ISSN – 2320. 5997 Vol 18 Jan 14.

Dr. Vinay Kumar

- Published paper entitled ‘Efficacy of Helecteresisora L. against free radicals, lipid peroxidation, protein oxidation and DNA damage’, Vinay Kumar, Mansi Sharma, Melissa Lemos, VarshaShriram in Journal of Pharmacy Research (ELSEVIER), June 2013.
- Published paper entitled “Antioxidant and DNA damage protecting activity of Eulophianuda Lindl.”, Vinay Kumar, Melissa Lemos, Mansi Sharma, Varsha Shriram in Free Radicals and Antioxidants (ELSEVIER), July 2013.
- Published paper entitled “Curing of Plasmid-Mediated Antibiotic Resistance in Multi-Drug Resistant Pathogen Using Aplinia galangal Rhizome Extract”, Varsha Shriram, Vinay Kumar, Javed Mulla and Latha C. in Advanced Bitech, July 2013.
- Published paper entitled “Antibiotic resistance reversal of multiple drug resistance bacteria using Piper longum fruit extract”, Vinay Kumar, Vasrha Shriram and Javed Mulla in Journal of Applied Pharmaceutical Science, June 2013.
- Presented poster entitled “Individual and additive effective effects of sodium and chloride ion stress on rice” Vinay kumar and

Tushar Khare, in International conference on Advances in Biotechnology and Bioinformatics, 25th– 27th Nov. 2013, DPU, BRSI, ISSN-97881-92-6619-19.

- Dnyanada Desai and Vinay Kumar, Presented poster entitled “Ecogeographical variations in diosgenin content isolated from H. isora L.” in national conference, Nagar.
- Presented poster entitled “Helicteresisora fruit extract mediated green synthesis of silver nanoparticles” Nikunj Mapara and Vinay Kumar in National conference on Nonomaterials: Applications and Properties, Arts, Science and Commerce College, Ahmednagar.

ACADEMIC ACHIEVEMENTS

- University Topper : M.Sc. II (2012-13)
Ms. Manasi Sharma
- NET Cleared 2012 -13 :
Ms. Manasi Sharma (LS, CSIR)
- GATE Cleared 2013-14
Akshay Walhekar – M.Sc. Part II
Suhasini Venkatesan – M.Sc. Part II
Priti Yewale – M.Sc. Part II
Manasi Shrouti – M. Sc. Part II
- Best students Appreciation award (2013-14)
Mr. Sagar Arya (M.Sc. I)
- **Shivanjali Kapse** M.Sc. II
Received Leela Poonawalla Foundation scholarship for 2013-2014.
Internship through Indian Academy of Science at NCCS (Pune)
- **Rutu Kulkarni**, M. Sc. II
Received Leela Poonawalla Foundation Scholarship for 2013-2014.
- **Sagar Arya**, M. Sc. I
Completed short term course in sustainable Development of Rio=20 India programme UNCSO (after passing National level competitive examination with A grade.

- **Dr. Rekha Gupta**

Head, Biotechnology Dept.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Botany Department

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

Study tour / Local Visit – visit to polyhouse and bio-fertilizer department was organized for F.Y.B.Sc. Students which is located at college of agriculture, Shivaji-nagar Pune - 4. Sixty five students had participated.

Ekebana Flower Arrangement Workshop – Ekebana flower arrangement workshop was organized by the department in collaboration

with Ekebana Society of India. Twenty five students had participated.

STAFF ACHIEVEMENTS

Dr. Raval Prachi

Attended National symposium on 'Bio-medicine unfolding the secretes from nature' held by institute of Bio-informatics and Bio-technology, University of Pune, on 10th and 11th Jan 2014.

- **Dr. Raval Prachi,**
Head, Botany Dept.

Chemistry Department

STAFF ACHIEVEMENTS

Dr. Madhuri Kulkarni

Published and presented paper "A Convenient Synthesis of Exoderil" at National conference on Frontiers in Physical Chemical and Biological Science at Department of Chemistry University of Pune during 4-6 Oct 2013.

Dr. Sushma Katade

i. Published a paper "A Convenient Synthesis of Exoderil" at national Conference on Frontiers in Physical Chemical & Biological

Sciences at Dept. of Chemistry University of Pune during 4-6 oct 2013.

ii. Recognition as Ph.D. guide for Pune University.

Prof. Anuradha Bhamidi

Completed refresher in Chemistry during 11-11-13 to 1-12-13 at department of Chemistry, Pune University.

Dr. Mohini Kute

Received best Oral Presentation award at National Conference on Frontiers in Physical Chemical and Biological Sciences at Department of Chemistry University of Pune during 4-6 Oct 2013.

CAMPUS PLACEMENT

Co-ordinartor : **Revati Nagarkar**

Commentated about student's good theoretical & practical knowledge. List of placed students is given below.

Sr. No.	Name of Student	Batch	Placed at
1	Sonam Sahane	2013-14	e solve knowledge, Pune
2	Pooja Raheja	2013-14	Amcor Rigid Plastics, Pune
3	Harshada Pawar	2013-14	Amcor Rigid Plastics, Pune
4	Rohit Ghadge	2012-13	Innovassynth, Khopoli
5	Prakash Narsale	2012-13	Praj Industries, Pune
6	Suyog Chavan	2012-13	Sun Pharma Pune
7	Chetan Khaire	2012-13	Forensic Sciences, Nagpur
8	Preeti Tarkase	2012-13	e solve knowledge, Pune
9	Govinda Mali	2012-13	e solve knowledge, Pune
10	Pradeep Pandey	2012-13	Lupin Pharmaceuticals, Pune
11	Mahesh Kutwal	2012-13	Galaxy Surfactants, Tarapur
12	Pramod Ugale	2012-13	Galaxy Surfactants, Tarapur
13	Ashpak Shaikh	2012-13	Alkyl Amine, Kurkumbh

Study Tour Report

M. Sc. I Organic Chemistry students visited "Vinati Organics Ltd." Industry on 29th Jan 2014 which was followed by visit to Dapoli and Raigad Fort on 30th & 31st Jan 2014.

M. Sc. II and T. Y. B. Sc. students visited "Kirit Industry" at Hubali on 11th February. Also a visit to Yana and Jog fall was arranged.

Dr. Gayatri Shrotriya

Received Ph.D. in Astrology from Varahmihir Jotish Vidyapeeth.

Dr. Revati Nagarkar

Published a paper "A Convenient Synthesis of Exoderil" at national Conference on Frontiers in Physical Chemical and Biological Sciences at Department of Chemistry University of Pune during 4-6 oct 2013.

Dr. Manish Raut

Submitted Ph.D. thesis to University of Pune (from NCL) in Oct 13.

Dr. Vaishali Mahajan

Qualified NET L.S. 2013.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES**S. Y. B. Sc. Syllabus Restructure Workshop**

A one day workshop on S. Y. B. Sc. Syllabus Restructure on 28th Sep. 2013.

STUDENTS ACHIEVEMENTS

Sohan Saravade, GATE & NET – JRF
M.Sc. II Chemistry

Mahesh Kutwal NET-LS
M.Sc. II Chemistry

- Dr. Madhuri Kulkarni
Head, Chemistry Dept.

Computer Science Dept.STAFF ACHIEVEMENTS**Dr. S. S. Bhatembrekar**

Research paper selected for international conference ICITMS 2014 at Hong Kong titled student Attendance system RFID based application.

Prof. Pallaw Bullakh

Published paper titled Semantic Similarity using Ontology in international journal of computer application and management.

Prof. Dipali Meher

- i. Published paper titled knowledge Bank an initiative for academic excellence in international journal of computer application and management.
- ii. Completed refresher course at UOP in subject Computer Application.
- iii. Attended national seminar on soft computing at IMED, Bharati Vidyapeeth

Prof. Savita Mohurle

Research paper selected for international conference ICITMS 2014 at Hong Kong titled student Attendance system RFID based application.

Prof. Sonal Kulkarni

Research paper selected for international conference ICITMS 2014 at Hong Kong titled

student Attendance system RFID based application.

Prof. Smita Bomale

Co-ordinator for Refraction 2014.

Prof. Satish Ambike

Attended Japanese language workshop at Modern College.

Prof. Ninad Thorat

- i. Attended National conference on cyber security at New Arts College, Ahmednagar.
- ii. Attended and Participated Cloud computing workshop at state level.
- iii. Attended Japanese Language workshop at Modern College.

Prof. Niket Tajne

- I. Attended National conference on cyber security at New Art College, Ahmednagar.
- II. Attended Japanese Language workshop at Modern College.

Prof. Gayatri Patil

Attended and Participated Cloud computing workshop at state level.

Prof. Nisha Thorat

Attended Japanese Language workshop at Modern College.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

Interaction 2014. (Intercollegiate competition for Pune University students).

Following Companies visited the College for Campus Placement & 18 Students placed.

Sr. No.	Company Name	Date		Students Name
1.	Zcon Solution Pvt. Ltd.	05/07/2013	M.Sc.	Gauri Bhide
2.	Ved E-Learning	05/08/2013	M.Sc.	Chetan Wayade
3.	Fin Techno Bridge	06/08/2013	M.Sc.	Saurabh Deshpande
4.	Fin Techno Bridge	06/08/2013	M.Sc.	Prachi Bhide
5.	Fin Techno Bridge	06/08/2013	M.Sc.	Vinod Golande
6.	Ami Works	20/08/2013	M.Sc.	Bhushan Jaipatkar
7.	E-Max Solution	12/09/2013	M.Sc.	Ankush Dhyandhyan
8.	T Monger Studio	24/09/2013	M.Sc.	Lalit Jadhav
9.	Omega Softech	10/01/2014	M.Sc.	Akshay Dhawade
10.	Omega Softech	10/01/2014	M.Sc.	Amruta Pise
11.	Omega Softech	10/01/2014	M.Sc.	Sonali Gaikwad
12.	Vins India Pvt. Ltd.	16/01/2014	M.Sc.	Vishaka Pradhan
13.	Mechanix Automation	21/01/2014	M.Sc.	Komal Dhoot
14.	Mechanix Automation	21/01/2014	M.Sc.	Dheeraj Gavade
15.	Istep up	18/01/2014	M.Sc.	Pratima Takalkar
16.	Omniscient Software Pvt. Ltd.	14/06/2013		
17.	Persistent Systems	21/06/2013		
18.	Herbinger Group	22/06/2013		
19.	Wiztango Solutions (I) Pvt. Ltd.	22/06/2013		
20.	VSH Solutions Pvt Ltd.	05/07/2013		
21.	GS Lab	20/07/2013		
22.	Web Tech Developers	26/07/2013		
23.	Revenir Development System Pvt. Ltd.	30/09/2013		
24.	Tekdi Web Solution	03/01/2014		
25.	AARNA Technology Pvt. Ltd.	27/12/2013		
26.	SoftCell Technology	12/11/2013		
27.	MaxSecureSolution Pvt. Ltd.	08/02/2014		
28.	Web Tech Solution Pvt. Ltd.	08/07/2013		
29.	WinSoftSolution Pvt. Ltd.	21/06/2013		

- Dr. Shubhangi Bhatambrekar
Head, Computer Science Dept.

Electronic Science Dept.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

1) **Hands on training on Printed Circuit Board (PCB) Design**

To bridge the gap between the industry & Academia the department had organized a Two days workshop on “The designing of Printed Circuit Board (PCB)” sanctioned under DBT STAR college scheme on 27th & 28th January 2014. The workshop was successfully conducted with the participated of twenty four students of B.Sc. (General) & B.Sc. (Computer Science)

2. **Quiz Competition**

Quiz competition was organized on 23th January 2014 in an innovative form of snake & ladder game; based on fundamental knowledge of Electronics. Thirty six students participated in the event. A team of F.Y. B.Sc. (Computer Science) won the 1st prize in the competition.

3. **Guest Lecture**

- Guest lecture was arranged for F.Y.B.Sc. (Computer Science) students of Mr. Vivek Velankar, a well known career counselor & IT Professional. He delivered a lecture on ‘Career Guidance & Self Employment’ on 30th Sept. 2013.
- Guest Lecture was arranged for F.Y. B.Sc. (Electronics) students of Ms. M. Ghode (M.Tech. Electronics) She delivered a lecture on “Global System For Mobile Communication” on 6th January 2014

4. **Industrial Visit**

An Industrial visit was organized at “Thus Electronics Pvt. Ltd”, MIDC, Bhosari, Pune. Sixty (60) Students of Visited the Industry.

STUDENT ACHIEVEMENT

Harish Kollam from S.Y. B.Sc. (Comp. Sc.) bagged first prize in Essay competition in “Electronics in Day to Day Life” organized by SPEED and Fergusson College, Pune.

STAFF ACHIEVEMENTS

Prof. Mrinalini Bhadane and Prof. Varsha Bapat attended a 2 Days faculty Development Program on “**Hand on Training for Nuvoton NuMicro Arm Cortex-M0 and its Applications**” at Department of Electronic Science University of Pune on 15th -16th January 2014.

Prof. Varsha Bapat’s Research paper on “**Comparative study of energy saving in WSN employing directed connectivity using specific antennas**” has been selected in **International Conference** On “Emerging Trends & Research in Engineering & Technology” which is organized at IBSS College of Engineering, Amravati during 29/3/2014 to 30/3/2014. This paper will be published in online **International Journal of Pure & Applied Research in Engineering & Technology (IJPRET)**, * having impact factor 0.7 & **ISSN : 2319-507X* in April 2014 issue.

Co-curricular Activities

This year also we successfully conducted one year course titled ‘Embedded Systems & Applications’ sanctioned by UGC Under XIth Plan for career oriented courses. Total 25 students enrolled for this course.

Prof. Varsha Joshi
Head, Electronics Dept.

*You don't have to be a **Doctor** to save lives.*

Just Donate Blood.

It's safe.. simple.. saves lives.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Physics Department

DEPARTMENTAL ACTIVITY

One day workshop on 'Telescope and Amateur Astronomy' was organized on 6th Feb 2014 under DBT star college scheme. Total 65 Students from all the faculties were participated in the workshop. Mr. Mayuresh Prabhune of Khagol Vishva Conducted the workshop.

STAFF ACHIEVEMENT

Prof. M.D. Waghmare

Attended a refresher course in experimental physics at Vidya Pratishthan College, Baramati, Pune.

Inter Class Competition – PHYSIQIA

1. Physics quiz was held on 3rd Feb 2014. 11 teams participated in the quiz. T.Y.B.Sc. team was the winner. Chetan Sarvade, Prashant Mohite, Suryakant Bhalerao the members of winning team.
2. Physics Puzzle competition was held on 3rd Feb 2014. 10 teams participated in the event. Gaurav Gharote, Priyanka Ubale, Shubhangi Dhumal student of SYB.Sc. were the winners.
3. A competition of Rangoli based on Physics Theme was held on 3rd January 2013. 9 teams participated in the event. Vaishali Salunke and Dhanashri Gawari students of T.Y. B.Sc. stood first for their rangoli on Satellite communication.

- Prof. Varsha Joshi
Head, Physics Dept.

*All the powers in the universe
are already ours.*

*It is we who have put our hands
before our eyes and cry that it is
dark.*

- Swami Vivekanand

Mathematics Department

DEPARTMENTAL ACTIVITY

1) Screening of a educational cartoon film:

To make aware of the students about the numerous applications of the subject in real life, Department has organized the screening of a cartoon film "Donald Duck in Mathematics Land" on 27th August 2013.

2) Science Exhibition :

This year students exhibition 9 projects in the science exhibition "Anubhuti-2014".

STUDENT ACHIEVEMENTS

Selected at a national level training program

Our S.Y.B.Sc. student Mr. Swapnil Shevkari is selected for the mathematics training program which is to be held at Mysore During "19th May 2014 to 14th June 2014" which is organized by National Board of Higher Mathematics.

TEACHERS ACHIEVEMENTS

Mrs. Shamal Deshmukh

- a) Attended Teacher Enrichment Workshop in multivariable calculus during 18th November 2013 to 23rd November 2013 conducted in Bhaskaracharya Pratishthan.
- b) Attended "Problem Coordination camp" for Madhava Mathematcs competition held at Bhaskaracharya Pratishthan on 21st and 22nd September 2013.

Ms. Sangita Choudhary

Published a research paper on "MULTIORDER MON LINEAR FRACTIONAL DIFFERENTIAL EQUATIONS WITH PERIODIC / ANTI PERIODIC BOUNDARY CONDITIONS" in the international journal 'FRACTIONAL CALCULUS AND APPLIED ANALYSIS (FCCA)'.

Prof. Swati Kandharkar
Head, Mathematics Dept.

Microbiology Dept.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

Guest lectures by:

- **Dr. Yogesh Shouche, Scientist G, NCCS** on 'Next Generation Sequencing Techniques' for T.Y. B.Sc., M.Sc. - I and M.Sc.-II students.
- **Dr. Kiran Randive, Asst. Prof., Waghire College** on 'Macroscopic Fungi' on 11th October 2013.
- **Dr. Leena Yeolekar, Consultant, Serum Institute of India** on Routes of egg. Inoculation and demonstration of the techniques involved to T.Y.B.Sc., M.Sc.-I and M.Sc.-II students on 20th January 2014.
- **Dr. B.B. Nath, Prof & Head, Dept. of Zoology, University of Pune** on 'New Trends in Chromosome Research' for T.Y.B.Sc., M.Sc.-I and M.Sc.-II students on 7th February 2014.

Visits

- Agritourism, Baramati by SYBSc & TYBSc students on 16/12/2013.
- TYBSc. Students visited NARI, Pune, and Janakalyan Rakta Pedhi, Pune
- MSc I and II students visited MCC-NCCS, Plant Tissue Culture Laboratory at Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinar, Pune and IARI, Pune.

STUDENT'S ACHIEVEMENTS

- i. **Pranav Pande** and **Sai Hivarkar** M.Sc. II Microbiology won First Prize and Consolation prize respectively for Poster Presentation at DST-PURSE sponsored One Day National Seminar on "Future Perspective of Biological Sciences" Organized by Department of Microbiology, Shivaji University, Kolhapur in association with Microbiologist Society, India. Title of Poster : 'Role of diet on human gut microbiota'.
- ii. **Gayatri Shelke, Neha Gogawale, Purva Chavan** (M.Sc. Part-I) achieved Lila Poonawalla Foundation Scholarship (2013).

iii. **Abhay Kothari, Chetan Patwardhan, Kunal Kothari, Neha Gogawale, Shweta Limbachiya, Akanksha Teggi, Gayatri Shelke** and **Jagruti Tank** (M.Sc. Part-I) achieved Weikfield Scholarship (2013).

iv. **Ashwini Jog** won 3rd (joint) prize for elocution competition organized by Jankalyan Blood Bank on 9th March 2014 on the occasion of Worlds women's Day.

v. Sixteen TYB.Sc. Students underwent training in Diwali vacation at Jankalyan Blood bank under UGC sponsored – Career Oriented Course.

The department conducted Rangoli Competition and Salad Decoration competitions for the students of the department based on Microbiology topics, during the Science Exhibition. 14 group participated in Rangoli and salad decoration competition.

Hands on Training in laboratories : Memorandum of Understanding (MOU) under the career oriented course of UGC.

AMOU was signed on 18/9/2012 with Jankalyan Blood bank for a period of 5 years for hands on training program to increase employability of students.

STAFF ACHIEVEMENT

Prof. Sneha Ogale

Annual member of American Society for Microbiology

Life member of Association of Microbiology

Life member of Society of Biological Chemist (India).

Executive Council member of Association of Microbiologists India (Pune unit).

Prof. Anupama Sonawane

Life member of Association of Microbiologists India.

Dr. Neelima Kulkarni

Life member of Association of Microbiologists India.

Life member of Society of Biological Chemists (India)

Prof. Prasad Deshmane

Co-ordinator for Certificate Course: “Applied Techniques in Industry and Laboratories”.

Prof. Vrushali Deshmukh

Co-ordinator for Certificate Course: “Applied Techniques in Industry and Laboratories”.

Dr. Kavita Parekh

Poster presented at Avishkar entitled ‘Stinking Rose’: A potential Warrior for Multi-Drug resistant Pseudomonas infection.

Coordination for Certificate Course: “Applied Techniques in Industry and Laboratories”.

Prof. Vaidehi Dande

- Co-ordinator for “Safety, Health & Environment” Committee.
- Member: Placement cell (Departmental level)

Prof. Ashwini Satbhai

- Coordinator for “Water Potability testing” Programme for drinking water provided in college.
- College Coordinator “State Level Microbiology Contest” conducted by R.C. Patel, College; Shirpur.

SPECIAL ACTIVITIES

Placement Cell Activities

Students were recommended for placement to industries / institutes:

Tata Chemicals Ltd. Pirangut, Pune

Ventri Biological, Pune

Emcure Pharmaceuticals , Pune

IT cube solutions, Pune

Sahyadri Speciality labs, Pune

Gupte Hospital, Pune

Dept. of Biotechnology,
Modern College, Shivajinagar

Evolvus, Pune

Dept. of Biotechnology,
Abasaheb Garware College, Pune

Dept. of Botonay, Uop

Green Vision Pvt. Ltd. Pirangut

MD India Healthcare, Pune

NCL, Pune

Water Potability Testing :

- In Aug 2010, we have started a new activity of testing the Potability of drinking water.
- “Udaan” was initiated in the month of August 2010 for giving the students maximum exposure to the vast opportunities available in industries before they take a decision of their future career. Each students of M.Sc. I and II gathers and displays the complete profile of one of the leading industries in the field of Pharmaceuticals, Food and Dairy , Agriculture, Medical Diagnostics and Research. The details of the industry includes the leading brands of the company, complete product range, various manufacturing and R & D facilities, their contact details, market share and also the current career prospectus in various departments.
- Placement Workshop “Right Groundwork for Right Industry” conducted in collaboration with the Board of student welfare, University of Pune. Coordinators:- Mrs. Vaidehi Dande, Mrs. Ashwini Satbhai (11th and 12th October 2013), College level (for MSc II and TYBsc. Students)
- Interactions of current students with well-placed alumni was conducted in order to make students aware of opportunities available and skill-sets required.

Workshop Conducted

A workshop on “Research Methodology & Scientific Communication” was conducted in collaboration with Association of Microbiologist of India (Pune Unit) on 3/10/13 for PG students, Research and staff members. A total of 205 participats (PG students, researchers and staff members) form various colleges and institutions from Pune and Satara, Nasik registered for the workshop.

- Prof. Sneha Ogale
Head, Microbiology Dept.

Statistics Department

This year the subject Statics has been introduced at S.Y.B.Sc. level. Nine students have taken admission at Semester I. While passing percentage is 100%, Mr. Swapnil Shevkari topped this list by securing 94% marks in Statics.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

i) **DBT Star Lecture Series**

Department of Statics initiated the activity under DBT STAR college scheme and organized guest lecture of Mr. C.E. Points, CEO, Nitor Infotech on Friday 23rd August 2013. The topic of lecture was "A road to success through Statistics".

ii) **Workshops**

A one day workshop on "Use of R Software for solving problems in Statistics" for FY, SY & TY B.Sc. students was arranged on 4th January 2014. About 60 students participated in it.

STAFF ACTIVITIES

Dr. A. A. Dharmadhikari

Participated and presented a paper entitled "Empowering women in higher education institution : Why and How?" in a National Level Symposium organized by Modern College Ganeshkhind, Pune – 16 in September 2013.

Prof. Sonia Joshi

Attended a two day State level workshop on 'Application of Statics in various domains Science' at S.P. College on 25-26th October 2013.

STUDENTS' ACHIEVEMENTS

Anubhuti :

- (i) The 8 projects were presented in poster form in Anubhuti exhibition.
- (ii) Mr. Swapnil Shevkari won the first prize in the activity Oral presentation at the final round of Statics Quiz organized by PUSA.
- (iii) Miss Rupali Shelake of FY. B.sc. topped the Statistics Quiz competition at college level organized by PUSA.

- **Dr. A.A. Dharmadhikari**
Head, Statistics Dept.

Zoology Department

Study Tour of Department

F.Y.B.Sc. : Visited to Shirvarshan and Murud Janjira on 13 and 14 December 2013.

S.Y.B.Sc. and T.Y.B.Sc. : Visited to Bondla Sanctuary, NIO, Goa on 16th to 18th January 2014.

STUDENT'S ACHIEVEMENT

Mridgandha Ranjanikar

I Rank (91%) holder in T. Y. B.Sc. 2013 Examination.

Avishakar 2013: **Pankaj Gorule, Pravin Pawar** from the department selected for university level Avishkar 2013 Research competition. Also received best project prize in anubhuti : 2014 college level research competition. Title of the project: hearing impaired alarm device.

Vividha 2014: Students of S.Y.B. Sc. Zoology, **Sayali Kalamkar, Sarika Dhole and Neelam Boarade** received first prize in entrepreneur skill.

DEPARTMENTAL ACTIVITIES

1) Hands on training programs for B.Sc. students

More than 100 students participated & benefitted.

- a. Drosophila culture and its maintenance
- b. Fish karyotyping
- c. Isolation of Bacteria DNA and gel electrophoresis.
- d. Cell count by Heamocytometer –RBC and WBC count.

2) "Remedial Course in Biological Techniques"

Organized for S.Y.B.Sc. and T.Y.B.Sc. students on 9th to 26th February 2014.

TEACHER'S ACHIEVEMENT

Dr. S. A. Inamdaar

1. State level Best Programme co-ordinator award, 2012-13 Maharashtra Higher technology department NSS Cell awarded on 25 February 2014.

2. Rashtriya Vikas Ratan Award : 25th August 2013 for outstanding contribution & lifetime achievement in their respective field. Economic growth society of India, New Delhi.
3. International Status Award for Education Excellence : 18th November 2013 11th Global Achievers Summit on individual contribution for international integration & world peace EGSI, Dubai, (UAE).
4. Rashtriya Vidya Sanman Puraskar : 17th April 2013 Natinal Seminar, New Delhi.
5. Indo Nepal Ratan Award : 20th April 2013 Indo Nepal friendship banquet Katmandu, Nepal
6. Indo Nepal Gold star Award : 20th August 2013 Excellent performance & outstanding contribution for the progress of the Nation & Worldwide
7. Rajiv Gandhi Unity Award : 25th August 2013 Outstanding contribution & lifetime achievement in their respective field New Delhi.
8. Certificate of Appreciation, University of Pune : 20 October 2013 Successfully organized various innovative programmes under national Service Sceme.
9. Dr. S. A. Inamdar attended and presented a paper on "Sustainable rainwater harvesting through Continuous Contour Trenches" in two days 1st National Conference on Energy 2014. Organized by school of energy studies and Departmental of Environmental Science, University of Pune.

Dr. Ravindra Kshirsagar

Conferences / workshop / symposium / Resource Person

1. Participated and Presented Research paper on Regeneration of Planaria in State level conference on significance of Biotechnology organized by Mahatma Phule College on 20 and 21 September 2013.
2. Worked as Resource person in National conference on Recent Trends in life Science with reference to Biotechnology and Applied Zoology organized by Yashwantrao Chavan

College of Science Karad on 27-28 September 2013.

3. Participated in Hands on training in tools and techniques in biochemistry and Molecular biology 25th and 26th oct 2013. Organized by K.T.H.M. college Nashik.
4. Participated in Cloud Computing state level workshop on 7th oct. 2013.
5. Worked as Avishkar coordinator -2013: Zonal level research completion Pune Organized by BCUD University of Pune on 10th December 2013.
6. Appointed as Member Board of studies in Biology in Maharashtra state Board of secondary and Higher secondary Education Pune.

Prof. Bharati Patil

1. Attended two days training programme for teacher counselors conducted by INDIAN RED CROSS SOCIETY, Maharashtra State Pune Branch Junior and Youth Red Cross on 3rd and 4th December 2013 at Garware Commerce College, Karve Road, Pune.
2. Attended and presented a paper on "Sustainable rainwater harvesting through Continuous Contour Trenches" in two days 1st National Conference on Energy and Environment (NC2E-2014) Conducted from 20th to 22nd February 2014. Organized by School of energy studies and Department of Environmental Science, University of Pune.

Mr. Sachin Gosavi

Published paper in international Journal (Comparative Biochemistry and Physiology) entitle as "Occurrence of Parotoid Lland in the Tadpoles of tropical frog, Clinotarsus curtippus".

- Dr. Shakera Inamdar
Head, Zoology Dept.

Central Library

A. Library Collection

Library books crossed the number 23412. In the academic year 2013-14 total 1450 reference and text books of cost 3.5 lacs are added in the library. Library is subscribing 50 magazines and 41 peer reviewed journals of various subjects including general knowledge sports and competitive examination in print form. For online scholarly publication like journals, books, theses, dissertations, archives, etc library has taken membership of INFLIBNET-NLIST consortia and delnet consortia. Other educational resources available on the net free of cost are made available on the form of Portal named Gateway to E_Resources. Library publishes every twice a year its E_Newsletter "Granhavedh" to update staff and students about library and college activities update along with articles, poems, reviews (Book, Film, Website, Blog, Journal, etc.)

B. LIBRARY ACTIVITIES :

14 Hour study : Central Library has organized 14 hour study in the library on the occasion of Dr. Babasaheb Ambedkar jayanti for students and teachers on 13th April 2013 at 7:00am to 9:00 pm to encourage and inculcate reading / learning habits among the students and teachers.

State Level Workshop : Central Library has organized one day State level workshop on latest cloud Computing Technology on 7th October 2013. The workshop was sponsored by board of College and University of Pune under Quality Improvement Program.

Guest Lecture : Central Library organized discourse on "Freedom and Licence" by Swami Siddheshanada, Acharya. Chinmay Mission, Pune centre on 16th September 2013 in collaboration with Hindi Department.

Webinar : Central Digital Library Organized N-List Inflight-Springer E_Resource awareness webinar on 12th December 2013 for all teachers.

Book Exhibition : Central Library organized competitive examination book exhibition by Vision Academy on 17th and 18th February 2014 at 50% discount rates for all staff and students.

Sale of Withdrawn Books: Central Library organized a sale of withdrawn books (old syllabi textbooks) from 4th February to 28th February 2014 in the reading hall for all patrons.

Extension of Library Hours : In the examination period library reading hall kept open (8:00am to 8:00pm) for study purpose.

Book bank facility: central library provided book bank facility to needy students.

Pratibha Mahila Pratishtan Pustakpedhi: Books from this scheme are provided to the students selected under this scheme.

Granhavedh Library E_Newsletter: Published Vol V and VI in the month of August 2013 and February 2014.

C. LIBRARY STAFF ACHIEVEMENTS

- **Publications**
- AB Gunjal, SN Dhamdhare (2013). Application of information and computer Technology in Libraries. International journal of Computing, communications and Networking ISSN 2319-2720. Vol.2, Issue.1. Pg. 6-11.
- Sangeeta N. Dhamshere and Ramdas Lihitkar. Open Source Software : Boon to Digital Libraries. Cloud Publications. International Journal of Advanced Library and information since 2013, Volume 1, Issue 1, PP.23-38, Article ID.
- S. Dhamdhare and R. Lihitkar. Information common and emerging cloud library technologies. International journal of Library and information Science Vol. 5 (10), pp. 410-416, November, 2013. DOI: 10.5897 / IJLIS2013.0349. ISSN 2141-2537 ©2013 Academic Journals.
- Sangeeta N. Dhamdhare and Dr. Ramdas Lihitkar. Pilot comparative study and

evaluation of services offered through the websites of selected academic libraries from different countries. Information age. Vol.8, No.1; Jan 2014. P. 28-33.

Projects Undertaken :

- Minor research project "Building knowledge management model for higher education institutes". BCUD. University of Pune for the year 2012-14.

Seminar Conference Attended and Poster presentation:

- Participated in innovation 2013 & 2014 organized by BCUD-University of Pune-Building knowledge management model for higher education institutes.
- Participated in Higher Education Librarians Conclave 2013 organized by Pearson Publication on Monday, 10th June 2013 at Pride Hotel, Pune.

Editorial Work:

- Nominated as Editorial board member of the International Journal of information Library and Society. ISSN Number : 2278-0386, Publishing India Group.
- Nominated as Editorial Board member of international Women Journal of Distance Education, Turkey.

<http://wojde.org/?pnum=5&pt=editorial%20board>, ISSN 2147-0367, 2013 onwards.

Chapter Published :

- Dhamdhare, S.N., & Lihitkar, R. (2014). The University Cloud Library Model and the role of the Cloud Librarian. In S. Dhamdhare (Ed.), Cloud Computing and Virtualization Technologies in Libraries (pp.150-161). Hershey, PA: Information Science Reference. DOI: 10.4018/978-1-4666-4631-5, ISBN13:9781466646315, ISBN10:1466646314, EISBN13:9781466646322. <http://www.igi-global.com/book/cloud-computing-virtualization-technologies-libraries/77387>

Book Published :

- Dhamdhare, Sangeeta N. "Cloud Computing and Virtualization Technologies in Libraries." IGI Global, USA, Copy right 2014. 1-403p. Web. 12 June 2013. Doi: 10.4018/978-1-4666-4631-5.

OTHER STAFF ACHIECEMENTS

Ms. Sangeeta Dhamdhare, Librarian passed Jyotish Visharad and Bhavishya Bhushan Exams of Varah Mihir Jyotish Open University.

Mr. Charudatta Late, Library Attendant Passed T.Y.B.A. examination

Mr. Santosh Mohol, Library Attendant Passed T.Y.B.A. examination

- Prof. Sangeeta N. Dhamdhare
Librarian

INTERNATIONAL PLAYERS

Shrikant Bhosale
F.Y. B.Com (Athletics)

Tamatta Rameshsingh
F.Y. B.A. (Softball)

SHIVCHATRAPATI AWARD WINNERS

Kiran Pethe
Judo

Krishnakumar Rane
Athletics

Surekha Shirsat
Judo

Tejaswini Muley
Shooting

NATIONAL PLAYERS

Sudarshana
(Baseball Softball)

Poonam Warkhede
S.Y. B.A. (Triathlon)

Pradnya Patil
T. Y. B. A. (Judo)

Pournima Shinde
S.Y.B.A. (Athletics)

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Abhijeet Shirke
F.Y. B.A. (Athletics)

Aken Priya
T.Y. B.A. (Judo)

Amit Parbat
M. Com. II (Softball)

Amit Raut
T.Y. B.C.A. (Shooting)

Arti Hature
S.Y. B.Com. (00)

Avinash Salvi
T.Y. B. Com. (Volley Ball)

Avinash Tapkir
M.C.A. III (Volley Ball)

Jagruti Chandekar
T.Y.B.A. (Rifle Shooting)

Deepali Shildankar
S.Y. B.Com. (00)

Durgesh Gudilu
S.Y.B.A. (Athletic)

Karad Fulchand
F.Y.B.A. (Gymnastics)

Laxman Kare
F.Y.B.A. (Hokey)

Mayur Angadi
M. Sc. I (00)

Mohit Joshi
MCA II (Volley Ball)

Madhuri Nagdeve
F.Y.B.Com. (Weightlifting)

Gaurav Nombalkar
F.Y.B.A. (Hokey)

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Prachi Admane
(Softball)

Jagruti Satarkar
T.Y.B.Com. (Height Board)

Shailesh Khope
M.Com. II (Rifle Shooting)

Shradha Talekar
T.Y. B.Com. (00)

Pravin Salunke
M. Com. I (Softball)

Shubhangi Wandhe
F.Y.B.A. (Weight lifting)

Sunny Mohite
M. Com. II (Softball)

Vinit Kamble
F.Y. B.A. (Gymnastic)

Varsh Jadhav
T.Y. B.Sc. (Gymnastic)

Deepali Shilonkar
S.Y. B.Com. (Cycling)

Smita Gangurde
M.Com. II (Softball)

Vijay Ingale
F.Y. B.Com. (Gymnastic)

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

ZONAL / STATE PLAYERS

Akshay Nimare
F.Y. B. Com. (Softball)

Mohit Joshi
MCA II (Volley Ball)

Rohan Gaware
F.Y.B. Com. (Softball)

Kanchan Gorde
M.Com. I (Softball)

Kartik Jadhav
S.Y. B. Com. (Softball)

Shubham Sutar
F.Y. B. Com. (Softball)

Snehal Kad
S.Y. B.Sc. (Baseball)

Tanaji Kadam
F. Y. B. A. (Athletics)

REPORTS OF SEMINARS & WORKSHOPS

UGC Sponsored National Symposium on

Empowering Women in Higher Education Institutions

Arts Faculty of P. E. Society's Modern College of Arts, Science & Commerce, Ganeshkhind, Pune organised a two day National Symposium on 'Empowering Women in Higher Education Institutions. It was sponsored by University Grants Commission, New Delhi. The objective of symposium was to deliberate on gender related issues in higher education and to come out with observations, recommendations and documentation of some issues and challenges.

It was an Interdisciplinary Symposium, with delegates from Arts, Science and Commerce Faculty from different colleges from Maharashtra, Pune and other States participating. We received 40 papers on the Sub themes of Symposium:

- Enrolment, progression and 'Drop-out' issues among girl students
- Psychological and socio-legal aspects of empowerment of women in Higher Education
- Do women administrators in higher education system need specialised training?
- Literary writings on themes of education and empowerment of women

The symposium was inaugurated by the hands of Dr. Deepak Tilak, Vice Chancellor, Tilak Maharashtra Vidyapeeth, Pune, Dr. G. R. Ekbote, Chairman, Business Council, Progressive Education Society presided over the function. Dr. Ashok Chaskar, Dean, Arts, Fine Arts & Performing Arts, University of Pune was the Special Invitee. Dr. Sanjay Kharat, Convener of the Symposium and the Principal, Modern College, Ganeshkhind in his introductory remarks emphasized highlights of academic excellence of the college. He observed that though the level of higher education in urban area is satisfactory, girls from the rural areas are

deprived of education. He expressed a concern over dismal educational infrastructure in rural areas. Dr. Jyoti Gagangras, Vice Principal of Arts faculty and Head, Sociology Dept. was the Organising Secretary of the Symposium. Prof. Shamkant Deshmukh, Secretary, P. E. Society; Prof. Mrs. Jyotsna Ekbote, Dy. Secretary, P. E. Society and Prof. Suresh Todkar, Joint Secretary, P. E. Society were also present for the Inaugural Function.

Eminent speakers were invited for conducting various sessions like Prof. Dr. Rambram from the Political Science Dept. from the University of Hyderabad, Prof. Chhaya Datar, Former Professor, TISS, Mumbai, Prof. Karun Chanana, former Professor, Zakir Hussain Centre for Educational Studies, JNU and a sociologist by training Prof. I Rambram from the Political Science Dept. in the University of Hyderabad etc.

The Valedictory function was chaired by Dr. Arun Jamkar, Vice Chancellor, Maharashtra University of Health Sciences, Nashik and Dr. Gajanan Ekbote, Chairman, Business Council; Progressive Education Society presided over the function.

**- Dr. Sadhana Natu,
Prof. Shampa Chakravorty**

Co-ordinators

*The simple things are also
the most extraordinary things
and
only the wise can see them.*

- Paulo Coelho

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

State Level Workshop on “Cloud Computing”

Central Library of Modern College of Arts, Science and Commerce has organised one day State level workshop on latest Cloud Computing Technology. Eminent cloud experts and evangelist from IT Industry who are working and doing research on Cloud Computing were invited as resource person. The workshop was sponsored by Board of College and University, University of Pune under Quality Improvement Program.

The workshop was inaugurated by the hand of Hon. Mrs. Pratibha Joag, Deputy Director General from National Informatics Center, Government of India, Pune Center. Welcome speech delivered by Dr. Sanjay Kharat and the workshop theme was elaborated by the workshop Coordinator & Librarian Prof. Sangeeta Dhamdhare. Mrs. Pratibha Joag, Chief Guest told importance of Cloud computing and how we can use this technology to reach up to underdeveloped areas in India where availability of infrastructure hardware and software existing. Vote of thanks extended by Prof. Satish Ambike.

The morning session was conducted by Cloud expert and evangelist Mr. Deepak Mane and Mr. Sachin Manmode from Tata Communication Services (TCS). They updated participants with basic idea of cloud computing, its properties, types, available platforms and top cloud providers with examples. They focused on Amazon Web Services with live demo. How one can use these services effectively and save time without having technical knowledge.

After Lunch in the afternoon session Mr. Amit Ingale, Cloud Innovator, Architect and expert in Cloud 2.0 who presently is pursuing his research in cloud computing, social collaboration and mobile computing interacted with the participants in his own systematic and simplified way on cloud characteristics, platforms like google, amazon, salesforce, etc. He discussed on Business barriers in cloud 1.2, how they can be solved using cloud 2.0 He also discussed while using cloud platforms or availing cloud services (free as well as paid) what precaution and care one should take.

In the IVth Session Dr. Ravikant Deshpande, Senior Library Professional from NIT, Nagpur spoke on the pilot project they have undertaken in NITs all over India and networking of NIT libraries for resource sharing. Participants enjoyed all sessions and found all sessions informative.

In the Valedictory function the Co-ordinator Prof. Sangeeta Dhamdhare took review of workshop. Prof. Parag Shah expressed his gratitude towards resource person for sharing their knowledge. Vote of thanks extended by Dr. Ravindra Kshirsagar. Vice Principals Prof. Shubhangi Joshi and Prof. Swati Kandharkar, Dr. Savita Sabnis, Prof. Shubhangi Bhatambrekar were present for the program.

- Prof. Sangeeta N. Dhamdhare
Workshop Co-ordinator

Words of Ratan Tata

How strange it is:

We wish to wear high brands but we feel most comfortable in pajaymas.

We wish to sit in Taj & Marriot with elite people,

but we enjoy roadside tea with friends and with people we love.

We wish to own big cars and go on long drives,

yet we talk our heart out only while walking down a long road.

We have 64 GB iPods filled with songs

but sometimes a song on the radio brings a smile that can't compared.”

चर्चासत्र व कार्यशाळा

प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ आणि
मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे
यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित

१. जागतिक लोकसंख्या दिन ११ जुलै

प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभाग, पुणे विद्यापीठ आणि मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने “जागतिक लोकसंख्या दिन ११ जुलै” या विषयावर उपक्रमाचे गुरुवार दि. ११ जुलै २०१३ रोजी आयोजित करण्यात आले होते. या उपक्रमात १०१ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. मा. डॉ. रविंद्र जायभाय (Officer on Special Duty, BCUD, पुणे विद्यापीठ, पुणे) यांनी “लोकसंख्येचा भस्मासूर” या विषयावर मार्गदर्शन करून उपक्रमाचे उद्घाटन केले.

प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभागाचे संचालक व विभाग प्रमुख डॉ. धनंजय लोखंडे यावेळी उपस्थित होते.

२. भारतीय संविधान दिवस आयोजित उपक्रम

दि. २६ नोव्हेंबर २०१३ रोजी पुणे विद्यापीठातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अध्यासनाचे प्रमुख प्रा. डॉ. रावसाहेब कसबे यांनी याप्रसंगी बीजभाषण केले. संविधानामुळे भारतात सामान्य माणूस निर्णय प्रक्रियेच्या केंद्रस्थानी आला. राष्ट्र घडवण्यात शिक्षकांची भूमिका त्यांनी ओळखावी व इतिहासाकडे डोळसपणे बघावे असे आवाहनही त्यांनी यावेळी केले.

३. स्वयंसेवी संस्था

“स्वयंसेवी संस्था” या विषयावर उपक्रमाचे बुधवार दि. ५ फेब्रुवारी २०१४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. प्रा. अविनाश मधाळे, CEE भारत सरकार, पुणे यांनी “स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका” या विषयावर मार्गदर्शन केले.

दुसऱ्या सत्रामध्ये श्री अमित वाडेकर, Executive Editor, वनराई, पुणे यांनी याप्रसंगी उपस्थित विद्यार्थ्यांना “स्वयंसेवी संस्थांची कार्ये - वनराई” या विषयावर ग्रामीण भागाचा विकास केल्यास शहरीकरण नियंत्रित होते असे त्यांनी प्रतिपादन केले.

४. रोजगार व उद्योजकता

“रोजगार व उद्योजकता” या विषयावर उपक्रमाचे गुरुवार दि. ६ फेब्रुवारी २०१४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. प्रत्येकाने आई-वडील, शिक्षक, तज्ज्ञव्यक्ति इत्यादींकडून प्रेरणा घेऊन उद्योगातून रोजगार निर्मिती करावी. शासकीय नोकऱ्यांच्या संधी कमी झाल्या आहेत त्यामुळे आपले श्रम त्यासाठी वाया न घालवता उद्योजक होणे आवश्यक आहे. असे मत प्रथम सत्रामध्ये श्री आर. आर. कुलकर्णी निवृत्त जनरल मॅनेजर, नाबार्ड व फॅकल्टी, कॉलेज ऑफ अॅग्रीकल्चरल बँकिंग, RBI यांनी “लघुउद्योगांना मिळणारे आर्थिक सहाय्य” या विषयावर व्यक्त केले.

दुसऱ्यासत्रामध्ये शुभदा शिंदे Industrial Cluster & Business Development Consultant यांनी याप्रसंगी उपस्थित विद्यार्थ्यांना “उद्योजकीय कौशल्य” या विषयावर १८८७ मध्ये जमशेटजी टाटा यांनी सुरू केलेल्या उद्योगाचे रूपांतर सध्या खूप मोठे झाले आहे. उद्योग सुरू करण्यासाठी अनेक आदर्श निर्माण झाले आहेत. त्यासाठी आपले नियोजन करणे आवश्यक आहे. आपण आपल्यातील कौशल्य ओळखून उद्योग व्यवसाय करावेत असे त्यांनी प्रतिपादन केले.

– प्रा. आबासो हरिबा शिंदे
कार्यक्रम समन्वयक

Words of Ratan Tata

*“If u want to Walk Fast,
Walk Alone.*

*But - if u want to walk far,
walk Together.”*

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

REPORTS OF ACTIVITIES

Avishkar 2013

(Zonal Level Research Competition)

His Excellency, Governor of Maharashtra, Shri. S. M. Krishna has initiated a novel research project competition named **AVISHKAR** in the year 2006.

This year Zonal Research Avishkar Competition was organised on 10th Dec. 2013 in Modern College, Ganeshkhind. In 5 Categories 1) Humanities Languages and Fine Arts (HL & FA), 2) Commerce, 3) Pure Science, 4) Agriculture and Animal Husbandry, 5) Medical and Pharmacy. The inauguration of the Avishkar competition was done by **Dr. K. C. Mohite**, Dean of Science Faculty university of Pune and **Dr. Ravindra Jaibhai**, OSD.

The project of the competition was assessed by Prof. Dhupal, Dr. Shindikar, Dr. Kapadnis B. P., Dr. Gambhir Ram, Dr. Tupe Navnath, Dr. Aland Gaurishankar, Dr. Lachke Anil, Dr. Sathe Prashant and Dr. Nath B. B.

In this competition, total **171 projects** were presented by **350 students** belonging from 48 different institutions. Out of this, total **38** research project were selected for the University level research competition. Financial assistance was provided by BCUD University of Pune.

- **Dr. Ravindra Kshirsagar**
Co-ordinator

'Modernites' Alumni Association

'A silent but powerful movement that transforms...'

'Modernites' is an alumni association of P. E. Society's Modern College of Arts, Science and Commerce Ganeshkhind Pune. It supports the college to impart the quality education by contributing in the various areas like personality & employability development skill, placement, social and environment awareness etc.

A) Health Awareness Programme

On 2nd and 3rd AUG. 13 it has conducted 'HB AND BLOOD GROUP TESTING CAMP' in association with college for the first year students. The camp was designed under the consultation and advise of Dr. Arati Shahade, a honorary member of Modernites who had directed ZUVENTUS Health Care Ltd to sponsor HB testing camp as well as medication to anemic students. Deshpande Laboratory conducted Blood Group testing and HB testing of few students. The camp was inaugurated by Dr. pandit Shelke

Director of Students Welfare Department of Pune University and Mr. Akshay Waghmare a famous film personality and our ex-student. The camp was funded by Students Welfare Department of Pune University. A bout 490 students had participated in the camp.

B) Endowment Scholarship

Endowment scholarship popularly known as 'GOLLAPUDY SCHOLRSHIP' which is instituted by Mr. Sandip Gollapudy, our second batch 1993-94 student in the memory of his father in the year 2004. This scholarship is given to Mr. Satish Gavai, student of last year of commerce faculty in the month of Feb. 2014 during prize distribution ceremony.

Mr. Sandip Gollpudy also instituted second scholarship in the memory of his mother in the year June 2013.

C) Alumni Interaction

The various departments of the college had conducted Alumni Interactions with the present students to share the practical inputs on the various areas.

D) Placement

Well placed alumni have directly or indirectly contributed in the placement of the students. Two students are placed by Mr. Kiran Desai vice president of Modernites in SWAMIRAJ TOURISM. Mr. Amey Nisal has placed one student in UNISPLASH MEDIA social media marketing company.

E) Formation of Dhol Tasha Pathak

The college has formed its own Dhol Tasha Pathak with the efforts and initiative of Mr. Sagar Kanekarour ex-student of Microbiology Department. In the month of Feb. 14 has performed an excellent event in the international event organized by Spicer College.

F) Professional Collaborations

Modernites is associated with two professional institutes namely ARTHTECT KNOWLEDGE SOLUTIONS AND LEE'S BEAUTY CENTER and SPA for collaborative work of running professional courses like EMPACT & IMAGE BUILDING respectively.

A leading woman entrepreneur of LEE'S BEAUTY CENTER Mrs. Leena Khandekar has sponsored 5 days training program for 21 girl students on IMAGE BUILDING during 24th to 28th Feb. 14. She had conducted orientation session of parents of trainee participants in the beginning and feedback session at the end of valedictory of the training program. She has also given gift vouchers to the alumni and teachers.

G) Employability Skills Development Training Program

In collaboration with ARTHTECT KNOWLEDGE SOLUTIONS Modernites has conducted employability skills development training program for last year students of Arts and commerce students having Marathi medium background.

The whole program was divided into three parts i.e profile test, proficiency test, and

customised personality development program. About 100 students participated. The two students of arts and commerce faculty who were ranked in both the examination were awarded cash prize during valedictory program of VIVIDAAHH on 11th Jan. 14.

H) Parents's Meet

Modernites in association with STUDENTS'S WELFARE DEPARTMENT of college and university has organized parent's meet on 9th and 10th Jan. 14 in the evening.

I) Formation of Event Management Group and Backoffice

To support to the activities of MODERNITES and design the tailor-made projects for the personality development of the students association has taken the initiative to form event management group and backoffice of the present students. Backoffice has conducted CAR MELA in association with PURPLE LEMON which is the professional event management company. Mr. Mayur Narkhede is placed in Purple Lemon after organizing car mela event.

Event management group has supported one social event of ESSAY WRITING AND RECEIPE competition organized by SHAHADE HOSPITAL AND APULAKI CULTURAL ORGANISATION on the occasion of International Woman's Day. It was supported by Mr. Sanyog Chaudhari, Mr. Vaibhav Bhasme, Ms. Gauri Rengade, and Ms. Pragati Mulekar.

This event management group has also supported HB AND BLOOD GROUP TESTING CAMP in month of AUGUST 2014. The group has also supported in CRICKET LEAGUE on TELCO GROUND on 9th, 16th and 23rd March 2014.

The core committee members of event management group are Mr. Mayur Narkhede, Mr. Sanyog Chaudhari, Mr. Vaibhav Bhasme, Ms. Gauri Rengade.

J) Vividhaa 2014

This year the theme of Vividhaa was 'colours of unity'. The event was organized for three days from 9th January to 11th January, 2014. Given below are day-wise glimpses of the event.

Day One : 9-01-2014

Inauguration

Inauguration ceremony of Vividhaa was held on the first day in the morning at 11.00 at college ground. Vividhaa 2014 inaugurated by Mr. Abhijit Pawar, Director, Sakal Media Group. Dr. G. R. Ekbote, Chairman, Business Council, P. E. Society, graced the occasion to guide the staff and students. He appreciated efforts of Modernites.

Powada

Powada was presented by Mr. Balasaheb Maluskar and Troop. Powada was presented on the theme of 'Contribution of Tanaji Malusare'.

Road Safety Promotion

On the occasion of Road Safety week, Neelam Jadhav, Police Inspector, Traffic, Deccan Region, Pune interacted with audience and explained traffic rules, emphasized on use of helmet while driving on two wheeler. She was accompanied by upcoming marathi Actress. Ms. Smita Gondkar for promotion of traffic rules and driving discipline.

Speech

Mr. Dnyanesh Purandare, President, Swaroopvardhini, has delivered a speech on 'Shivcharitra'. In his speech, he focused on the dedication of Shivaji Maharaj towards formation of Hindavi Swarajya, different dimensions of his personality. Students engrossed in his speech.

Day Two : 10-01-2014

Second day began with Open forum. Theme of Open forum was 'My dream, my career'. Experts were called from various fields such as adventure sports, media, administration, entrepreneurship, entertainment etc. This interactive session was conducted by Mr. Krdar Kadam and Mr. Vinayak Kulkarni, alimni of our college. Rohit Mali, Mountaineer, Mrs. Ashwini Kulkarni, Entrepreneur, Mr. Dnyaneshwar Bodake, President, Abhinav Farmer's Club and National Award Winner of NABARD, Mr. Sangram Khopade, Redio Jockey, Mr. Ghanayam Patil, Journalist, Mr. Bhanupratap Barge, Senior Police Inspector from Administration, were called as experts to

guide students. They guided students on 'how to become successful not only in their career but also in their life'. They shared their views and experiences in their respective fields. Dr. Sanjay Kharat, Principal of our college shared his views on academics. 'To become successful in career and in life one has to be a good human being', this was the common message given by all above mentioned experts. Students and teachers asked various questions to all the experts.

In the afternoon session (2.00 pm to 4.00 pm), entertainment program of fun games was organized with DJ Montu. Not only students but teachers and administrative staff also participated and enjoyed this program. Winner participants received gifts.

Cosmos Bank Employee's Group presented a street play on importance of opening a bank account.

Day Three : 11-01-2014

On the third day "Career fair" was organized where various professional training institutes participated. Arthtech Knowledge Solutions, Lee's Beauty Centre, IMS Pro-school, MBITION, Unique Academy were some of these institutes. All these institutes are running various courses in areas like MBA entrance preparation, CA/CS training, Competitive exams training, courses in dance, drama and music, technical writing, script writing, personality development, spoken English etc. The main objective behind organizing career fair was to make students aware about different career options they can choose. Students and teachers from different colleges visited career fair.

In the evening session, a program named, 'Mai Aisa Kyu Hoon?' by Dr. Sanjay Upadhye was organized. Through this Program Dr. Upadhye humorously elaborated different personality traits, how human beings behave in different situation and how they should behave?

After this, a dance performance by Kalpataru group was presented on the theme of various social problems. Kalpataru is an NGO, formed by our alumni Mr. Vinayak Kulkarni.

This was followed by slide show, 'Ek Hot Deool'. This two & half hour program was based on the Indian Sculptors and Temples. This program was presented by Mr. Udayan Indurkar. The program

reveled history and science behind temples and sculptors. This program has set a scientific approach to look at the sculptors and temples.

Social Responsibility

This year Vividhaa has taken a step towards social responsibility. Stalls were given free to the social organizations like SPARSH Balgram, NGO working for HIV / AIDS affected children; Kalpataru, NGO working on awareness regarding different social problems; Adivasi Handicraft Centre, working for tribal artisans; Abhinav Farmers' Club, Farmers club working for farmers and promoting organic farming. Many of students, staff members and alumni donated money to these organizations for their social work.

Scholarship of Rs. 20,000/- for EMPACT course, professional course in accounts was given to ms. Supriya Jadhav, TYBCom student by Ms. Rajani Jirekar, Alumni and last year's beneficiary of the scholarship. Scholarship was initiated by Modernites Alumni Association on rotation basis.

On the occasion of completion of 20 years of the college a rolling trophy for best sport's student of the college was sponsored by the students of first batch of the college.

In association with Cosmos bank, financial inclusion scheme was implemented. In this many students registered their names for PAN card and more than 50 students opened saving account in Cosmos bank.

Valedictory Ceremony

On the occasion of celebration of 150th swami Vivekanand Jayanti, valedictory of Vividhaa was organized on 12th January, 2014. The function was presided by Dr. Sanjay Kharat, Principal and Mr. Ameya Nisal, Member, Modernites.

- Prof. Vijayalaxmi Kulkarni
Secretary, Modernites

*Train your mind
to see the good
in every situation.*

Arts Circle

More than 150 students participated in the various activities -Dramatics, Music, Singing, Dance, Painting, Poetry Reading conducted by the Arts Circle.

Training Programmes and Workshops :

1. Dr. Mohan Deshpande conducted an Innovative Workshop on 'World Music'. In this participatory Workshop, the members got exposure to folk, Indian and Western Percussion and Vocal Music.
2. Alumni Sudhanwa Deshpande, Vighnesh Joshi, Gargee Kulkarni conducted training workshops for the Drama group.
3. Alumni Aditya Apte, Nikhil Hirulkar and Ranmay Velankar trained the Music group in Vocal and Instrumental Music.
4. Alumni Praneeta Natesan, Sandy conducted a Dance workshop.
5. Amit Bendre (Actor) and Jayesh Nandane Conducted workshop on Acting.
6. Dr. Sadhana Natu conducted interactive workshops on Relationship with self, others and performing arts.

Programmes and Competitions

Painting Exhibition and Poetry reading was organized for all the students. Many paintings were exhibited and several students participated in Poetry Reading.

Independence Day

Group Singing and Group Dance on patriotic themes was conducted.

Singing & Instrumental Music Competition

30 students participated in the competition. Nikhil Hirulkar and Pradnya kokil Hirulkar were judges for the Singing Competition. Aditya Apte judged the Instrumental Music Competition.

The following students were Prize Winners :-

Singing

First - Asmita Paste (SYBCA)

Second - Vikram Auti (FYBA)

Jayesh Nandane (MSc II)

Instrumental Music

First - Abhishaj Sajeec (FYBA)

Second - Rasika Kulkarni (MSc II)

Participation in Inter Collegiate Competitions

- Suman Natya Vachan
- Lions club Pune Elite Singing competition
- Saregamapa Audition
- Pune Festival
- In synch Intercollegiate competition - Fergusson Alumni.
- Infinity Wadia college
- Indira College Intercollegiate competition
- Astitva BMCC
- Rising Star - Dangat Yuva Mandal
- Vinodottam drama competition
- MIT School of Business Singing
- MIT College Singing
- Pune Idol
- Gayan Pradnya Shodh
- VIT Perception Idol
- AISSPMS Ashwamedh

STUDENTS ACHIEVEMENTS

Prize Winners in Inter Collegiate Competitions

Satish Shirsat (FYBA)

Singing Prizes - Lions Club Pune Elite - Third prize, MITSOB Third prize, MIT Third prize, Pune Idol - semi - final, Gayan Pradnya Shodh - Consolation, VIT Perception Idol Second prize, AISSPMS Ashamedh first prize, Saregamapa Audition Third round.

Amruta Gagare (SYBA)

Consolation Prize in Suman Natya Vachan

Asmita Paste (SYBCA)

Consolation Prize in Lions Club Pune Elite singing competition.

- Dr. Sadhana Natu
Chairperson, Arts Circle

Best Student Trophy

A prestigious competition of the college, the 'Best Student Trophy' is awarded to a student who is fairly good in academics, has shown his talent in co-curricular, extra-curricular and extension activities and also participated in sports and games. In addition to these qualities, he must be soft-spoken, polite and courteous, and willing to contribute to the overall development of the college.

Instituted in the year 1999, the award comprises of a rolling trophy, a memento, a certificate and cash prize.

The Best Student for the academic year 2013-14 is **Omprasad Prakash Katte** of T.Y.Bcom. **Sagar Arya** of MSc-I Biotechnology is the recipient of a 'Special Appreciation Award' under this category for his exemplary performance in the competition.

- Prof. Shampa Chakraborti
Co-ordinator

Board of Student Welfare

Karmavir Bhaurao Patil

Earn and Learn Scheme

Karmavir Bhaurao Patil Earn and learn Scheme is functioning very efficiently in the college since 2005-2006 with the help of Student Welfare Department of Pune University.

In the academic Year 2013-2014, 40 students -25 boys and 15 girl students worked under this scheme.

The total amount spent on this scheme in this year is Rs. 1, 36,505=00.

Mrs. Varsha Joshi
Students Welfare officer

Vidyarthini Manch

During the educational year 2013-2014, Various programs were arranged by the vidyarthini manch.

- In the first session, the main theme was 'Nate Ulgadtana'. Dr. Veena Deo was invited for guiding the students on the topic, 'Mai lekiche nate'. She explained the relationship between mother and daughter through literature and poetry.
- In the second session, the main theme was "Swayam- siddha". To guide the students for household and small scale business, Mrs. Sumedha Raje and Mrs. Reema Datar were invited.
Mrs. Sumedha Raje put forth her experiences relating to her catering business.
Mrs. Reema Datar owns a franchisee of Monginis Cake Shop. Her experiences, difficulties and techniques of overcoming them were shared by her.
- Dr. Ashlesha Bhagwat, a dietician, was invited for a lecture on the theme, 'Arogyam dhana sampada'. Health care issues were discussed with the students and she guided the girls regarding increase of resistance power through balanced diet including iron, proteins, calcium etc.
- A documentary film prepared by the Department of Police, was shown to the students. The film was based on self-protection during Ganesh Utsav, terrorist attacks, thefts etc.

Prof. Shruti Bhatkhande

Co-ordinator

स्वरमाधुरी

पुणे विद्यापीठ विद्यार्थी कल्याण मंडळ व प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय गणेशखिंड, यांच्या संयुक्त सहकार्याने दरवर्षीप्रमाणे राज्यस्तरीय शास्त्रीय व नाट्यसंगीत गायन स्पर्धा २८ व २९ जानेवारी २०१४ रोजी आयोजित करण्यात आली. या स्पर्धेचे हे २० वे वर्ष होते.

या स्पर्धेत पुणे विद्यापीठ, एस. एन. डी. टी., भारती विद्यापीठ पुणे, औरंगाबाद विद्यापीठ इत्यादी विद्यापीठातील विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

शास्त्रीय संगीत स्पर्धेत मधुवंती, श्री, नट भैरव, भारू बिहाग

यासारखे राग विद्यार्थ्यांनी तयारीने सादर कलेले. गुंता हृदय हे, श्रीरंगा कमलकांता, विकल मन आज यासारख्या नाट्यपदांनी रसिकांची मने मोहून गेली.

शास्त्रीय संगीत स्पर्धेचे परीक्षण डॉ. लता गोडसे व डॉ. माधुरी जोशी यांनी केले. नाट्यसंगीत स्पर्धेचे परीक्षण श्रीमती मधुवंती दांडेकर व श्री. विजय कुलकर्णी यांनी केले. डॉ. शशिकला शिरगोपीकर यांच्या हस्ते पारितोषिक वितरण समारंभ पार पडला. यावेळी प्राचार्य डॉ. संजय खरात उपस्थित होते.

विद्यावाणी एफ. एम. वाहिनीने स्पर्धेचे माध्यम प्रायोजित्व स्वीकारले होते. प्रा. सौ. वर्षा जोशी यांनी स्पर्धेचे संयोजन केले. प्रा. सौ. श्रुती भातखंडे, प्रा. प्रसाद देशमाने, प्रा. प्रेरणा सुरु, प्रा. मनिषा बेले, प्रा. रेवती नगरकर, प्रा. पल्लवी बुलाख, प्रा. दिपाली मेहेर यांनी सहकार्य केले.

स्पर्धेचा निकाल पुढीलप्रमाणे:

नाट्यसंगीत स्पर्धा

प्रथम क्रमांक : सुरंजन खंडाळकर, भारती विद्यापीठ, पुणे
द्वितीय क्रमांक : नम्रता महाबळ, ललित कला केंद्र, पुणे विद्यापीठ
तृतीय क्रमांक : कस्तुरी चाफेकर, पीव्हीजी कॉलेज ऑफ इंजिनियरिंग अँड टेक्नॉलॉजी

शास्त्रीय संगीत स्पर्धा

प्रथम क्रमांक : नागेश आडगावकर, भारती विद्यापीठ
द्वितीय क्रमांक : विभागून : १. चिन्मयी आठल्ये, भारती विद्यापीठ
२. सुस्मिरता उबालकर, ललित कला केंद्र, पुणे विद्यापीठ
तृतीय क्रमांक : कौस्तुभ कुलकर्णी, देवगिरी कॉलेज, औरंगाबाद
सन्मिता धापटे, एस. एन. डी. टी., पुणे

– प्रा. वर्षा जोशी,
संयोजिका

'आई माझ्या महाविद्यालयात' - पालक मेळावा

मॉडर्न कला शास्त्र आणि वाणिज्य महाविद्यालय गणेशखिंड, पुणे १६ व विद्यार्थी कल्याण मंडळ, पुणे विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात 'आई माझ्या महाविद्यालयात' उपक्रमांतर्गत पालक मेळाव्याचे दि. ९ व १० जानेवारी २०१४ रोजी आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी मेळाव्याच्या निमित्ताने दि. ९ जानेवारी २०१४ रोजी डॉ. तेज निवळीकर, पुणे विद्यापीठ यांनी उपस्थित पालकांना मार्गदर्शन केले.

दि. १० जानेवारी २०१४ रोजी श्री. संजय उपाध्ये यांनी पालकांना मार्गदर्शन केले. 'मै ऐसा क्यू हूँ' या शिर्षकांतर्गत हल्लीच्या विद्यार्थ्यांची मानसिकता आणि त्यानुसार त्यांचे वर्तन याबद्दल सर्वांना मार्गदर्शन केले.

– प्रा. पल्लवी बुलाख
समन्वयक

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Competitive Examination Guidance Cell

Inauguration of the Competitive Exam Guidance Cell on 3 September 2013 at the hands of **Dr. Arun Dalvi**, Director, CEGC, University of Pune. He addressed the students on 'Preparing for Competitive Exams. Gee merit holder students were felicitated at the hands of the Chief Guest and the Principal.

A Guest Lecture by **Prof. Subhash Shahane** on 5 September 2013 on 'Preparing for Police Sub-Inspector and Sales Tax Inspector Exams.' He advised the students to be alert while filling the forms and choosing the options. He asked the students to concentrate on basics of Maharashtra Geography, History and basic Mathematics in order to pass these exams.

An introductory lecture on preparing for **Police Constable Recruitment** was engaged on 17 September 2013. Gauri Kopardekar addressed the students and apprised them about the basic requirements of that exam pattern.

A Guest Lecture on 'Different Study Techniques for cracking Competitive Exams' by **Mr. Ganesh Kindre, DYSP** on 28 January 2014. He advised the students on different study techniques required.

11 students from the college appeared for **Graduate Excellence Exam** conducted by Centre for Talent Search and Excellence Pune on 9 February 2014.

- **Gauri Kopardekar**
Co-ordinator

Counselling Cell

1. Individual Psychological Counselling Cases :

Related to familial, inter personal relationship, personal, psychological and clinical issues.

Students : 12 students (Arts, Science, Commerce and BCA) for Primary Session followed by 3/4 Follow up Sessions.

Staff Members : 1 Member 2 Sessions, 1 Client referred by Staff Member

Non Teaching Staff Members : 2 Members Children 2 Sessions each.

2. Vocational Guidance :

Individual Guidance to 6 students about career path after graduation as well as academic skills and study habits.

To 4 Alumni about courses after graduation and skills required in postgraduation.

Orientation to Aptitude tests and General Mental Ability Tests to FY, SY and TY students.

3. Combined Defence Services Examination - Services Selection Board

Training for group Discussion and Psychological Interview to 3 Students.

4. Motivational Training :

For students of all the faculties on 1 on basis.

5. Organized programmes on Premarital Education & Careers after BA for BA students.

- **Dr. Sadhana Natu**
Counsellor & Head, Psychology Dept.

*When you develop yourself to the point
where you believe in yourself so strongly
that you know you can accomplish anything
you put your mind to.
your future will be unlimited*

Indian Red Cross Society & Youth Red Cross Activities

Indian Red Cross Society, Pune District Branch has been actively working for H.I.V. and Youth Peer Education Programme (YPEP) since 2003 in the Pune Region. Youth Peer Education Project is actively working in 20 school and 20 colleges in the Pune Region. The YPEP chiefly tries to scientifically educate the youth about AIDS and HIV and makes them aware of the causes and remedies of AIDS.

Our college is actively working in collaboration with Indian Red Cross Society & Youth Red Cross for the last 3 years and following activities were conducted in this year.

1. Two counselors participated in the two Days Counselors' Training Program conducted by Pune District Branch of IRCS and International Committee of the Red Cross between 3rd to 6th December, 2013.
2. A Two Days Disaster Management Training Course was Conducted in Modern College of Arts, Science and Commerce, Ganeshkhind, Pune in which Indian Red Cross Society's experts Guided and trained our Red Cross

Volunteers and college students on Disaster Management, First Aid Training, Rescue Operations etc.

3. 10 YRC Volunteers participated as well as worked as volunteer in the Two Days Disaster Management Training Camp held at Khanapur by IRCS, Pune District Branch.
4. 4 volunteers participated in Fund Raising on 5th January 2014, for Thalassemia patients regularly treated in the IRCS Hospital of Pune District Branch.
5. 5 YRC volunteers visited 4 NGOs and volunteered Blood Test Program there on 25th March 2014 at Kanhe Phata near Talegaon working for the Rehabilitation of AIDS Patients.
6. 7 YRC volunteers participated and volunteered in the Free Health Checkup for the Varkaris assembled in Pune on their way to Pandharpur for the holy Ashadhi Ekadashi.

- **Prof. S. K. Sanap**
Co-ordinator

NCC Report

National Cadet Corps is a Tri-Services Organization comprising the Army, Navy and Air force, engaged in grooming the youth – "The Leaders of Tomorrow" - into disciplined and patriotic citizens.

Aims and Objectives:

National Cadet Corps is a novel initiative undertaken by the college which aims at including the significance of discipline, patriotism and core value in the young students of our college.

Presently there are 18 students in the college who have sought admission to NCC.

All these students have to participated in weekly parades taken at NCC Head Quarters and at NDA. In these weekly parades the NCC cadets have to undergo different types of activities like exercises, drills, physical training as well as they have some lectures on discipline and how to perform better in NCC.

Many of these NCC cadets have attended ATC camps held at different places across India. Some of them attended a camp held at Kanhe Phata in October 2013.

- **Prof. S. K. Sanap**
Co-ordinator

I don't trust words. I trust actions.

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Physical Education

Gymkhana

Interclass Competitions

This year department has organized badminton, Table Tennis & chess competition in the indoor section. And in outdoor section, total 12 Basketball, 19 Volleyball, 7 Dodge ball, 32 Cricket & 16 Football teams.

Intercollegiate Sports Participation

This a academic year college has participated in 07 team events 13 individual events. Out of this college has secured 2nd Place in Softball (W) and Table Tennis (W), 1st Place in Baseball Women. Beside this college also has Athletics Men's General Championship. College has Participate in 20 events i.e. Cross Country (M), Chess, Swimming (M&W), Diving (W), Football (M), Gymnastics (M&W), Cricket (M), Volleyball (M), Baseball (M&W), Basketball (M), Cycling (M&W), Softball (M&W), Kabaddi (M), Table Tennis (W), Athletics (M&W), Wrestling (W), Shooting (M&W), Boxing (W), Best Physique (M), Judo (W) and Wt. Lifting (M&W).

Intercollegiate Sports Organization

This year college has organized intercollegiate men hockey competitions on 28th & 29th September 2013 and women competitions on 1st September 2013 at Major Dhyanchand Hockey Stadium, Pimpri. Total 11 teams from men section and 3 teams from women section participated. Principal Dr. Sanjay Kharat inaugurated the competition.

College has also organized college level

Volleyball competition under Late Shankarrao Kanitkar Sports Festival.

Football League

To promote football skill and team game strategies, college has stated Five-A-Side Football league competitions on college ground. Total eight teams originated from college students participated. Students really appreciated the efforts of the department towards football game development.

Election Voter awakening Program

Election voter awakening program was organized by the department on 12th March 2014 by organizing Fitness testing and fitness competitions program. About 400+ students participated in the program. Principal Snajya Kharat addressed the student and motivated to cast their vote and also requested to help other people to cost their votes.

Pune University Sports Prize Money Scheme

Following students from our college has been awarded prestigious sports scholarship based on their overall performance at inter University Ashwamedh Competition and All India Inter University Competition.

1. Deepali Shildankar	Cycling	5000/-
2. Avinash Tapkir	Volleyball	1000/-
3. Mohit Joshi	Volleyball	1000/-
4. Chandrakant Zagade	Athletics	14000/-
5. Abhijeet Shirke	Athletics	9000/-
6. Durgesh Gidilu	Athletics	3000/-
7. Poornima Shinde	Athletics	2000/-
8. Kedar Satpute	Weight Lifting	9000/-

SATE/INTERZONAL LEVEL PERFORMERS

1. Prafulla Patil, FYBA	Athletics	
a. ITC State Championship	Balewadi, Pune	3rd Place
b. Intercollegiate Athletics Championship		1st Place
2. Shubham Kadam, FYBA	Athletics	
a. Intercollegiate Athletics Championship		2nd Place
b. Interzonal Athletics Championship,	Pune	3rd Place
3. Vicky Bhandare, FY B.Com	Best Physique	
a. Intercollegiate Best Physique Competition		1st Place
b. Interzonal best Physique Competition	Pathardi	3rd Place
c. Modern Shree Best Physique Competition		2nd Place
d. Progressive Shri Best Physique Competition,	Pune	2nd Place

SATE/INTERZONAL LEVEL PERFORMERS

4.	Shikant Bhosale , F. Y. B. Com.	Athletics	
	a. ITC Meet	Balewadi	3rd Place
	b. Intercollegiate Athletics Competition		1st Place
5.	Amar Pawar , F. Y. B.Sc.	Athletics	
	a. 2nd Maharashtra State Karate Championship		2nd Place
	b. 1st Inter DOJO Kick Boxing competition		2nd Place
	c. 13th Full contact Karate Championship		2nd Place
	d. 27th Pune District Kick Boxing Championship		1st Place
	e. 27th Senior State Kick Boxing Championship		3rd Place
6.	Bhagyashree Mohite , MA	Kick Boxing	
	a. Intercollegiate Athletics (Javelin) Competition		2nd Place
	b. Maharashtra State Athletics (Javelin) Championship		2nd Place
	c. Poona District Athletics Hammer Throw Championship		3rd Place
	d. Poona District Athletics Javelin Throw Championship		3rd Place
7.	Sarika Sonawane , MA	Wresting	
	a. Intercollegiate wresting competition		1st Place
	b. Interzonal Wrestling Competition, Ahamad Nagar		2nd Place
8.	Kanchan Gorde , M.Com.	Baseball/Softball	
	a. Interzonal baseball Competition	Malegaon	3rd Place
	b. Intercollegiate baseball Competition		1st Place
	c. Intercollegiate Softball Competition		2nd Place
9.	Bhagyashri Pingale , S. Y. B.Com.	Baseball/Softball/Cricket	
	a. Interzonal Baseball competition,	Malegaon	3rd Place
	b. Intercollegiate Baseball Competition		1st Place
	c. Intercollegiate Softball Competition		2nd Place
	d. Interzonal Cricket Competition,	Pravaranagar	3rd Place
10.	Mohit Vedprakash , S. Y. B.Com.	Athletics/Cross Country	
	a. Intercollegiate Cross Country		9th Place
	b. Intercollegiate Athletics (10,000 KM)		3rd Place
11.	Snehal Kad , S. Y. B.Sc.	Softball / Baseball	
	a. Interzonal Baseball competition, Malegaon		3rd place
	b. Intercollegiate Baseball Competition		1st Place
	c. Intercollegiate Softball Competition		2nd Place
	d. Interzonal Softball Competition, Pune		1st Place
12.	Anirudhha Uttarkar	Best Physique	
	a. Intercollegiate Best Physique Competition		1st Place
	b. Interzonal Best Physique Competition,	Pathardi	Place
	c. Modern Shree Best Physique Competition		1st Place

NATIONAL LEVEL PERFORMERS

1. Shubhangi Wandhe , FYBA	Weight Lifting	
a. Junior State Championship, Sangali		3 Silver Medal
b. Junior National Weight Lifting Championship,	Guwahati Asam	Participation
c. AIU Weight Lifting Championship, Annamali University, Chennai		Participation
2. Abhijit Shirke , FYBA	Athletics	
a. Intercollegiate Athletics Championship		Gold Medal
b. Interzonal Athletics Championship		Gold Medal
c. All India Inter University Athletics Championship,	Patiala	Participation
d. Junior Athletics Championship, Kocchi, Kerala		Bronze Medal
e. Maharashtra State Athletics Championship		Silver Medal
f. Inter University Ashwamedh Competition		Silver Medal
3. Vinit Kamble , FYBA	Hockey	
a. 3rd Junior National Hockey Championship,	Sonepat, Haryana	Participation
4. Gauri Gondil , FYBA	Judo	
a. Interzonal Judo Competition	Ahemadnagar	Gold Medal
b. All India Inter University Athletics Championship	Amritsar	Participation
c. 41st Senior State Championship, Mumbai		Participation
d. Junior Judo Championship, Himachal Pradesh		Participation
5. Gaurav Nimbalkar , FYBA	Hockey	
a. 3rd Junior National Hockey Championship,	Sonepat, Haryana	Participation
6. Laxman Kare , FYBA	Hockey	
a. 3rd Junior National Hockey Championship,	Sonepat, Haryana	Participation
7. Fulchand Karad , FYBA	Gymnastics	
a. All India inter university Gymnastics Championship, Kurukshetra		Participation
8. Madhuri Nagdeve , FY B. Com.	Weight Lifting	
a. Junior State Weight Lifting Championship,	Sangali	Bronze Medal
b. All India Inter university Weight Lifting Championship, Chennai		Selection
9. Vijay Ingale , FY B.Com.	Gymnastics	
a. All India Inter University Gymnastics Championship, Kurukshetra		Participation
10. Mohit Joshi , MCA	Volleyball	
a. All India inter university Volleyball Championship,	Kolhapur	Participation
b. Inter university Ashwamedha Competition		Participation
11. Avinash Tapkir , MCA	Volleyball	
a. All India Inter University Volleyball Championship, Kolhapur		Participation
b. Inter University Ashwamedha Competition		Participation
12. Pravin Salunke , M.Com.		Softball
a. Interzonal Baseball Competition,	Baramati	Silver Medal
b. Softball Mayor Trophy Pimpri – Chinchwad		Participation
c. State Ground Stroke Softball Championship, Pune		4th Place
d. All India Amit Joshi Softball Tournament, Pune		Participation

NATIONAL LEVEL PERFORMERS

13. Smita Gangurde , M.Com.	Softball / Baseball	
a. Interclass Badminton Girls Single		2nd Place
b. Interclass Badminton Girls Double		2nd Place
c. Interclass Badminton Mix Double		1st Place
d. All India Inter University Softball Competition	Guntur(AP)	Participation
e. Interzonal Softball Competition,	Pune	Gold Medal
f. Interzonal baseball Competition		Bronze Medal
14. Prachi Admane , M.Com.	Softball	
a. Intercollegiate Baseball Competition		Gold Medal
b. Intercollegiate Softball Competition		Silver Medal
c. Interzonal Baseball Competition,	Malegaon	Bronze Medal
d. Interzonal Softball Competition,	Pune	Gold Medal
e. All India inter University Softball Competition, Nagarjun University Guntur		Participation
15. Amit Parbat , M.Com	Softball	
a. Interzonal Baseball Competition,	Baramati	Silver Medal
b. Amit Joshi All India Invitational Tournament		Participation
c. Pimpri Chinchwad Softball Mayor Cup		Participation
d. State Ground stroke Softball Tournament		Participation
16. Sunny Mohite , M.Com.	Softball / Baseball	
a. Interzonal Baseball Competition, Baramati	Silver Medal	
b. Amit Joshi All India Invitation Tournament		Participation
c. Pimpri Chinchwad Softball mayor Cup		Participation
d. State Ground stroke Softball Tournament		Participation
e. Interzonal Softball Competition,	Sangamner	Gold Medal
f. All India Baseball Competition,	Chandigad	Participation
17. Poonam Warkhade , S.Y. BA	Triathlon	
a. 23rd Senior State Triathlon Championship,	Thane	Bronze Medal
b. Senior Triathlon Championship,	Thane	Participation
18. Deepali Aware , S.Y.BA	Judo	
a. All India Inter University Competition		Participation
b. Junior Maharashtra State Championship		Gold Medal
c. Senior Maharashtra State Judo Championship,	Mumbai	Gold Medal
d. Senior National Judo Competition,	Himachal Pradesh	Participation
19. Kedar Satpute , SY B.Com.	Weight Lifting	
a. All India inter University Weight Lifting , Chennai		Participation
b. Junior National Wt. Lifting Chapionship, Guwahati,	Asam	3 Gold Medal
c. Junior State Wt. Lifting Championship,	Sangali	3 Gold Medal
d. Selected for India Camp,	Patiyala	Participation
20. Priya Aken , TYBA	Judo	
a. Interzonal Judo Competition,	Ahmednagar	Gold Medal
b. All India Inter University Judo Competition,	Amritsar	Participation
c. 41st Junior State Judo Championship,	Amravati	Participation
d. 41st Senior State Judo Championship,	Amravati	Gold Medal
e. Junior National Judo Championship,	Deharadun	Participation

NATIONAL LEVEL PERFORMERS

21. Pradnya Patil , TYBA	Judo	
a. Interzonal Judo Competition,	Ahmednagar	Gold Medal
b. All India Inter University Judo Competition,	Amritsar	Participation
c. 41st Junior State Judo Championship,	Amravati	Participation
d. 41st Senior State Judo Championship,	Amravati	Gold Medal
e. Junior National Judo Championship,	Deharadun	Participation
22. Amit Raut , TY BCA	Shooting	
a. Gun for Glory Shooting Championship,	Pune	Participation
b. G.V. Malvankar Shooting Championship,	West Bangal	Participation
c. North Zone Shooting Championship,	Delhi	Participation
d. Maharashtra State Shooting Championship,	Mumbai	Participation
e. 57th National Shooting Championship,	Delhi	Participation
23. Jagruti Satarkar , TY Bcom	Diving	
a. Interzonal Diving Competition,	Pune	Gold Medal
b. All India Inter University Diving Competition,	Amritsar	Participation
24. Varsha Jadhav , TY B.Sc.	Softball / Baseball	
a. All India Interuniversity Softball Competition,	Nagarjun Uni.(AP)	Participation
b. Interzonal Softball Competition,	Pune	Gold Medal
c. Interzonal Baseball Competition,	Malegaon	Bronze
d. Intercollegiate Softball Competition		Silver Medal
e. Intercollegiate baseball Competition		Gold Medal
f. Interclass Badminton Girls Single		1st Place
g. Interclass Badminton Doubles		2nd Place
h. Interclass Badminton Mix Doubles		3rd Place
25. Shailesh Khope ,	Shooting	
a. All India Inter University Shooting Competition		Participation
26. Chandrakant Zagade , S.Y.B.A.	Athletics	
a. ITC West Zone Competition,	Gujarat	Participation
b. Interzonal Athletics Championship,	Pune	Silver Medal
c. Inter University Ashwamedh Competition,	Nashik	Gold Medal
d. All India Inter University Athletics Championship,	Punjab	Participation
27. Akshay Kadam , S.Y. BA	Trithalon	
a. 4th Modern Pentathlon national Championship,	Goa	Gold Medal
28. Pournima Shinde , S.Y. BA	Athletics	
a. ITC State Competition,	Pune	Participation
b. Womens Athletics Champion,	Usmanabad	Gold Medal
c. Federation Cup State Cross Country Championship,	Thane	Participation
d. Inter University Ashwmedh Competition,	Nashik	Gold Medal
29. Durgesh Gudilu , S.Y.BA	Athletics (Shotput)	
a. Interzonal athletics Championship,	Pune	Gold Medal
b. Inter University Ashwamedh Competition,	Nashik	Silver Medal

NATIONAL LEVEL PERFORMERS

30. Deepali Shildankar , S.Y. B.Com	Cycling	
a. Interzonal Cycling Competition,	Ahmednagar	Gold Medal
b. All India Inter university Cycling Championship,	Patiyala	Bronze Medal
c. Road Cycling National Championship,	Haryana	Participation
d. National Track Cycling Championship,	Manipur	Bronze
31. Arti Hature , SY B. Com.	Cycling	
a. Interzonal Cycling Competition,	Ahmednagar	Silver Medal
b. All India Inter University Cycling Championship,	Patiyala	Participation
c. Road Cycling National Championship,	Haryana	Participation
d. National Track Cycling Championship,	Manipur	Bronze
32. Jagruti Chandankere , S.Y. B.Com.		Shooting
a. 13th KSSM National Shooting Championship,	Delhi	Participation
b. Masters Meet National Championship,	Delhi	Participation
c. 57th National Shooting Championship,	Delhi	Participation
33. Sharaddha Talekar , TY. B.Com.		Gymnastics
a. Selected for International Coaching Camp,	Delhi	
b. State Gymnastics Championship,	Nashik	Participation

INTERNATIONAL PARTICIPATION

1. 40th Junior National Water polo Champinship,	Hyderabad	Gold Medal
2. 3rd Asian youth Water polo Championship,	Singapore	Participation

SHIV CHATRAPTI AWARDEE

1. Krishnakumar Rane	Athletics	
a. Shiv Chatrapati Award		
2. Kiran Pethe		
a. Shiv Chatrapati Award		
3. Surekha Shirsath		
a. Shiv Chatrapati Award		
4. Tejaswini Muley	Shooting	
a. 13th KSSM National Shooting Champion,	Delhi	Bronze Medal
b. Master Meet national Championship,	Delhi	10th Place
c. 57th National Shooting Championship,	Delhi	7th Place
d. Shiv Chatrapati Award 2009- 2010		

BEST SPORTS PERSON OF YEAR

Miss Tejaswini Muley

Dr. Deepak Shendkar

Head,
Physical Education Dept.

Dr. Jyoti Gagangras

Chairperson,
Gymkhana Managing Committee

**Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce**

Ganeshkhind,
Pune 411016

Placement Cell Activities

This academic year one major activity was a Training Program for SC/ST candidates from BA, B.Com stream conducted by Tata Consultancy Services-BPS. There were about 15 students who participated in this Pre-Placement Training program of 100 Hrs which was offered to the students free covered by Ms. Komal Bhavanani (Trainer-TCS). These students along with other 30 students will now face the placement drive for TCS-BPS.

Labour-Net in association with Godrej conducted a One Month Training Program in "Sales Training" for Final year B.Com students with a nominal fees. In this program they covered various aspects of Sales and marketing. Group discussions and mock Sales practice sessions were conducted by the students. The trainers gave appropriate suggestions to improvement.

Placement cell have conducted activities in association with the Alumni Association of the College. Alumni students of the college are providing major support in searching job opportunities for the present students. Also they are getting various Industry components in the college for grooming the students and provide opportunities for training them for entrepreneurship. This year Lee's Spa and Beauty Clinic has selected 21 Girl students for training them in Beauty Treatments costing around Rs. @ 10,000/- per head which is offered free of cost to these selected students. The Course has commenced from 24th February 2014. After completion of the course these students will be in a position to get opportunities in different Skin and Beauty clinics.

24 Companies from software visited the college & placement drive & placed more than 40 students from Computer Science Dept. where as from Microbiology Dept. 12 Companies visited & 18 students are placed. Workshop on right grand work for right industry was organised for UG & PG Students. Nine companies visited to Chemistry Dept for campus interview and 13 students are placed the placement cell.

- **Prof. Varsha Bapat**
Co-ordinator

Staff Academy Committee

"Depress mind of teacher can't give 100% contribution to students". To overcome depression, meditation is one of the best remedy. On the occasion of An Inauguration of Staff Academy, Mr. Dhiraj Agarwal and Mr. Suhas Honrao, Volunteers of Shri Shrihari Ravisjankar's Art of Living has organized workshop on "Waves of Happiness" through meditation for teaching and nonteaching staff of our college on 30th July 103.

On 20th Aug. 2013 Dr. Nitin Darade, Head Sane Care Madhavbaug, Pune was deliver lecture on Heart diseases; Stress or lifestyle.

Dr. Sushma R. Katade
Co-ordinator

Science Association

Science Association (2013-14) was inaugurated at the auspicious hands of Honorable Principal Dr. Sanjay Kharat on 2nd September 2013. On this occasion Dr. Kharat delivered an enlightening lecture on 'Pelagic birds of Lakshadweep'.

Felicitation of the Research Scholars

To encourage research aptitude among students, the following students having remarkable contribution in research were felicitated on the day of inauguration.

- 1) Pradeep Kumkar, 2) Mansi Sharma,
- 3) Melissa Lemos.

Poster Competition

The Poster Competition was organized on 23rd September 2013 for UG students. The topic for the competition was 'Technology Curse or Boon'. Total 26 students participated in this event.

Mumlesh Waghmode and Mohnish Sharma (T.Y.B.Sc. Microbiology) won the first prize and Second Prize won by Pratiksha Narete and Shweta Chimote (F.Y.B.Sc. Computer Science).

Anubhuti 2014

The Science Exhibition 'Anubhuti-2014' was organized on 24th January 2014. Total 315 students from all Science Departments

participated in this activity. Judges who evaluated the projects are.

A-Group

- 1) Mr. G. L. Sonawane, Department of Mathematics, S. P. College.
- 2) Mrs. Mrinalini Bhadane, Department of Electronics, Modern College, Ganeshkhind.

B-Group

- 1) Dr. Suneeti Gore, Department of Microbiology, Fergusson College.
- 2) Dr. Vinay Kumar, Department of biotechnology, Modern College, Ganeshkhind.

The Valedictory Function and the Prize Distribution Function was organized on the same day in the evening. Dr. S. D. Dhole, Professor, Department of Physics, University of Pune, graced the occasion by being the chief guest for the function.

- Prof. Shamal Deshmukh
Co-ordinator

व्यक्तिमत्व विकास कार्यक्रम

मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे ४११०१६ येथे शुक्रवार दि. १३ ते सोमवार दि. २३ डिसेंबर २०१३ या कालावधीत १० दिवसांचा 'व्यक्तिमत्व विकास कार्यक्रम' आयोजित करण्यात आला. याकरिता महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य व शास्त्र शाखेतील अंतिम वर्षात शिकत असलेल्या इच्छुक विद्यार्थ्यांकडून अर्ज मागविण्यात आले. आलेल्या १२५ अर्जांमधून ५० विद्यार्थ्यांची निवड मुलाखत पद्धतीने करण्यात आली. मुलाखत देताना ज्या विद्यार्थ्यांमध्ये आत्मविश्वास कमी वाटला त्या विद्यार्थ्यांकरिता पूर्णतः निःशुल्क राबविण्यात आला.

कार्यक्रमाचे उद्घाटन डॉ. सुधाकर बोकेफोडे, उपकुल सचिव, पुणे विद्यापीठ, पुणे यांचे हस्ते झाले. या कार्यक्रमात डॉ. माधुरी गोखले, डॉ. सुहास जोशी, दिनेश राठी, प्रसन्न रबडे, पीयूष पहाडे, डॉ. रवींद्र कोठावडे, RAS कपील शिरसाट आणि IRS डॉ. अमोल शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले.

- प्रा. पराग शहा
समन्वयक

'युवा सप्ताह' अहवाल

दरवर्षीप्रमाणे या शैक्षणिक वर्षामध्ये स्वामी विवेकानंद यांच्या जयंतीनिमित्त दिनांक ९ जानेवारी ते १२ जानेवारी २०१४ या कालावधीमध्ये आयोजित करण्यात आला होता. या उपक्रमास विद्यार्थ्यांचा भरघोस प्रतिसाद लाभला.

युवा सप्ताहानिमित्त इंग्रजी विभागातर्फे "What's the Good Word?" इतिहास विभागातर्फे कौन बनेगा हिस्ट्री स्कॉलर? काव्यवाचन स्पर्धा, हस्ताक्षर स्पर्धा, मेंदी स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, बुके-सलाड-फ्लॉवर डेकोरेशन स्पर्धा, पोस्टर (भित्तीपत्र) स्पर्धा आणि रांगोळी स्पर्धा घेण्यात आल्या.

- प्रा. मनीषा बेले
समन्वयक

राष्ट्रीय सेवा योजना

विशेष श्रमसंस्कार शिबीर

या वर्षीही विशेष हिवाळी शिबीर (शैक्षणिक वर्षे २०१३-१४) गराडे गावात (ता. पुरंदर, जि. पुणे) आयोजित करण्यात आले होते. हे शिबीर दि. २४-१२-२०१३ ते दि. ३०-१२-२०१३ या दरम्यान घेण्यात आले. शिबीराचे उद्घाटन दि. २४-१२-२०१३ रोजी मा. श्री. सुभाष वारे (सामाजिक कार्यकर्ते व विचारवंत) यांच्या हस्ते संपन्न झाले. दुसऱ्या दिवशी सकाळी दिनांक २५-१२-२०१३ रोजी दशक्रिया विधी घाट परिसर स्वच्छ करण्यात आला. झाडे-झुडुपे, खुरट्या वनस्पती व वाढलेले गवत काढण्यात आले. याच दिवशी दुपारच्या सत्रात 'पर्यावरण, भारतीय पिके, समस्या व त्याचा ग्रामीण जीवनावर पडणारा प्रभाव' या विषयावर डॉ. चंद्रशेखर पवार यांचे व्याख्यान झाले. यानंतर श्री. किरण गुरमे यांनी 'प्रसार माध्यमांची ग्रामीण विकासात भूमिका' या विषयावर विद्यार्थ्यांपुढे विचार मांडले.

तिसऱ्या दिवशी दिनांक २६-१२-२०१३ रोजी सकाळी कऱ्हा नदीवर वनराई बंधारा बांधण्याचे काम हाती घेण्यात आले. प्लॉस्टिक पिशव्या, माती व रेतीचा उपयोग करून बंधारा बांधण्याच्या कामाला सुरुवात करण्यात आली. दुपारच्या सत्रात पुणे विद्यापीठाच्या माजी कार्यक्रम समन्वयक डॉ. शकिरा इनामदार यांचे 'राष्ट्रीय सेवा योजना आणि युवकांची जबाबदारी' या विषयावर व्याख्यान पार पडले. यानंतर डॉ. रविंद्र क्षिरसागर

यांनी 'जैवविविधता' या विषयावर व श्री. सतिष आंबिके यांनी 'व्यक्तिमत्व विकास' या विषयावर विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला.

चौथ्या दिवशी सकाळी दिनांक २७-१२-२०१३ रोजी अपूर्ण राहिलेल्या बंधान्याचे काम पूर्ण करण्यात आले. दुपारी 'आपत्ती व्यवस्थापन' या विषयावर प्रा. अनिल दांडेकर यांचे व्याख्यान घेण्यात आले. रात्री 'लोकायत' या संस्थेकडून गीतगायनाचा कार्यक्रम सादर करण्यात आला.

पाचव्या दिवशी दिनांक २८-१२-२०१३ रोजी गावातील मंदिर परिसरात व ग्रामपंचायत चौकात श्रमदान घेण्यात आले. संपूर्ण परिसर स्वच्छ करण्यात आला. दुपारच्या सत्रात प्रा. अशोक देवीकर यांनी 'जलसंधारण आणि ग्रामीण विकास' या विषयावर विद्यार्थ्यांपुढे आपले विचार मांडले. याच दिवशी रा. से. योजनेचे जिल्हा समन्वयक डॉ. शाम पाचारणे यांनी सदृच्छा भेट दिली व विद्यार्थ्यांबरोबर चर्चा केली.

सहाव्या दिवशी दिनांक २९-१२-२०१३ रोजी नेत्रतपासणी शिबीराचा कार्यक्रम घेण्यात आला. एकूण १०८ पेक्षा जास्त ग्रामस्थांनी या शिबीराचा लाभ घेतला. या प्रसंगी नाममात्र फी घेऊन चष्मे वाटण्यात आले. त्याचबरोबर साखर तपासणी शिबीरही घेण्यात आले. दुपारी 'संगीत आणि मानवी जीवन' या विषयावर श्री. बाळाजी सूर्यवंशी व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी कार्यक्रम सादर केला. या कार्यक्रमात भावगीते, भक्तिगीते व शास्त्रीय संगीतावर आधारीत रचनांचे सादरीकरण करण्यात आले. रात्री विद्यार्थ्यांनी नवखंडेनाथ मंदिरात 'स्त्री-भ्रूणहत्या' या विषयावर गावकऱ्यांसमोर पथनाट्ये सादर केले.

सातव्या दिवशी दिनांक ३०-१२-२०१३ सकाळी ११.०० वा. समारोपाचा कार्यक्रम संपन्न झाला. समारोप गावचे सरपंच श्री. मच्छिंद्र दीक्षित यांच्या हस्ते करण्यात आला. या प्रसंगी माजी सरपंच श्री. लक्ष्मणआण्णा पांढरे, श्री. दत्तात्रय जगदाळे, श्री. सुरेश जगदाळे, श्री. संदीप कुंभार व शाळेचे मुख्याध्यापक श्री. राजेंद्र शहाणे उपस्थित होते.

या संपूर्ण विशेष श्रमसंस्कार शिबीराचे नियोजन कार्यक्रम अधिकारी प्रा. मोतीलाल मोरे व सहकार्यक्रम अधिकारी प्रा. महेंद्र वाघमारे यांनी केलं.

नियमित कार्यक्रम अहवाल

शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ मध्ये विविध कार्यक्रम वर्षभर राबविण्यात आले. एकूण १०० विद्यार्थ्यांना मुलाखतीद्वारे प्रवेश देण्यात आला. ही संपूर्ण प्रक्रिया पार पाडल्यानंतर वर्षभरासाठी रा. से. योजनेच्या विविध कार्यक्रमांना सुरुवात झाली.

बुधवार दिनांक १४-८-२०१३ रोजी लक्ष्य फाउंडेशन व आबासाहेब गरवारे महाविद्यालय यांनी संयुक्तपणे स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंधेला युवकांसाठी युवाप्रेरणा या अंतर्गत कारगील युद्ध शौर्यगाथा या विषयावर दृक् श्राव्य सादरीकरण गरवारे महाविद्यालयात करण्यात आले. या कार्यक्रमात रा. से. योजनेच्या २० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. दिनांक १७-८-२०१३ शनिवार रोजी मतदार नोंदणी अभियानासाठी परिवर्तन संस्थेमार्फत नेस वाडीया महाविद्यालयात प्रशिक्षण शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीरात ९ विद्यार्थ्यांनी प्रशिक्षण घेतले. दिनांक २०-८-२०१३ मंगळवार रोजी प्रशिक्षण घेऊन आलेल्या विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयातील रा. से. योजनेच्या ५० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण दिले. याच दिवशी जनवाणीचे कार्यकर्ते श्री. नईम केरुवाला यांनी सहभागी अंदाजपत्रक म्हणजे काय? या विषयावर मार्गदर्शन केले. दिनांक २१-८-२०१३ ते दिनांक २७-८-२०१३ या दरम्यान महाविद्यालयात रा. से. योजनेच्या विद्यार्थ्यांमार्फत मतदार नोंदणी अभियान घेण्यात आले.

मंगळवार दिनांक २७-८-२०१३ रोजी विद्यार्थ्यांचा आपआपसात परिचय व्हावा म्हणून ओळख-परिचय मेळावा घेण्यात आला व विद्यार्थ्यांना अत्यावश्यक सूचना देण्यात आल्या. शुक्रवार दिनांक २३-८-२०१३ रोजी आचार्य आनंदऋषिजी ब्लड बँक पुणे यांच्या सहकार्यानि महाविद्यालयात रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. एकूण ९३ विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले. मंगळवार दिनांक ३-९-२०१३ रोजी विद्यार्थी व विद्यार्थिनी हे S & D व NRD कॅम्प निवड चाचणीसाठी मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर येथे सहभागी झाले. रविवार दिनांक ८-९-२०१३ रोजी वसुंधरा अभियान बाणेर या स्वयंसेवी संस्थेमार्फत आयोजित केलेल्या सलग समतल चर (CCT) दुरुस्ती कार्यक्रमात ४५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. बाणेर टेकडीवर ५०० फुटापेक्षा CCT दुरुस्त केल्या. दिनांक २-९-२०१३ (सोमवार) रोजी पोलीस मित्र प्रशिक्षण कार्यक्रमात ३० पेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला. दिनांक २१-९-२०१३ (शनिवार) रोजी लोकायत या संस्थेमार्फत पुस्तक प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले.

दिनांक २४-९-२०१३ रोजी (मंगळवार) राष्ट्रीय सेवा योजना दिवसाच्या निमित्ताने 'पुण्यातील वाहतुकीची समस्या' या विषयावर लोकायतचे कार्यकर्ते वृषभ यांचे व्याख्यान झाले. दिनांक २-१०-२०१३ (बुधवार) रोजी राष्ट्रपिता महात्मा गांधी जयंती साजरी करण्यात आली.

दिनांक ६-१०-२०१३ (रविवार) ते दिनांक १३-१०-२०१३ (रविवार) पर्यंत नवरात्र उत्सवात चतुःश्रृंगी मंदिर परिसरात 'निर्मात्य संकलन व सेंद्रीयखत निर्मिती' उपक्रम राबविण्यात आला. या कामात दररोज १२ ते १५ विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता. एकूण अंदाजे २२५० किलोपेक्षा जास्त निर्मात्य (जैविक) खड्यात एकत्र करून त्यावर EM द्रव्य फवारण्यात आले. या पर्यावरणपूरक उपक्रमात निर्मात्यापासून सेंद्रीय खत तयार केले जाते.

शुक्रवार दिनांक ६-१२-२०१३ रोजी FDFC बँक, औंध रक्तपेढी व आयुष रक्तपेढी यांच्या सहकार्याने महाविद्यालयात दुसरे रक्तदान शिबीर घेण्यात आले. एकूण ६७ रक्तदात्यांनी रक्तदान केले. सोमवार दिनांक २०-१-२०१४ रोजी लोकायत व राष्ट्रीय सेवा योजना यांच्या संयुक्त विद्यमाने किलोस्कर वसुंधरा फिल्म फेस्टिवल २०१४ महाविद्यालयात घेण्यात आला. या

प्रसंगी फिल्मस् दाखविण्यात आल्या व भारतातील पाणीतंटे या विषयावर श्री. श्रीपाद धर्माधिकारी यांचे व्याख्यान आयोजित केले गेले.

दिनांक ९-३-२०१४ (रविवार) रोजी विद्यापीठात आयोजित केल्या गेलेल्या Will Vote Shapathigraham कार्यक्रमात विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

शेवटी दिनांक १४-३-२०१४ (शुक्रवार) रोजी नुकताच साजरा झालेल्या महिला दिनाच्या निमित्ताने या दिवशी महाविद्यालयात महिला सबलीकरण या विषयावर शासकीय तंत्रनिकेतन येथील विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयात पथनाट्य सादर केले.

अशा रितीने वर्षभर विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले गेले. यासाठी कार्यक्रम अधिकारी प्रा. मोतीलाल मोरे व सहकार्यक्रम अधिकारी प्रा. महेंद्र वाघमारे यांनी मेहनत घेतली.

- प्रा. मोतीलाल मोरे
कार्यक्रम अधिकारी

- प्रा. महेंद्र वाघमारे
सहकार्यक्रम अधिकारी

Modern
College
of Arts,
Science
and
Commerce

Ganeshkhind,
Pune 411016

Homage to The Great...

मॉडर्न
कला,
विज्ञान
आणि
वाणिज्य
महाविद्यालय

गणेशखिंड,
पुणे ४११०१६

Anand Modak was well known Music Composer.

Farooq Shaikh was an Indian actor, philanthropist and a popular television presenter.

Gopinath Munde Rural Development Minister of Govt. of India.

Khushwant Singh was an Indian novelist, lawyer, politician and journalist.

Lalgudi Gopala Iyer Jayaraman was an Indian Carnatic violinist, vocalist and composer.

Nelson Mandela was a South African anti-apartheid revolutionary, politician and philanthropist.

Manna Dey was an Indian playback singer.

Margaret Thatcher was the Prime Minister of the United Kingdom.

Akkineni Nageswara Rao was a prominent Indian film actor and producer, predominantly in Telugu Cinema.

Namdeo Dhasal was a Marathi poet, writer and Human Rights activist from Maharashtra, India.

Nanda was an Indian film actress who appeared in Hindi and Marathi films.

Ranjeet Bhatia was an Indian athlete and journalist who ran in the marathon and 5000 meters events at the 1960 Summer Olympics in Rome.

Pran Krishan Sikhand Indian actor, known as a movie villain and character actor in Hindi cinema.

Shakuntala Devi was an Indian writer and mental calculator, popularly known as the "human computer".

Suchitra Sen was an Indian actress who acted in several Bengali and a few Hindi films.

Sudheer Moghe was an all round artiste. He was veteran a poet, lyricist, music composer, script writer, painter, film maker and a creative performer.

Tarla Dalal was a noted Indian food writer, chef, best-selling cookbook author and host of cooking shows.

पुणे विद्यापीठाच्या प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभागातर्फे दिला जाणारा 'जगन्नाथ राठी' पुरस्कार स्वीकारताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात, संस्थेचे कार्याध्यक्ष डॉ. गजानन एकबोटे व इतर पदाधिकारी

पुणे विद्यापीठाच्या विद्यार्थी कल्याण मंडळातर्फे दिला जाणारा 'उत्कृष्ट महाविद्यालय' हा पुरस्कार स्वीकारताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. संजय खरात, प्रा. शाकिरा इनामदार व प्रा. वर्षा जोशी

प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे

**मॉडर्न कला, विज्ञान
आणि
वाणिज्य महाविद्यालय**

गणेशखिंड, पुणे ४११ ०१६

Best College Award from University of Pune

- Accredited by NAAC with 'A' Grade
- DST-FIST sponsored College
- STAR College Scheme sponsored by DBT

www.moderncollegegk.org